

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

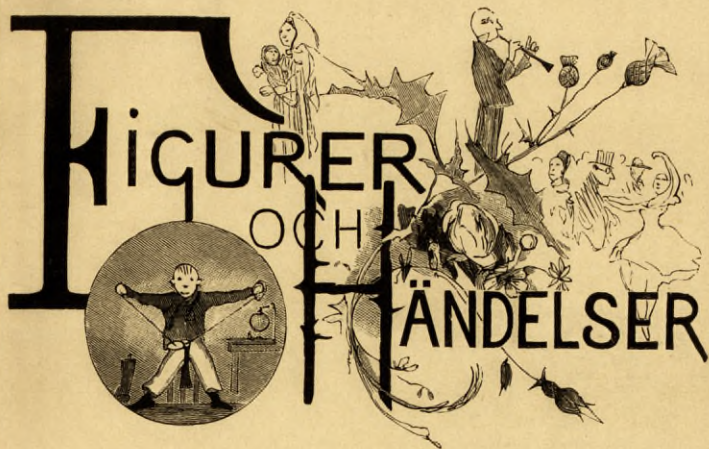

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

139

FIGURER
OCH
HÄNDELSE

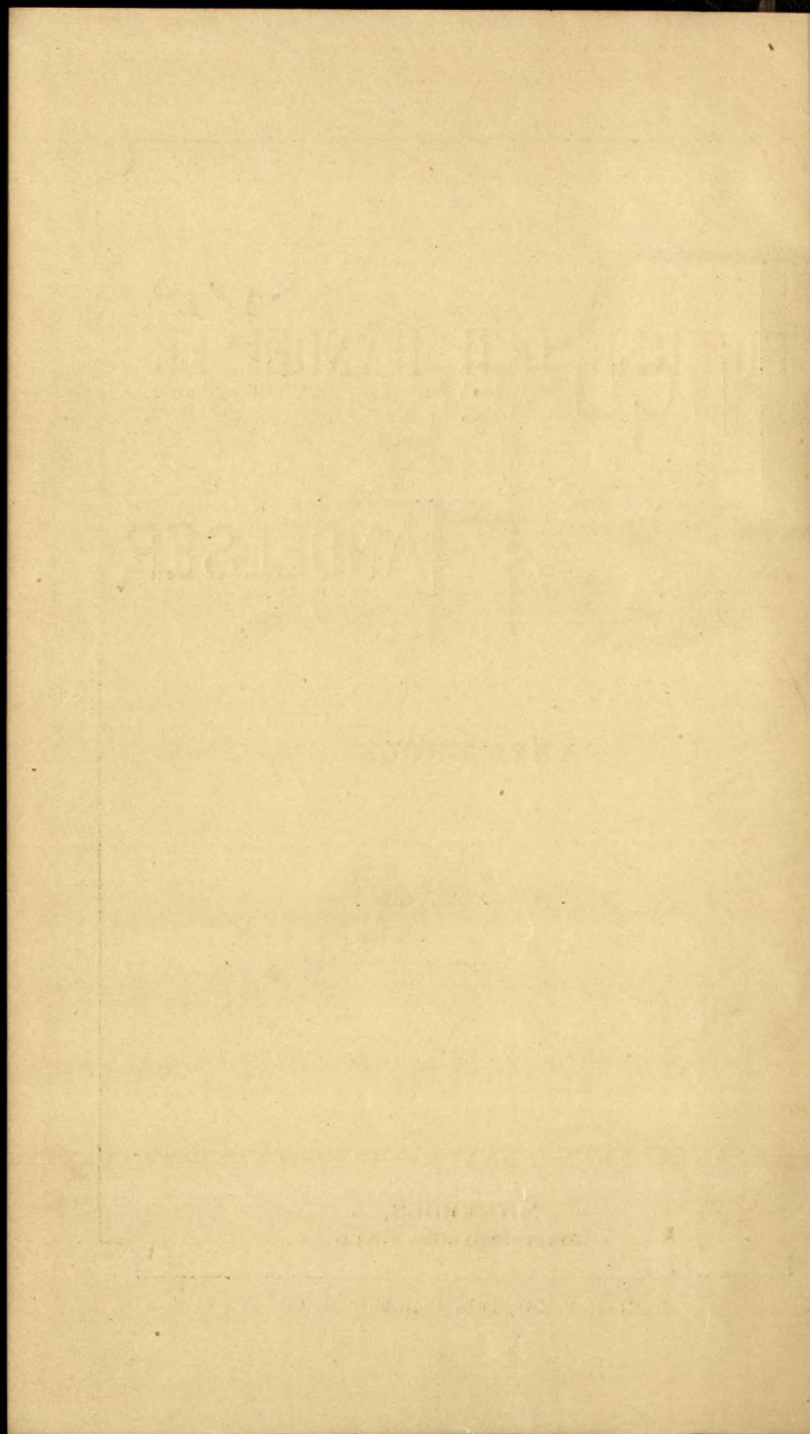
TECKNADE

AF

AXEL KROOK.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris: 2: 50; inb. i clothb. 3: 50.

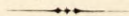

FIGURER OCH HÄNDELSER

TECKNADE

AF

AXEL KROOK.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI

ALB. BONNIERS

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1880.

Min egen person.

Jag är skomakare och heter Elof Jeremias Olsson. Jag kunde, jag som mången annan, då jag blef gesäll tagit mig ett annat namn, men det är med mig som med ädlingarne: jag sätter värde på mitt ärfda namn. Det har gått i arf från far till son så långt tillbaka, att den förste Olof eller Olsson i släkten kanske skulle sitta i jembredd med Lilliehöök af Fårdala, så framt han inskrifvits på riddarhuset.

Jag heter således rätt och slätt Elof Jeremias Olsson. Min farfar var slagtare. Det ligger någonting hjeltomodigt i det yrket. Men en slagtare är och förblir blott en slagtare; ty han slår blott andra oxar för pannan.

Det gick bakut för honom på sistone. Han fick omsider svaga nerver i yrket. Och för att skaffa sig kurage, då det gälde mer än en liten tre månaders kalf, började han med att taga sig några starka droppar, men slutade med att aldrig kunna undvara många.

Det blef fattigt i farfars stuga, der man snart ej ens hade "räntan" att lefva på och än mindre köttet. Då körde farfar en dag, när han vederbörligen stärkt nerverna, ut sina båda pojkar, att skaffa sig sjelfve fram här i verlden.

Hur det gick med min farbror, har jag aldrig fått veta. Han fick plats på ett fartyg och kom ut på det villande haf. Hade han kompassen ej blott på akterdäck, utan äfven i hjertat, och visste att styra sin lefnads farkost, hvart den visade, så har det väl gått honom bra. I alla händelser har han nu förtöjt sig i den bästa hamnen.

Min far deremot tyckte icke om det oroliga elementet. Han ville stå på fast botten här i verlden. Och derfor

höll han till godo, då en fattig skomakare tog honom till sig. Han lärde der det ädla handverket, med hvilket människorna gerna befinna sig på god fot. På den tiden fick en lärgosse i det yrket merändels litet mat, men erfor deremot så mycket oftare de tvifvelaktiga njutningarne af spannummen.

Men min far var en seg karakter. Det var alltid bättre än hemma, menade han. Och han lärde sig snart konsten att halfsula, klacklappa och försko. Ja, efter hand kunde han sjelf både skära till och sy ett par goda stöflar och galoscher, samt dito fruntimmerskängor.

Han blef gesäll och var en vacker karl, ehuru han, såsom alla hederliga skomakare, gick litet inåt med knäna.

En dag blef han af mästaren, som hade gikt i högra handen och ej kunde gå sjelf, tillsagd att begifva sig till en rik tunnbindare, som bodde i hörnet. Hans dotter skulle ha sig ett par balskor.

Far snyggade upp sig och begaf sig dit. Tunnbindarens voro rikt folk och en förgyld tunna hängde såsom skylt öfver farstudörren. "Ekeroth är högfärdig," sade de elaka tungorna i trakten; "han vill visa verlden, att hans dotter får en tunna guld i hemgift."

Far blef förd in i ett rum med gula, nytvättade och nystrukna öfverdrag på möblerna och en stor spegel midt emellan fönstren, bakom hvilken en påfogelsfjäder satt instucken.

Han hade ej dröjt der länge, förrän en dörr öppnades.

"Jaså, här är skomakaren!" hörde han en silfverklingande ungdomlig stämma utropa.

Far vände sig om och var nära att tappa mössan i häpenheten. Han såg der framför sig en ung strålande flicka med ljusa lockar kring ett täckt, leende anlete. Aldrig skulle den synen gå ur hans minne.

Hon satte sig på en stol, lyfte litet på klädningen och visade nu en liten fot, öfver hvilken far var nära att gifva till ett utrop af beundran. Han hejdade sig dock lyckligtvis.

"Det skall ju vara balskor?" sade han.

"Ja," svarade hon leende, "och sådana att jag i dem kan dansa lätt som en fogel."

"Skall bli," sade far, som bra gerna ville tillägga något vackert, men ej kunde finna ord därför.

Det är ej heller så lätt för en skomakare, som alltid måste vara mera bevandrad på fötternas, än på hufvudets vägnar.

“Gör dem inte för små,” återtog flickan; “mamma säger alltid, att det ser så tillgjordt ut.”

“Har ingen fara . . . mamsell Ekeroths fot är så liten, att skon inte . . . inte kan bli . . . för liten,” stammade far.

Mamsell Ekeroth skrattade. Det hade hon hittills gjort hela sitt lif igenom. Far reste sig upp med måttet i hand och skrattade med. Det låg någonting så sympatiskt hos den unga flickan.

Skorna måtte ha passat bra, då de blefvo färdiga, ty far fick ännu flera beställningar från det hållet. Slutligen kunde han icke längre förtiga, hvad som låg honom på hjertat, utan bekände sin kärlek. Flickan såg på sina fötter och kastade derefter en blick i spegeln. De förra skulle nog bli väl försedda hos skomakaren; men kunde hon väl för dem uppoffra kryddkrämaren näst intill, som också låtit henne förstå sin böjelse? Hon kunde ej själf afgöra i denna viktiga sak, ty hjertat hade ännu icke fått sitt pilsår; hon skulle rådfråga sina föräldrar. Gubben Ekeroth vardt rasande och ville ej veta af skomakaren. Kryddkrämaren deremot var hans vän och spelte bräde med honom om söndagskvällarne.

Min far fick korgen, och flickan förlovade sig med kryddkrämaren. Far var nära att efter farfars föredöme stärka sina nerver, men åtrade sig i tid. Han hamrade sullädrer och beckade träden med ännu större fart samt sjöng i kapp med steglitsen i fönstret om, att man icke kan hänga sig i en flick-korg heller. Men sången bodde blott på läpparne och sorgen satt i hjertat.

Slutligen berättades det en dag der i gatan, att kryddkrämaren gjort cession, och att Ekeroth, som stod i borgen för honom, måste följa med. Det blef fattigt för tunnbindarens. Förgyllningen på skylttunnan afskafvades af ovädrer.

Naturligtvis blef flickans parti upprifvet. Det hade grundat sig på den flyktiga penningen och med den gick det äfven om intet.

Men far han älskade af hjertat, och därför kom han igen, icke såsom friare utan som vän. Han hjälpte de gamla med råd och dåd, och eftersom inga balskor mera

belöfdes för dottern, som nu aldrig blef bortbjuden, så gjorde han åt henne i stället starka skinnkängor, par efter par. Han tog så gerna mått af den lilla foten.

Slutligen märkte han, att den unga flickan fattade böjelse för honom. Hon rodnade när han kom, och hon såg ej glad ut, då han gick. En dag mätte far hennes smärta lif med sin muskelstarka arm. Hon rodnade som ett körsbär i solskenet, och det dröjde ej många minuter, förrän han plockade smultron från ett par läppar, som aldrig svält så förut under kryddkrämarens kyssar.

Det blef förlofning och snart bröllop. Far köpte på goda vilkor tunnbindarens gård, och den förgyllda tunnan utbyttes mot en svartlakerad stöfvel.

I den gården är jag född. Jag har der lärt min fars handverk; jag har derifrån följt både honom och min mor, Gud signe själen, till det sista hvilorummet; jag har der uppleft många glada och många sorgliga dagar, och det är der, med utsigt mot den nedgående solen, jag tecknat några barndomsminnen.

Ett teaterminne.

Den nu så kallade Mindre Teatern i Göteborg var fordom en bland de största och prydligaste i landsorten. De dramatiska sånggudinnorna fingo annars der ofta nöja sig med logis i lador och stall.

Det är nu många år sedan. Jag var en liten parvel, alldeles lungvåt bakom öronen. Skolmästaren — vi hade då skolmästare, ej skollärare; vi hade "mäster Erik", ej doktor Erik — sökte visserligen att torka mig; men hvad han torkade der, det rann i stället som tårar ned på kinderna. Karbasen är en hårdhänt uppfostrare.

En qväll satt jag i verksta'n hos far och beckade tråd, mitt göromål på lediga stunder, under det far arbetade, så att svetten stod honom i pannan, på ett par fruntimmersskor af saffian.

Jag hade allt emellanåt tittat på skorna och förundrat mig öfver att de voro så små. Slutligen anmärkte jag det.

"De skola också på den minsta fruntimmersfot i världen," svarade far. "Men nog blir det väl föga balans på den foten: det är lätt att falla, i synnerhet på den halkiga teatertiljan."

Teater! Hvilket förunderligt väljud i det ordet! Jag formligen vurmade för teatern på den tiden, och jag skulle med uppräckta händer bortskänkt min frukost för en hel vecka blott för ett ögonblick på teatern. Det fans också då många, som i årtal icke frukosterade för teaterns skull: brödet var knapt tillmätt för Thalias prester och prestinnor.

Nu kunde jag ej slita mina blickar från den lilla sko-tingesten. Hvad jag ansåg dess lott skön och lycklig! Huru herligt att få förtrampas af en teaterdams lilla fot!

Far såg allt emellanåt på klockan.

“Hon lider på,” sade han. “Usch! skorna måste likväl vara färdiga.”

Han arbetade; mor min kantade redan den ena, medan far glättade den svarta randen på den andra.

Omsider voro de färdiga, ett par små förtjusande trollungar.

“Elof!” sade far och slängde skorna till mig. “Spring upp på teatern till mamsell Magito och lemna henne dessa. Gif henne dem sjelf... låt ingen hålla dig tillbaka. Jag har lofvat...”

Far hann ej tala ut. Jag var redan utom dörren. Med blixstens hastighet ilade jag ett par gator framåt, för att komma till teatern.

Der var fullt hus; men far hade tyvärr emot sin vilja brustit i sitt ord. Man hade redan börjat pjesen. Jag lyckades komma in bakom kulisserna. Hufvudyr af det vimmel, som här rådde, hade jag blott en tanke redig: hvar är mamsell Magito?

Jag frågade slutligen en skådespelerska, som såg mycket beskedlig ut. Hon satt och halfsof i en najaddrägt, med slappa ansigtsdrag och knotig hals. Hon var närmare sina fyratio år, men för aftonen blott sjutton. Det är ej underligt, att presterna icke tåla teatern, de ha ju kyrkböckerna om hand och veta, huru lögnen regerar på scenen. Är det af samma skäl, som de äfven så ofta fördöma den stora världens skådeplats?

Den fyratioåriga najaden svarade, att mamsell Magito just höll på att spela inne på scenen. Hon visade mig henne mellan kulisserna.

Hon satt der på en gräsbänk, med utslaget hår och betraktade ett bernstenshjerter. Hvad hon var skön! Någonting vackrare hade jag aldrig sett. Hon snyftade, sägande:

“Borta!... borta!... Den kalla böljan har således beröfvat dig livets värme... Må jag snart följa dig!... Hvarför skall jag utan dig vandra med mina fötter på jorden?”

Fötter! Det susade för mina öron. Skorna! Min fars befallning! Utan besinning rusade jag in på scenen med skorna i hand och skyndade fram till skådespelerskan.

“Här äro skorna!” ropade jag. “Far tror, att de skola passa väl för edra fötter... Skall jag hjälpa er på med dem?...“ tillade jag och var till reds med skohornet.

Dånande skrattsalvor och handklappningar ljödo från salongen. I kulissen intill stod en prest och knöt handen:

“Fördömda tjufojke!” hväste han, under det sufflören i luckan kinknade af skratt och tog sig en tankställare för att ej förvillas.

“Gå ut med dig, gosse,” hviskade mamsell Magito.

Gå ut? hvar var jag? Jag vände mig om för att lyda, men stannade förbryllad och släpte darrande skorna. Publiken tjöt af förtjusning. Aldrig har väl någon debuterat med sådan framgång. Man stampade, klappade i händerna, hvisslade och skrek.

“Lefve Elof Jeremias Olsson!” ropade en röst från höjden. Jag kände igen den. Det var Kalle Bromans, son till en skutskeppare. Han gick i samma skola som jag. Röd som en kräfta i synen stod jag der, besluten att hämnas på den som ropat mitt namn, ty “lefve Elof Jeremias Olsson!” ljöd det nu i korus från salongen.

Oväsendet blef allt större. Slutligen kom en engel med hvitstrukna karduspappersvingar, som glappade på ryggen på honom, fram och förde bort mig.

“Nu blir Elof Jeremias Olsson en ljusets engel!” hånade Kalle Broman, i det jag försvann bakom kulissen. Då min mor brukat förtälja för mig, huru Guds englar bära oss till och ifrån verlden, hade hon väl föga anat, att mig skulle beredas en sådan englaskjuts som denna.

Mamsell Magito skrattade, oväsendet fortfor, så att ridån slutligen måste gå ned.

“Sakramenskade slyngel!” hväste engeln emot mig. “Jag skall lära dig, för att du skämmer bort min pjes!” skrek han och gaf mig dervid en bastant örfil.

Engeln var direktören för sällskapet, men en engel med dugtiga knogar; för att en teaterdirektör skall kunna vara en engel, måste det vara på det sättet.

Men det är med teaterdirektörer som med konungarne. De äro kringhvärfda af opposition och afundsmän. Pjesen hade gått sönder för direktören, och det var ett skrattande och pratande mellan kulisserna. Likväl tog ingen mitt parti.

Ilskan kastade direktören mig ifrån sig, så att jag föll på åskan, hvilken började att väsnas. Herren gör stark i de svaga.

“Jag menar sjelfva...” skrek åter direktören, som ref sönder ena vingen mot en kuliss, hvilken förestälde ett rum på ena sidan och en skog på den andra, och rusade emot mig för att riktigt smörja upp mig.

Jag hukade mig ned och blundade, beredd att emottaga denna straffande engel, som likväl hejdades af en mjuk, melodiskt klingande qvinnostämma, sägande:

“Låt honom vara, hr direktör. Den stackars gossen rådde ej därför. Felet var på visst sätt mitt, straffa mig!”

Jag såg upp. Det var mamsell Magito, som stod framför direktören och såg på honom med en på samma gång skålmsk och bönfällande blick. Hvem skulle väl kunnat motstå den? Äfven englar med karduspappersvingar äro icke några odjur. Direktören gaf brummande med sig. Det var mamsell Magito, som drog folk, och det gick ej an att afslå en begäran ifrån henne.

“Seså, min gosse,” sade den vackra skådespelerskan, i det hon lutade sig öfver mig och klappade mig på hufvudet, “var ej rädd. Nu får du stanna här och hjälpa mig att bära mina saker hem i qväll.”

Hvem kunde vara lyckligare än jag? Att få stanna mellan kulisserna hela qvällen och så dertill att få bära hem hennes saker! Jag var den afundsvärdaste ibland dödliga. Tacksam kysste jag hennes hand. Hon klappade mig ännu en gång på hufvudet och gick bort till ridån, för att genom det bekanta lilla hålet på denna betrakta publiken, som fortfarande bullrade derute.

Men i detsamma kom en fint klädd medelålders herre fram till henne och helsade henne. Ett lifigt samtal uppstod mellan dem båda. Jag hörde ett par hviskande röster bakom mig.

“Se nu på henne — grosshandlaren kan tänka gör sig grön,” ljöd den ena.

“Och hon gör sig skön,” genmälte den andra.

“Det är en riktig skam att nödgas vara vid samma teater som en sådan.”

“Ja, du säger något, och vore det inte för den fattiga matbiten, så... se bara!”

Mll Magito mottog från den främmande herren en bu-kett, som han bjöd henne. Jag vände mig nu för att se de båda hviskande. De voro englar äfven de, fast med floringarne beströdda med guldpapperspaljetter. Jag såg tydligt på deras min att de förtärdes af afund. Om bu-ketten gäلت någon af dem, hade de bestämdt med förtjusning mottagit den.

Men ridån skulle åter upp. Mll Magito intog ånyo sin plats och höll bernstenshjärtat i hand. Hon vinkade åt mig och räckte mig buketten.

“Håll den så länge,” sade hon leende;

Jag tog blommorna; Jag skulle ej velat lemna dem ifrån mig för något pris i världen. De båda englarne sågo försmädligt på mig. Jag svarade dem med en triumferande blick.

Ridån gick upp och spelet började. Englarne skulle in, jag mins ej hvarför. Allt nog, den ena af dem rusade in genom min kuliss och gaf mig härvid en knuff, så att jag tappade buketten. Den andra kom efter, och innan jag ännu hunnit att taga upp den, trampade hon på den med sina ingalunda sylfidiskt lätta fötter. Blommorna voro förstörda. Bestört stod jag der med den skadade buketten i hand.

De båda englarne skrattade elakt åt mig bakom en sky. Det var synbart, de hade handlat med öfverläggning. Jag beslöt att hämnas.

Som en välbestäld skomakarson egnar och anstår, var jag försedd med becktråd. Jag var på den tiden äfven en bland de slynglar, som aldrig underlåto att gå och se på brudar. Den seden fördömer jag nu; men då satte jag högt värde på den, emedan den gaf mig tillfälle att utföra ett eller annat puts. Från dessa brudbekikningar och med anledning af dessa tjufpojksputs, bar jag äfven en stor stoppnål eller snarare segelsömmarenål.

Med den oskyldigaste min i världen trädde jag beckrispen på nålen. Tyst och försigtigt smög jag mig bort i fonden och kröp, vig som en katt, utan att ses af någon, bakom de båda englarne i skyn, hvilka smädat den i mina ögon så högt stående mll Magito.

Jag bet ihop tänderna, då jag såg dem göra sina rörelser, för att inbilla folket der ute i salongen att de hvilade på skyn.

Tyst som en ande, reste jag mig bakom dem. De hade gudskelof ej ögon och öron för annat än publiken, så att de ingenting märkte. Inom en minut hade jag med bekrispen sytt ihop dem båda. Ense om att smäda, skulle de äfven vara förenade i att smädas.

Efter väl förrättadt värf smög jag mig åter tillbaka till min kuliss, der jag snart stod med den förtrampade buketten i hand, så beskedlig och barnslig som om aldrig någon elak tanke fått insteg hos mig. Dock klappade mitt hjerta hårdt i afvaktan på hvad som skulle följa.

Det dröjde ej länge innan min hämndkänsla blef tillfredsställd.

Gripen af förtviflan och osläcklig sorg öfver sin älskares död, skulle mll Magito kasta sig i sjön, hvarefter några najader från djupet och englar från skyn skulle tvista med hvarandra om hennes egande, allt i den tidens nyromantiska stil.

Under tårar och snyftningar sprang mll Magito upp på en klippa och hoppade derifrån ned i hafvet — det vill säga ned på en madrass, framför hvilken var spändt ett blåmåladt papper, som vreds omkring af ett par karlar, så att det liknade svallande böljor.

Ett skri af förskräckelse hördes från salongen. Jag var nära att gapskratta. Emellertid syntes den sköna flickans anlete åter öfver vattnet (blåpapperet), under det ett par najader, som sutto på hvar sin stol om henne, rörde med armarne, så att det från salongen såg ut som om de simmade.

Nu var det högtidliga ögonblicket inne. De båda englarne visade sig åter i skyn, hvilken delade sig för att de skulle kunna stiga ned och utkämpa sin strid med de hedniska makterna, najaderna.

De gå fram hand i hand. Det är en vacker tablå. De göra några lätta steg, hvilka skola föreställa, att de sväfva kring på marken. De dela sig, eller rättare de skola dela sig; men de kunna ej.

“Men så släpp mig då, Charlotte!” hviskade den ena till den andra.

“Ja, släpp du mig!” svarade Charlotte.

Och åter göra de ett försök att komma isär. Fåfångdt.

“Charlotte då!”

“Det är nedrigt, Mina!”

Orkestern, som spelat en melodramreprise, kommer ur takten. Man börjar fnissa i salongen. De båda englarne se alltför komiska ut i sina fåfänga bemödanden att åtskiljas.

Direktören börjar spotta och stampa i kulissen bredvid min.

“Hvad hin går det åt dem!” hväste han och glappade med sina vingar som ugglan i Friskyttan.

Slutligen blef den af englarne, som kallats Mina, ond. Hon gjorde en kraftansträngning för att komma lös, och, krasch! halfva klädningen med ena florsvingen hängde och dinglade mellan henne och Charlotte.

Skratt i salongen. Svordomar och stampning mellan kulisserna. Mll Magito gapskrattade, så att hon sjönk ned på madrassen och drunknade, och najaderna skrattade med, under det sufflören slog ihop pjesen och tog sig åter en tankställare.

“Hvad skulle också direktören med englarne i pjesen att göra?” sade han så högt, att äfven jag kunde höra honom.

De båda englarne, som tilltrorde hvarandra utförandet af en nedrig intrig, betraktade hvarandra med förbittring, under det publiken skrattade. Ju mera den senares munterhet tilltog, desto större blef de båda englarne vrede.

Ursinnig af harm öfver detta nya missöde med en pjes, som han sjelf bearbetat från någon tysk fabrik och i hvilken han haft den ljusa idéen att inlägga hela tablån med englarne, måste direktören slutligen gifva befallning om ridåns nedsläppande.

Han rusade nu fram till de båda englarne, hvilka dock redan voro i den liffigaste tvist med hvarandra. Men de båda damerna hade hvar sin fästman vid scenen, den ene spelade presten, den andre en “frihetsbroder“, som icke hade mer än tre ord att säga i fjerde akten: “Penningar eller lifvet!” De skyndade nu båda till och togo naturligtvis parti för hvar sin käresta. Ett formligt gräl uppstod på scenen mellan de olika partierna, tills slutligen direktören i vredesmod tog röfvaren och knuffade undan honom i en kuliss.

“Är det på det viset man behandlar en hederlig karl, herre?” skrek röfvaren, ilsken så att svetten rann på honom, hvarigenom den ena polissonen lossnade.

“Lagom hederlig,” inföll presten, som var sällskapet qvickhufvud, “jo, en hederlig röfvere!”

“Kanske han klipt pastorn eller pastorns får?” anmärkte röfverens fästnö.

“Visst inte, mamsell lilla, men nog har han huggit sig en gås.”

“Gås för herrn!” skrek aktrisen och skulle snurra kring, då bekrispen drog med sig äfven hennes vinge.

Att redögöra för ordstriden kan jag ej. Nog af, det slutade dermed, att presten och frihetsbrodern flögo i luften på hvarandra, under det att de båda hopsyddade englarne satte sig att gråta och direktören hotade med att säga upp hela sällskapet, gjorde rent hus, lät ridån gå upp och anhöll hos publiken om öfverseende med en femton minuters paus.

Nyfiken tittade jag fram. Kalle Broman fick syn på mig.

“Lefve Elof Jeremias Olsson!” ropade han från höjden, och mitt namn ljud i korus bland stampningarne, hvisslingarne och skrattsalvorna.

“Hvad är det för en Elof Jeremias Olsson, de skrika på?” sade direktören.

Ingen kunde svara honom, och jag aktade mig visligen för att framträda. Jag hade tillochmed grundade skäl att tro, det man skulle omsider få syn på bekrispen, hvarför jag, offerande lyekan att få bära hem mll Magitos garderob-saker, försiktigt drog mig undan, hvilket ej heller var svårt under den rådande villervallan.

Jag kom lyckligt hem och lade mig, drömmande om englar, teaterdirektörer, Kalle Broman och mll Magito.

Det blef emellertid snart kunnigt äfven för min far, att sällskapet splitrats inom sig och att det möjligen en vacker dag kom att upplösas. Mll Magito, som fått ett par halfsulningar förut, hade ej heller betalt skorna, hvarför jag fick tillsägelse att gå till henne med räkningen. Med glädje mottog jag detta uppdrag och stod snart med klappande hjerta utanför hennes dörr, på hvilken jag knackade.

Man öppnade och jag steg in. Jag vet ej, huru “teatermenniskorna” ha det nu för tiden; men det vet jag, att mitt öga, som vants vid min mors ordningssinne der hemma, fann sig såradt af hvad det här såg. Här låg en

drottningmantel kastad öfver ett nunnedok; der låg en korsett bredvid en mansväst, buren af dess egarinna i karldrägt. En halfäten smörgås stod i fönsterkarmen bredvid en halfvisnad bukett.

“Hvad är det fråga om?” sporde den som öppnat, en medelålders qvinna i slarfvig morgondrägt.

“Jo, jag har en räkning till mamsell Magito,” svarade jag. “Kanske jag kan få tala med henne.”

“Jaså, det är du, min gosse, som plötsligen försvann från teatern härom qvällen. Det hade väl sina skäl, men det rör ej mig. Jag är mll Magito,” genmälte fruntimret. “Ni?”

Jag gapade af förvåning. Den unga, sköna qvinnan på teatern skulle vara detta samma redan halft passerade, nästan skrynkliga fruntimmer?

“Ja, jag.”

“Men hon var ju mycket yngre och ... och ...”

“Och vackrare?” inföll fruntimret.

Det var ett sorgset drag, som härvid framträdde i hennes anlete.

“Ja ...” stammade jag.

“På scenen, ja! Således är det då sant ... du kan ej ljuga ... jag är då gammal och ful!”

Hon sjönk ned på en rankig skinnssoffa, der hon satt en stund i djup tystnad, under det ett perlband af tårar snart föll glittrande ned öfver de gråa kinderna.

Äfven mina ögon började tåras. Det är med sorgen som med glädjen: de äro båda smittsamma.

“De ljuga då alla,” sade hon snyftande, “alla!”

Men plötsligen sprang hon upp, skakade på sitt huvud och utbrast:

“Nej, bort med detta dåraktiga lif! Slut med champagnen och blommorna, med yrseln och vansinnet! ... Ack, min gosse, du kan ej tänka dig, hvad man åldras fort, då man njuter för ymnigt af sin ungdom! Min spegel har redan länge sagt mig, att fåringen svunnit hädan; men jag har ej velat tro honom. Krampaktigt har jag hållit mig fast vid hoppet ... jag har lidelsefullt smekt tron på min ungdom, min skönhet ... Fåfångt! Med sminket på kinden falnade fåringen, med tuschen försvann glansen i ögat, och sminket och tuschen tåla ej Guds klara sol. Bort med eder, I dåraktiga inbillningar om ungdomslust och

ungdomsglans! De ha svunnit. Det är blott det inre, som ännu lefver och är ungt... Min gosse, glöm aldrig, att världens yttre glans förgår, att endast andens ungdom den består!"

Aldrig hafva de orden fallit ur mitt minne.

Hon kastade sig åter ned på soffan. Jag stod der förbryllad, upprörd, darrande. Jag visste ej hvad jag skulle säga. Jag var nästan rädd. Jag stod emellertid länge kvar vid dörren. Hon syntes försänkt i en inre åskådning, det yttre var af henne förgätet. Jag hade icke mod att störa henne med min räkning, utan öppnade åter sakta dörren och smög mig bort.

Jag förebar någonting för min far, jag minnes ej hvad, då jag kom hem med räkningen obetald. Men ett par dagar derefter, då jag åter skickades ut med den, erfor jag att hon rest med direktören och hela sällskapet. Hon hade säkerligen "glömt" räkningen. De, som så lätt förlora sin skönhet, förlora väl äfven fort minnet, tänkte jag.

Sedan dess har jag aldrig återsett mll Magito, men väl mer än en gång sport mig sjelf:

Spelade hon komedi med mig? Eller kom jag den morgonen verkligen att vidröra en sträng, hvars ton kallade till lif inom henne en ädel beslutsamhet?... Jag är frestad att tro, att det var komedi.

Klarinettblåsaren.

Inne på gården i min fars hus bodde i ett vindsrum en originell personlighet. Hans namn lemnar jag osagdt. Kanske känner någon af mina jemnåriga igen honom, då jag säger, att han var likbjudare vid middagstiden och klarinettblåsare om qvällarne.

Han hade sina egenheter. På begrafningar var han alltid leende och fryntlig. På kalaser deremot var han melankolisk, och då glädjen var som störst i salen, suckade han och gret.

Han var nemligen alltid fryntlig, då han var nykter, och det hörde till hans principer att vara nykter på begrafningar, en princip, som för öfrigt kanske hade sin grund deri, att det rhenska vinet är svagt. Men då han fått en tår för mycket, blef han bedröfvad. En sten hvilade tung på hans bröst, och när det led fram mot midnatt, var punschen på kalaserna så stark, att han, som sagdt, försjök ända derhän i svårmod att han gret.

Han hade varit någonting helt annat förr, än likbjudare och klarinettist. Han hade sett bättre dagar, innan tårarne försatte honom på det sluttande planet. Han måste en dag gifva upp sin stat och kom helt bedröfvad till en vän, som sökte att på bästa sätt trösta honom. All tröst var dock omöjlig. Mannen gret och såg så beklämd ut, att vännen började frukta det värsta. En långvarig tystnad uppstod, hvarunder vännen uppjagade sin fruktan ända derhän, att han befarade, det den olycklige skulle af förtviflan bära händer på sig sjelf. En djup suck trängde fram ur hans bröst, då han med klagande ton sade:

“Är det inte skamlöst, att jag måste betala 4 rdr paret för hjerparne på torget i dag?”

Yttrandet betecknade mannen, som älskade bordets njutningar högst af allt. Nu på gamla dagar flög det minsann inga stekta foglar i hans mun.

Jag var emellertid hans gunstling, och då han kom från begrafningar, hade han merändels alltid konfekt med sig till mig. Att jag därför besvarade hans vänlighet emot mig med tillgifvenhet, bör ej förundra någon. Konfekt är ett både sött och godt vänskapsmedel. Snart var ingen gladare än jag, då min gamle vän från vindsrummet gick ut, iklädd hvita vantar, och nickade leende åt mig. Det är ej alltid som döden drager upp sorgens liljor. Det händer ibland, att han kommer glädjens rosor att prunka.

En dag sade min vän till mig, att om jag vore riktigt snäll, skulle jag få gå med honom på ett kalas hos grosshandlare Homberg, der han skulle blåsa klarinett. Jag skulle bära hans noter och instrument dit.

Jag var naturligtvis glad som en speleman. Och aldrig har en kammarherre i guldstickad uniform funnit sig så belåten med sig sjelf vid uppvaktning hos någon kunglig person, som jag, då jag nu uppvaktade den fattige klarinettblåsaren.

Hos Hombergs var det redan rikt upplyst, då vi kommo dit. Ett formligt ljushaf böljade ur fönstren och belyste gatan utanför, der en och annan nyfiken stannade. Vid trappan stod en grupp trashankar: lifvets skuggor vid sidan af dess ljusbilder.

Jag kastade på dem en beklagande blick, då jag med klarinettisten steg uppför trappan. De skulle ju stanna der nere, under det jag skulle belysas af de strålande kronornas glans der uppe.

I en liten skrubben intill danssalen var plats anordnad för "musikén". Der fick jag mig äfven min anspråkslösa stol, från hvilken jag genom den öppna dörren skulle få med blicken sluka hela denna féverld med dess rikedomar på under, dess prakt och glans.

Gästerna började anlända, och ungdomen samlade sig i salen. Min vän hade ännu sin libjudaremin, det vill säga han log och nickade fryntligt för hvarje ny gäst, som inträdde. Han hade dem alla på sina fem fingrar. Han hade i många år följt dem led efter led på kalaserna och från kalaserna till den grop, der så mycken ungdom, skönhet och verksamhet skrinlägges.

Han var äfven sjelf känd. Och mer än ett vackert hufvud nickade åt honom, mer än ett par svällande läppar logo bekant emot honom, föga tänkande på att han kanske förr än någon trodde skulle få se dessa smultron plockade af dödens grymma hand.

Ja, han var, som sagdt, känd för balens och grafvens gäster. För bordets njutningar tog man deremot sällan hans medverkan i anspråk, allt sedan han en gång hos landshöfdingens tillsport en dam vid middagsbordet, om hon ej behagade litet ris på skinkan.

Han tröstade sig häröfver och såg glad ut. Hade han deremot fått fortsätta äfven med middagarne, så hade han kanske gråtit just vid desserten, då gästerna strålade af vällefnad och nöje.

Det var en egen lott, den gamle likbjudaren sålunda hade att bära: att vara en lefvande motsats till de förhållanden, i hvilka han dvaldes.

Musikanterna började stämma sina instrument. Klarinetten stod kanske en fjerdedels ton för högt; men på den tiden var man ej så fasligt nogräknad dermed, blott takten var god. Slutligen spelte man upp en vals. Ungdomen strömmade ur smårummen. Det var en glänsande våg, som återbröt ett brokigt färgspel af siden, sammet, juveler, blommor, på kind och vid barm.

Plötsligt utstötte likbjudaren ett lätt rop och gjorde en paus på ett par takter. Han stirrade på något föremål i salen, under det hans ansigte allt mera antog ett uttryck af beundran.

Jag följde riktningen af hans blick. Äfven jag gaf till ett utrop. Någonting mera strålande skönt har jag knappast någonsin sett. Min blick hade mötts af en ung dam i glänsande toilette, hvilken högest och smärt sväf-vade ut i salen vid en likaledes elegant ung mans arm. Hennes anlete bar de renaste drag, de renaste både i hänsyn till form och uttryck; ty öfver det hela, belyst af glansen från ett par värmande och eldiga ögon, hvilade någonting så godt, så mjukt, att en hvar måste finna, det han här hade framför sig en gestalt med formens och andens renhet i innerlig förening.

Hon trädde snart in i dansen, i hvafs ringar hon i mjuka rörelser utvecklade ett tjusande behag. Stundom

hvilade hennes blick på den unge mannen, som förde henne. Han var hennes trolofvade.

Då valsen var slut, sade klarinettblåsaren, liksom talande för sig sjelf:

“Så vacker var äfven modern. Vi dansade också en gång. Men han var rikare än jag och hon offrade sig för guldets... Hm, det är ej längesedan jag bjöd kring vinet och konfekten på hennes begrafning. Det var mycket gentilt på den begrafningen. Då man haft så många kalas-er här i lifvet, bör man väl också ha kalas, då man ligger der blek om näsan... se'n kalasera nog andra på ens stackars bitar... Hm!”

Och under dessa nästan dystra betraktelser såg min vän så glad ut som en vårmorgon. Det hade också hittills varit myckert tort hos musiken.

Emellertid fattade jag med anledning af dessa något hemlighetsfulla ord ännu större intresse för den sköna damen, som öfverallt följdes med beundrande blickar från såväl karlar som fruntimmer. På det verkligt sköna och goda vågar sällan afunden blåsa med sin giftiga andedrägt.

Fruntimren brukade på den tiden så kallade pannband, merändels försedda med någon dyrbar ädelsten eller briljant. Denna unga flicka hade också i pannan en blixtrande diamant, en gåfva af älskaren och fästmannen.

“Den är värd sina modiga tusenden!” sade andre violinisten, som, innan han gick in vid artillerimusiken, lärt på guldsmedsyirket och förstod sig på dylika saker.

Det var för mig någonting vidunderligt, att en menniska kunde bära en sådan skatt på sig.

“Hm!” mumlade klarinettisten. “För den diamanten har kanske en själ sålts. Det ligger i släkten. Modern sålde också liflyckan för dylikt kram Få se! få se!”

Och härmed skrufvade han ett nytt munstycke på klarinetten och log af den största belåtenhet. Grosshandlaren var fortfarande snål med punschen.

Dansen fortgick i den glindrande balsalen. Oaktadt all den bländande prakten, de blixtrande ögonen och juvelerna, de doftande blommorna och förtrollande leendena, hade jag nästan endast ögon för den strålande skönheten. Klarinettblåsarens ord hade för min tanke omgifvit henne med någonting hemlighetsfullt, som ännu mera fångslade mitt barnasinne.

Hon såg ut som sjelfva glädjen och spred nöje i den krets af uppvaktande herrar, som mellan danserna omgaf henne. Stundom tyckte jag mig dock märka en med ett drömmande uttryck sig förirrande blick. En gång trodde jag mig tillochmed se en ryckning af otålighet i detta fina anlete, fastän just hennes trolofvade i detsamma närmade sig henne. Men kanske bedrog jag mig.

Under en vals tog hon med sin kavaljer plats vid ett af fönstren, mot hvars ena ruta hon tryckte sin heta panna. Bedrog jag mig åter? Nej, jag såg henne häftigt spritta till och åter vända sig om. Rosorna flydde som ett lätt bortblåst fjun från de nyss af dansens nöje glödande kinderna. Hennes blick irrade ännu en gång drömmande omkring, och det var blott med ett matt, ett nästan frånvarande leende hon besvarade sin kavaljers tilltal.

Plötsligt skakade hon dock sitt lockiga hufvud, liksom ville hon dermed förjaga någon obehaglig tanke. Ett drag af trots spelade fram på öfverläppen. Hon sade några ord till sin kavaljer, hvarefter de på nytt kastade sig i dansens hvirflar, hon med en häftighet, en brådska som förundrade mig.

“Jeremias, spring bort och köp mig litet snus! Jag har inte ett korn kvar,” sade andre violinisten till mig, han som förstod sig på juveler. “Qvällen är lång, och det kan ingen stå ut med att sitta här och låta nasus torka.”

Med dessa ord rycktes jag ur mina tankar, hvilka, med den liflighet som tillhörde min ålder, redan voro i färd med att sammantvinna trådarne till en saga i anledning af hvad jag sett.

Jag skulle gerna velat motsätta mig utförandet af kommissionen, men jag vågade icke säga nej. Man skulle då kunnat falla på det orådet att vilja för mig stänga porten till detta paradiset — det vill säga: köra bort mig. Snusare ha sina egenheter.

Jag tog därför dosan och treskillingen och kilade genom köket ut i förstugan och ned för trappan samt skulle just med ett skutt förflytta mig på gatan, då jag hejdades af en hand, som grep mig hårdt i armen.

“Kommer du uppifrån, pojke?” ljöd en röst i mitt öra.

Jag vände mig åt sidan. Den tilltalande var en ung man, hvars ansigte jag tydligt såg i en ljusvåg från bal-salens fönster.

“Yes!” svarade jag med en slyngels hela trots och smackade öfvermodigt med tungan, ehuru det ej var utan att jag erfor en känsla af starkt obehag.

“Skall du tillbaka dit igen?” sporde den unge mannen, som fortfarande höll mig fast.

“Ja, herre, om ni släpper mig.”

Den okände tycktes en stund grubbla öfver något, hvarunder jag hade godt tillfälle att betrakta honom. Jag har, då jag läst romantiska berättelser, aldrig tyckt om deri förekommande porträtt. Jag vill därför icke heller här skildra hans utseende; Men en vacker karl var det, så mycket kan jag säga.

“Hör du, min gosse,” bröt han slutligen tystnaden, “vill du göra mig en tjänst?”

Jag har alltid varit en godhertad tok och har haft svårt för att säga nej, då man bedt mig om något. Jag svarade därför icke heller nu nej.

“Blott det icke är för svårt,” sade jag.

“Visst inte... Har du på balen observerat en ung och vacker dam, som dansat mycket med konsul Dalberg, du känner väl honom?”

“Nej — men säg mig, hur hon ser ut.”

Den unge mannen beskref hennes utseende. Jag tillfogade några drag. De stämde öfverens.

“Och så har hon en dyrbar briljant i pannan, en kostelig klenod?” inföll jag till sist.

“Ja, det är möjligt. Jag har hört, att Dalberg kastat bort mycket penningar på en dylik galenskap.”

“Det är hon!” utropade jag.

“Nåväl, kan du smyga till henne en biljett, ett litet bref?”

“Kära herre, hur skall jag kunna våga mig in i danssalen?... Jag sitter bara bland musiken och skulle just nu springa ut för att köpa snus.”

“Men om du dermed skulle göra en lidande menniska en stor tjänst... en person, som du kanske aldrig mera får återse, men som skall vara dig ständigt tacksam och gerna ville rikligt löna dig, om han hade något.”

Det var att träffa mitt hjerta.

“Hon skall få biljetten!” sade jag och tog honom till yttermera visso i hand derpå.

Den okände såg på mig en stund, under det han höll min hand i sin.

“Hvad heter du, min gosse?” sporde han.

“Elof Jeremias Olsson,” svarade jag med en viss omedveten stolthet och såg honom öppet i ansigtet.

“Godt! det namnet skall jag nog minnas . . . Det kan väl hända,” tillade han med ett visst tonfall af vemod i rösten, “att många och stora vexlingar i lifvet skola söka att uttradera detta namn ur min hogkomst, men jag skall dock bjuda till att behålla det.”

“Det fins,” inföll jag som läst det i en bok jag fått julen förut, “det fins tre personer, som man aldrig för-gäter: Gud, sin mor och den som någon gång hjälpt en i trångmål.”

“Det är sant, man glömmet ej dessa tre, men man låtsar sig allt för ofta glömma dem.”

“Jaha, men då är der alltid en, som påminner om dem,” inföll jag.

“Hvem då, min gosse?”

“Ens eget samvete . . . och genom det talar Gud,” sade med djup visdom jag, som sjelf lärt äfven detta af mor.

“Du har ännu en gång rätt . . . Men du får väl skynda efter snuset, innan de stänga boden . . . Farväl med dig så länge! Gud vet, om vi någonsin råkas. Du har emeller-tid gjort mig en tjenst och gifvit mig en lärdom. Haf tack därför!”

Den främmande gick, och jag gaf mig i väg till snusboden. Inom en qvart var jag åter tillbaka uppe i musiken, der dosan gick öfver lag, men min klarinettist med en viss vemodig skakning på hufvudet vägrade att njuta deraf. Grosshandlarens punsch, som omsider förirrat sig hit, var temligen stark.

Den af främlingen nere på gatan erhållna biljetten brände på min ficka. Fåfångt grubblade jag min hjerna med funderingar öfver, huru jag skulle kunna få den i den stolta damens händer. Hon var fortfarande kringhvärfd af tillbedjare, med hvilka hon skämtade. Hennes skratt ljud stundom in till oss: det liknade den rena klangen från en silfverklocka. Det var ej utan att jag något förundrade mig öfver, att fästmannen icke var hos henne. Ett par gånger märkte jag, att hon gick in i ett rum näst intill, i hvars spegel man kunde se några herrar kring ett

spelbord. För hvarje gång hon kom tillbaka, såg hon misslynt ut. Jag kunde ej låta bli att anmärka detta för min vän klarinettisten, som nickade åt mig, tömde ett punschglas i botten och sade med ett uttryck i rösten, som antydde tårarnes närhet:

“Hm!... Mycket mera får du väl skåda, ifall du får lefva. Klenoderna äro tyvärr alltför ofta infattade i uselhet. Man bör ej skåda hunden efter håren, man bör ej heller bedöma framtiden efter det närvarandes töcken... Inte anade jag, att mina dagar skulle blifva fastkittade vid likkistan och balsalongen, att det inte skulle finnas någonting annat än ett otrefligt tomrum mellan dessa livvets båda kulisser.“

Klarinettisten nästan snyftade.

“Seså, nu börja de ömma tonerna,“ inföll förste violinisten. “Kära bror, lägg en gång bort det der. Skål!“

Klarinettisten tog glaset med ett nästan till förtviflan gränsande uttryck i sitt anlete, tömde det och satte det åter med en djup suck ifrån sig. De andra skrattade: de visste, att den gamle musikanten nu hade som roligast. Det var en fröjd i tåredrägt.

Emellertid förrann tiden, och jag såg ännu icke någon utväg till kunna få fram den olycksaliga biljetten till dess egarinna. Den ena galna planen korsade den andra i min hjerna om, huru jag skulle bete mig, då jag plötsligt fick en idé!

“Är hon mycket rik?“ frågade jag min vän klarinettisten.

Han såg fundersam på mig.

“Hvem vet? Kanske fattig i rikedomen... kanske hon blir rik i fattigdomen,“ sade han.

“Hon är således rik?“ upprepade jag min fråga.

“Hvad angår det dig?... Nå ja, fadern har väl litet... men den ena dagen så, den andra så.“

En quadrille speltes upp. Man dansade då ännu quadrille på balerna, och man hade lika roligt som i francaiserna, om icke roligare. Man gjorde sina battedemens, sina glissades och changemens, så att det stod herliga till. Man promenerade ej blott och såg stel och tråkig ut. Då man dansade, så dansade man; man gjorde icke dansen till blott en exposition af lysande toiletter. Exponerades något,

var det en förtjusande qvinnofot och *perhaps* ett välfördadt smalben i "stegen".

Den sköna damen, biljettens egarinna, kom att stå alldeles intill musikens dörr. Hon vände ryggen åt oss. De skalkarne till musikanter! Mer än en blick ifrån dem hakade sig fast vid en bländande hvit hals, öfver hvilken rika lockar kastade sina förhöjande skuggor. Men en musikant är ju icke heller mer än en människa. Man afsvär ej Venus, därför att man är Apollons hejduk.

Jag tog mitt parti. Tyst som en ande steg jag upp från min stol, hukade mig ned och kröp under bordet, der jag på bästa sätt lotsade mig fram mellan musikanternas benpipor, under det jag som en välbestäld skomakarsön icke kunde underlåta att i förbikrypandet iakttaga, huru på andre violinistens ena stöfvel ett par tår sutto ute. Men hvad gjorde det? Han kunde ju bedöma juveler.

Plötsligt och till "musikens" förundran, som ock i häpenheten gjorde en paus midt i en figurétur, dök jag upp i dörren till balsalen och på andra sidan om bordet. Ingen lade märke till mig i salen.

"Ur vägen med dig, pojke!" sade förste violinisten, som anförde och därför skulle ha fri utsigt till de dansande, under det jag nu stod och skymde.

Men jag lät mig icke bekomma. Helt obemärkt drog jag mig åt sidan, så att jag kom alldeles bakom den vackra damen, på hvars kjortelsläp jag satte min fot. Det var nu hennes tur att dansa fram i figurén. Men hon kunde ej. Min fot stod säker. Något otålig ryckte hon till. Krasch! och klädningen gick sönder. Hon vände sig om för att se hvad det var. Jag begagnade detta tillfälle.

"Jag har en biljett till mämsell!" hviskade jag och räckte henne biljetten, i det jag bugande drog mig undan.

Hon kastade på mig en blick af förvåning. Men biljetten försvann i den fina battistnäsduken, och det var med ett ursäktande leende samt några ord om lappri, som hon afböjde de väninnors tillbud, hvilka ville fästa ihop den söndriga kjolen.

Dansen slutade. De dansande försvunno i smårummen och salen stod snart tom. Nyfiken undrade jag öfver hvad som skulle följa i denna besynnerliga historia, i hvilken jag onekligen spelade en ej oviktig roll, då jag fick se henne komma ensam ut i salen. Hon kastade en forskande

blick genom denna och en åt mig. Derpå närmade hon sig en lampett, tog fram biljetten, genomögnade den hastigt, bleknade, vacklade och sjönk ned på en stol, i det biljetten föll till golvet och ett förgäfvets undertryckt skri trängde fram mellan hennes läppar.

Instinktmässigt rusade jag fram och tog det lilla brefvet, hvilket försvunnit i min tröjficka, innan någon af de tillskyndande märkt det.

Jag smög mig tillbaka in bland musiken.

“Det stundar till oväder,” mumlade klarinettisten.

“Det stormar äfven ute,” inföll jag.

“Bara inte lifvets vårblommor för tidigt slitas bort,” tillade han och log.

Händelsen med den sköna flickan hade i viss mån förjagat punschångorna och med dem vemodet.

Jag ryste . . . det stötte på begrafning.

Det dröjde en stund, innan den afsjymmade åter kom till sans, uppväckt genom de kringståendes ifriga omsorger. Fästmannen stod framför henne. Jag märkte tydligt, att hon vände bort sina ögon, då hon fick syn på honom, och då han tog hennes hand, spratt hon till och nästan skälfde.

Hvad kunde allt detta betyda? Hvad var det för hemliga trådar, som här spunnos till en så mörk väfnad?

Emellertid tycktes den unga flickan åter komma till full medvetenhet af den ställning, hvori hon befann sig. Hon förde handen till hjertat, liksom för att undertrycka något smärtsamt hugg i dess kamrar, och tryckte ihop läpparne, som om hon ville qväfva ett skri?

Detta varade likväl icke länge. Hon betvingade sig synbarligen och reste sig åter.

“Det var blott ett hastigt illamående,” sade hon. “Jag har dansat för häftigt . . . och så är här så varmt.”

Hon log, men jag märkte nog jag, att hon, såsom klarinettisten sade ibland, gret invärtes, och det lär vara de saltaste tårarne.

Hennes blick betraktade forskande golvet. Hon såg sig orolig omkring. Hon sökte tydligen biljetten. Slutligen riktades hennes ögon äfven åt musiken. Jag kände, huru de mötte mina. Jag nickade omärkligt och förde handen till tröjfickan. Hon förstod mig. Hon gjorde en för alla andra omärklig böjning på hufvudet, hvarefter hon

tog sin fästmans arm och aflägsnade sig med honom till ett annat rum.

Såväl hon som jag sökte sedan under aftonen att närma oss hvarandra. Det lyckades likväl icke förr, än gästerna superat, och musiken inbjöds att smörja sig med lemningarne.

Just då klarinettisten med tårqväfd stämma tömde ett glas sherry och klagade öfver, att allting så snart för-går, att sherryn så hastigt utbytes mot rhenskt vin och sorgekonfekt, kom den sköna damen ut i salen, der hon såg sig omkring, som om hon förlorat något.

Elof Jeremias Olsson var ej dum. Han förstod half-qväden visa, närmade sig henne och stack till henne bil-jetten, hvilken snabb som blinken försvann vid hennes barm, hvarefter hon med ett sakta: "tack, min gosse!" åter aflägsnade sig.

Ett år förrann, hvarunder jag nästan glömde bort hela denna sak. Då man är barn, bortplåna de växlande händelserna så lätt ett och annat. Man har ju då så mycket att göra med sina lexor, dufvor, lerkulor, sigiller och annat. Frimärken hade vi ej på den tiden.

Min vän klarinettisten började emellertid att se allt blidare och blidare ut. Han log från morgon till qväll. Det var ej något godt tecken. Jag besökte honom ofta i hans lilla gårdsrum. Han lefde på allt större och större förknappning och unnade sig knappast något mer än det nödvändiga. Hans bruna surtout blef alltmera luggsliten; och det skulle väl gått på samma sätt med hans svarta kläder, om han ej varit nödsakad att köpa sig en omgång sådana. Man måste vara gentil på begrafningar. Döden har sitt ceremoniel.

Detta hans mer och mer indragna lefnadssätt väckte dock någon undran hos mig, som visste att han hade mycket att göra. Det förgick nästan ingen dag, denna vinter, som han ej var på begrafning om middagen och på bal eller teater om qvällarne. Han förtjente sålunda rätt vackert.

Jag blef slutligen nyfiken efter att få veta anledningen härtill, i synnerhet som min vän numera alldeles indragit på de gåfvor i godter, som han hittills alltid brukat föra med sig till mig från tillställningarne.

En dag, då jag på morgonen skulle gå till skolan, fick jag oförmodadt se klarinettisten hos en bakelsemadam. Jag gick närmare. De syntes båda ifrigt upptagna och märkte mig ej. Jag såg nu, huru han tog upp stora russinklasar, fikon, apelsiner, äpplen m. m. ur fickan. Det var egentligen min tillhörighet allt detta, åtminstone enligt häfd. Men han lemnade det i stället till bakelsemadamen.

“Nu vill jag till nästa lördag ha likvid!” sade klarinettisten. “Det går till 6 à 7 riksdaler, och jag vill ha penningarne in på sparbanken.”

“Skall ske, goda herre!” sade månglerskan. “Nå, hur är det nu?”

“Det börjar gå utför, så att man kan svindla.”

Klarinettisten fick i detsamma syn på mig. Jag låtsade som om ingenting, nickade, hvisslade och kilade min väg, med sinnet djupt upptaget af hvad jag sett och hört. Var det en ny hemlighet?

Jag sporde flera gånger mig sjelf, hvad han kunde mena med detta: “det börjar gå utför”. Min nyfikenhet var väckt, och jag beslöt att taga reda derpå. Bestämd i denna föresats, höjde jag hufvudet med en viss stolthet. Man känner sig alltid så manhaftig, då man fattat ett godt beslut, hvaremot man skelar och smyger samt blygs för sig sjelf, då beslutet gått i dålig riktning.

Medan jag sålunda vandrade framåt, för mig sjelf ibland upprepede min lexa för dagen, blef jag varse en vagn som kom emot mig. Det var en elegant uppslagen landå, sådan som begagnades den tiden, och i den samma satt en ung dame samt midt emot henne ett annat fruntimmer, troligen hennes sällskapsdam. Jag såg närmare efter, då vagnen kom intill mig, och gaf plötsligt till ett utrop.

Det var hon, så vacker, så behagfull, men likväl så förändrad. Hon var blek. Det hvilade en viss trötthet öfver hennes drag, hvilka nästan squallrade om svårmod. Hon blef mig ej varse. Vagnen rullade förbi. Jag funderade en half sekund. Derpå kastade jag bokremmen öfver ena axeln, var med ett språng intill vagnen och gungade helt beqvämt bakpå. Att detta ej var rätta vägen till skolan, bekom mig intet. Man har väl sina lexor ur lifvet också att lära.

Jag skulle ha reda på, hvad den unga damen hette, hvar hon bodde och mera. En hemlig aning sade mig, att jag här kunde komma in i en sak, hvilken skulle kunna göras till föremål för ett drama på enkefru Matérns vind, der jag och Kalle Broman, som nu ingått fostbrödralag, bekräftadt med utbyte af smörgåsar och kex i skolan, gåfvo societetsspektakler mot tre skilling biljetten. Jag skref pjeserna — och det var ej så farligt, ty vi hade ingen öfvermodig kritik — och Kalle Broman skaffade åskådarne.

Åtskilliga, som vi mötte, gåfvo tecken åt kusken att någon satt bakpå. Jag fick också mer än en släng af pikskan; men jag lät mig ej bekomma. Tanken på den sköna damen och på min teater stålsatte mig för alla snärtar. Man är ej teaterdirektör för intet heller.

Slutligen stannade vi. Vig som en katt, var jag från min innehafda plats, hoppade in på trottoiren och stälde mig med ryggen stödd mot husväggen vid trappan, som förde upp i huset, liksom om ingenting passerat. Den vackra damen gick ur vagnen och skulle gå uppför trappan, då hon plötsligt blef mig varse. Den djupa blekheten försvann och lemnade rum för en stark rodnad. Hon hade märkvärdigt nog genast känt igen mig. Hon gaf mamsellen befallning att gå förut och stannade sjelf ett ögonblick på trappan. Oförvarandes tappade hon en handske. Jag förstod, skyndade att taga upp den och räckte den åt henne. "Är han kommen tillbaka?" hviskade hon brådskande.

"Jag tror ej," svarade jag.

"Gudskelof!" suckade hon och skyndade sig ifrån mig, som stod der föga trakterad.

Kusken körde in på gården, jag följde honom. Som en hederlig tjufpojke egnar, prisade jag hans hästar, klap-pade dem och skattade honom lycklig, som fick under sin vård ha så ädla kreatur. Kusken, en gammal skäggig björn, smålog härvid. Mitt spel skulle snart vara vunnet. Jag började hjälpa till med afselningen och kom snart i samspråk med honom. Det ena ordet gaf det andra, så att jag till sist fick veta, att frun, som hette det och det, var en engel, men mannen en lymmel, som förstört både sina egna och hennes penningar på spel och annat, så att man endast väntade på dagen, då all den herlighet, som nu fans deruppe, skulle försvinna och armod träda i slöse-

riets ställe. Frun, stackaren, visste ingenting derom, desto större skulle också smärtan blifva. Han, kusken, beklagade sina hästar, som nu skulle kanske, också de, vandra från öfverflöd till armod, slit och släp. Menniskorna borde ha förbarmande med djuren och ej vänja dem vid ett lefnadssätt, vid hvilket de icke kunde behålla dem.

Hvar och en har sina gunstlingar här i världen. Jag hade en gammal moster som egde en katt, hvilken var hennes skatt. Gumman spann och katten spann, då jag kom och besökte dem. Den förras högsta önskan var att få dö före "misse"; hon fruktade att denne annars skulle blifva styfmoderligt behandlad af en värld, hvilken ej förstod att såsom hon uppskatta hans värde.

Jag klappade ännu en gång om "Svarten", tog upp min frukostbulle och delade den mellan de båda hästarne. Kusken skulle kunnat gå i döden för mig. Helt à propos sporde jag honom, huru det kom sig, att den stackars frun gift sig med en man, som så förstörde sitt.

"Ja, att förstå sig på qvinnfolk, det är mer än både jag och Store Svarten här kan," svarade kusken. "Herrn ansågs ha mycket penningar, och frun kunde väl inte undvara gramblåten, kan jag tro. Det fins de, som kunna åka trankila ända till kyrkogårdsporten i en liten treffig "holsteinare", men likväl hellre kasta sig i en präktig landå, om de också skola få gå sista biten af vägen. Här har varit ett kalasande, så Gud må sig förbarma, och fint är det deruppe, så att det förslår. De ha haft middagar, som kostat flera tusen, och inom ett år härefter har kanske herskapet inte en kappe hafre att ge hästarne, som nu få ut midt i nätterna och köra hem fruns utdansade kropp samt herrns fulla mage och tomma plånbok. Se, spel det är ett rent helvete på jorden."

Jag medgaf detta, fastän jag egentligen deraf icke kände mer än "sista stick" om byxknappar, hvilket spel dock utöfvades med en viss passion bland pojkarne, då tillfälle dertill gafs.

"Men ifall de hålla af hvarandra, går det väl, om också olyckan kommer," anmärkte jag.

"Hålla af... ja, det tror jag! Det går nog an, så länge ingenting saknas. Men då nöden träder in genom köksdörren, kilar lyckan ut genom tamburdörren, skall jag säga. Jag har tjenat i många förnäma hus, så att nog

har jag sett bevis på sådant alltid. Att sätta livvets lycka på de usla styfrarne, det är att bygga på lösan sand, som det heter. Herrn gifte sig, för det att frun var vacker, och frun gifte sig därför att herrn var rik, det är visan. Det är så många människor, som vilja kasta smör i spisen och torka knifvarne på hvetebröd, såsom kockarne på kungl. slottet... Stackars frun, nog ångrade hon sig alltid, fast det var för sent... Jag vet allt, att hennes lycka gungade på det vida haf, men ej dolde sig under brudslöjan.

"Gungade på det vida haf?" inföll jag och kunde ej nog beundra kuskens röda väst, som han sjelfbelåtet sade sig hafva begagnat nästan hvarje dag, ända sedan han tjente hos grefve Wachtmeisters nere i Skåne.

"Ja, jag sade "gungade på det vida haf". Se, jag har en gammal bekant, som tjente hos fruns far. Och han har berättat mig, att det var väl mellan frun och en ung sjökaptén, som förde fartyg för gubben. De voro barndomsbekanta och hade hållit af hvarandra i många år. Han kom på sjön och skulle, förstås, samla väldiga skatter i främmande land. Han besökte allt emellanåt hemmet, och då var det så väl. Slutligen fick han fartyg. De båda unga kommo öfverens om, att han skulle efter en långtur fria hos fadern, som de nog skulle övertala; modern var då redan sjuk och sängliggande. Men så kom högfärdsandan i frun. Att gifta sig med en simpel sjökaptén, då man kunde få hvilken kaptén vid artilleriet som helst, det var dock för galet. Och så tog hon emot herrns kurtis. Han friade och fick ja. En tid derefter kom sjökapténen hem. De träffades. Det skall ha varit ett sorgligt möte. Han kom så hjerteglad emot henne. Hon stod stel och kall — utanpå åtminstone, ty inne var der kanske glöder nog. Han fick syn på förlofningsringen. Han gick fram till henne, tog henne i handen, ropte till henne: "Svekfulla varelse!" och skyndade ut. Strax derefter reste han och med honom fruns lycka... Men här står jag och pratar. Farväl med dig, min gosse! Det är väl inte sista gången, du visar dig här, fastän du aldrig gjort det förut? Kom, Store Svarten, så, ja!"

Det var ej värdt att söka pumpa mera. Jag måste aflägsna mig. Det var för sent att gå i skolan, ty hade

jag kommit dit, så hade jag fått smaka rottingen; det var för tidigt att gå hem, ty der skulle spannremmen väntat min rygg. Jag gick därför nedåt skeppsbron och slog dank. Det var ett behagligt göra nog för mig, som hade så mycket att tänka på, ty nu stod det klart för mig, att den unge mannen, som på balqvällen gifvit mig biljetten, ej var någon annan än sjökaptenen.

Åter förflöt en tid af närmare ett år, hvarunder jag hade mycket att göra med lexor och med att bereda mig till att "läsa mig fram för presten". Endast sällan kunde jag besöka min nye vän kusken, och jag måste afstå från hufvudrollerna på Kalle Bromans och min teater å fru Matérns vind.

Klarinettisten träffade jag deremot nu oftare, ehuru den forna förtroligheten var borta. Han blef med hvarje dag allt tunnare och tunnare, och hans kläder mera luggslitna. Han var blott skinn och ben. Den forna rodanden på hans kinder och näsa var försvunnen och hade lemnat rum för en sjuklig blekhet. Men öfver anletet låg nu alltjemt det solljusaste leende. Han hade lagt bort punschen.

Jag hade väl på ett halft år ej varit hos min vän kusken, då jag en förmiddag stötte på min vän klarinettisten, som just skulle bege sig ut. Jag frågade honom, hvem som skulle begrafvas.

"Jag skall bort i lyckans sterbhus," svarade han och log belåtet.

"Hvad är det?"

"Jag menar den inbillade lyckans sterbhus, som kanske är den verkliga lyckans barnkrubba... Kom och gå med, min gosse, så kan du få lära dig ett par tänkespråk ur lifvets katekes. Man har gagn af att lägga sig dem till minnes."

Det var någonting visst hos den gamle musikanten, som väckte min stora nyfikenhet och oemotståndligt drog mig med. Jag beslöt därför att följa honom. Jag gick in och kastade på mig en rock samt begaf mig i väg med honom.

Vi stannade snart utanför det hus, der, såsom jag visste, den vackra, unga frun bodde, som jag så ofta omnämnt i denna teckning. Jag såg förvånad på honom, då han började stiga uppför trappan.

“Skola vi hit? ... Är någon död här?” frågade jag häftigt och ängsligt.

“Hvad vet jag?” svarade klarinettisten. “Men auktion är här.”

“Auktion?”

“Ja, kors, vet du inte, att den magnifike herrn slagit vantarne i bordet och nu sitter på bar backe med hustrun och en liten barnunge? En snygg historia för resten! Hade han inte haft biskopen till morbror, som man säger, så hade han väl vid det här laget varit på fästning.”

Min vän kusken hade haft rätt.

“Men,” anmärkte jag, “hvad skola vi på auktionen att göra? Det är ...”

“... väl för dyrbara saker här för min skrub, menar du?” afbröt han mig. “Hm! man kan få sina idéer ibland.”

Vi gingo upp. Här var auktionen redan i full gång. Folk trängdes i de lysande och förgyllda salongerna. Man speglade sig i trymåerna och såg solstrålarne återbryta sig med alla färgskiftningar i glaskronornas prismor.

En medelålders fru med ett skarpt ansigte slog sig ned i en dyrbar länstol och betraktade med välbehag sina tunna läppar i trymåen midt emot henne.

“Fint hade de, kan tänka ... det är nästan oanständigt att lefva i en sådan lyx, då man är skyldig Gud och hela världen,” sade frun till en väninna och log försmädligt.

“Vi äro alla skyldiga till Gud,” sade min vän klarinettisten, leende men med ett harmfult tonfall i rösten.

Den skarpa frun mönstrade onådigt med blicken den luggslitna figuren.

“Hvad är ni för en?” frågade hon föraktligt.

“Jag är likbjudare och vet, hvad människorna gå för,” genmålte klarinettisten.

Jag gapskrattade och var nära att falla honom om halsen af förtjusning öfver detta i mitt tycke dräpande svar.

Vi gingo vidare.

“Den störste segraren är den, som inte är grym,”
anmärkte klarinettisten, “jag höll på att bli grym.”

Auktionen försiggick för ögonblicket i boudoiren. Det vackra rummet, hvares hela inredning angaf, att en behagfull kvinlig varelse här var hemma, var nu alldeles fullt med folk af de mest olika klasser och vilkor.

Förtjusande prydnader af alla slag ütropades. Utroparens qvickheter (på den tiden skulle en auktionsropare vara qvick, om auktionen än var en tortyr) blandades entonigt med de bjudandes bud och klubbans slag. Klarinettisten höll sig tyst, endast då och då mumlande:

“Stackars liten! stackars liten! Att få mista sitt... Fåfångans pris!”

Slutligen blef klarinettisten uppmärksam. Hans ögon stirrade med begärlig glans. Jag blef nästan rädd för honom.

“Hvad är det?... Hur är det fatt?” hviskade jag och drog honom i rocken.

“Klenoden! klenoden!” svarade han blott.

Man ropade nu ut juvelerna, ringar, brocher, örhängen och annat i mängd, till slösaktig rikdom samladt i flera dyrbart inlagda skrin.

Slutligen hörde jag:

“Ett pannband med en juvel! Hundra riksdaler!”

“Tvåhundra riksdaler!” ropade klarinettisten.

“Tvåhundrafemtio!” bjöd en annan.

“Trehundra!”

“Fyrahundra!”

“Femhundra!” nästan hväste min gamle vän, hvares röst blifvit rosslig.

Hans kinder glödde, och svetten droppade ned från hans panna.

Man vände sig om och betraktade med någon undran den luggslitne karlen, som kunde på detta sätt bjuda emot stadens förnämste juvelerare och det i jemna hundratal. Denne senare såg äfven förargad på musikanten.

“Sexhundra!” bjöd han.

Det blef tyst.

“Sexhundra! Sexhundra förste gång...” ljöd utroparens röst. “Sexhundra andre gång.”

“Sjuhundra!” ropade med synbar ansträngning musikanten.

Aldrig går ur mitt minne denna scen. Den, som såg den gamle mannen, kunde ej tro annat, än att han var tokig.

“Åttahundra!“ gnälde juveleraren, som antagligen väntat sig göra en god affär, hvilken nu gick honom ur händerna.

Återigen en stunds tystnad.

“Tusen riksdaler!“ ropade klarinettisten och sjönk halft vanmäktig ned på en stol.

Han stirrade nästan med bäfvan på juveleraren. Lyckligtvis teg denne. Klubban föll.

Man lemnade rum för den fattige musikanten, som gick fram till auktionsbordet, namngaf sig och betalte sina tusen riksdaler, hvarefter han stoppade pannbandet med juvelen på sig och åter drog sig tillbaka.

Den största förvåning stod afmålåd i allas anleten, och man betraktade honom nyfiket. Detta besvärade synbarligen min gamle vän, som ock aflägsnade sig med mig.

Jag vågade ej af honom begära någon förklaring. Men då vi kommit ned på gatan och han der andats riktigt ut efter själsrörelsen deruppe, lade han sin hand på min axel, sägande:

“Jag kände hennes mor... jag kände henne mycket väl. Äfven hon sålde sin kropp för juveler. Jag har velat hämnas... Länge har jag knogat för de styfrarne.“

Han tystnade här, och jag kunde icke få ett ord mera ifrån honom. Vi vände tillbaka hem, der jag var nära att få smaka spannremmen, derför att jag försummat arbetet midt på blanka förmiddagen, endast räddande mig genom att omtala auktionshistorien, hvilken satte hela verkstadspersonalen i den djupaste förvåning.

“Hvem kunde väl tro, att han skulle ha så mycket pengar, den gamle narren!“ anmärkte far.

Ett par veckor derefter kom klarinettisten i skymningen en qväll in i verkstaden och bad far, att jag skulle få uträtta någonting åt honom. Far, som alltsedan det märkliga auktionsköpet, hyste en viss respekt för sin besynnerlige hyresgäst, gaf dertill villigt sitt bifall.

Jag följde derför min gamle vän upp på hans skrubb, der han med högtidlig min lemnade mig ett paket, med hvilket han bad mig gå till fru Dalberg.

“Hon har måst flytta ut till Haga, stackaren, der hon med sitt barn bebor en torftig lägenhet, sedan mannen, den ovärdige, rymde i förra veckan.”

“Har han rymt?” sporde jag förvånad.

“Ja, om han inte tagit lifvet af sig... men krukor bruka ej slå sönder sig sjelfva. Den eländige har alldeles plundrat henne, och hon saknar nu nästan det nödvändigaste... hon är ännu för stolt att anropa andra om hjälp. Hon vill föda sig med pianospelning. Sorgemusik, den musiken! Gå nu emellertid till henne med paketet, säg henne, att en gammal vän till hennes mor skickar henne dess innehåll... och att du ej kan afgifva någon vidare förklaring.”

Jag gjorde som han bad och stod snart utanför det lilla oansenliga hus hon bebodde. Ett matt och svagt sken trängde ut genom den för fönstret nedfälda gardinen. Man arbetade härinne; här fans ej tid till hvila och skymningsprat.

Jag knackade på dörren och trädde in. Det var verkligen hon som satt der lutad öfver sin söm, under det hon gnolade en vaggvisa för barnet som slumrade i sin lilla bädd. Hon var blek, hennes anlete sorgset... och likväl var hon ännu skön... skönare än någonsin föreföll det mig.

Hon slog upp ögonen — dessa ögon med deras mäktiga tjusningskraft — och såg på mig. Jag hade vuxit mycket, så att hon ej genast kände igen mig.

Jag framförde mitt ärende och lemnade henne paketet. Hon såg på mig förundrad och tycktes söka bland sina minnen. Hon måtte ha funnit hvad hon sökte, ty hon blef, om möjligt, blekare än förut och släpte darrande paketet.

“Från *honom*?” stammade hon.

“Nej, från en annan,” svarade jag, som väl förstod att hon mente sjökaptenen.

“Från hvem?”

“Bryt paketet... det skall kanske lemna er en förklaring.”

Hon lydde mekaniskt. Hon bröt det. Ljusskenet gnistrade mot diamanterna i pannbandsmycket, hvilket låg på en bibel med nötta skinnpermar.

“Mitt forna pannband... en bibel... hvad vill detta säga?”

Hon fick i detsamma syn på en brefflapp, som var instucken mellan bibelbladen. Hon vecklade upp den och läste högt:

“Min fru!

“Er mor var en gång älskad af ett hjerta, som ännu i ålderns vinter klappar varmt för hennes minne. Men detta hjertas egare var ej så rik som en annan man. Hon föredrog i sitt inre mannen med hjertat, men gaf sin hand åt mannen med rikedomarne. Den förre led djupt och hade ej nog styrka att öfvervinna sin smärta, utan lät den bemäktiga sig honom för mycket. Han gaf vika för låga lidelser och blef en stackare, hvars enda band vid lifvet var tanken på att få hämnas. Ni, min fru föddes; ni blef skön och god, men äfven ni värderade mera juvelernas lockelser, än hjertats bud. Ni var ett barn af er mor. Er mor dog. Min hämnd skulle öfverflyttas på er. Hon dog i välmakt; ni är försänkt i armod. Gud ville det, ej för att straffa moderns missgerning på barnet, utan för att förädla er och visa er, att den jordiska lyckans glitterguld är mull och att den enda verkliga lyckan består i hjertats förnöjsamhet, som är gemenskapen med Gud.

“I de tvenne klenoder jag sänder eder har ni ett dubbelt symbol: pannbandet skall i all sin dyrbara glans visa eder sitt ringa värde; den gamla bibeln, ett arf från min mor, skall säga er, hvar ni har att hemta tröst för misräkningarne om lifvets verkliga betydelse. Behåll de båda klenoderna, er mors vän ber er derom, och må ni en gång finna den värdefullast, som visar från jorden till himlen!

“Detta är min hämnd. Från den stjerna, der eder moder bor, följes eder återstående vandring, välj rätta vägen, och stjernan skall sprida ljus för edra fötter, liksom bibelns ord i edert hjerta!

En gammal musikanter.“

Då hon slutat läsningen, sjönk hennes hand med papperet ned i hennes sköte och hon sjelf öfverlemnade sig åt de många tankar, som nu trängde in på henne.

Det var en räkenskapsstund. Man tillbringar en sådan helst allena med Gud. Min instinkt sade mig det, hvarför jag sakta aflägsnade mig.

Hemkommen berättade jag allt för klarinettisten, som vid en pipa satt och språkade med far. Han log förnöjd.

“Jag har sofvit som en stock!” sade han, då jag träffade honom följande morgon. “Då man utträttat sitt, kan man sofva. Det var min sändning att visa henne, som en gång svor mig den kärlek hon förrådde, eller hennes barn vägen från jordens garn, hvori de varit fångna, till himlens ljus... Jag har helt visst lyckats, och mitt värf är allt.”

Den olyckliga qvinnan hade emellertid svårt att draga sig fram, och mer än en gång fick jag för klarinettisten prenta utanskriften på bref med penningar till henne, som på ett par år ej hörde af sin man, hvarför hon begärde och fick i vederbörlig tid äktenskapsskilnad med honom, hvar han fans.

Jag växte emellertid upp till en lång och hygglig ungdom, då klarinettisten en dag åter kom in i verkstaden, der jag befann mig, och bad mig följa sig. Jag lydde. Det bar af till Stora Bommen eller Skeppsbron, der en båt låg vid då varande träbron och väntade på oss. Jag steg förvånad i. Klarinettisten teg, och båten ilade pilsnabt fram på den lätt krusade vattenytan. Efter en half timmes rodd lade vi till vid ett stort skepp, hvilket var rikt behängdt med flaggor som till en fest. Vi sprungo uppför fallrepstrappan och fördes ned i kajutan. Här möttes mina blickar af den ännu så sköna qvinnan, som i ena handen höll en liten flicka, i den andra en högrest manlig gestalt. Det var sjökaptenen från balqvällen. Vi firade en liten förlofningsfest, vi fem, och vid högtids-skålen sade hon, i det hon lutade sitt hufvud mot kaptenens bröst, rodnande till klarinettisten, hållande barnet på sitt knä:

“Här äro mina båda klenoder!”

“Om Gud vill, ty Hans är äran!” inföll klarinettisten, och jag instämde, i det jag såg den nedgående aftonsolens strålar, som trängde in genom ena kajutfönstret, bryta sig i pannbandssmycket, som låg med den gamla bibeln på bordet, de båda betydelsefulla gåfvorna från den gamle klarinettisten.

En skuggteckning.

Tidigt en fredagsmorgon såg jag fattiglikvagnen stå utanför Sahlgrenska sjukhuset. Det var en fattig stackare som skulle begravas, sade kusken, med hvilken jag stod på god fot, emedan jag brukade gifva honom af fars bästa blanksmörja, då han skulle ut på storkalas och därför ville ha både selar och stöflar skinande blanka. Likmenniskorna önska alltid vara fina och putsade, då de rika och förnäma föras till grafven. Dessa ha anspråk på en viss etikett, för hvilken de betala hederligt. De som ingenting ha att betala sin jordefärd med, de få ej vara så noga med etiketten, således icke med blanksmörjan heller.

De kommo snart ut med likkistan, som var lång och inneslöt en kropp, den der ännu bort stå i mantal, om döden ej kommit för tidigt, bräckt bålverket och blåst ut ljuset.

Kistan med den döde i sattes på vagnen, piskan smälde, och så bar det af i den disiga morgonluften. Det gick i sakta traf. Det hade gått fort för den döde i tiden; det gjorde honom helt säkert föga, om han kördes i traf ned i grafven, i synnerhet som kusken väl behöfde sig en risp och ej gerna kunde taga sig den till bästa, förrän han aflevererat fraktgodset.

Den döde hade varit en rik mans son. Han var i tiden ståtlig till växten. Helsa frodades på hans kinder. Hans muskler voro af stål och af spänstig styrka. Han såg bra ut, och det låg en viss eld i hans mörka öga, som fångslade Göteborgs skönheter på balerna.

Han öfvertog en dag sin fars aktade firma och blef grosshandlare. Hans namn var väl känt på börserna i

London, Newcastle och Manchester; och hans fartyg — Göteborgs grosshandlare satte då en heder i att äfven vara skeppsredare, ej skyende det ökade arbete som härtill kräfdes — förde den svenska flaggan ut på flera haf. Namnet "Göteborg" glänste alltid i guldbokstäfver i deras akter och spred kunskap om den uppväxande handelsstaden med ungdomslust vid Göta Elfs utlopp.

Guldberg, jag vill kalla honom så, var föremål för liflig uppmärksamhet af alla mödrar med giftvuxna döttrar; och han drack gerna i långa drag af de nöjets bågare, man satte fram för honom för att vinna honom. Han dansade utmärkt väl och anförtroddes att anförä kotiljongen, der hans bild i den oförgängliga spegelturen aldrig utplånades från glaset.

Slutligen fann han dock en qvinna, hvilken var skönare än någon af de andra som utbjödos på fåfångans marknad. Hvert hon kom förde hon drottningspiran, och friare i oändlighet nedlade sin hyllnings och sin dyrkans rökoffer för hennes fot. Men äfven hennes blick hade kommit att häftas på Guldberg och funnit sig väl deraf.

De närmade sig allt mera hvarandra. Hon var oemotståndlig i sin fägring, men oemotståndligare i det vinnande behag, som omgaf hela hennes gestalt. Hon egde alla sin tids talanger: broderade de näpnaste hvita pudlar, spelade till och med Beethoven på piano samt sjöng Franzéns roman-ser och Atterboms blomqväden till gitarren. Hon kunde vidare sin franska parlör och var för sin utmärkta britiska prononciation alltid välkommen i de engelska familjernas kretsar. Sjelf rik, utöfvade hon en ganska vacker gifmildhet, så att hennes namn äfven var kärt i de små Masthuggs- och Majbergskojorna.

Guldberg blef kär ända till yrsel, och flickan besvarade hans böjelse. Han yppade sin kärlek, fick ett hjertligt ja till svar och en hand, sysslolösheten och behaget.

Det dröjde ej länge, innan bröllopet stod i dagarne sju hvarpå följde visiterna och kalaserna i veckorna sju.

De nygifta hade en lysande våning vid en af Hamngatorna och sågo gerna främmande hos sig. De voro lyckliga, och då man det är, vill man gerna att andra ock skola se det. Det är blott sorgen, som stänger sig inne.

Masken gnager i mörkret, glädjens lärka jublar i solbelänt höjd.

Guldberg vurmade för goda middagar och hade en bland de bästa vinkällrarne i staden. Hans hustru gjorde förträffligt les honneurs vid bordet och var äfven i öfrigt en utmärkt värdinna. Till en början läppjade hon dock endast på de ädla viner, hvilkas perlskum bordsgrannarne skänkte i hennes kristallglas. Men småningom vandes gomen vid drufvornas eld. Hon höjde sitt glas med strålände blick och tömde det med svällande läppar.

Guldberg var förtjust öfver sin hustru, och hans gäster kunde ej finna ord nog att uttrycka den tillfredsställelse, de rönte af att höra den unga och i den sinliga glädjens stund så snillrika värdinnans lifliga konversation. Detta beröm smickrade henne, och hon ville gerna anses för qvick. Vinet löste förträffligt på tungans och hjernans band, och allt oftare gnistrade vaxljusens sken i den fradgande champagnen eller den rubinglänsande bourgognen.

Mellanstunderna mellan bordets nöjen blefvo efter hand lifvets surmulna dagar. Då middagsbordet stod dukadt, då blommor och kristaller utbredde sig i skiftande mängd för ögat, då var det vår och försommar med lust och lif; då bordet var afdukadt, ljusen nedbrunna i stakarne, blommorna falnade, då var det eftersommar, och följande morgon senhöst med dåligt lynneväder och kanske storm, kanske en regnskur.

Så koncentrerades genom mannens smak den unga och sköna qvinnans lif vid bordet, i afhörandet af skåltal och smicker någon gång, om en skön-andé fans tillstädes, hyllad med en buljongartad *quatrain*. Så vardt detta lif till, snart sagdt, en ragôut.

Guldberg, som sjelf var tung mellan middagarne och därför fann arbetet på kontoret mer och mer besvärligt, började att allt mindre ligga sjelf i affärerna.

Det är endast arbetet, som gifver eller bibehåller åt en köpman rikedom. Äfven den väldigaste millionär skall se sina skatter smälta bort som snö för vårsol, om han ej genom arbete bevarar dem. Också fann Guldberg en vacker dag på nyåret, att hans affärer började sacka. Han hade ej allenast icke haft några större förtjenster under året, han hade till och med lidit förluster. Och detta hade

i hufvudsaklig mån berott på hans egen försumlighet vid sitt arbete. Ej nog dermed, hans hushåll hade kostat betydande summor. Middagarne hade varit talrikare än någonsin och dermed äfven utgifterna. Det var en dyster upptäckt, detta deficit. Han ville meddela sig derom med sin hustru.

Han skyndade från kontoret upp i sin våning och ville träda in i boudoiren. I salongen utanför mötte han kammarjungfrun, som syntes mycket förlägen öfver hans oväntade ankomst. Detta var nemligen en tid på dagen, då han aldrig, ända sedan han blef gift, brukade komma hit upp.

“Är frun inne hos sig?” sade han och närmade sig dörren till boudoiren.

“Ja... men...” stammade kammarjungfrun.

“Hyad menar du?” sporde Guldberg förvånad.

“Frun frukosterar.”

“Nå, än se'n?”

Skratt och glasklang hördes inifrån. Guldberg stannade förvånad.

“Hvem är hos min hustru?” frågade han.

“Ett par bekanta till henne.”

“Besynnerligt!”

Han tog i låsvredet och öppnade dörren, drog åt sidan draperiet och ryggade häpen tillbaka.

Derinne sutto vid ett rikligt frukostbord några damer. Flera tömda vinbuteljer lågo på mattan, och fru Guldberg stod just upprätt och höjde sitt glas för en skål, då mannen visade sig. Hon märkte honom icke. Röda brunno hennes kinder, och sällsam var glansen i hennes ögon. Hon var i feberhetta, det visade äfven det starka vågsvallet i hennes barm. Halsen var blottad, och det ymniga håret, Guldbergs förtjusning, böljade oredigt kring axlarne.

Guldberg lät draperiet falla tillbaka. Ingen hade sett honom, men han hade sett mer, än han skulle velat se. Hans hustru, hans bländande sköna hustru, en af stadens mest firade damer — var drucken.

Han skyndade att slå upp fönstret derute för att få luft. Han var nära att qväfvas.

Ännu en gång trängde ljudet af klingande glas, höjda qvinnoröster och skratt till hans öron.

Han skyndade ut.

Man anmärkte den dagen på börser, som då hölls å Rådhuset, att Guldberg saknades. Någon berättade äfven, att han afslagit en middagsbjudning. Det var mer än nog. Då Guldberg vägrade en middagsbjudning, måste han sjelf "bjuda på thé". Han var bestämdt ruinerad.

Guldberg hade emellertid icke mod att tala allvarligt med sin hustru om den hos henne uppväxande smaken för bordets oqvinnliga, sinliga njutningar. Han hoppades ännu, att det ej var så farligt. Men en afton kom han upp för att hemta henne; de skulle bort till en supé. Han inträdde i hennes lilla salong. Hon satt färdigklädd i divanen. Hon föreföll honom strålande skön. Betagen stod han ett ögonblick och betraktade henne. Derpå skyndade han fram för att sluta den älskade qvinnan i sina armar. Hon öppnade sin famn och i en hjertlig kyss möttes deras läppar. Efter en stund reste de sig båda upp. Plötsligt såg han henne vackla . . . Ack, hon raglade! Vinet hade åter jagat upp fågningens högröda rosor och gifvit denna sinlighetens skönhet åt anletet, som för ett ögonblick gjort honom så hänryckt. Men derinnanför flammade passionens spritlåga i en töcknig hjerna och betog musklerna deras kraft att hålla uppe den så fagra kroppen.

Med ett utrop af sönderslitande smärta slog han sig för pannan och skyndade ut. Med detta halffäniga leende, som är eget för den druckne, såg hon en stund efter honom och vacklade åter bort till divanen, der hon snart slöt sina ögon och insomnade, allt jemt med samma stereotyp-leende på läpparne.

Guldberg kastade sig på sin ridhäst och red ut. Snabt ilade springaren framåt på stora vägen och vidare in på Danska vägen. Ett lätt regn föll, men det förmädde ej släcka den förtviflans glöd, som brände hans inre. Han kom fram till Örgryte kyrkogård. Regnmolnen delade i det samma litet på sig, och månen kunde nu mellan deras slarfvor kasta en blek ljusvåg öfver de tätt packade grafvarne innanför kyrkomuren. Här såg han nu en qvinna ligga knäböjd vid en graf. Han kunde höra hennes snyftningar. Hon begrät helt säkert sin i mullen svunna jordi-

ska lycka. Hvad var detta likväl mot vissheten för honom, att hans lycka var dödad genom lasten!

Med ett skri så genomträngande, att det kom qvinnan vid grafven att häpen springa upp, sporrade han sin häst och ilade framåt.

Ifrån denna dag gick det mer och mer bakut för Guldberg, som sjelf började söka glömska, der han förut endast sökt njutning. Man visste snart allmänt, att äfven fru Guldberg var drinkerska, och det var lätt att förutspå, huru det skulle komma att gå med ett sådant hus. Så länge det värda paret ännu såg gäster hos sig, var man likväl nog människovänlig att infinna sig och genom frosande vid dess bord påskynda dess ruin.

Denna inträffade också snart, och en dag måste Guldberg yppa för sin hustru förhållandet. En upprörande scen af ånger, smärta, sjelfbekännelse och förtviflan följde nu. Han förebrådde henne hennes passion. Hon erkände den, men hon hade aldrig reflekterat öfver densamma. Hon visste ej ens, huru djupt hon var underkastad dess välde. Hon föll på sina knän och bad om hans förlåtelse. Och han erkände nu, att äfven han hängaf sig åt ruset, för att finna glömska. Men det skulle nu vara slut. Han skulle arbeta. Herliga ord! Hon närmade sig nu intill honom. Hon lade sin brinnande tårade kind intill hans och yppade för honom en hemlighet, som var en ljusglimt i dunklet, en glädjepost i sorgen.

Ah, hvilket lif! *Hon* skulle nu arbeta på sin förädling, för att göra sig värdig och förmögen att uppfostra sitt barn till en god människa. Och *han* skulle arbeta för att bereda dem och sig en bekymmerslös framtid. De togo ett heligt löfte af hvarandra, och deras blickar läste i deras ögon ett fast beslut, att löftet skulle hållas.

Men att höja sig ur lastens boja, dertill fordras kraft. Man skall kunna bära korset med tålmod; man skall kunna fördraga, för att vara stolt i sin ödmjukhet och segerrik, då man känner sig djupast smädad.

De gingo med ädel föresats på nytt ut i lifvet. Men der möttes han genast af misstro. Han hade med öppna ögon rusat till sitt förderf, och han hade ej brytt sig om, att han drog andra oskylda med sig. Van vid öfverflöd från barndomen och obekant med den ställningen att nöd-

gas bedja om misskund, kände han sig sårad och förlorade det mod, han dock så väl behöfde.

Hans maka återigen mötte å sin sida smädelser och knappålsstyng, dem hon knappast kunde bära. Det var hon, som ruinerat sin man. Hon drack, och hederliga qvinnor måste sky hennes sällskap. Hon var en sjunken varelse, som Gud straffat. Äfven hon tappade modet, och endast tanken på det barn, hon bar under sitt hjerta, höll henne ännu uppe.

Någon finansiell räddning var ej möjlig. Guldberg måste gå ifrån allt och stod med två tomma händer på gatan. Glaset vinkade på ena sidan; arbetet höjde sin manande hand på den andra. Han följde det förras vink.

Det gick snabbt, såsom det alltid går, då det bär utför. Och snart låg Guldberg döende i den gräsliga sjukdom, som ruset brukar alstra. Det var hans begrafning, som skedde på fredagsmorgonen utan både fjäderbuskar och procession. Ute på begrafningsplatsen stod den sorgbrutna enkan och såg, huru maken sänktes ned i den gråa och kalla grafven. Sakta rördes hennes läppar, eftersägande prestens korta bön öfver detta stoft. Då han slutat och aflägsnat sig samt dödgräfvarne skoffade igen grafven, stod hon ännu kvar: det går ej så lätt att skiljas från det man hållit kärast i lifvet.

Hon var dock nu ej alldeles ensam, om än stödet fallit bort. Der hemma låg den nyss födda i vaggan: det var dock rikedom i armodet. Pligten och lasten stredo väl om henne, och striden var hård. Men pligten hade en stark bundsförvandt i barnet: de segrade till sist båda. Med otroliga ansträngningar och med ett arbete, som endast den qvinna, som är mor, kan finna lätt, försörjde hon sig och sitt barn. Hennes kraftiga handlings-sätt väckte en och annan förut varande väninnas samvete. Man tillbjöd henne hjälp. Hon tog emot den för sin lilla flicka och satte för hennes räkning in medlen hos en mäk-lare. Men sjelf försörjde hon sig endast med sitt arbete.

En dag, aderton år derefter, var der storkalas i hennes tvenne rum vid Breda Vägen. Rummen voro små och gästernas antal ringa. Festen var likväl stor. Fru Guldbergs dotter gifte sig med en ung och hygglig sjökaptan, och om paret spåddes emot vanligheten allt godt.

Och godt blef det. Lyckan stod hos dem i flor. Jag besöker dem ofta, och sista gången jag var hos dem, tog min fars efterföljare just mått till ett par kängor åt den gamla enkan och till ett par åt frun, som dertill fått sig ryskt läder och skinn af äldste sonen, hvilken som kajutvakt gjort första resan med far sin till Petersburg.

Tusenskönor blomma hela sommaren igenom i deras lilla täppa med det grönmålade staketet — samvetsfriden ler innanför fönstrens hvita gardiner både vinter och sommar.

Gubben Bergqvist.

Gubben Bergqvist var en riktig enstöring. Han skydde ej umgänget med människorna, men han sökte det icke heller. "Jag har ej tid att bli förargad," svarade han ibland, då man frågade honom om orsaken till hans smak för ensamheten: "och jag tycker icke om frågor."

Gubben Bergqvist hade nästan ingen känd vän, men icke heller någon fiende. Det fins få människor i lifvet, som kunna säga det samma. "Jag är son till en vagnmakare och vet att hålla mig vid hjulnafveln. Der är jag i lugn. Utanpå hjulet blir man sönderrifven," sade gubben.

Han läste mycket gerna tidningar. "Man skall följa med sin tid," menade han, "om också tiden hotar att springa ifrån en." Gubben var konservativ. Han tyckte ej om, att man skrek för mycket på reformer. "Jag hade en gång," kunde han säga, "en bekant som var mycket ifrig läsare. Han kunde Bibeln utantill som vatten och hade ständigt ett bibelspråk till hands för allting. Han var den ifrigaste att predika mot synden och för människans bättring. Men en dag skulle han dö och blef allt blekare om näsan. Då kröp åtskilligt ur honom, och, Gud hjelpe hans själ! det visade sig då, att han var en af de gröfste syndarne sjelf... Vill man ha reformer, så börje man med att reformera sig sjelf!"

Gubben ansågs för en rik man och anlidades ofta med listor för välgörande ändamål och dylikt. Han skref nästan alltid på och gaf stundom hederliga summor nog, men alltid med utsättande af hela sitt namn. "Jag kan lika gerna sjelf tala om, att jag skänkt de styfrarne, som att någon annan skall göra det," menade han.

Det oaktadt eller kanske just därför ansåg man den gamle för snål. Han gaf endast, då det gälde att lysa, sade man; men hjälpte annars aldrig dem, som vände sig till honom. Han sporde mig en gång, huruvida jag hört detta omdöme om honom. Jag gaf ett jakande svar, hvarpå han med ett leende inföll: "De ha rätt, jag är snål; men kejsaren skall nog få sitt och Gud sitt... jag skall ärligt betala min skuld."

Hans utseende var dervid så allvarligt, att jag förvånades och betraktade honom forskande; men hans anlete var skrynkligt af ålder, och fårorna gafvo åt det samma barkens stelhet.

Den gamle var alltid väl klädd, fin och putsad. Innet damkorn syntes på hans rock och hans hatt blänkte städse glänsande. Då man anmärkte detta, såsom något ovanligt för gamla ungarlar, kunde han säga: "Den romerske vise såg lifvets lycka i harmonien. Jag gör som han, och då jag söker att hålla min inre varelse putsad, hvarför skall jag då ha den yttre neddammad? Jag skulle tro, att vår Herre, som sjelf är harmonien, håller stoftgrandet jorden på vederbörligt afstånd och icke tillåter det, såsom Satan en gång i förtiden, att komma sig i ögonen."

Bergqvist älskade blommor. Han hade i sina rum ett riktigt orangeri. "De påminna mig om lifvets slut och lifvets förnyelse," sade han, "och den påminnelsen är nyttig. Se den der törnrosen! Huru hon doftar i sin fågring! Men i morgon har hon kanske fält sina blad och är ej mera. Hon har gått till hvila, men för att sedan åter vakna upp till ny fågring, ny doft. Hvarken ni eller jag äro några krukor. Menniskan är ej heller någon kruka: hon är blomman sjelf..."

Gubben hade sina sidor, såsom ni finner, och var en mycket egendomlig personlighet.

Det är nu några år sedan. Jag begaf mig en julaf-ton ut i staden, för att göra ett slag igenom den samma, medan mor min höll på med julstöket. Jag tycker för öfrigt om de der vandringarne. I de rikare kvarteren dröjer jag likväl icke länge. Der strålar visserligen ljus från präktiga kronor, och hundradetals maskerade personer

trängas med hvarandra bärande på sina tunga korgar, fulla med julgåfvor. Men de stora husens murar äro för tjocka: de stå der tysta och stumma med sina eldögon.

I arbetareqvarteren deremot är det annorlunda. Om du ställer dig en julafton der på gatan, förnimmer du liksom ett oredigt sorl. Du sluter ögonen, och det förefaller nästan som om luften vore full med osynliga väsenden, hvilka hviska till hvarandra. Det är barnaglädjen från de tunna trähusen. Du blir varm om hjertat och nästan glädjes öfver de många springorna i kojornas väggar, hvilka annars ty värr insläppa den ovälkomna vinterkölden, men nu i stället lemna rum åt fröjden der inne att svinga ut och jublande höja sig till stjernefästet... en säkert Gudi behaglig lofsång.

Jag befann mig just i ett af dessa qvarter, då jag plötsligt varnade en person som kom gående gatan framåt, väl insvept i sin kappa och åtföljd af en karl, hvilken nästan segnade under bördan af tvenne väldiga korgar. De stannade efter en stund. Den förste, som antagligen var husbonden, vände sig om till den andre, tjena- ren, och gjorde honom någon fråga, hvarefter båda försvunno genom en trång portgång till ett litet förfallet hus, hvars fönsterrad alls icke antydde någon öfverensstämmelse med rätta linier.

Jag smög mig fram till kojan, genom hvars tvenne fönster skimrade ett matt ljussken. Jag stälde mig intill ett utaf dem, för hvilket hängde ett trasigt gammalt förkläde, som gaf fri insigt åt den nyfikne.

Jag såg dit in. Hvad lifvet ändå är för en blandning af glädje och sorg! Det är en brokig väfnad af ett för den ytliga betraktaren oredigt mönster. Färgerna tyckas gå upp i hvarandra, och ibland synes botten vara svart och dyster som natten, ibland rodnande och glad som vårens morgonstund. Men Han der uppe, Han håller trådarna i sin hand och tvinnar dem till enhet, till harmoni.

I ett bofälligt rum der inne låg en blek och aftärd qvinna till sängs, under det tre, fyra små sutto tysta i en vrå. Der fans ingen julgran, ingen fisk, ingen gröt och ej heller några julgåfvor. Fattigdomen bodde här inne, och sjukdomen var en besvärlig gäst.

Den sjuka qvinnans anlete bar prägeln af det djupaste svårmod och af smärta. Hennes ögon sökte i hvarje sekund

de små. De ville le, de ville gråta; men leendet kunde lika litet fångas, som tårarne kunde hemtas upp: källan var utsinad.

Det var ej svårt att läsa denna familjens historia. Mannen var sjöman, antingen borta på resor, der han ej bekymrade sig om de hemma varande, eller ock förlist och drunknad. Hustrun var ensam med barnen. Hon hade länge kämpat mot svårigheterna, för att kunna draga sig fram med de sina: det hade gått, men vecken tärdes för fort i lifslampan, ty arbetet öfveransträngde. Och så orkade hon ej längre, utan sjuknade... och der låg hon, vanmäktig. Det var hennes jul... och julen är ju glädjens högtid.

Detta läste jag på det söndriga bladet i denna familjehistoria.

Men nu öppnades dörren. De båda männen från gatan stego in. Frågande och nästan förskräckt betraktade den sjuka modern dem. Hon hade ej på länge betalt hyran. Kanske man nu kom och ville kräfva henne. Barnen drogo sig skygga undan i en vrå, der de slöto sig tätare intill hvarandra.

Den förste af de främmande männen lade ifrån sig kappan. Jag gaf till ett lätt utrop, hvilket lyckligtvis ej hördes der inne. Jag kände igen gubben Bergqvist.

Besynnerligt! Han hade i handen en vacker blomsterbukett, i hvars midt satt en nyss utslagen törnros af sällsam fågning. Den gamle gick fram till sjukbädden. Hans läppar rörde sig, han yttrade något, hvars mening jag ej kunde fatta, och räckte den sjuka den dyrbara buketten.

En blomsterbukett här i detta armodets hem, der det kanske icke fans bröd för julen, eller åtminstone icke annat än bröd! Var det ett hån? Jag knöt ofrivilligt handen... men gubben Bergqvist log i detta ögonblick på ett sätt, som tycktes finna gensvar i ett lätt leende på den sjukas läppar och i en tacksam blick. Det var ej något hån.

En skär rodnad spred sig öfver den sjukas kinder, då hon af gubben Bergqvist mottog buketten. Han talade, och allt ljusare blef det leende, som drog likt en gryende morgonrodnad öfver detta nyss om så djupa lidanden talande ansigte.

Äfven barnen i vrån började lemna sin skygghet. Och denna förbyttes i strålande glädje, då Bergqvist gick bort och öppnade den ena korgen, ur hvilken han tog fyra ljusstakar med redan isatta ljus, dem han tände och stälde på det rankiga bordet, öfver hvilket han lade en snöhvitt duk. Tallrikar, knifvar och gafflar m. m. togos fram. Den andra korgen öppnades. Hvilka stjernskott der borta i vrån! Hvilken fröjd på sjukbädden! Hvad den rosen doftade! Flera karotter ställes på bordet, locken aflyftades. Ah! hvad det ångade från lutfiskan, från potatisen, från gröten! Och så en flaska godt vin för den sjuka! Det glindrade så vackert af rubin i glaset, då gubben räckte det med en vänlig nick åt den sjuka, som långsamt tömde det.

Och nu inbjödos barnen att hålla till godo med välfägnaden. De läto ej bedja sig tvenne gånger. Man krusar icke, då magen skriker och maten står på bordet. Det var en fest här inne, hvars fröjd man helt säkert i månget slott skulle afundats kojan. Det var mig så varmt om hjertat, der jag stod, och hade jag ej fruktat för att störa den så nyss uppspirade julglädjen, hade jag bestämdt rusat in och tagit gubben Bergqvist i famn.

Då de små smort sig med rätterna, gaf Bergqvist en vink åt betjenten, som gick ut, men efter tio minuter kom tillbaka med en julgran, som strålade så grann med sina vaxljus, nötter, äpplen, fikon, russin, konfekt och andra gåfvor, hvilka den gamle förärade de unga.

Dessa stodo först helt förvånade, ja, häpna öfver denna grannlåt. Den minsta stack till och med fingret i munnen och började gnugga sig i ögonen med den andra handen. Men gubben nickade så vänligt åt dem, att rädslan snart försvann, och det dröjde icke många minuter, innan ett sorl trängde ut till mig, hvars betydelse det icke var mig svårt att tolka.

Efter en stund gick emellertid gubben Bergqvist till modern, stack i hennes hand en liten plånbok, nickade och lemnade stugan, sedan han klappat hvart och ett af barnen på hufvudet.

Jag öfverraskade honom, då han kom ut på gatan.

“Jag har sett allt,” sade jag efter en höfflig helsning.

“Hm, ni här... förefaller mig, som om...” mer blef det ej af.

“Blif inte ond, hr Bergqvist...”

“Ligga en så der i hälarne...” muttrade den gamle, som låtsade sig vara mycket ond.

“Tack för hvad jag fått se!”

“Hvem har bedt er om några karesser...”

Gubben var synbarligen besvärad och ville komma ifrån mig.

“Jag förstår nu ert ädla hjerta,” återtog jag.

“Jaså, men jag ger inte mycket för det förståndet.”

“Ett fattar jag likväl icke.”

“Hm... det är då slut med klyftigheten.”

“Buketten... hvarifrån denna idé att gifva den sjuka en så dyrbar bukett, med törnrosor?”

“Jag gör hvad jag vill, skulle jag tro. Tänker inte fråga er om lof. Kanske ni tyckte, att hon dansade på rosor förut? Tycker för resten inte om frågor, när jag ej gör dem sjelf.”

“Men jag släpper er inte, hr Bergqvist, förrän ni tydt denna sats ur blomsterspråket.”

“Känner inte hin något blomsterspråk... Det kan passa för morsgrisar och kärleksnarrar, men icke för hederliga gubbar. Det är kallt, ni kan bli förkyld, fast ni nog har bra om fötterna, farväl med er!”

Gubben tog ett steg för att aflägsna sig. Jag följde.

“Då jag satt mig något i sinnet, hr Bergqvist, så släpper jag det inte. Den der buketten... ni *måste* säga mig betydelsen med den.”

“Om jag vill, skulle jag *tro,” muttrade den gamle.

“Naturligtvis.”

“Jag blef litet uppmjukad der inne... sorgen hamrade på hjertat och det hamrar hon ej hårdt, som er far gör med sullädrret... Jag brukar ej annars tala om mina hemligheter, men för denna gången må det vara. Ni kan ju hålla mun?”

“Pröfva mig!”

“Är ej säker om att det inte misslyckas. Men må ske! Vi ha ett stycke hem till mitt hus. Jag kan fylla i vägbiten med den historien: den skall ej taga upp många minuter. Det är väl blott ett barndomsminne, men det är också en lefnadsstjärna. Det händer ej så sällan, att barnet går igen i mandomen och ännu har rosor kvar åt ålderdomen... Ah, hvad himlen strålar i juleqvällen! Alla

lamporna deruppe äro tända. Det dröjer nog icke så länge, tills gubben Bergqvist kommer med i fackeldansen der uppe . . . Ja, min mor, jag ser nog, huru du sväfvar af och an i strålringen . . .“

Gubben tystnade, knäpte andäktigt ihop sina händer öfver kryckkäppen. Jag störde honom ej. Slutligen återkom han till det närvarande och berättade:

Min mor älskade mycket törnrosor, och fastän vi lefde i armod, hade hon likväl alltid rikedom på blommor. Det är med dem som med barnen: de äro en Guds gåfva och kunna lika gerna höra fattigman som rikeman till. Men min far älskade hvarken min mor eller blommorna: värds- huset var hans hemvist och glaset hans passion. Hvad han förtjente, det lade han ned på disken, der han på samma gång äfven bitvis slösade bort sin kropp och sina krafter. Men ej nog dermed, äfven det min mor genom sin tvättning kunde skrapa ihop vandrade ofta bort till krogdisken. Detta lif var odrägligt, och jag kände redan, huru jag sjelf förhärdades vid åsynen deraf. Barnasinnets är ett vax, som hålles mjukt och tager goda intryck, då det värmes vid familjekärlekens eld; men hårdnar och blir sträfft i bitterhetens köld. Jag trufdes ej hemma, utan blef efter hand en riktig rännstensunge, försedd med alla de olater och odygder som utmärka en dylik. Jag snattade och ljög, och bragte äfven å min sida mer än en sorg öfver min stackars mor.

Af öfveranstängning och bekymmer insjuknade hon, stackaren, och blef allt sämre och sämre. Det var med saknad, jag lemnade mitt "offentliga lif"; men jag kunde ej låta henne ligga allena . . . och far min var som vanligt på ströarbete eller krogen.

Det led mot julen, och svårigheterna tilltogo. Det blef knapt med brödet, och i samma mån äfven knappare med mors krafter. Ingen, som ej sett sådant, kan göra sig en föreställning om, huru djupt lidandet tärde och tärde. Hennes enda fröjd var att hafva mig hos sig och att då och då betrakta en af sina blommor, en törnros, som bar rika knoppar. Under det att lifvet der sakta aflägsnade sig, svälde det återigen här. Kanske hemtade blomman riklig näring från den sjukas matta utandningar. Lif och död rulla som tärningarne om hvarandra.

En dag slogo rosorna ut. Det var en herlig syn. Och hvad de doftade sedan i vår arma stuga! Jag måste flytta krukans bort till min mors bädd. Hvad hon gladdes vid åsynen af sina älsklingar, hvilka smektes så innerligt af hennes blickar!

Det var på eftermiddagen. Hon hade slumrat in. Det var en djup sömn, som säkert skulle göra henne godt. Då kom far hem, drucken som vanligt. Han sökte något och fann slutligen min mors slitna penningpung. Ack, den hade länge varit tom, och vårt bohag hade till största delen pantsats eller sålts. Ty sjukdomen är en dyrhållen gäst i fattigmans stuga: ju längre han är der, desto mera griper han till sig af nödtorften.

Förtretad slängde far bort penningpungen och såg sig forskande om efter något annat. Jag förstod hans afsigt. Han var utan penningar och ville nu skaffa sig något, hvarmed han i stället kunde komma åt bränvin.

Det var nästan vilda känslor, som bemäktigade sig mig. Gatpojken fick åter fatt med mig. Förbittrad knöt jag händerna.

Då fick min far syn på den blommande törnrosväxten. Han närmade sig raglande sängen, grep tag i blomkrukan och skulle aflägsna sig med henne. Jag gaf till ett utrop af våldsamt vrede, rusade upp och ville rycka blomman ifrån honom. Han såg först förvånad på mig; men då jag i min ilska öfver att ej kunna få tillbaka krukans, bet honom i handen, gaf han till ett vrålande af ursinnigt vrede och sparkade bort mig.

Min mor vaknade och betraktade med oredig blick far och son.

“Bortbyting!” skrek far; “jag skall min själ klämma hjertsäcken på dig, jag, så att du lär dig respekt för far din, satunge!”

Och dermed höjde han handen för att gifva mig ett slag. Men jag hade icke för intet uppfostrats i gatubragder. Jag vek undan, i det min mor utstötte ett sönderlitande skri. Vig som en katt, kröp jag mellan fars ben, snodde mig omkring dem och drog honom till golfvet, hvarvid han tappade krukans.

Rusig som han var, låg han qvar. Jag ryckte till mig blomkrukans; men det var ingen glädje med henne mera.

Blombladen hade fallit af, och min mors fröjd öfver rosorna var slocknad.

Händelsen hade emellertid djupt inverkat på henne. Lifstråden var skör nog förut, men ännu skörare blef den nu. Hon började tala oredigt, febern tilltog och hon greps af yrsel. Far min hade somnat. Jag släpade honom åt sidan.

Då doktorn litet senare kom, visade hans bekymrade anlete bäst, att här ej mera var något att hoppas.

“Stackars gosse!” sade han till mig. “Bered dig på det värsta. Du skall snart stå öfvergifven och ensam i världen; men låt då din fars exempel vara dig en varning. Gud vare med dig under den kamp med lifvet, som nu väntar dig efter din mors snart ändade brottning med döden!”

Dermed gick han. Min mor var således döende, och här fans ingen hjälp. Fram mot midnatt slocknade också den matta lågan i hennes lefnads lampa.

Märkligt nog, var jag ej rädd fastän döden bodde här inne. Ljuset hade brunnit ner, men stjernorna strålade från den molnfria himlen och blickade in till mig. Jag stälde mig vid fönstret och skådade ut i natten, i hvars af månens bleka skimmer belysta tomrum jag tyckte mig se min mors gestalt sväfva upp mot högre rymder, tills den slutligen försvann för min blick, upplöst i afståndets förtunnade luft. Det var sällan, som jag tänkte på Gud der uppe, men nu gjorde jag det. Jag föll på knä och bad. Hvad bad jag? Jag vet det icke, men jag vet att jag bad, och mitt inre säger mig ännu, att min bön hördes af Den, till hvilken den var stäld.

Slutligen somnade jag och vaknade först sent på morgonen. Då jag slog upp ögonen, såg jag far sitta vid min mors dödsbädd och hålla hennes redan kalla hand i sin. Han insåg hela vidden af sitt elände, jag märkte det nu. Jag ville ej öka bördan med några förebråelser, utan gick, sedan jag dock först vattnat min mors efterlemnade blommor.

Vid middagstiden kom jag tillbaka. Far var derinne med snickaren, som skulle taga mått till kistan åt mor. Jag vände mig ännu en gång till blommorna. Det var mig, som om jag dervid talat med den döda. Nu upptäckte jag övåntadt, att på det törnrosstånd, som förut vållat stri-

den mellan far och mig, fans qvar en svällande knopp, som antagligen skulle om ett par dagar gå i blom. Ni kan ej tänka er min glädje. Min mor skulle få sin törnros med i mullen.

Men nu gälde det att få knoppen utslagen i tid. Mor skulle begravas på söndagen, det var sjelfva julafton. Jag vattnade blomman med ljunt vatten. Så fort en solstråle kunde smyga sig mellan skyarne och in till oss, flyttade jag genast krukan så, att han kom åt att kyssa knoppen. Hela dagarne satt jag och vakade öfver denne, och om nätterna kunde jag knappast sofva af väntan och oro.

Slutligen nalkades julaftons morgon. Den hade, så vidt jag mindes, aldrig mötts af mig med synnerlig glädje förut, ty den qvällen hade alltid föranledt uppträden mellan far och mor. Men nu betogs mitt hjerta af onämnbar fröjd, då jag vid morgonens matta dager såg min knopp öppna sig och slå ut, så att den fram på förmiddagen strålade i herlig fågring.

Några bekanta till min far kommo vid middagstiden och buro ut kistan, som sattes på fattigmans likvagn. Mor hade aldrig gjort buller af sig i lifvet, hon skulle ej heller göra det i döden.

Först då vi skulle begifva oss af till hennes sista hvilorum, bröt jag den fagra rosen. Det var en disig och kall dag, så att jag gladdes öfver, att dödspromenaden gick temligen fort för sig. Presten kastade de tre skoflarne mull öfver kistan och följde för öfrigt strängt de reglementerade orden: ej en stafvelse mer, ej en stafvelse mindre. Bara en fattig gumma får hvad lagen bestämmer, så får det väl vara med den presterliga nådeskänken i de stora fraserna om de små lifsgörningarne.

Då Fader Vår och Herrens Välsignelse lästs, och begrafningsherligheten var lyktad, tog jag fram min ros och kastade henne med en sista kyss ned på mors trånga boning. Hon låg der så vacker: det röda tog sig så bra ut mot det svarta: glädjen ler också fagrast på sorgens och allvarets botten. Det är humorn. Jag lutade mig öfver grafven. Mina tårar runno.

I det samma blickade solen fram. Strålarne lekte muntert bland grafvarne, och en af dem hoppade, vig som en dödgräfvare, ned i grafven, dansande kring rosen som han slutligen vidrörde och liksom smekte. Sannolikt hade

en af mina tårar fallit ned i kalken, ty strålen speglade sig i en klar diamant i rosen. Jag tyckte mig se min mors anletsdrag, och en röst hviskade i mitt öra. Hvarifrån den kom, vet jag icke; men dess ord stå ännu i denna stund inpräglade i mitt minne:

“Blif en god menniska och en din mor värdig son, då skola glädjens rosor evigt knoppas i hennes barm, och hon skall der kunna bjuda dig en fridsäll hamn!”

Jag beslöt att följa röstens maning och svor en helig ed vid grafven att blifva en man med godt samvete. Jag har bjudit till att hålla den eden, och då någon frestelse varit nära att bringa min föresats på fall, har tanken på rosen i grafven åter fört mig tillbaka på det rättas stråt...

“Ja, det är hela historien,” slutade gubben Bergqvist, som likväl tillade: “Och nu gör jag mig och min mor, jag vet det, ett nöje med att draga upp rosor till julafton, hvilka jag för med mig, jemte litet annat, till någon behöfvande familj på denna qväll. Så gör min mor godt ännu genom mig... Men nu äro vi framme. Jag skulle bedja er stiga upp till mig, men ni har treffigare hemma i familjen, det vet jag. Derför farväl med er... och glöm nu gubben Bergqvist!”

Han tryckte min hand och gick in till sitt.

Jag har ännu en annan historia att berätta om gubben Bergqvist — mannen med det sträfva yttre och det veka inre, med isskorpan kring det varma hjertat. Jag har visserligen historien blott ur andra hand, men den är icke mindre sann för det.

Vid Skolgatan i Haga bodde inne på gården i en liten trång stuga, som var både matsal, sängkammare och kök, en hustru, hvars man lemnat henne och tvenne barn för att söka sin lycka i Amerika. Huruvida hann fann denna, vet jag ej; men huru kunde han vara lycklig, då han visste de sina lida nöd hemma?

Den arma hustrun utförde först hembak för att försörja sig och de sina. Hon ville ej ligga någon till last: en hvar bör draga sitt kors här i verlden, det var hennes sats; kastas man alla korsen på samhället, så qväfs det. Men baket gick ej bra. Hon kunde icke göra för små bröd-

kakor, och det var likväl just derpå hon skulle lefva. Hon arbetade flitigt och brödet gick raskt undan, men det var på henne, stackaren, man åt, och hon var snart utäten. Debet och kredit gingo ej ihop, och det var just icke underligt, ty hon hade aldrig lärt hvarken enkla eller dubbla bokhålleriet. Mjölhandlaren ville ej lemna mera mjöl, och så tog det slut med bakningen. Hon föll på balansen.

Hon tog nu tvätt för sig i stället, och det gick någorlunda. Hon var en snygg och ordentlig människa, och fruarna tycka alltid om tvätterskor, som äro propra. Men människokroppen tål ej hvad som helst. Han blef bruten på sköljflotten, och gikt och reumatism smögo sig öfver honom, så att egarinnan måste lemna äfven detta näringsfång.

Men barnen växte till och deras magar likaså; hon måste skaffa bröd åt dem och sig sjelf. Och så blef hon hjälphustru i ett par hus, der hon förut tagit tvätt. Hon bar vatten och knäckte dermed ännu mera bålen. Men, sade hon, hvad gjorde det, om hon böjdes ned, endast barnen växte upp? De vore ju alltid två i stället för en.

Så gick det en tid. Men sjukligheten tilltog, och den arma måste upphöra äfven härmed. Det var ett par veckor före jul. Hon insjuknade riktigt, lika mycket af sorg som af reumatism. Det är visst och sant, att den förra brutit lika mången kropp som den senare. Hon såg ingen dager för sig, heta voro de tårar hon fälde — dock ej då solen sken och det var dager: barnen fingo aldrig se henne gråta. Det hade varit feigt, och hon var modig. Men det är ej sådant mod, man lönar med stjernor och band. Dess ära är att myllas ned i världens glömska, för att prydas med evighetens berömmelse.

Det kom en dag, då hon ej hade något mera att sätta ut hos pantlånaren. Det var tomt i rummet och tomt i barnens magar. Fjettrad af sjukdomen låg hon till sängs, oförmögen att röra sig. Hon måste skicka ut barnen för att bedja andra om bröd. Hon log vänligt uppmuntrande åt dem, för att betaga hos dem tanken på något förödmjukande deri; men då de gått, gret hon. Lifvets kamp hade varit gagnlös: hon låg der besegrad och slagen, hon låg på samhällets grafhög, under hvilken hennes egen kraft att försörja sig sjelf var jordad. Der var salt i tårarne, de brände som eld...

Barnen kommo tillbaka, nedslagna, tröstlösa. De hade väl fått bröd och sofvel, men äfven månget hårdt ord, och dörrarne hade oftast lika fort stängts som öppnats för dem. Gossen, som var äldst, sade sig ej mera vilja gå ut att betla. Han hade känt sig kränkt.

De somnade dock snart in, trötta som de voro. Men modern somnade icke. Hon gret, så länge det fans något i tårekällan, sedan snyftade hon. Men svårt hade hon att andas: hon var mer än en gång nära att qväfvas.

Dagen derpå var hon sämre, och barnen voro hung- riga, så att det hoptigda förrådet snart var slut. De måste återigen ut att bedja vid rikemans dörr.

Så kom natt och så gick dag. Till sist var julqvällen inne. Modern låg alltjemt till sängs. Goda grannar hade skickat henne litet ved och annat; men helgen var lång: det var tre hvilodagar för andra, tre mödosamma dagar för hennes efter ljus i nödens mörker spejande ande. Barnen måste åter ut. På julaftonen skulle ingen kunna vägra dem en skärf. Hon var redan beräknande.

Barnen lydde. Flickan gick för sig och gossen för sig. Så skulle de få dubbelt.

Gossen vandrade i sitt "distrikt" från dörr till dörr; men det var ej mången dörr, han hade mod att klappa på. Hans kinder färgades alltid af djup rodnad, då han måste tigga. Han kunde ej för sig sjelf reda orsaken här- till. Det var ett arf från modern.

Under sin vandring kom han på eftermiddagen till en dörr, som stod öppen. Han steg in och stod nu i ett rum, der det ej fans någon menniska. På bordet lågo högar af silfverpenningar och äfven sedlar; der funnos många paketer och ett par buketter med friska doftande törnrosor. Gossen bländades vid åsynen af allt detta. Sådana rikedomar hade hans öga aldrig förr skådat. Han såg sig omkring, ingen syntes till och det var tyst i rum- met. Hans ögon drogos magnetiskt till silfverhögen. Han kunde ej slita sina blickar ifrån den. Om *han* rådde om dessa penningar! Hvad han då skulle kunna köpa för mycket godt och vackert åt sin mor! Han skulle då ej behöfva känna sig hungrig. De skulle få både lutfisk och julgröt till qvällen; och hvad grenljus de skulle kunna tända!

Han närmade sig bordet och såg sig ännu en gång omkring. Det var och förblef tyst. Men, tänkte han,

hvarför kunde icke dessa penningar vara hans? Den, som rådde om dem, behöfde dem ej, det syntes nog, men *han* behöfde dem. Skulle icke han då hafva rätt att taga dem? Gud i himlen, som är *allas* fader, hade väl icke velat, att några af hans barn skulle frossa i öfverflöd och andra lefva i brist och nöd? Att så ändock skedde, visade ju att det icke var så ställdt, som det borde vara. Gjorde han någon orätt, om han tog dessa penningar och med dem stälde allt till rätta så, som det borde och skulle vara? Han lutade sig öfver silfret, hvares glans tjusade honom. Han behöfde ju blott sträcka fram handen och taga till sig. Ingen såg det. Han kunde springa sedan. Ingen skulle ana, hvem som varit här inne. Men hemma skulle han kunna hjälpa sin mor. Ingen såg det! Han sträckte fram handen. Den rörde vid silfret. Han såg sig ännu en gång omkring. Hjertat klappade hårdt. Hans blick föll på en spegel: han såg sig sjelf i dess glas... Hvarför var han så röd? Ingen såg honom! hade han ju sagt till sig sjelf. Men han såg sig sjelf — och han drog tillbaka handen!

Han stod en stund betänksam. Hvarför behöfde han vara rädd för sig sjelf? Han skulle ju göra en god gerning. Stackars mor der hemma, hon svalt och kunde ej få varmt i den kalla stugan. Och likväl behöfde hon värme för att kunna blifva frisk. Hans hand närmades åter till penninghögen. Snabba ilade hans blickar kring rummet, men halkade skygga förbi spegeln. Ingen såg honom. Det skulle vara så lätt gjordt. Handen rörde vid silfret. Han grep i högen...

“Gud ser dig!” ljöd det inom honom, ljöd det med sådan styrka, att han tyckte sig äfven uppfånga dessa ord med sina öron.

Blek och förfärad släpte hans hand silfret och han skyndade tillbaka till dörren. Han ville rusa ut, men hejdade sig. Det vore fegt, tillhviskade honom hans stolta medvetande. Han stannade. Han ville betrakta silfret, utan att gripas af lust dertill. Han ville visa det allseende ögat, att han kunde bekämpa sig sjelf. Tanken: “Gud ser dig!” hade varit en ljusstråle i hans själ, och den hade vägledt honom, så att han sluppit lida skeppsbrott på präfningsens första skär.

Men äfven någon annan än Gud hade sett honom.

Från ett rum näst intill hade gubben Bergqvist genom dörröppningen följt hans kamp med begäret: det var hos den gamle hedersmannen han befann sig.

Bergqvist fann det nu lägligt att visa sig, och han trädde ut. Gossen kände rodnaden stiga upp på sina kinder, men slog dock upp sina ögon. De mötte frimodigt den gamles pröfvande blick.

“Du har varit nära att stjäla,” sade denne. “Jag har sett allt.”

Gossen teg.

“Hvarför ville du taga detta silfver?”

“Min mor är sjuk, och vi ha ej bröd i huset,” svarade gossen.

“Så sägen I alla.”

“Jag talar sanning.”

“Hvad bevisar mig det?”

“Jag säger er det.”

“Hm... känner igen den tonen,” mumlade gubben Bergqvist. “Men hvarför tog du då inte penningarne?”

“Gud såg det,” svarade gossen, “och det hade varit en oriktig gerning.”

Gubben teg en stund och inföll derpå:

“Din mor lider då mycket?”

“Ja, mycket... Stackars mor, det är likväl julaften! ... Min syster och jag skola väl gifva oss till tåls, bara mor blir fri från plågorna. Ack, om jag vore doktor! Då skulle jag nog kurerat henne.”

“Jag vill gå med dig till henne,” sade den gamle och ringde på sin betjent, som lade penningarne i börser och ordnade paketerna i en korg; en annan korg hade han full med julqvälls-mat.

Gubben Bergqvist tog sjelf rosorna. Och så vandrade de af med gossen i spetsen.

Det blef fröjd i den lilla stugan vid Skolgatan. Grenljus och ångande lutfisk och hvit gröt sattes fram på bordet; och rosorna spreda sin vällukt kring den sjuka, som med tårade, men glädjestrålade ögon täljde för gubben Bergqvist sin lefnadssaga: han hade hört mången sådan förr.

“Ni har trängt som en ljusstråle in i nödens mörka boning,” slutade hon. “Gud löne er därför!”

Gubben Bergqvist lät gifva sig ett par glas, i hvilka hans betjent hælde vin.

“Drick, det skall stärka er,” sade han och klingade med den sjuka, som kände sig så underbart glad till mods.

Blommor, ljus, vin, kristaller, silfver och mat! Det var ju en fest, sådan en millionär ej kunnat gifva den bättre!

Men gubben Bergqvist hade ännu ett par besök att göra på qvällen. Han hviskade några ord till den sjuka och vinkade gossen till sig. Det blef nu ett ifrigt samspråk, som slutade dermed, att gossen tog gubben om halsen och skrattade och gret, så det stod herliga till,

Gubben gick, och ett par dagar derefter gick gossen med, för att börja en ny bana. Den sjuka kryade sig något och flyttade med sin dotter till en bättre lägenhet.

Gumman är nu gammal och blind, men vårdas ömt af den väna dottern. Då och då får hon besök af sonen, en välbestäld pastorsadjunkt. Ofta tala de om den julaftonen, som var vändpunkten i deras lif, och sända Herranom tackoffer, som skickade i den viktiga pröfningsstunden sin stråle, hvilken äfven blef budskapet om en ny morgon i deras dittills glädjelösa lif...

Hvarje söndagsmorgon ligga friska, daggstänkta blommor, oftast med rosor ibland, på gubben Bergqvists graf på kyrkogården. Det är tacksamma händer, som feja och pryda hans sista boning, vid hvilken täljes intet ondt, men mycket godt. Genom detta går han således igen här nere. Också är det väl endast våra handlingar, som spöka efter oss.

En moder.

Jag såg många gånger den arma varelsen, som, fastän ännu sjelf ett barn, bar sitt bleka och utmärglade barn på armen. Huru ofta höljde hon det ej, när det sof, med kyssar och tycktes vilja liksom bränna sina feberglänsande blickar in i de ännu ej stadgade dragen! Och när der drog en kall vindkåre fram genom gatan, såg jag henne rycka en trasig schalet från sin egen barm, der liljorna redan voro vissnade, för att dermed skyla den lille, som stundom liksom till tack slog upp mot henne sina blåa ögon och log så ljuft, så mildt, som endast barn kunna le.

Hon sköljde för öfrigt kläder, den stackars unga modern, det vill säga, när det bar så till, att hon kunde få lemna en tillfällig handräckning åt någon ordinarie tvätter-ska på flotten. Sjelf kunde hon aldrig öfvertaga någon tvätt; ty hvem ville väl åt henne anförtro sitt linne? De alldeles genomfattiga få ju äfven bära den bördan att vara misstrodda: armodet får ej vara ensamt nog. När de ordinarie madamerna drucko sitt varma kaffe på bit både vid "elfvatiden" och vid andra tider på dagen, hände det någon gång, att äfven hon fick sig en "tår" — men tro ej, att hon drack sjelf först. Hon bjöd alltid främst den lille, och om denne lemnade något öfver, då först insörplade hon hvad som fans kvar. Hon var artig med besked, den modern, som ju riktigt skämde bort ungen. Och likväl var detta feststunder: värre hade hon det, när vinterkölden lagt sin boja öfver land och vatten, så att hon icke kunde taga den lille med, utan måste lemna honom i vård eller vanvård åt någon bekant, lika arm som hon, ofta mot ersättning af nästan hela sin egen dagsinkomst, om hon kunde få någon sådan: då kände hon det riktigt

sticka i hjertat, när hon fick njuta kaffedrycken och måste sakna möjligheten att försaka för barnets skull.

Hon var ej vacker, den unga modern. Hon skulle kanske kunnat vara det, om hon fått utveckla sig i vällefnad, med oljor smörja sina lockar och med coldcream sin hy, om hon fått smeka sin gom med yppiga måltider och ädla viner. Men fastän hon icke var och icke heller varit vacker hade hon dock varit ung — till åren var hon det ännu, men ej annars, — hon hade svält ut som knoppen i våren, och så hade hon fallit en man i ögonen och brutits. Och bruten var hon.

De tvättmadamer, hos hvilka hon vanligast fann sys-selsättning, voro snälla nog, hederliga gummor hvilka, äfven de, pröfvat annat än livvets sötma. Men en dag blef en af dem borta: hon hade plötsligt vandrat den väg, som är oss alla förelagd. Den unga modern sökte att som "officiell" sköljerska få intaga hennes plats: det hade alltid varit ett bättre bröststycke, än det hon hade och hvilket ofta ej gaf någon brödbit alls. Men en annan hade trängt undan henne.

En vårdag, då hon kommit med sin gosse för att söka sysselsättning vid flotten, fick den nyanställda tvättmadamen syn på henne och förkorsade sig. Hon hade sjelf alltid hedrat dygden både för egen del och andras. Hon var en hederlig mans ärbara hustru, och det skulle hon förblifva. Hon var äfven "väckt" och bland de utvalda: hon kunde därför ej vara tillsammans med syndens fläckande styggelse. Och ur hennes rena mun flödade förbannelsens ordström öfver synderskan, som till och med vågade bära tecknet af sitt brott med sig så der öppet på gator och torg.

Förkrossad sänkte den arbetssökande modern hufvudet och lät den lidande blicken hvila på barnet. Från mitt fönster, der jag stod och var vitne till uppträdet, såg jag den blicken. Det är omöjligt att tolka, hvad som låg i den, men jag skulle närmast tro, att den uttryckte: "Herren välsigne dig och bevara dig! Herren upplyse sitt ansigte öfver dig och vare dig nådig!" Slutligen, när den rena madamen slungade ut öfver den lille, som modern tryckte hårdt till sig, att han var ett djefvulens barn, som, i synd födt, skulle i synd förgås; då svepte modern sina trasor tätare kring gossen och rusade under ett skri, så genomträngande och förfäradt att det skar mig

genom mærg och ben, derifrån och nedåt gatan, från hvilken hon snart vek af, för att försvinna i en af smågatorna, der armodet helst söker att dölja sig.

Jag beslöt att söka reda på den arma varelsen, för att möjligen få tillfälle att vara henne till någon hjälp. Jag fick af en af tvätterskorna hennes sannolikaste adress, ty om hon ens för dygnet hade något annat tak öfver hufvudet, än det Gud gifver liljorna på marken och foglarna i luften, kände de ej med visshet. Jag följde adressen, kom in på en ruskig gård, i hvars bakgrund låg en förfallen bygnad, der jag antog, att hon kunde bo. I ett fönster till en källarvåning stod en stor karduspappersskifva, på hvilken lästes: "Här Tvätas"; det måste vara der. Efter mycket trefvande fick jag tag i en dörrklinka och öppnade. En varm ånga från fuktiga kläder slog emot mig, och mitt öra möttes af skriket från barn, en katts spinande, en rå och rosslig fruntimmersröst, då och då afbruten af en karls hvissling.

Sedan jag en stund stått vid dörren, för att vänja mina ögon vid den skumma halfdager som rådde derinne, gick jag fram i rummet, utan att dock varsna den jag sökte. Jag vände mig till en halfnaken qvinlig varelse, som stod omgifven af några lika blottade barn vid en balja och tvättade några lumpor, och frågade, huruvida här bodde ett ungt fruntimmer, som hade ett barn och brukade hjälpa till med tvätt. Jag fick först till svar en både arg och misstrogen blick. Men när jag tillade, att jag kanske kunde vara den sökta till någon hjälp, blef både blicken och rösten något blidare, och hon svarade mig, att hon alldeles nyss varit här, den stackars varelsen, och lemnat barnet, som låg i en vrå, samt skyndat ut igen.

"Gud vet, hvad det gick åt henne, men hon hade liksom eld i kroppen och såg på mig så som om det var riktigt illa fatt," tillade hon.

Karlhvisslingen tystnade, men i stället hörde jag klampandet af ett träben, och en sluskig man med tofvigt hår och ett förskinn, som angaf att han dref skoflickarens hederliga yrke, kom fram. Han kände mig och tilltalade mig vid namn, bifogande:

"Vill ni göra något för den stackars flickan, så skall ni skynda er. Hon har min sann ej tid att vänta."

"Hvad kan hon duga till?" sporde jag.

“Duga till?” upprepade tvätthustrun och såg något brydd ut.

“Hon duger egentligen till ingenting annat än att vara mor,” inföll skofflickaren med ett skratt, i hvilket dock låg någonting, som antydde, att det skrattet alls icke kom sig af munterhet. “Men mor, det är hon, och det säger jag, att skall någon mor kunna komma i himmelriket för sitt barns skull, så skall hon göra det... Hon skulle blifvit en bra karls ärbara hustru, som kunnat försörja henne, och då skulle hon haft lyckan i fulla famnen. Men så fick det ej ske, och nu hänger olyckan fast som en kardborre vid hennes kjortel.”

“Pettersson här är kär i henne,” anmärkte tvätterskan med i sådana saker vanligt qvinligt deltagande

“Ja, det är jag,” sade mannen med träbenet.

“Nå, gift ni er med henne då,” inföll jag.

“Nej tack,” svarade han, “det kan vara nog med en omgång olycka för henne. Jag har ej rättighet dertill. Jag kan knappast försörja mig sjelf, ännu mindre hustru och barn. Jag får visa min kärlek genom att försaka: den kärleken är kanske inte den minsta. Det är ingen konst att öfverlemna sig åt sällhetsruset och sjunga och njuta, så länge våren är grön, men fly sin väg och lemna allt, som göken, när det lider mot hösten och säden går i ax... För resten vill hon nog inte ha mig.”

“Åh, det är väl icke så säkert,” sade qvinnan som åter gått till arbetet vid tvättbaljan.

“Jo, det är allt säkert. Hon har barnet der i hjertat, och i detta fins ej plats för mera... Men som sagdt, vill herrn göra något för stackaren, så låt icke mången morgon ny strö dag öfver gräset: den är farlig för bröstsjuka, sägs det.”

“Men hvar skall man få tag i henne?” sporde jag.

“Åh, hon kommer säkert hit till sin håla, för att pyssla om sin unge. Hon hade nog gjort slut på både sig och bekymren annars, men parfveln der är ett band vid lifvet. Det brister ej förr, än lifvet sjelf brister.”

“Fapern?” inkastade jag.

Tvätterskan brummade och gnuggade händerna, så att såplöddret stänkte omkring henne. Mannen med träbenet stötte detta hårdt i golfvvet, och då ett af tvätterskans barn kom det nära, fick det en spark, så att det rullade med

ett tjut långt bort i rummet. Det bekom dock hvarken modern eller honom något. Fattigmans barn få tidigt garfva sitt skinn: det skulle annars senare i tiden skamflås för lätt.

“Fadern?” upprepade jag.

“Tala ej om *den!*” svarade skoflickaren i en ton, hvilken formligen darrade af hat. “Skulle hon ock dö med ungen sin af svält, till *honom* gick hon ej. Och det hedra vi henne för... Man talar till oss i arbetarekvarteren, att vi skola hysa blidt sinne äfven mot de rike. Det kan väl vara svårt att sjelf svälta och ändock kyssa handen, som för gåsleferpastejen till den läckerhetslystna munnen... *det går dock för sig.* Men när den rike kommer och stjälar från en arm qvinlig varelse, som ej har något värn, emedan hon intet jordiskt eger, stjälar det enda hon kan kalla sitt, hennes heder, då må ni ej undra öfver, om vi gripas af hat och förbittring. Vi äro som hyenan i bur... den rika handen kastar som blodspenning till oss ett köttstycke, vi svara med att sluka äfven handen... Man straffar oss med glödheta jern; vi ryta, vi skaka buren: det kan väl hända, att den håller och vi förbli fångar, men ibland lossna gallren, och då...”

Skoflickaren tystnade, grep ett tag i det tofviga håret, vände sig tvärt om och stultade bort med sitt träben, i det han ropade öfver axeln till mig:

“Farväl, herre! Nu har ni spilt tillräckligt med tid och vi med. Kom ihåg, hvad jag sa... dröj ej länge med det goda ni vill göra.”

Jag fann att man nu ville vara af med mig, och jag gick, följd af tvätterskan, som på gården hviskade till mig:

“Herrn skall inte bry sig så strängt om, hvad han säger der inne, ty han är i bland något konstig i hufvudet. Men ondt ha de gjort henne; och det kan ej fadern ansvara för, när det en gång gäller. Farväl, snälla, goda herrn!”

Jag tryckte en sedel i hennes hand och aflägsnade mig nedtryckt af hvad jag sett och hört. Jag vandrade kring flera timmar, grubblande öfver de många sociala spörsmål, som hänga sväfvande öfver vår tid och med synnerlig skärpa hänvisa på svalget mellan rikedom och armod, denna rikedom hvars gunstlingar ej begagna guldet som

medel för utförandet af goda gerningar, utan tro sig i skygd af det kunna gifva sina låga passioner fritt lopp, obekymrade om de derigenom förtrampa hjertan, sprida död och jemmer — detta armod som, oaktadt sin kamp med lifvet, med motgångar och svårigheter, förblir undertryckt, som skakar på den neddragande kedjan, men fortfar att vara fjättradt, detta armod som aldrig vet af en njutningsstund, som kanske bär på en förlätlig ungdomssynd och därför ej ser sol går ned öfver frid och ro . . . intet annat än mörker, tomhet, enformighet, ingen vederqvickelsens stund, ingen fröjd vid klarinetter och violiner, blott nöd och brist.

Det vardt qväll äfven den dagen. Jag gick till teatern, sedan jag dock först i armodshemmet åter sökt den olyckliga. Hon hade varit der och sett om gossen, men hon hade intet haft att gifva honom, hvarför skofflickaren bedt att gossen skulle få gå ut litet med honom. Han hade hufvudvärk och måste ut att få luft, men ville ej gå ensam, sade han. Modern hade sett på honom en god stund, hennes ögon hade härunder svält upp af tårar, slutligen hade hon slagit sina armar kring hans hals och kysst honom. Skofflickaren kände sig ännu på qvällqvisten smått rusig häraf. Och hon hade sagt till honom:

“Välsignad vare ni, gode man! Tag honom!”

Dermed hade hon åter skyndat ut. Skofflickaren hade velat på ett granlaga sätt bereda föda åt barnet och snart kommit hem igen. Här hade modern ej synts till vidare, hvilket föreföll ovanligt. Barnet låg och sof, rosigt om kinderna, med leende på läpparne.

Det var tidigt, då jag kom till teatern, utanför hvars façad endast några få habituées ännu samlats. Efter hand kommo dock flere och flere. Det blef lif och vimmel i den stora förstugan. Här varnade jag nu oväntadt den olyckliga qvinnan. Hvad ville hon på denna plats, der nöden endast spelas, blott härmar verkligheten, der njutningen för spiran? Jag iakttog henne skarpt, utan att hon sjelf märkte det. Jag såg henne flera gånger närma sig än en, än en annan besökande och halft framräcka handen, men derpå plötsligt draga den tillbaka och sjelf skygt vika undan.

Hon ville tigga! Hon ville, sedan hon under dagens lopp förgäfves sökt att få arbete och bröd, tigga, för att få något att sticka i sitt barns mun, att hålla det uppe,

något att äfven nära sig sjelf med . . . Men det var henne för tungt, det kändes för förödmjukande. Hon kunde ej räcka fram handen, hon förmådde det icke. Jag kunde i hennes anlete läsa hela den inre striden mellan behovet och känslan af förödmjukelse. Man behöfver ej bära siden och sammet och juveler för att vara stolt: trasorna drapera ej sällan den egenskapen. Man behöfver ej bära ordnar och band för att hafva visat mod: tiggerskan visar ej sällan ett icke mindre mod — då hon tigger.

Ett elegant ekipage körde fram, de äppelkastade springarne stannade vid en klatsch från kusken, betjenten hopjade ned från sin plats och skyndade att öppna vagnsdörren. En elegant klädd ung man sprang ur och bjöd handen åt en i tyll och spetsar höljd ung dame, som, stödd mot den och behagfullt leende åt några helsande kavaljerer, satte en förtjusande liten fot på trottoaren. Här voro rikedom och fågning förenade. Konsul Kröna och hans nyvunna maka tillhörde societeten.

Stödd mot hans arm, sväfvade den unga frun vid hans sida in i förstugan, der hon stannade emedan hon i vagnen glömt sin teaterkikare. Den artige mannen skyndade ut efter den, innan frun hunnit gifva betjenten order. Jag såg den arma tvätterskan begagna detta uppehåll till att närma sig den fagra konsulinnan. En matt skiftning i rödt drog öfver hennes gråa kinder, då hon nu för första gången verkligen tigde. Hon vågade ej se upp på den rika damen, hon blott sträckte fram handen. Konsulinnan märkte den ej först, men då tvätterskan kom närmare, blef hon henne varse och ryste till vid åsynen af detta lidande, denna armodsfullhet. Men rysningen var ej någon hjertats varma medkänsla: den var yttringen af obehaget i att vidröra eller komma nära det fula, det eländiga. Hon vände sig bort och kastade en något otålig blick efter den dröjande mannen.

“En skärf!” hörde jag tvätterskan framstamma i en matt hviskning.

I det samma kom konsuln in i förstugan med teaterkikaren. Han blef varse tiggerskan och såg äfven sin unga och vackra hustrus skygghet för den torftiga qvinnau. Harmsen utbrast han:

“Hvad är det här? Får man nu inte alls vara i fred för tiggare . . . Hvar håller då polisen hus?”

Han stötte härvid omildt bort den betlande, tog sin hustrus arm och skyndade uppför trappan, under det att man der redan hörde de första takterna ur en Dalayraes operett-ouverture.

Tvätterskan hade vid ljudet af hans röst häftigt ryckt till. Hon hade slagit upp ögonen och vid hans åsyn nästan fånigt stirrat på honom. Hon tycktes ej märka, att han stötte henne undan. Hon blott stod der och såg efter honom. Jag skyndade fram till henne: en förfärlig kris var här oundviklig.

“Han! Han!” hviskade hon liksom omedvetet för sig sjelf. Ett gällt, ett genomträngande skri ljud, och den olyckliga skulle fallit till golvet, om jag ej hållit henne uppe. Hon var sanslös, en lätt fradga trängde fram mellan de nästan hvita läpparne, hvilka snart lemnade fritt lopp för en strid ström af blod. Folk samlades. Alla försök att återkalla henne till lif voro fäfänga. Teaterläkaren efterskickades. Han skakade på hufvudet och mumlade:

“Snart förbi! Ett nytt lidandets och försakelsens offer. Till sjukhuset med henne, der kan hon åtminstone få dö mellan lakan.”

Den menniskovänlige läkaren hann ej göra mera, ty första älskarinnan hade fallit i vanmakt uppe på scenen. “Snörlifvets och champagnens offer!” mumlade han och skyndade dit upp.

Vi fingo emellertid den döende till sjukhuset, der hon under god omvårdnad tillbragte natten i dvalik sömn. Följande morgon underrättade jag skoffickaren om hvad som händt, förtigande dock att den döende i konsuln igenkant fadern till det barn, för hvars skull hon bad hans okända hustru om hjälp. Arbetarens hat till de rike i allmänhet skulle kanske gifvit sig luft i någon brottslig handling, om jag förrådt det.

Han, barnet och jag begåfvo oss till den sjuka, som nyss vaknat till medvetande och just frågade ifrigt efter gossen, då vi inträdde i sjuksalen.

Ett soligt, ett redan förklaradt leende spred sig öfver hennes anlete vid åsynen af barnet, hon log vänligt åt skoffickaren, som hon räckte handen, och hon såg spörjande på mig. Jag sade orsaken till min närvaro vara önskan att möjligen kunna på något sätt bispringa henne. Hon tackade med en nästan omärklig rörelse af hufvudet.

Efter det hon ömt smekt den lille, som naturligtvis intet förstod af hvad som föregick, utan lekte med moderns långa hårfläta, hvilken hon helt säkert aldrig kommit att tänka på att förvandla i guld, annars skulle den visserligen redan varit fallen som offer för saxen, vände hon sig till skolflickaren, tog hans hand och sade till honom, ofta atbruten af en ohygglig hosta och dessa gäspningar, som vitna om lifskraftens flyktande, att hon väl visste, att han höll henne kär, att hon under andra förhållanden gerna skulle blifvit hans hustru och med honom delat det ringaste bröd; men hon hade syndat, hon hade gjort sig honom ovärdig, och hon skulle därför aldrig gifvit honom sin hand, om han begärt den. Hon tackade honom för att han befriat henne från det öfverväldigande smärtsamma i en sådan vägran.

Nu gälde det barnet. Hon kände med sig, att slutet nalkades. Innan dagen var ändad, skulle hennes timglas äfven vara utrunnet. Men huru skulle det då gå med barnet? Hon ryste vid blotta tanken på, att hennes son, utan hennes stöd, skulle komma till fattigvården och uppfostras som ett nådeljon, ty det var i alla fall ett sådant barn. Hans far fick ej anlitas... på intet vilkor... det var hennes sista bön.

Skolflickaren lofvade, att så länge han ännu kunde arbeta, skulle det icke vara någon fara med pojken, i synnerhet som han visste sig kunna få litet undsättning, ifall det någon gång skulle blifva knapt med rätterna på bordet och matsedeln få ett alltför tarffigt utseende utan innehåll. Jag lofvade att hjälpa till, och nu tog den döende sin son upp till sig, slöt honom i sina armar, kysste honom feberaktigt, sköt honom ifrån sig för att bättre kunna se honom, liksom ville hon bränna hans blick in i sina ögon, för att aldrig kunna ur dem utplånas, drog honom åter till sig, lät honom hvila vid sin platta, utsinade barm, vyssjade honom der liksom till sömn, smekte hans lockar och öfvergöt hela hans lilla varelse med moderskärlekens magnetiska fluidum, det som skulle hvila öfver honom, äfven sedan hon gått långt hädan, knäpte ihop sina händer öfver hans hufvud och bad, nedkallande Herrens allgodhets verk och välsignelse öfver denna värnlösa varelse, som gick in i den verld, hon sjelf för tidigt lemnade, bad att den synd, han tog i arf efter henne, det enda arf hon gaf honom,

icke måtte räknas honom till, om han ginge i lifvet på rätta vägar.

Solen skred på himlen, och lifvet skred från den hädangående modern. Det led mot qvällen för dagen och henne. Hon sökte krampaktigt att gripa om barnets arm, liksom ville hon ej släppa det, utan taga det med sig ned i Hades. Men armen domnade snart, endast några lättare ryckningar i fingrarne angåfvo hennes önsknningar. Skuggorna lägrade sig allt djupare i sjukrummet och öfver den döende. Nattens kyliga vind immade på salsfönstren; dödens köld spred sig allt högre i den flämtande kroppen, hvars slocknande öga ännu dröjde med blicken kvar på barnet, smekande det in i sista stund.

Denna var inne. En rossling, en ryckning, en nästan omärkbar pust, och det var slut. En mor hade kämpat ut. En lidande qvinna hade lisats.

Jag såg sedan under solhvarfvens gång ibland till skoffickaren och hans son, såsom han kallade sitt fosterbarn. Han hade det fortfarande smått, mannen med träbenet, men han orkade likväl med att gifva gossen en god uppfostran. Denne kom in i Högre Elementarläroverket, statens undervisningsanstalt som mottager barnen utan någon skilnad till person, rika och fattiga, äkta eller oäkta. Så bör det äfven vara. Han var en flitig och städad, fast tarflig yngling. Han hade sina lärares ynnest, men bland kamraterna gick han mest ensam. Hans tröja var både den gröfsta och luggslitnaste, hans byxor voro de mest urvuxna. Redan i barndomen känner den torftige, att kläderna göra sitt till för mannen.

Han var mild och foglig till lynnet. Endast då någon af rike mans söner öfvermodigt hånade honom, såsom väll kunde hända, blixtrade det till i det blåa ögat och läpparnes sammanbetos. Han kunde då krampaktigt knyta handen och höja den för att slå till, men lät snart armen åter sänka sig, vände den hånande ryggen och drog sig undan.

I skolan gingo äfven ett par söner till konsul Krona. De voro dryga för sina år: deras pappa var den rikaste i stan, såsom Schumrich säger; och de voro de aldra elegantaste bland skolungdomarne. De hade flera gängert

med förakt och öfersitteri bemött tvätterskans son. Men en dag gick det för långt, tyckte denne. Nästan drifven till yrsel, gripen af raseri, hade han kastat sig öfver dem, och fastän de fingo hjälp af ett par närmare kamrater, tilltygade han dem likväl illa. Efter att hafva gifvit dem denna aga, gick han hem. Det var första gången, han försummade några timmar i skolan.

Hemkommen, berättade han för sin fosterfar, hvad som händt. Denne greps af samma raseri som han sjelf, och han stötte flera gånger träbenet så hårdt i golfvat, att man kunde frukta, att benet skulle brytas af.

Skofflickaren var deri en oklok man, att han ej nöjde sig med att sjelf hata rikedom och de högre, utan äfven ingifvit fostersonen samma böjelser, hvilka ej hunnit mildras af umgänget i skolan med barnen ur sådana klasser. Nu efter striden med "Kronorna" utbröto de båda i våldsam utgjutelser mot de rike... och skofflickaren var i synnerhet förgrymmad, att det just var *de*, som hånat.

"Om de visste, hvem de hånat..." mumlade han, men afbröt plötsligt sig sjelf.

"Om de visste, hvad?" sporde fostersonen liffigt. "Hvad menar du?"

"Menar... ingenting, inte menar jag något, inte... hvad fan skulle jag mena?" stammade skofflickaren, bet i den gråsprängda mustachen och tuggade på förlägenheten.

"Det är något!" utbrast fostersonen och skakade den andres arm. "Du bär på någon hemlighet, som rör mig, fast du ej vill fram med den."

"Fram... fram eller tillbaka, det kan vara det samma."

"Det är något, säger jag! Tala ut!"

"Hur skall jag kunna tala, när du skriker? jag tiger," sade skofflickaren och sökte att på det sättet komma ifrån den obehagliga förklaringen.

"Nej, du tiger inte, du får inte tiga... För Guds skull tala!" bad enträget ynglingen, som anade, att här gälde det något betydelsefullt, något som djupt ingrep i hans lefnad.

"Men för hennes skull tiger jag!"

"Hvilken hennes... min mors!"

"Hvem har talt om din mor, pojke? Du är då så envis, att du kan komma gallan att gå öfver måttet."

“Det är min mor, du har i tankarne,” sade ynglingen, som läst logik och därför ej kunde slås i argumenteringen af den stackars skoffickaren, som endast kände af logiken orsak och verkan, det att när han var hungrig, så var bristen på mat orsaken, och när han inga pengar hade, så var kassan tom. “Det är min mor du har i tankarne. Sammanställningen mellan henne och Kronorna, din hemlighetsfullhet... Ah, jag börjar förstå!”

“Du gör så tusan heller... du får inte förstå... jag förbjuder dig det,” ropade skoffickaren och stampade hårdt med träbenet de trenne stötar i golfvet, hvilka förut alltid brukat ingifva pojken respekt.

Nu verkade de intet. Ynglingen fortfor:

“Du har aldrig velat tala rent ut, då jag begärt att få reda på mina föräldrar. Min mor har dött olycklig, har du sagt mig. Jag är ett sorgbarn, men fast i sorg född, var jag likväl hennes enda glädje, så ha ofta dina ord fallit. Jag är således en varelse utan erkänd far. Kan du neka till det?”

“Neka... jag nekar aldrig till sanningen,” svarade skoffickaren och slängde en känga, som han hållit i handen, under verkstadsbordet.

“Det är således sant. Och nu detta med Kronorna. Min fosterfar, svara mig, deras far är äfven min far?... Neka icke till sanningen!”

“Jag nekar ej,” genmälte den förbryllade skoffickaren. “Men jag säger inte heller någonting.”

Han behöfde icke heller säga något. Ynglingen skulle ej hört honom. Han hade sjunkit ned på skomakarens trefot, der han satt med ansigtet nedlutadt och doldt i händerna, ett rof för de stridigaste och mest stormande tankar. Skoffickaren vandrade försigtigt omkring honom. Han släpte honom ej ur ögonen, men mumlade gång efter annan för sig sjelf:

“Stackars pojke! Men det skulle i alla fall komma i dagen. Vår Herre låter ej mörkret alltid hölja det menniskorna vilja hafva förborgadt.”

Efter en stund reste sig ynglingen, skakade sitt lockiga hufvud, slog sin arm kring fosterfaderns hals, såg honom in i ögonen och sade:

“Min far, ty det är du egentligen... du som med umbäranden af alla slag, med de aldra största försakelser

skläpat fram lifvet för att uppfostra mig och göra mig värdig minnet af henne, som du så varmt älskade . . .“

“Hm, pojke, hvar fan får du ord ifrån?” mumlade skkoffickaren och torkade med afvighanden ögonen,

“Den andre deremot, han som bröt min mors lefnad och vållade henne en för tidig död,” fortfor ynglingen, “han som inte brydde sig mera om den varelse, hvars tillkomst till verlden var frukten af hans brott, än, som du sagt en gång, göken bryr sig om sina ungar, han är icke min far . . .“

“Pojke! pojke!”

“Nej, för att vara *far*, kräfvdes det mera än så, då ddet gäller människor, som hafva både ande och kropp. Min far har åtminstone ingen del i min ande, och hur skkulle han kunna ha det, då jag med dig delar hatet till hela denna klass, af hvars högdjur han är ett? Nej, rinnaer det än af hans blod i mina ådror, är dock andens eldderi ej hans . . . Jag vill ej förbanna honom . . . Men jag skkall i evighet hata desse män, som icke se i guldet det höggre medlet för odling, utan blott den metallbit som behöofs för att de må kunna tillfredsställa sina lidelser. Ah, om jag finge förtrampa dem här alla som gråsuggor under min fot . . . Ack, min fosterfar, i årtal, dagar och nätter haar jag tänkt öfver gåtan i min födelse. Jag har sett, att du burit på den som en hemlighet; men jag har ej velat afiftvinga dig den, emedan jag äfven sett att mina frågor faallit dig olägliga. Detta grubbel har brådmognat min taanke; kanske det till och med i förtid satt ålderdomsskkrynklor på min själ . . . Men nu är mig allt klart, mitt boeslut är också fattadt.“

“Ditt beslut, pojke?”

“Ja, mitt beslut, och du kan ej ändra det, du skall dderför icke bjuda till att göra det . . . Jag lemnaer skolan, ddet blir en tung gång den sista vandringen derifrån, ty jag lemnaer efter mig kamrater, med hvilka jag knutit ståtarka vänskapsband, som naturligtvis skola snart brytas, dåå de bli studenter och jag arbetare . . .“

“Arbetare? . . . Skall du bli arbetare? . . . Nej, aldrig i lifvet!” stampade träbenet de tre öffliga stötarne.

Men de voro spilda på den envise ynglingen, som foörtfor:

“Jo, alltid i lifvet, allt intill döden... Det skall vardas en tung vandring, sa ja. Men ej blott för kamraternas skull, utan äfven därför att jag med läroverket lemna bakom mig de drömmar, med hvilka du och jag förgyllt upp så mången sorglig stund, drömmar af ärelystnad, drömmar om framgångar och bekymmerfri ålderdom för dig, anseende, offentlig verksamhet, kanske makt för mig... allt det der är förbi!”

“Det var skada... Det skulle annars varit så treffligt att få sitta i den store doktors försal och underhålla sig med besökande, kanske gifva dem ett och annat godt råd — Nånå, det är således förbi!” suckade skofflickaren och roade sig i bedröfvelsen med att kasta sylen, så att den trängde in i en läst, hvarur han med besvär drog ut den igen, för att sedan åter förnya kastet.

“Tack skall du emellertid ha för hvad du låtit mig lära. Det skall göra godt att ha den laddningen med sig på allfärdsvägen genom lifvet. Vetande är ej tung börda, som du vet... Jag går i morgon till en mekanisk verkstad, jag skall nog få anställning, ty jag är ju grof och stark för mina år...”

“Ja, inte kan man se, att du ätit sill och potatis till dina flesta mål, eftersom du var för stursk att hålla till godo med matdagar,” anmärkte skofflickaren.

“Icke för stursk,” invände ynglingen. “Jag ville blott icke tvingas att göra jembörelser mellan ditt bord och de rikas... Ditt kunde ju komma till korta, fast din mat för visso är bättre kryddad på aptitens vägnar... Ja, så var det med den saken, käre far, och så tala vi aldrig vidare om den. Min mor skall vara i våra tankar... den andre vill jag jaga ifrån dem, om jag kan, fast det är inte så säkert.” — — —

Och som sagdt, så gjordt. Ynglingen fick plats på en mekanisk verkstad, der han snart tillvann sig både förmäns och kamraters aktning, men icke vänskap, ty han förblef sluten inom sig. Icke meddelade han sig med någon, och de, som först sökt närma sig honom, drogo sig snart åter tillbaka.

Tidsanden trängde efter hand äfven inom den verkstadens murar. Oron i sinnena förmärktes äfven der. Upphetsande tidningar och broschyrer spredos kring, och bland de ifrigaste läsarne var skofflickarens fosterson.

Med begärlighet insöp han de samhällsfientliga lärorna med deras klasshat. Det hatet fans till brodden förut i hans själ. Stundom höllos små möten af de yngre på verkstaden. Tvätterskans son var med der, och allt oftare ljödo der hans ord som stormklockans klämtslag till angrepp mot det ruttna i samhället. De närvarande ropade bravo, och skoffickaren, som äfven alltid var tillstädes, fungerade som en ifrig claue med sitt träben.

Om den unge mannen ej rest till Amerika, går han ännu på verkstaden, nykter och måttlig och flitig, men hatfull mot det bestående, ropande på orättvisa, färdig att gå i spetsen, om det skulle gälla en kamp med annat än fraser.

Samhället har sitt samvete. Det samvetet har sina agg. Tvätterskans öde är ett sådant. Det står tyvärr ej allena, och hennes son har i sin ställning och sitt hat kamrater i många tal.

Den bästa skatten.

En herlig sommarmorgon med klar himmel, ifrån hvilken solen guldstänkte den glittrande vågen och brynte den nakna klippstranden, sköt med rask fart en jakt in i Göteborgs hamn. Vinden var god och fylde det snöhvita storseglet, hvilket flög som en mås öfver vattnet.

Man ringde till ottesång i kyrktornen, ty det var söndag, och klockornas toner ljödo så klara i den rena och höga luften. Det ena fartyget efter det andra gjorde brokig toalett med flaggor, vimplar och standertar, dagen till ära. Och flera högtidsklädda grupper af arbetare visade sig på skeppsbron, för att efter veckans släp njuta frihet och frisk luft. Somliga hade korgar och förråder med sig: de skulle öfver till Hisingslandet eller ut i skärgården för att fiska. Här och hvar började segelslupar breda ut sina dukar, för att från stadens qvalm utföra sina förlustelsökande besättningar. Ett par ångare hjulade bullersamma fram mellan de förtöjda fartygen, i det deras rökmoln drogo svarta streck i luften.

På jakten syntes trenne personer, en gammal och grå man med väderbitna kinder och yfvigt skägg, samt tvenne unga män, nästan ynglingar, af hvilka den ene skötte förseglen, under det att den andre satt och skalade potatis till frukosten. Den gamle satt vid rodret, stel och tvär som en hedervärd sjöbuss egnar, hvilken i mer än fyratio år plöjt hafvet och derunder mången gång sett döden i hvitögat, så att denne slutligen blinkat och vändt sig ifrån den gamle.

“Ned med toppseglet!” kommenderade han med detta tonfall i rösten, som är eget för gamla sjömän och hvilket gör den hörd på långt håll, äfven då alla stormandar äro lössläpta och gifva luft åt sitt raseri.

“Fira storseglet!” ljöd det strax derefter, och skutan sköt endast fart för klyfvaren och focken.

“Låt försegeln gå och släpp ankaret!” blef den nästa ordern, då jakten kommit intill pålverket.

Seglen beslogos, däckets gjordes klart, och snart låg den lilla farkosten der så skurad, prydlig och fin som en docka. Den gamle såg hän öfver skeppsbron, der likväl ingen tycktes vänta honom, under det att den ene af de unge männen började att feja upp sig sjelf och göra sig i ordning för att gå i land.

Den andra hade fått potatisen i ordning, den stod nu som bäst på elden och kokade. Den tunna blåa röken hvirflade i lätta ringar upp från plikten och fördelade sig snart i luften.

Jaktens besättning utgjordes af fadern, Jan Eriksson, från ett af fisklägenæ i Bohusläns skärgård, och hans tvenne söner, Karl och Oscar, den förre uppkallad efter Karl XIV Johan, den andre efter dennes son, kronprins Oscar. Jan Ericsson var nemligen mycket konungsk och menade, att man alltid borde vörda öfverheten, såsom hvilken han likväl icke erkände tullverket, fastän det kallades *kungliga* tullverket.

En kung är visserligen en ovanlig människa, menade han, men likväl icke mer än en människa, och ingen människa är utan fel, så att ej heller en konung kan vara det. Jan Eriksson ville väl icke säga, huru många dessa fel kunde vara, men ett ibland dem och bestämdt ett bland de största var, att K. M:t kunnat skapa tullverket, ty det ingriper i den fria människans rätt att sig försörja på bästa sätt. Jan Eriksson var en from man. Han fruktade Gud och älskade kungen, såsom en hederlig skeppare egnar. Han hade för många gånger stått så nära inför vår Herre, att endast den smala gränsremsan mellan döden och lifvet på ett stormupprördt haf fans imellan dem, för att han icke skulle sätta Honom, himlens konung, öfver alla jordiska kungar och herrar. Eftersom han nu en gång af den osynliga, men allsmåttiga hand, som styr och ställer med människorna, sats som skeppare ombord på egen skuta, ansåg han det också vara sin pligt att i skutan föra på vatten, som Gud sjelf skapat, varor från land till land, utan att derför erlægga den af jordisk konung fordrade afgiften. Kortligen, Jan Eriksson var en from smuglare, fastän han

glömde satsen, att Gud väl skall ha sitt, men kejsaren (eller kungen) också sitt.

Jan Erikssons jakt gjorde sina regelbundna resor mellan Sverige och Danmark eller Sverige och Tyskland. Skutan var sjövan och god, så att hon vakade väl i sjön och nästan aldrig åsamkade sig eller sin egare havarie. Hennes fart var ej så utomordentligt stor, men säker, och Jan Eriksson brukade ibland säga, att hans gamla jakt "Tre Bröder" ofta kom fortare fram än de nyaste skepp. Mer än ett af dessa hade gått i qvaf, då "Tre Bröder" traskade lugnt i hamn.

Alla människor visste, att Jan Eriksson var "tät" och hade penningar "ute". Man visste äfven, att hans små befaktningar icke ensamma kunnat draga ihop hans vackra förmögenhet. Det var således otvifvelaktigt, att han smuglade. Tulltjenstemännen på kusten gjorde allt, hvad i deras makt stod, för att få den gamle "räfven", såsom de kallade Jan Eriksson, fast; men de lyckades aldrig. Skutskepparen skrattade torrt mellan tänderna för hvarje gång de återvände efter en ny visitation och mumlade:

"Farväl med er! Vår Herre är med mig, såsom I sen, och det är ej smugelgods!"

Och derom hade skepparen under årens lopp blifvit själf på det fullständigaste öfvertygad.

Han var det äfven nu, denna söndagsmorgon, då han vid Klippan genomgått sin visitation, utan att någon sett ens röken af förbjudna varor. Saken var den, att jakten "Tre Bröder" bygts under hans egen tillsyn och hade små lönfickor, der åtskilliga sidenstycken och annat kunde instoppas, ja, till och med sin lilla källare för rhum, konjak och viner, hvilken ingen, besynnerligt nog, kunnat få tag i.

Då det började ringa i kyrkorna, satte sig Jan Eriksson på skylighet der akter, slog upp sin stora psalmbok och läste med högan röst andäktigt en psalm, hvarefter han ur en diger postilla tolkade dagens evangelium för sina båda söner, som sutto med hopknäpta händer och blottade hufvuden på relingen. Jan hade i detta fall, såsom i alla, sträng respekt med sig, och han hade till och med vetat att med dagen implanta andakt hos den äldste — en något bakvänd metod, det medgaf han, men den hade dock sina sidor och hade äfven visat sig praktisk.

Den äldste sonen, Karl, var nemligen allt ifrån barna-åren en erkeslyngel. Han var ute på alla möjliga tjuv-

pojkestreck, till hvilka hans liffiga sinne alltid gaf klaven. Med åren hade denna pojkaktighet tagit en annan form, och han hade blifvit en häftig ung man med våldsamma lidelser. Han såg bra ut. Det mörka, krusiga håret skuggade ett öppet ansigte, hvars solbrynta färg gaf det samma någonting manligt och kraftigt. Hans stora mörka ögon kunde lätt bringas till att flamma med intensiv eld och värme. Det var i synnerhet dessa ögon, som uppmjukat mer än ett kvinnohjerter och gjort den unge matrosen till hjälten i åtskilliga små äfventyr, der passionen tvenne särskilda gånger blöttat knifven. Karl hade efter sådana tillfällen exemplariter straffats af fadern; men då dennes dag fullgjort sin tjänst, var det lika godt igen.

“Faderns hjerta får ej svida längre än pojakens rygg,” menade Jan Eriksson, som hyste en viss svaghet för den ståtliga Karl, hvilken var en afbild af honom sjelf i yngre dar, under det att Oscar var modern upp i dagen, en riktig “blåmes”, sade fadern med hänsyftning på Oscars blåa ögon, ett arf af modern.

Oscar var mild och foglig till lynnet, ehuru ej heller han saknade kraft och mod. Mången gång då under storm och lifsfara Karl hängaf sig åt förtviflan öfver att kanske snart skola få sin lefnads lampa släckt i hafvet, var Oscar lugn och modig, såsom om ingen fara vore å färde.

“Det har han af mor sin med,” sade Jan Eriksson. “Hon har aldrig svikit i lifvets stormar, och ju svårare pröfningar som öfvergått henne, desto starkare har hon blifvit. Vår Herre gör den svaga stark.”

Då predikan slutats, och skepparen läst välsignelsen och frukosten dukats samt inmundigats, sporde fadern i det han sjelf kastade en ny forskande blick utåt skeppsbron:

“Ser någon af er till Springlotta?”

“Nej,” genmälte Oscar; “men grosshandlar-Pelle står på träbron. Han vänder ryggen hitåt. Hap har således sett oss.”

“Skönt!” inföll Jan Eriksson. “I kunnen ro i land och gå i kyrkan, om I viljen. Jag stannar ombord och tar mig en lur efter morgonvakten. Det blir allt svårt arbete i dag, ty spårhundarne vädra på mig så nära, att det ser kinkigt ut.”

“När skola vi en gång få slut på denna ständiga oron?” anmärkte Oscar.

“Tig, valp, och kom inte med dina jeremiader!”

“Ja, tig, Oscar,” inföll Karl, “det är just fröjden att få så här leka med snokarne. Det känns så godt i kroppen, och så förtjenar man penningar derpå, och penningar, det är lifvet! Jag vill bli rik, ty då blir lifvet lustigt!”

Oscar skulle just framställa sina anmärkningar, då fadern afbröt dem båda.

“Qvickt i land med er, pojkar!” sade han buttert. “Det är bra att vara rik, men det kan också vara illa. Gån i Guds hus och varen fromma som dufvor!”

De båda unga männen skyndade ned i den lilla båten, stötte ifrån och voro snart efter några kraftiga årtag vid träbron, der båten fastgjordes, medan de hoppade i land.

På jakten syntes snart ingen menniska. Den låg der så oskyldig och stilla. Blott en gång kunde man skymta en grå hårtest i kajutöppningen. Samtidigt vände sig den karl, som hade kallats grosshandlar-Pelle, på skeppsbron, tog upp en näsduk och torkade sig om den af solbaddet svettiga pannan.

Rörelsen var så naturlig, och fastän ett par tullvaktmästare sorgfälligt öfvervakade jakten, för att se om den hade någon förbindelse med land, fäste likväl ingen någon uppmärksamhet vid dessa små tilldragelser.

Karlen aflägsnade sig från träbron; den gråa hårtesten försvann i kajutöppningen.

Vattnet låg så stilla och lugnt som en spegel. Måsar och ternor hade ett godt fiske. Ett herligt solsken utgöt sig öfver staden och nejden, och gatorna och skeppsbron fylldes med allt flere promenerande.

Då Jan Erikssons båda söner passerat träbron, stannade Karl.

“Du skall väl gå i kyrkan igen,” sade han; “men det har jag ingen lust till.”

“Far sa likväl . . .” menade Oscar.

“Gå du och bry dig inte om mig. När det lider till slutet på messan, så kommer jag och hemtar dig.”

De skildes båda åt, och Oscar begaf sig till domkyrkan. Messan var här redan börjad; men skaror af kyrkogångare strömmade ännu till templet. Oscar stannade plöts-

ligt och rodnade djupt, i det han förde handen snabt öfver pannan.

“Återigen hon... skall min gudstjenst äfven i dag bli till intet?”

Oscar vände bort hufvudet och beredde sig till att gå in i kyrkan; men han stod dock som fastnaglad.

“Är det djefvulen, som frestar mig med ett fagert skinn?” mumlade han. “Jesus, frälse du mig åt dig!”

Men oaktadt denna bön vred han likväl på nytt sitt hufvud, under det att en brännande stråle sköt ut från hans öga och träffade en ung och ståtlig flicka hvilken gick vid en gammal, stapplande gummas sida mot kyrkan. Hon måste ha uppfattat elden i den unge sjömannens blick, ty äfven hon rodnade och slog ned ögonen. Snart försvunno de båda fruntimren under templets hvalf, och Oscar stod ännu qvar. Hans händer hade hopknäpts liksom till bön. Slutligen begaf äfven han sig dit in, mött af orgelns brusande toner.

Der utkämpas mången strid inom en människas bröst, den ingen annan förstår, än den hvars egendom stridsplatsen är. Så äfven här. Den, som ej känt Jan Erikssons Oscar, skulle ovilkorligen hållit honom för hvad han äfven under vanliga förhållanden var — en blyg och mild ung man, hvars inre liknade en klar, af ingen lidelsens vindkåre krusad vattenyta. Han var sin mor varmt tillgifven, och han hade kanske mycket fästs vid henne, därför att hans känsliga sinne lättare än någon annans instinkt-messigt anat, att faderns karaktershårdhet och lagvrängningar nedböjt henne och gjort hennes lif ganska glädjetomt. Innan han ännu sjelf kom på sjön, hade han mången gång upprörts, fastän blott ett barn, af det omilda sätt hvarpå hans far och äldre bror, då de kommo hem från sina äfventyrliga färder, bemött modern. Han hade delat hennes nedslagenhet under deras hemmavaro och med henne känt sig lättare till sinnes, då de åter gäfvos sig ut.

Den mellan de båda makarne uppståndna kölden, för hvilken de kanske knappast sjelfve gjort sig någon reda, hade vändt hennes blick från jordens fröjder och höjt den upp till andra rymder. I denna sinnesförändring hade hon vägledts af en andans man, som der ute i skärgården omvände människorna från synden till bot och bättring.

Men denne mans läror voro hårda, stränga och oblida. Jorden var ett syndens näste och alla dess skatter endast lockelser, hvilka djefvulen kringstrött och ännu kringströdde, för att med dem föregyckla människornas sinnen och fånga dessa i syndens snaror. Nästan alla människor voro hans offer, och endast ett fåtal väckta hade genom Herrens särskilda nåd räddats från förtappelsen, i hvilken de dock kunde snart åter falla, om de ej genom ett lif af trägna böner och Guds åkallan höllo sig uppe. Dessa väckta voro de få, som den stränge herden kunnat berga. Att motstå alla lifvets frestelser, att afsvärja alla begär, af hvad natur de än måtte vara — det var deras lifsuppgift, och därförutan kunde de aldrig blifva saliga.

Tidigt insöp Oscar med modern dessa läror, hvilka hos honom sedan hårdnade ännu mera genom den ensamhet, hvori han brukade dväljas på jakten. Under det Jan Eriksson och Karl drefvo sitt oloffliga näringsfång, var det Oscars tur att hålla vakt ombord på jakten. Hela nätterna kunde han sålunda få sitta allena på däck, ensam med Gud der uppe, hvars ande sväfvade öfver vattnet, hvilket vaggade som ett nötskal hans bräckliga skuta. Den andlige mannens läror der hemma trädde då i skarpa former fram för hans själ, och ensamheten verkade, att han tyckte sjelf, att Jesus genomskådade hans inres hemligaste gömslen, för att söka utfinna, huruvida der dolde sig någon tanke, något begär, som kunde kallas syndigt, färdig att i så fall slunga honom ned i helvetets djup.

Ett par gånger förut hade Oscar, då han vid ankomsten till Göteborg besökt kyrkan, der blifvit varse samma unga flicka, som äfven denna dag visade sig för honom. Han hade första gången betraktat henne med en viss nyfikenhet, men genast skyndat att söka betvinga sina tankar, de der mer och mer fylles med hennes bild, ty det var syndigt att hysa begärelser. Men han hade likväl icke kunnat jaga bort den; bilden följde honom envist ut på sjön, der den under ensamhetens stunder trängde sig fram för honom, såsom ville den derifrån förjaga Gud, som dittills varit den allena rådande.

Under ifriga böner sökte han att berga sig från synden, och han vann något lugn, tills han äfven en andra gång träffade flickan, som nu jemväl fäste särskild uppmärksamhet vid honom. Den gången blef hans inre kamp

våldsammare än förut, och han hade ännu icke oaktadt sina böner åter vunnit sina sinnens jemvigt, då han nu för tredje gången blef varse denna qvinna, som i hans ögon var frestaren sjelf i en skön qvinnohamn. Hvarför skulle hon väl annars komma och tränga sig in mellan honom och Gud, just då han ville i templet närma sig till denne?

Hvem var hon? Hon hette Amanda, var barnfödd i Masthugget och hade till far haft en styrman, som hette Sevelin, men blifvit borta under en storm på engelska kusten. Hennes mor och mormor lefde ännu: det var just den senare hon nu följde till kyrkan.

Hon var strålande vacker och af ett lifligt lynne. Hon beundrades af alla manliga bekanta, men häcklades grymt af alla qvinliga dito. Tack vare mormors gunst och moderns inkomster på en liten handel, hade hon fått en för den tiden god undervisning, men också blifvit ett bortskämdt barn. Hon ville ej vara som andra flickor. Hon älskade ej spisein, sade hon. Andra eldar skulle tändas för henne, menade hon, än klampvedens under potatisgrytan. Fastän hon hade god smak och lätt för att sy, kunde man likväl icke ofta få henne dertill, om det icke gälde någon prydnad för henne sjelf. Att binda sin framtid med en skör tråd fast vid nålen, sade hon, det är det samma som att göra sig till en fången fogel i bur, hvilken skall sjunga sina stålträdsgallers ära, för att roa människorna.

Amanda gick gerna i kyrkan, men då gudstjensten var slut, hade hon stundom ej den ringaste reda på hvad presten sagt; hon visste deremot godt besked om, hvilka bekanta som varit der och huru de varit klädda m. m. Detta var då någon prest predikade, som ej intresserade henne. Men då motsatsen ibland inträffade, då var Amanda själ. Hennes vackra och lifliga ansigte återspeglade då alla de tankens olika skiftningar, som förekommo i predikan. Var det evangeliums milda försoningsord, som uttalades, då låg der ett innerligt jemnmod, ett behagfullt lugn öfver anletsdragen. Der var frid och solljus. Ljödo deremot den straffande lagens stränga bud och hotelser genom templet, då kunde hon försjunka i en paroxysm af gråt och förtviflan. Det var förkrossning och själslidande. Men då gudstjensten var slut och folket strömmade ut ur kyrkan, glänste leendets sol åter fram bakom tårarnes moln, och hon kunde som vanligt skämta och skratta med

manliga och qvinliga bekanta. Då mormodern anmärkte detta, kunde hon säga: "Jag är ju ett sjömansbarn, oroligt som hafvet, hvilket återspeglar både solsken och åskmoln."

Sevelin hade, då han dog, kunnat åt hustru, barn och svärmor lemna efter sig ett litet eget hus i Masthugget. Det hade blott en våning, men underhölls väl af hans raska enka. Det var hvitmåladt med gröna luckor och hade framtill en liten blomstertäppa.

Denna täppa var Amandas älsklingsplats, men modern fick dock sjelf hålla den i ordning. "Jag vill hellre bryta blommorna, än draga upp dem," kunde den bortskämda flickan säga.

Mormor skakade ofta på hufvudet häröfver och menade, att modern alldeles förstörde flickan, som fick på det sättet göra hvad hon behagade.

"Det går dig aldrig väl," sade gumman till Amanda. "Du blir egenkär och nyckfull. Och det är med dessa egenkaper, som med Necken: de kunna lätt draga människan ned i djupet."

Amanda gjorde härvid blott en knyck på den vackra nacken, sköt fram öfverläppen och sade:

"Nå, än se'n, mormor lilla? Der nere finnas ju demantehällar och slott af gull."

"Men inga hjertan," sade gumman. "De äro fångna i guldet."

"Då äro de ju alltid något värda, mormor," inföll flickan.

"I fåfångans ögon," genmälte den gamla; "men ej i det klart seende förståndets. Du gör mig nästan ledsen, barn. Vakta dig för diamanten! Han är hård."

"Seså, mormor lilla!" kunde Amanda infalla, slå sina armar kring gummans lif, svänga henne om ett slag och kyssa henne på pannan. "Jag är ju mormors lilla rara Manda. Mormor håller af mig lika väl som mor. Så der ja!"

Gumman kunde muttra och banna, men slutade alltid med att mumla för sig sjelf:

“Hon gör då med en, hvad hon vill. Gifve Gud, att hon kunde beherska äfven sig sjelf så, som hon kan råda öfver andra!”

En mycket ofta sedd person hos Sevelins var gamle Jack, en för detta sjöman som en vinternatt ute på ett vrak fått sina händer och fötter förfrusna, så att han ej längre kunde fara till sjös. Han lifnärde sig nu dels medelst en liten hjälp-penning från sitt forna rederi, dels med att förfärdiga och tackla små fartyg, hvilka han sedan sålde. Denna senare affär var hans egentliga födkrok. Också voro hans fartyg mycket eftersökta af gossarne i hela staden, ty det fans ingen som kunde få ett sådant ställ på skrofvat eller göra en så smäcker rigg.

Gamle Jack var en ganska egendomlig personlighet. Han hade ingenting, det visste man; men ännu hade aldrig någon hört honom bedja om en bit bröd, fastän det var tydligt, att hans förfrusna händer endast kunde långsamt arbeta.

“Nog känner man, hvad den gamle sjömannen kan önska, utan att han behöfver hissa nödflagg i hvarje gat-hörn,” brukade han säga.

Märkligt nog, kunde han ock framläpa sitt lif, helt visst ofta sökande om qvällen sitt torftiga läger, utan att hafva fått en matbit på hela dagen. Men endast stjernorna från fästet sågo in i hans kyffe och lyste öfver tomheten i hans matskåp. De sqvallra ej, de, utan vandra tysta som Egyptens prester i sitt nattliga tåg.

Gamle Jack hade städse historier från sin sjömanstid att förtälja, och hos Sevelins visste han sig alltid hafva tvenne små vackra öron, som begärligt lyssnade till hans berättelser, äfven om en och annan ej var ny. Detta lyssnande var begärligast, då Jack omtalade någon af dessa tilldragelser från hafvets skådeplats, der hemlighetsfulla väsenden och spöklika gestalter drefvo sitt spel. Amanda kunde då sitta med återhållen andedrägt och höra på den gamle sjömannens minnen, hvilka han under sina nattvakter fått i arf från föregångare, men så lifligt uppfångat, att han nu kunde svära på, att han sjelf upplefvat, hvad han berättade.

Han hade naturligtvis mer än en gång sett, huru hafsfrun höjt sig upp ur vågen, höljd i en fotsid hvit slöja, besatt med diamanter och smaragder, och vinkat åt någon

af hans kamrater. Och det dröjde då för visso ej länge, innan denne kamrat gick öfver bord.

En gång hade Jack sjelf stått till rors. Det var en mänskensafton i Nordsjön. Det gick hög sjö efter en våldsam storm, som rasat i flera dagar och gått illa åt fartyget, hvars segel sönderslarfvats, så att det nu låg och dref, med fara att vräkas bort mot Shetlandsöarne. Uttröttade efter arbetet under stormdygnen, hade kamraterna gått till kojs för att hvila, med undantag af ene jungmannen som äfven gjorde vakt, ehuru han satt på spelet i fören och tog sig en lur. Skyarne ilade i sönderslitna remсор öfver himlen och drogo snabba skuggor öfver hafvets böljor. Stjernorna glindrade i lifligt färgspel från sitt fäste och belyste med månen hafvet, på hvilket vaggade mer än ett af människorna öfvergifvet skeppsvrak.

Jack hade aldrig förr känt sig så ensam, så allena på denna hafvets kyrkogård, der han med hemlig rysning måste räkna så många likkistor utan grafkullar eller minnesvårdar.

Då blef han plötsligt långt upp i lovart varse hafsfrun, omgifven af en del af sitt hof, unga mör, slöjhöljda, liksom hon sjelf. Månstrålarne bröto sig mot perlorna i deras hår och mot smyckena vid deras barm, under det att den ännu starka, men mojnande vinden lekte med slöjorna. Jack såg så tydligt som han någonsin sett Amanda, huru de dansade en ringdans, sväfvande på vågorna. Han hörde, huru de pratade med hvarandra och skrattade, under det att rika toner från harposträngar stundom trängde fram till honom. Skratten klingade melodiskt som tonerna, men föreföllo Jack hemska bredvid de kringdrifvande vraken med deras bleka besättningar.

Det dröjde ej länge, innan hafsfrun blef varse Jacks skepp och vinkade åt sina tärnor att styra ned till det samma. Jack blef blek om kinderna och fick svårt att draga andan. Han tog sig ett stycke nigerhead och slog sig varm om armar och händer, för att kunna gripa säkrare tag i rohjulet, om det skulle behövas. Han tittade noga på kompassen, för att se till om han följde rätt kurs, så godt det lät sig göra i driften, samt läste för sig sjelf Fader vår och Herrans välsignelse. Man behöfver alltid sådan ballast på sjön. Och så såg han den sig närmande skaran stint i ansigtet.

Hans öga tjustes af tärnornas fagra kroppar, hvita som nyfallen snö och skönt formade. Men han upprepade: "Inled oss icke i frestelse!" och höll säkert fast i rorhjulet.

Det frestande hofvet närmade sig mer och mer, och Jack vardt allt blekare om kinden. Han kunde väl kämpa emot elementen: dertill hade vår Herre gifvit honom styrka; men inför en så fager qvinnoflock är det ej godt för en sjöman att följa det rättas kompass.

Han såg, huru en af tärnorna sköt fram för de andra och med en behagfull rörelse höjde sig upp ur vågen, för att taga fatt i relingen alldeles intill honom. Han såg tydligt hennes bleka, men fagra anlete, kring hvilket det säf- och perlbundna håret bildade en ram, som gaf ännu mera uttryck åt de tjusande ögonen, hvilka fästes med trollkraft uppå honom. Hon utsträckte sin arm, så hvit som om den varit huggen i marmor, och han hörde henne hviska:

"Kom! Hafsfrun kallar dig! Hon vill skänka dig skatter i öfverflöd."

Och tärnan höll med den andra handen perlband och halsband och ringar och andra kostliga ting framför honom, hvilka glänste i månskenet med en prakt, som ingen i land ännu skådat. Och harporna ljödo och sången klingade från böljorna...

Men Jack skyndade att läsa Fader vår en gång till och lät med ett andäktigt: "Herren välsigne oss och bevar oss!" skeppet falla undan, så att han kom att vända ryggen åt hafsfrun och hela hennes hof. Han hörde en djup suck, den trängde till hans hjerta; men han tog sig ett nytt stycke nigerhead och grep med ena handen tag i sin mors bönbok, hvilken han under nattvakterna alltid bar på sig, och så var han lugn.

Men härmed var det ej slut. Hafsfruns tärnor släppa lika litet sina offer som andra qvinnor. Jack såg dem snart i månskenet göra en sväng kring skeppet och dansa fram till fören, der samma skådespel uppfördes för den slumrande jungmannen, som nyss förut för honom sjelf. Jack skrek till honom i roparen, att han skulle varsko faran. "Men pojken var ännu inte gammal och säker nog," brukade Jack tillägga, "utan rusade häftigt upp vid mitt rop, såg sig förvirrad omkring och raglade fram på däck. Hafsfrun kom sjelf intill skeppet, lutade sin barm öfver

relingen, sträckte ut armarna mot pojken, som föll i dem och med ett rop, som jag aldrig glömmet, drogs ned i tärnornas krets, hvilken snabb som blinken skyndade med sitt nya offer ned i djupet. Jag purrade styrman, det var jungfru Amandas egen farfar, gamle Sevelin som blef borta trettiofyra, ehuru det var på annat vis. Sjelf blef jag så sjuk efter den betan, att mina lemmar i flera veckor voro alldeles som borttagna. Hafsfruns tärna hade väl kastat på mig något otyg, då jag vände henne ryggen . . . Jo, hvad det fins mycket sällsamt till här i världen!"

Amanda hade väl tjugo gånger afhört denna berättelse af gamle Jack, men tröttnade aldrig vid att höra den på nytt. Hennes lifliga inbillning försatte henne till den märkvärdiga händelsens skådeplats, och hon upplefde i tanken helt och hållet hvad som händt Jack. Hon anmärkte dock en gång såsom besynnerligt, att Jack kunde motstå så tjugusande qvinnor, hvilka ju hade ofantliga rikedomar. Jack log.

"Jag har aldrig tyckt om vatten till förtäring annat än i grogg, och det bjudes man ej på der nere i hafsfruns salar . . ." sade han. "Men gamle Jack har i alla fall utstått större fröstelser än så, utan att låta sig fångas."

"Har Jack aldrig älskat någon?" inföll Amanda med en brännande blick, som tycktes söka sig ut i det vida, för att få en fast punkt.

"Om jag älskat? Så jungfru Manda frågar! Dålig sjöman som ej någon gång sökt att sätta hjertats gallion i stäfven på sin lefnads farkost! Men det är väl inte värdt att tala om den snö, som föll i fjor, då man i alla fall har en bortfrusen lekamen som jag."

"Jo, berätta, berätta, Jack . . . Se här en konjak och litet vatten . . . det skall väl vara en bit socker med? . . . Nå, hur var det, kära Jack?"

Den gamle sjömannen log och plirade på den fagra flickan.

"Jägaren är nyfiken på villebråd, och ungmön på kärlek. Nåja, sådan är naturens gång."

Och nu kunde Jack förtälja någon vidunderlig, fantastisk kärlekshistoria från söderns länder, der ståtliga palmer utbredde sina bladvippor, omgifna af praktfulla blommor i alla möjliga färger; der sydfrukterna svälde glänsande och lockande mellan de gröna bladen; der talrika

foglar i mångskiftande fjäderskrudar flögo af och an, och der de små honungsfoglarne samt eldfugorna liknade guld- eller ljusstrimmor, som osynliga händer drogo upp i luften. Amanda lyssnade begärligt. Hennes kinder fingo en högre färg, ögonen en starkare eld, och då Jack höll inne i berättelsen, utbrast hon:

“Jack, der voro palmer, drufvor, fikon, honungsfoglar, blommor, juveler och vin... vin som lifvar, som döfvar, som rusar... vin som kommer en att glömma sig sjelf för en förtrollad verld, Jack... Ja, så skall kärleken visa sig, så skall han utvecklas i flammor och rus...”

“Hm, kan så vara,” menade Jack. “Herren må veta, att jag inte förstår mig mycket på dessa saker, gammal och bruten som jag är. Men nog tror jag, att kärleken varar längst utan vin och rus!...”

“Förstås,” inföll Amanda häftigt. “Man skall vara gudsnaändig och sitta uppspetad på en stol vid sin lannesöm eller skura kärlen i köket, så att man blir ergig och grof om händerna som en björn, tills det omsider behagar en gosse att kasta ögonen på en. Då han vill ha en, skall man tumma på förklädet, niga och säga ja. Så skall man klädas ut en qväll och visas som en positivdocka, och så skall man ned på stolen igen vid lannesömmen eller ut i köket, glad om man har en piga att käxa på... Nej, an-norlunda vill jag ha det. Jag skulle vilja ha mina slafvinnor, juveler, rosor och musikanter...”

“Jesus, bevare mig för sådan tös!” sade Jack förskräckt. “Det går aldrig väl. En hvar sitt, heter det. Far hennes, jungfru Manda, var en hederlig sjöman, hon får hålla till godo med en hederlig arbetare, det må nu vara på sjön eller i land, och då går det väl den vanliga vägen, tills vägen tar slut en dag, hon förstår.”

“Nej, Jack, jag vill inte bli en sådan der madam, som tappar sina kinders rosor för tidigt vid kastrullen, skurbaljan eller vaggan, som med bäfvan väntar mannen om fredags- eller torsdagsqvällen för att erfara, om han har något med sig hem till bröd och mat eller om han låtit arbetsförtjensten gå på krogen... Nej, Jack, jag vill bli något annat. Men, hvad? Herre Gud, Jack, jag vet det inte. Jag vet blott, att jag vill lefva andra öden...”

“Högfärd går för fall, jungfru Manda,” sade gamle Jack allvarsamt och tog sitt nyriggade skepp på armen,

för att vandra ut och söka sälja det. "Tag sig till vara, hon!... Vet hon hvad, jag fick en gång juveler af en eldig sydländska, de gingo till hafvets botten några månader der-
 efter med allt annat jag egde. Jag låg i halftannat dygn och flöt på bredfockrán, ensam med Gud på det vida haf. Tror hon väl, att jag skulle der mött Hans anlete med lugn och förtröstan, om jag haft juvelerna på fickan, men förlorat mitt goda samvete på djupet? Tänk på saken, tänk på att hon kan bli ensam med Honom, för hvilken all verdens herlighet är som en pris snus, . . . Men nu klart att vända! . . . Adjö med henne, jungfrun! Tack för groggen!"

Jack gick och lemnade som vanligt Amanda öfverväldigad af sin fantasi, hvilken på detta sätt hetsades just af Jacks fantastiska sjömanshistorier.

Sådan var den ungmö, på hvilken skepparen Jan Erikssons andre son Oscar fäst sina ögon, öfvertygad att han härvid begick en synd, mot hvilken han fäfangt kämpade med börens hela kraft.

Der inne i Domkyrkan öfverlemnade sig Oscar först åt den mest brinnande andakt. Men han fick snart syn på Amanda, som satt på sin bänk, med det renaste uttryck i sitt anlete deltagande i psalmsången. Kyrkan och allt derinom trängdes nu mer och mer i bakgrunden, och oemotståndligt smög sig kärleken allt fastare in i hans hjertrötter. En och annan gång sökte han visserligen att åter frigöra sig derifrån; men hans kraft mattades mer och mer, så att han till sist uteslutande hängaf sig åt njutningen af att betrakta henne, hvars bild dermed trängde mera outplånlig in i hans själ.

Så slingas ödets trådar i menniskolifvet tyst och oförmärkt; så tvinna Nornorna inslagen till den händelsernas väf, i hvilken vi klädas.

Mot slutet af predikan kom Amanda äfven att kasta sina ögon åt den plats, der Oscar stod, och blef honom nu varse. Hon spratt till under inflytelsen af den genomträngande, brännande blick, hvarmed han betraktade henne. Hon rodnade lätt och vände först bort hufvudet. Men det finnes andliga magnetiska strömmar såväl som jordiska sådana, och hon erfor deras verkan. Hon tvangs äfven mot

sin vilja närmare honom och såg bort till honom, för att likväl genast åter vända sig ifrån honom. Jemväl för henne var den religiösa stunden ombytt i något annat och andakten störd. Hon blef otålig öfver att känna sig på visst sätt kufvad af den unge sjömannens blick och ville trotsa den, men det tjenade till intet.

Då gudstjensten var slut, lemnade Amanda med modern templet. Oscar stod qvar, stödd mot en pelare. De båda fruntimren måste gå nära förbi honom. Amandas kjol nästan vidrörde honom.

Han följde dem ut på planen, der han till sin förvåning fick se sin bror Karl närma sig de båda fruntimren, helsa, vexla handslag med dem och skämta. Amandas anlete började återtaga sitt leende uttryck, då Karl, som plötsligt fick syn på Oscar, gladt ropade honom till sig.

“Ändtligen är du då här! Jag har gått och väntat på dig en half timme. Kom, så gå vi med fruntimren här till mutter och få oss litet till bästa!” sade Karl.

“Är det er bror?” sporde Amanda och visade något förlägen på Oscar.

“Jo, så lutar det . . . Men så kom då, Oscar! Se här, min bror Oscar och jungfru Amanda, dotter till madam Lotta, du vet, och här hennes mormor. Se så, nu är väl bekantskapen gjord.”

Amanda räckte vänligt, men brydd handen åt Oscar, som motsträfvigt fattade den.

Karl märkte ej den beklämning, som tycktes ömse- sidigt beherska de båda nya bekanta, utan pratade och skrattade, så att mer än en allvarsam kyrkogångare förebrående betraktade honom.

Oscar gick stum och liksom passivt följande en yttre kraft. Hon, den fagra jungfrun, mot hvares välde öfver honom han redan fåfängt kämpat, var dotter till den smuglaremam, som brukade hjälpa hans far i dennes oloffiga handtering. Det smärtade djupt den unge mannen, som sjelf hyste afsky för sin fars olagliga handlingar och nu till och med skulle se sig dragas intill en varelse, hvares mor var lika orättfärdig som hans far.

Amanda ville ha ett samtal i gång äfven med Oscar, men fåfängt. Hon skämtade och sladdrade därför i stället med den muntre Karl; men hon sneglade dock stundom

på Oscar, hvars blick var med sitt djupa innehåll häftad på henne.

Slutligen kom man hem till Sevelins, der modern var ensam, men blef alldeles bestört, när hon fick se Jan Erikssons båda söner.

“Kors i Häcklefjäll, Gud förlåte att jag svor, är inte gubben Jan kommen med skutan!” utbrast hon och tog nigande emot sin “skaffares” båda söner. “Det var synnerligen rart främmande. Nu skall en tallrik soppa och hvad mera jag kan ha att bjuda på smaka skönt. Det var rart att här få se äfven styrman Oscar (hon kallade båda bröderna för styrman). Det har då aldrig hänt förr. Se så, stig fram och tag plats. Och du, Manda, skynda dig och duka!”

Flickan lydde och var snart midt uppe i sina husliga bestyr. Det var varmt, så att kinderna glödde i kapp med de svällande läpparne. Hon var i detta ögonblick mycket vacker. Oscar erfor intrycket häraf och frossade i hennes betraktande.

Karl, som tycktes vara hemmastadd på platsen, tillbjöd Amanda sin hjälp, hvilken naturligtvis mottogs. Och nu börjades dukandet under skratt och ras, hvori äfven modern ibland deltog, då hon från köket kastade en blick in i stugan. Karl var nog djerf att taga skön Manda om lifvet och söka kyssa henne. Hon sträfvade emot halft blygt, halft kokett.

Oscar kände sig häraf sargas. Det var ett syndigt spel, de unga drefvo inför honom på sabbaten. Men äfven andra känslor, än den religiösa, började sjuda inom honom. Och då Karl närmade sina läppar till hennes, sprang han upp och skilde med ett enda kraftigt tag brodern ifrån henne.

Amanda stod der, nedtryckt af en pinsam känsla af blygsel och ovilja. Hon vågade ej se upp på Oscar, men såg likväl tydligt, huru hans blick alltjemt var fäst på henne.

Karl var sjelf ett ögonblick förvirrad, men kom sig dock åter före och inföll med ett skratt:

“Nu är läsaren framme, men akta du dig, jag kysser jungfrun ändå, om jag vill.”

Med ett visst trots ville Karl åter slå sin arm kring Amandas lif, men nu drog hon sig häftigt undan och skyn-

dade ut i köket. I dörren såg hon efter Oscar, hvars ögon med sällsam glans följde henne.

De båda bröderne stodo en stund allena midt emot hvarandra. Deras blickar voro som ett par korsande värjklingsor; men de eldiga bruna ögonen vändes dock till sist bort för de blå, i hvilka lästes en undertryckt, men sjudande kraft och styrka.

Uti Bohuslänska skärgården ligger på en klippö Jan Erikssons stuga, af en fjerd skild från Klädesholmarnes fiskläge. Stugan är en våning hög, rödmålad med hvitstrukna fönster- och dörrkanmar. Skorstenen är äfvenledes hvitstruken och glänser i solskenet, så att den synes långt bort öfver uddarne och holmarne.

På ena sidan om stugan är en dalgång, hvarest en liten trädgårdstappa anlagts i skydd af en utskjutande klipphäll, under det att täppan längre bort fortsättes af ett par tunnland jord, der råg och potatis just nu stå i frodig grönska.

Från stugan slingrar sig en smal, men väl underhållen gångstig ned till en träbrygga, hvilken skjuter ut i en af naturen här bildad ganska rymlig hamn för ett par jakter och båtar.

Här bodde om sommaren Jan Erikssons hustru ensam med en piga och en äldre dräng, som skötte fisket med en pojke, hvilken Jan Eriksson af förbarmande tagit till sig, sedan den förres far en höst blef borta på norska kusten.

Om vintern var det lif och rörelse hos Jan Erikssons. Skepparen sjelf och hans söner voro då hemma, och granarne sökte under den tiden gerna dit; men om sommaren var der tyst och ödsligt, utom då ibland flockar af mest qvinnor drogo dit öfver fjorden. Vintergästerna voro glada menniskor, som i muntert glam tillbragte dagen med Jan Eriksson och hans äldste; sommargästerna voro läsarehopar, hvilka sökte skepparens hustru, för att med henne afhöra någon särskild predikant och suga honung ur orden från hans läppar.

Det är nu lördagsmorgon. Solen strör sitt guld öfver stugan och kastar slösaktigt plantsar på klipporna.

Den gamle fiskardrängen och pojken ha nyss kommit hem från fisket och vitja näten, hvilka glänsa i alla färger, ljusstänkta af solen som speglar sig i vattendropparne.

“Kors, pojke,” utbrast den gamle, “du har visst alldeles glömt breflappen, som du skulle ge mor. Skynda dig upp med den, annars knäcker jag vingbenet på dig, kyckling!”

Pojken, en linhårig yngling om fjorton år, kastade en skelande blick på den gamle och sade:

“Ni glömde visst, Jerker, att åkalla den Onde.”

“När jag tilltalar denne onde, ropar jag inte på den förste,” muttrade den gamle, hvars trohjertade ögon nu sköto ett par blixtar, hvilkas mening pojken väl förstod, ty han reste sig, utan att säga ett ord vidare, kastade ännu en skelande falsk blick på gubben och skyndade upp till stugan.

“Mor deruppe matar ormynglet med sitt förtroendes bästa mjölk,” mumlade fiskardrängen för sig sjelf. “En dag stinger det väl hennes hjerta till tack. Jag har sett mycket af det slaget här i verlden. Men så är det och så blir det.”

Jan Erikssons hustru satt uppe i stugan och läste högt med ett slags vaggande rörelse ur en bönbok, åhörd af pigan som satt och lagade ett söndrigt nät.

Pojken Olle trädde sakt i öfver tröskeln. Han stannade vid dörren, tog af sig mössan och knäpte med ödmjuk min ihop händerna omkring densamma. Bönen förtgick med psalmvers, bibelspråk och mera i nära en half timme. Då mor Eriksson slutat, tog Olle upp ett bref ur fickan, och gick fram till henne med det samma.

“Petter från Klädesholmarne lemnade mig detta bref till er,” sade Olle. “Han har varit inne i sta'n och träffat Jan Eriksson och Oscar, som bad honom skaffa lappen fram till er. Det var mycket angeläget.”

Jan Erikssons hustru tog brefvet och lade det ifrån sig, hvarefter pojken försvann. Hon hade i sin ungdom varit en vacker qvinna. Nu voro dragen fårade af lidandet, och kroppen var böjd. Ett djupt pröfvadt lifs många frostnätter hade härjat hennes försommar; och redan i årens högsommar var hon vissnad. Stilla och fridsam gick hon sina få steg under sommardagarne; endast då hennes andliga vänner besökte henne, flammade elden

åter upp ur de falnade glöden på själens härd. Fanatismens pust dref upp denna konstlade låga, som tärde ytterligare på en svag lifstråd.

“Brefvet är från Oscar,” sade hon för sig sjelf. “I dig, min son, är Gud, och genom din rättfärdiga vandel på jorden skall jag, skall äfven Jan i mycket varda förlåten.”

Hon öppnade brefvet och läste:

“Gud Fader, Allmäktig, vare med dig, min mor, och Hans Son, hvars öppna sår blöda för oss, arma orättfärdiga!

“Jag har på mina bara knän bedt till Honom, att han skulle skänka mig en gnista af sin salighetsfrid, för att jag skulle kunna med lugn helsa dig i dessa rader, ty mitt inre är mäktat upprördt. Men det hafver varit mig en omöjlighet: Han har ej velat det. Han skickar ut sina väder öfver hafven och kullkastar de ståtliga skeppen. Han slungar vredenes facklor i våra själar och sargar oss . . .

“Min mor, jag fruktar, att jag är förtappad, att frälsningens kalk är gången ifrån mig. Hvad jag törstar efter rättfärdighet — men det gjorde ock den rike mannen. Var du Lazarus min mor, och håll några droppar af din hugnads balsam i mina hjertesår. Kanske skola de då läkas och gå igen.

“Men du varder väl i undran öfver min sinnesförfattning. Ack, min mor, Han har velat det så. Jag har återsett henne, du vet. Jag har blifvit bekant med henne och varit hos hennes mor först en gång och sedan ett par gånger till — på mindre än en vecka. Jag har dragits till henne, jag vet inte huru och hon har dragits till mig. Jag har ännu ingenting sagt, och hon inte heller; men att vi äro bundna vid hvarandra, det känner jag. Hon är en verldslig, åt stadens syndiga flärd böjd jungfru, men då jag talar så som *han* der hemma, om himlen och straffen, om synden och nåden, då lyssnar hon med begärlighet till mig.

“Jag tror, att hon är väckt. Mitt hjerta säger mig det. Då hon kommer ut till dig, kanske snart, fullborda du verket — och den själ, vi vunnit för himlen, skall kanske skapa din sons lycka äfven på jorden.

“Jag får nu sluta och helsa från far och Karl. Syndens handtverk går som vanligt bra nog; men allt är ännu inte loss.

“Din tillgifnaste son och broder i Jesu

Oscar Jansson.“

Mor Eriksson lade bort brevet och knäpte åter ihop händerna: det var deras trägnaste sysselsättning. Hennes läppar rörde sig till en ny bön. Men efter en stund fick hennes anlete ett drömande uttryck, och hennes ögon stirrade på en sky, som drog öfver himlens blåa fält. Hon följde den omedvetet, under det hennes tankar dök ned i Mimersbrunnen och upphemtade det förflutna. Tänkte hon på sitt rika barndomslif, på sina fröjder och förhoppningar som ung flicka, på sin äktenskapliga erfarenhet? Nog af, hon reste sig efter en stund med en suck, mumlande för sig sjelf:

“Han vill således sjelf taga korset på sig! Gud skydde honom! Hans dagar för strid och hjertesår randas. Men vi skola lida här... i de af törnekronan tillfogade sår ligger segerns vitnesbörd, i bloddropparne triumfens purpur, säger *han*, den älskade brodern i Jesu... Genom strid går lifvet till seger. Ske din vilja, o Gud! Men skona, der Du kan det, min son!”

Tyst och undergifven begaf den fromma qvinnan sig nu till sina husmoderliga göromål.

Det var återigen söndag, åtta dagar efter det Karl och Oscar varit tillsammans hos madam Sevelin. Aftonen förut, på lördagen, hade Jan Eriksson sjelf med sina båda söner besökt enkan, då han och Karl burit dit ett och annat stycke egentligen förbrutet gods. Oscar kunde aldrig förmås att vara med härom. Han hade nog synd att bära på ändå, sade han med omedveten humor.

Det hade på sista dagarne gått illa med att få undan smugelvarorna, ty tullbetjeningen höll mycket sträng utkik.

På lördagsqvällen hade därför skeppar Jan bjudit enkan och Amanda samt gamle Jack ut till sig på jakten för följande dagen. De skulle smaka på den färska potatis, han hade med sig utifrån, och hvad annat han kunde

bjuda på. Den sluge skepparen ernade också begagna tillfället att bli af med något af sin last.

Kl. 1 på eftermiddagen rodde gamle Jack i snipan med de båda fruntimren ut till jakten. Denna hade af Karl pryddes med flaggor, på hvilka man hade rik tillgång. Oscar hade satt björklöf i riggen och båda tillsammans hade de på det lilla halfdäcket der akter inrättat liksom en löfsal, hvarest ett bord stod med en hvit duk och kaffekoppar på. Man skulle taga sitt kaffe på däck, men äta nere i kajutan, hvilken var ganska rymlig.

Däcket var så renspladt och hvitt som trots något däck på en *man of war*, och gallionen hade nystrukits dagen till ära. En ny standert hade ersatt den gamla sönderblåsta vimpeln, och öfver fördäcket låg bredfocken utspänd som ett suntält.

Jan Eriksson kunde ej nog uttrycka sin undran öfver den ifver, hvarmed Oscar deltog i alla dessa bestyr, han som annars fann allt verldsligt så betydelselöst. En gång kunde skepparen ej låta bli att högt uttala sin förvåning för Oscar, som blef röd som en tupp och ej svarade ett ord, utan vände sig bort och slog en ny pyts vatten längs skansklädningen.

“Hvad kan det gå åt pojken? Nå, gerna för mig, läseriet har länge nog kollrat bort honom,” mumlade skepparen för sig sjelf.

Då man varnade snipan, som närmade sig med gästerna, tog Karl upp sin “fela” och spelade en munter marsch, hvars toner rullade öfver den klara vattenytan bort till båten. Oscar deremot skyndade ned i plikten, der han väl för tredje gången såg sig i den lilla spegeln i broderns rakask och väl för hundra gången ordnade de breda snibbarne på den svarta sidenhalsduken samt slätade ut den vida blåa kragen med de hvita ränderna.

Snipan lade till vid den lilla fallrepstrappan, och de qvinliga gästerna stego ombord, artigt mottagna af Jan Eriksson sjelf och Karl, under det Oscar höll sig afsides i fören.

Amanda kastade en forskande blick omkring sig på jakten. Då hon slutligen blef varse Oscar, som förläget aftog blankhatten och helsade, neg hon med en lätt rodnad och vände sig nu med ett något tillgjordt skratt till Jan Eriksson, som menade, att väl hade man förebrått ho-

nom för lurendrejeri, men aldrig förr hade han haft för K. M:t och kronan så farligt gods ombord, det visste han då.

Karl spelade en liflig polska på sin fela, björklöfvet i "bersåen" och riggen doftade så friskt, röken hvirflade i lätta ringar upp genom rökhatten öfver köksluckan och spred kring sig angenäma ångor.

Amanda kände sig gladt stämd liksom alla de andra, då Jan Eriksson bad de rara gästerna stiga akterut och Karl tog Amandas hand för att leda henne dit, utan att hon skulle behöfva falla öfver någon tross.

"Hvad här är utmärkt treffligt," sade hon och lät ett gladt ungdomligt skratt klinga: "jag skulle kunna trifvas förträffligt ombord på en sådan jakt."

"Skönt!" inföll Karl och skrattade äfven han; "tag hyra hos oss som kajutvakt, det skulle vara roligt, så det förslog."

Och så skrattade de båda af hjertans grund vid denna tanke.

Deras ungdomliga inbillning fylde i den mening, åt hvilken deras svårighet att finna ord ej kunde gifva uttryck.

Men plötsligt hejdades Amandas skratt. Oscar, som försvunnit i plikten, hade kommit upp på däck igen och betraktade henne med denna allvarliga, genomträngande blick, hvars värde öfver henne hon numera aldrig kunde betvinga. Karls qvickheter och muntra prat halkade ohörda och oförstådda förbi, och hon svarade endast instinktmessigt med enformiga "jaså" på hans tilltal. Efter en stund försvann Oscar åter, och Amanda kände sig nu lättare.

Jan Eriksson bad gästerna stiga ned och smaka på anrättningarna. Oscar skulle vara kock, och Karl skulle passa upp i kajutstrappan.

Man steg ned. Oscar och gamle Jack voro ensamma på däck. Den senares erfarna öga hade redan sett förändringarna hos Sevelins. Han hade förstätt, att här utvecklade sig förhållanden, hvilka voro af betydelse för den familj, der han visste sig vara en kär vän.

Han närmade sig därför nu Oscar och sade till honom:

"Jag ser, att allt är upplagdt och i ordning på faten ... Ett ord!"

"Hvad vill Jack?" sporde Oscar något förvånad.

“Åh, jag ville blott språka om ett och annat. Jag har sett en molntapp långt borta. Det kan vara möjligt, att det blir storm.”

“Hvad menar Jack?” sade Oscar och lade ett par nya vedpinnar under soppkastrullen.

“Det är aldrig bra för sjömän att ha kjortlar ombord, förstår han det, kock?”

“Åh, så här i hamn . . .”

“Hvarken på sådana farkoster som denna,” fortfor Jack, “eller på lifvets skutor på världshafvet.”

Oscar blef röd som rödbetsskifvorna till steken. Detta undföll ej Jack.

“Han tänder tidigt fyren, kock,” sade gamle Jack; “det är inte svårt att finna kursen till hans hjertedjup.”

Karl kom nu för att hemta steken och potatisen, befrående Oscar från en ytterlig förvirring.

Då de åter voro ensamma, fortfor Jack, som nu beslöt att gå rakt på saken:

“Han tycker om Sevelinskans Amanda, gör han,” sade Jack och såg forskande på Oscar, som ej svarade ett ord. “Det är vacker segelduk; men om den passar för hans lefnadsskuta, vill jag lemna osagdt. Hon är god i hjertat, men vådlig till sinnet, förstår han . . . och nog får han sjelf taga in mycket af förståndets ballast, om ej skutan skall bli för rank, begriper han,” tillade Jack, som nu stultade bort, sedan han tyckt sig ha sagt ofantligt mycket och der-till klart och tydligt.

Snart var middagen slut, och Amanda kom åter upp på däck. Karl hviskade till Oscar, att han skulle hålla utkik, medan Jan Eriksson och Springlotta hade framme litet varor der nere. Oscar hörde knappast, hvad Karl sade. Han hade endast ögon för Amanda, som med någon förlägenhet nalkades honom och räckte honom sin hand, sägande att hon aldrig kunde tro, att karlar förstodo att laga så god mat.

“Men nu får ni visa mig omkring litet,” fortfor hon. “Hvad det ser treffigt ut der borta i fören under seglet. Det är väl för min skull, ni fiffat upp så,” bifogade hon och slog skälmskt med parasollen.

“Kan hända!” genmälte Oscar, men vände blyg bort ansigtet.

“Låt oss gå dit och sätta oss!” sade hon, som genom hans blyghet blef djerfvere, “här är så varmt.”

Han följde henne bort under focken, der de båda togo plats på en kista, öfver hvilken en gammal flagga låg utbredd.

Det var snart så tyst på jaktens däck, att man kunnat höra myggen, som dansade öfver ruffen. Endast skramlet af knifvar och gafflar mot tallrikarne, framkalladt af Jack, som sköljde kärnen efter det han sjelf fått sig en bit, störde detta lugn.

Ingen märkte, att en båt närmade sig jakten, framdrifven med pilsnabb fart. Den kunde oförmärkt läggas till. En ung man med guldgallon kring mössan sprang uppför fallrepstrappan och stod snart på däck.

Ännu såg honom ingen. Han vinkade åt sina båda roddkarlar. Dessa kommo äfven tysta upp på däck. Han försvann med den ene af dem i kajuttrappan, under det att den andre stälde sig på vakt.

Den på vakt stående roddkarlen måtte dock ha gripits af en viss nyfikenhet i anledning af det støj, som snart förnams från kajutan. eller kanske han trodde någon fara hotade hans herre, ty äfven han steg ned i kajutan.

Gamle Jack fick i det samma syn på honom.

“Aha!” mumlade han, “här äro ugglor i mossen, och der borta sitter pojken med flickan; jo, det är vakt som duger. Det skall då alltid bära på tok, när kjortlar komma ombord. Men här äro goda råd dyra. Har Jan Eriksson framme något der nere . . . Morjens, då är han mogen. Här är beslag, det är tydligt.”

Sakta smög han ut på sina förfrusna fotsulor. Ingen syntes till på däck, med undantag af de båda under focken. Han såg öfver relingen. Riktigt, der låg en tullbåt, och ingen var i den. Bredvid låg jaktens egen snipa, med hvilken han sjelf kommit ombord och som han varit och hemtat förut på dagen med en annan båt, för att föra dit Sevelins.

“Ännu lefver gamle Jack!” mumlade han och stultade tyst bort i fören.

Han märktes ej af de unga, förrän han stod rakt inför dem. Amanda drog nu med starkt rodnande kinder sin hand ur Oscars och vände sig bort.

“Tyst, för all del tyst! Här är tullfolk ombord!”

Oscar sprang bleknande upp. Han hade försummat att varsko. Det kunde stå hans far dyrt, och i sådana fall var Jan Eriksson ej att leka med.

“Ha ni något om bord?” sporde Jack.

“Ja, ty värr,” svarade Oscar.

“Då knipa de väl grannlåterna och skepparen med . . . Ni ha det väl der akter?”

“Nej,” svarade Oscar, “om de inte tagit dit det nyss. Far hade blott ett sidenstycke der i förmiddags.”

“Godt . . . men se efter!”

Oscar skyndade ned i det s. k. köket, öppnade en liten för alla osynlig lucka och försvann i lastrummet. Han kom strax upp igen.

“Det ligger kvar!” sade han.

Jack ref sig bak örat.

“Hör nu han, junker der . . . Få de tag i sidenstycket, så kan Jan Eriksson ändå bli fast. Men det är inte nog med det, utan då snoka de äfven i hvarje den minsta vrå och släppa nog inte skutan, innan de fått reda på både godset och gömstället. Så går det,” fortfor Jack, “då man tar qvinfolk ombord. Men nu tjenar det till intet att sörja, fast nog kunde han gjort sin kärleksförklaring vid ett annat tillfälle . . . Är det mycket kvar?”

“Nej,” svarade Oscar buttert, under det Amanda med ängslig bäfvan och återhållen andedrägt följde händelsernas gång.

“Hör hon der, skön jungfrun,” fortfor Jack, vänd till Amanda; “kryp ner i kajutan . . . der är väl fullt förut . . . men stanna i trappan, så att de inte komma upp på en stund. Hennes fötter äro inte förfrusna, de . . .”

Amanda tvekade.

“Nå, rör på spelet. Det är väl inte värre smugel det, än att lurendreja sig till ett gosshjerta på far hans undergång.”

Amanda skyndade nu att lyda och försvann i kajuts-trappan.

“Qvickt nu ner efter sakerna!” befalde Jack, som sjelf gick bort till relingen och der fumlade med båda fånglusknutarne.

“Nej,” svarade Oscar bestämdt, “jag deltar ej i min fars brottsliga handtering.”

“Nå, hur går det?” hväste Jack.

“Jag vill ej berga förbrutet gods och få min själ förtappad.“

“Vill han ha sin far på fästning kanske? Gesvindt, annars, ta mej den och den, låter jag honom smaka katten, så han inte glömmet det.“

“Nej,“ sade Oscar, “jag lyder i detta fall Gud, som talar genom mitt samvete. Far får stå sitt eget kast. Jag har sagt, hur det skulle komma att gå.“

“Sköna pojkar! Men jag skall väl klämma läsaren ur honom! Kila ner, annars går jag och anger honom. Jag vill se, hur han då skall komma ifrån det. Jag svär på, att han vet hvar godset är. Då får han svära sjelf eller bekänna. Svär han, då svär han falskt. Bekänner han, så får han vandra med far sin och hur går det då med flickan, till hvilken han har ett godt begär... hvasa?“

Oscar mätte i ett ögonblick sin ställning. Gamle Jack hade endast alltför rätt. Han skulle sjelf bli en brottsling i världens ögon. Helt visst skulle *hon* gå förlorad för honom. Och det skulle vara slut med hans sällhet för lifvet här och med hans hopp att rädda den fagra qvinnan åt lifvet i himlen.

I ett nu var han försvunnen genom luckan i sitt kök. Inom ett ögonblick var han åter uppe med en packe.

“Hur många är det kvar?“ sporde Jack.

“En blott.“

“Denna tar jag och ror bort med. Tag ni den andra och följ mig i er egen snipa. För att lätta ert samvete, tar jag sjelf tullbåten.“

Qvick som en gång i unga dar kastade Jack sig öfver relingen och ned i tullbåten, der han från Oscar mottog packen. Han drog till sig fånglinan, stötte ifrån, lade ut årorna och var snart i stark rodd ett långt stycke från jakten.

Oscar hemtade upp den andra packen. Han lemnade luckan öppen.

“Finna de reda på tjufgömmen,“ mumlade han, “så mycket bättre. Då kunna vi få slut på dessa synder.“

Han lät packen sakta glida ned i snipan, hoppade sjelf i och var snart, äfven han, på väg, följande efter Jack som redan försvunnit bakom pålverket, under det att på träbron grosshandlar-Pelle, som äfven i dag höll sig der, fick mycket brådt att kila undan.

Der nere i kajutan hade emellertid en lustig scen tilldragit sig. Jan Eriksson hade visat Sevelinskan sidenstycket och bedt henne taga vård om det, så att det kom i land. Sevelinskan, som var van vid dessa kommissioner, hade gått in derpå och beslutit att i hast sy sig en ny underkjol af sidenstycket.

“Skall jag låta er dotter hjälpa er?” hade Jan Eriksson sport henne.

“Nej, hon bara fumlar, då hon skall sköta nålen, kan tänka. Det är bäst, att er son hjälper oss, inte det Guds nådehjonet Oscar inte, som himlar för dottern min, så att man kan se hela saligheten i hans fromma hvitöga... och knäfveln vet, förlåte mig Gud och Jan Eriksson sjelf, om jag svor, ja, om inte tösen förgapat sig sjelf på den saligheten!”

“Åh,” inföll skepparen, för hvilken nu ett ljus rann upp, “ligger landet på den sidan? Pojken har förefallit äfven mig besynnerlig en tid, men i dag har han gått alldeles öfver mitt förstånd. På sjelfva söndagen, ja, under högmessan har han arbetat och fejat här, så att svetten stått honom i pannan. Besitta, han har fått kärleksballast in! Nåja, pojken är bra, tösen tar väl bort gudsnådligheten, ty hon är en flink snärta, och inte är hon väl alldeles barfota heller.”

“Åh, gudbevars!” inföll Sevelinskan, Springlotta nämnd; “det skulle väl vara skam, om jag lemnade tösen blott och bar... Inte är det mycket jag har, förtjensterna äro klena nu för tiden... herrarne ta ju alldeles bort dem för en stackare. Den ena tullen efter den andra stryka de, för folkets skull, säga de. Jo, det vet jag just! Folket? jag är väl folk sjelf, och det har jag då reda på, att skall det fortfara på det här sättet, så kan en snart inte förtjena ett ruttet lingon på sitt ärliga smugel... Men hin håle anamma — Herren förlåte mig, så jag svor, Jan Eriksson — låt Karl komma, så vi få toaletten i ordning.”

Karl kom, och nu började en egendomlig skradderiscen.

Klädningskjolen och en andra kjortel lyftes upp och der innanför fasttråklades nu sidenet rundtomkring Sevelinskans bastanta former, hvilka härigenom ingalunda förlorade något af sin rundning.

Men just som man höll på härmed, blef Sevelinskan, som stod med ansigtet vänt mot den öppnade kajutsdörren, varse ett par karlben och den första fliken af en blå uniformsrock i trappan. Snabb som blinken knuffade hon undan de båda karlarna, så att Jan Eriksson föll bort i ena vrån och Karl vacklade kull på bänken. Sjelf fick hon i hast ned kjortlarne, den otråklade delen af sidenet fick tjena som ett slags kudde eller dyna, och hon satte sig ned på bänken med händerna hopknäpta och tummarne sysslolöst hjulande kring hvarandra.

Hela uniformen med uppsyningsmannen uti visade sig nu i dörröppningen, följd af ännu ett par ben.

“Förlåt, om jag stör,” sade tulltjenstemannen; “men mitt yrke är ty värre att alltid komma objuden. God dag, Jan Eriksson... och se sjelfva madam Sevelin! Jag har riktig tur, som träffar på så treffligt folk... Jag var just ute och rodde, då jag kom jakten här nära och tänkte: jag skall för ro skull helsa på... Men man tycks bli litet generad af min ankomst. Det skulle göra mig mycket ledsen...”

“Generad?” genmälte Sevelinskan. “Bevars! hvem skulle genera sig för uppsyningsmannen? Herrn är ju alltid välkommen, der hederliga samveten finnas. Var så god och stig på! jag bjuder på världens vägnar.”

Gumman fann sig bättre i denna brydsamma belägenhet än de andra. Jan Eriksson hade emellertid kommit på fötter igen och sneglade bort mot dörren. Karl uppfångade blicken och tolkade genast dess mening. Han sökte att komma ut, men hölls tillbaka af tulltjenstemannen med orden:

“Inte skall ni bryta detta treffliga lag af goda samveten! Det vore oartigt mot madam Sevelin, som är här och helsar på. — Ni måtte tycka om sådana här visiter på skutor, som komma utifrån, madam?” tillade han.

“Ja, det är så ofantligt treffligt,” svarade Sevelinskan munvigt. “De ha alltid något godt att bjuda på. Kanske Jan Eriksson vill ta fram litet af sin goda Jamaika till herr uppsyningsmannen. Det kan behövas litet att svalka sig med i sommarvärmen.”

“Jag tackar, men i K. M:ts och kronans ärenden tar jag ej emot bjudningar. Kanske jag i stället får be madam

vara snäll och resa sig. Jag lider af en sådan okuflig nyfikenhet.“

Nu först var Sevelinskan förlägen och brydd.

“Nå, madam Sevelin, förlåt att jag besvärar,” fortfor uppsyningsmannen, då gumman icke gjorde min af att vilja röra sig.

“Åh, gudbevars,” inföll hon, “hr uppsyningsmannen är i sin fulla rätt.”

Sevelinskan flyttade sig nu helt varligt undan, följd af tulltjenstemannens skarpa blick. Den senare gick fram och lyfte upp ett lock i bänken, der Sevelinskan sutit. Der fans dock endast skeppsbröd i bänkens inre.

Jan Eriksson hade emellertid hemtat sig, ehuru han ej kunde begripa, att man icke varskott honom från däck om tullbåtens ankomst. Både han och Karl började nu tala högt och ljudeligt om det skamliga i att ständigt misstänka dem för lurendrejeri. Dessa misstankar voro nu mångåriga, utan att man ännu kunnat finna bevis för dem. Sevelinskan var ej sen att lägga sin stämma med i laget, och ett förskräckligt tungslammer uppstod, allt under det visitationen fortgick. Det var då, som äfven den andre roddkarlen kom ned i kajutan. Den strängaste undersökning gjordes här, men utan framgång; och ju snopnare de visiterande blefvo, desto snabbare blef äfven madam Sevelins tunga.

Man var slutligen sinnad att uppgifva undersökningen här nere och fortsätta den annorstädes, då ett par små tjuandefötter och af fina hvita bomullsstrumpor öfverdragna smalben syntes i trappan. Snart stod Amanda förläget rodmande der nere. Hon neg behagfullt för uppsyningsmannen, som med nöje betraktade den fagra jungfrun.

Sevelinskan, som med sin snabba instinkt anade, att det fans någon särskild anledning till att Amanda kom ner just nu, presenterade henne som sin dotter för tulluppsyningsmannen.

“Ni kan nu se, herr uppsyningsman,” sade hon, “hur orättvist ni dömt oss. Jan Eriksson och jag äro gamla goda vänner. Han bjöd mig och tösen hit ut på söndagen, och så kommer ni och stör treffligheten, stygga herr uppsyningsman!”

Men denne var ännu icke öfvertygad.

“Hvar höll vackra jungfrun sig, då vi kommo ombord?”
sporde han.

Amanda rodnade som ett körsbär och stammade:

“Jag . . . ingenstädes . . .”

Uppsyningsmannens blick blef ännu mera genomträngande och flickans förlägenhet större i samma proportion.

“Ingenstädes?” upprepade han. “Ingen människa kan vara ingenstädes. Se så, hvarför dölja, hvar ni var?”

“Kors i all min dar,” inföll Sevelinskan, som också fann sig litet förundrad öfver flickans förlägenhet; “herr uppsyningsmannen är då riktigt en hjerteransakare. Säg du man, tösen, hvar du var! En hederlig flicka behöver inte skämmas för en tullnär, ska jag säga. Jag har aldrig i hela min tid stått inför polisen, skall jag säga. Jag har . . . ja, det kan vara detsamma, men att misstänka min Manda, det är orätt, till det minsta sagdt . . . Tala du om, hvar du var, Manda, gullkornet mitt!”

“Mamma . . . jag kan inte . . .” stammade den brydda flickan, som skulle önskat, att hon kunnat sjunka ned till jorden. “Oscar och jag . . .”

“Oscar? Det var således någon mer på däck?” inföll tulltjenstemannen, som genast befalde sina roddkarlar att skynda upp. “Det börjar bli riktigt intressant,” återtog han och skulle fortsätta, då han afbröts af en af roddkarlarne, som kom med andan i halsen och rapporterade, att tullbåten var borta.

Uppsyningsmannen rusade nu i sin ordning upp. Riktigt! Både den och jaktens egen snipa, som han tydligt sett då han kom, voro försvunna. Han såg sig omkring åt alla sidor. Förgäfves, de syntes ingenstädes till. Hårmen och förargad befalde han, att man skulle på det sorgfälligaste undersöka hela jakten. Här var ej allt som det borde vara, menade han.

Der nere i kajutan hade man emellertid skyndsammast och så godt sig göra lät lindat sidenet kring Sevelinskans kropp. Amanda måste nu berätta, huru hon och Oscar sutit under solseglet och ej märkt tullbåtens ankomst. Jan Eriksson och Sevelinskan vaxlade härvid en betydelsefull blick. Hon berättade vidare, huru gamle Jack och Oscar bergat undan packorna och begifvit sig i väg. Men, tilllade hon vänd till Jan Eriksson och med ett tonfall i rösten, som framkallade Sevelinskans djupa förvåning, “men

Jan Eriksson, tungt faller på eder ansvaret för den synd, ni tvungit Oscar att härmed begå. Han uppoffrade sina föresatser att ej deltaga i edert syndiga handtverk, för att rädda er...“

“Åh, håll mun, slyna!“ utbrast Sevelinskan. “Syndiga handtverk! Gudbevars... Hvad har jag födt och klädt dig med, grannlåtsdocka, om inte med det syndiga handtverkets afkastning? Jo, det är tacken!“

Amandas vackra gestalt höjdes och med ett ädelt uttryck af på samma gång smärta och beklagande sade hon:

“Min mor, jag har ej förut vetat, att det var synd, jag har icke heller vetat, hvad straff en sådan synd kunde medföra. Det må vara min ursäkt för det förflutna. För framtiden vill jag ej längre bära dessa orättfärdigt erhållna grannlåter, och jag vill ej längre, att du fortsätter med att bryta mot lagen, ty det är synd.“

Sevelinskan kunde ej återhålla ett utbrott af raseri, utam grep sin dotter i armen, skakade henne hårdhänt och utbrast:

“Tig, tig, unge, eller jag!...“

“Hvad gör det dig, min mor, om jag tiger, då Gud likväl talar i ditt samvete?“ genmälte flickan, som lugnt mötte moderns vredgade blick, så att denna släpte sitt tag.

“Jag kör bort dig, Manda!“ hväste hon.

“Jag tackar dig, min mor,“ svarade Amanda modigt, men med tårar i halsen; “jag skall då arbeta för mitt uppehälle och åtminstone äta ett ärligt förtjent bröd.“

Sevelinskan gaf till ett hänskratt.

“Arbeta... kan tänka... det låter nog vackert, men du kan inte arbeta, du har aldrig lärt dig det, du har klädt dig grann och fin, du duger ingenting till.“

Amanda sänkte en stund hufvudet, men höjde det snart åter.

“Jag skall lära mig att arbeta!“ sade hon med kraftig stämma. “Arbetets frukt är kanske ändock den bästa jordiska skatten, då det utfövas i Guds namn och med samvetets goda vitnesbörd.“

Sevelinskan blef ännu mera vred, emedan hon ej kunde neka till, att flickan hade i visst fall rätt.

“Jag skall väl qvåsa dig, ormunge!“ sade hon. “Du sätter inte din fot mera öfver min tröskel, hör du det? Den som föraktar sin mor och hennes sträfvanden...“

Amanda böjde hufvudet och snyftade.

Men nu tyckte sjelfve Jan Eriksson, att det gick för långt.

“Se så, madam Sevelin,” sade han, “var nu förståndig och förifra sig inte. Flickan har kanske inte så orätt. Vi båda gamla äro uppfostrade i andra åsigter, än den nya tiden.”

Skepparens tröstegrunder endast ännu mera upphet-sade Sevelinskan, som inföll:

“Tyst han, Jan Eriksson! Hon är mitt barn, och jag tuktar henne som mig lyster. För resten är det hans skull, att hon blifvit sådan der . . . det vill säga, det är pojken hans, Oscar, den gudsnådliga sirapsmickeln har pratat i henne alla dessa syndjeremiader och bragt hennes sinne i uppror mot hennes egen mor. Han är så hal, kan tänka, den unge ulfven i fårakläder!”

“Ulfven!” utbrast Jan Eriksson vredgad, “Vet, hvad hon säger! Min Oscar är en hederlig gosse, fast han är from efter mor sin. Men vet hon, madam, hon ska inte ha sagt detta för inte. Efter hon förbjudit dottern sitt hem, så erbjuder jag henne ett annat. Se så, gråt inte hon, tösen. Min hustru, den goda varelsen, skall bli hennes andra mor. Hon skall få komma dit. Fy, madam Sevelin!”

Fragående af raseri rusade denna upp på däck, skyndade till tulltjenstemannen, drog honom med sig till köksplikten och visade honom der öppningen, genom hvilken man kunde komma in i lastrummet på en annan väg än den vanliga. Han ilade dit och upptäckte här snart de hemliga förvaringsrummen, till hvilka Oscar lemnat löcken öppna. Han ropade triumferande till sig en af roddkar-larne och befalde denne att noga undersöka gömmorna. Men dessa voro tomma, ej en segelgarnsstump fans der.

“De ha fört bort det med båtarna!” mumlade tjänste-mannen. “Det kan ingen hjälpa, men för framtiden är man emellertid af med smuglet på den här jagten.”

I luckan till plikten syntes Sevelinskans kalkonröda anlete. Hennes ännu af vrede flammande ögon följde med girig uppmärksamhet visitationen inne i lastrummet.

“Nå?” ropade hon.

“Intet!” svarade uppsyningsmannen. “Och det visste ni nog, madam, annars hade ni väl inte blifvit min väg-visare.”

“Jag svär er, att jag skulle vilja ni toge hela subberten här. Man bedrar med helig uppsyn K. M:t och kronan.“

Och härmed fick en ström af ord fritt lopp öfver Sevelinskans läppar.

Jan Eriksson, som anat oråd, hade följt strax efter henne upp, sedan han ytterligare sökt lugna Amanda, som för första gången i sitt lif funnit sig hårdt behandlad af sin mor och därför kände sig gripen af djup smärta öfver den öfvergifna belägenhet, hvori hon hotade att försätta henne.

Då Jan Eriksson såg Sevelinskan stå i pliktluckan till skeppsrummet och hörde hennes utfall emot honom, fann han genast, att hon förrådt allt. Han blef först alldeles ursinnig af harm, hans händer knötos, och det vilda skärgårdslynnnet visade sig i de hastigt blodsprängda ögonen. Han villa rusa fram och slå till förräderskan, då en blix af skadeglädje plötsligt sköt fram ur hans ena öga, och ett leende af tillfredsstäld hämndkänsla krusade hans läppar. Ena ändan af det sidenstycke, Sevelinskan bar kring sin frodiga lekamen, hade lossnat, och så som hon nu stod framlutad med öfverkroppen genom luckan till rummet, hängde det ned och kunde tydligt ses. Jan Eriksson vinkade roddkarlen, som befann sig å däck på utkik efter tullbåten, till sig, visade på det nya, i skenet från en sig nedsilande solstråle blänkande sidenet och hviskade till honom:

“Det skulle vara katten, om Sevelinskan brukade ny underkjortel af siden. Hon tycks smugla på kjortelvägen.“

Roddkarlen fick plötsligt upp ögonen och såg med begärlig blick på sidenet. Om han tog det i beslag, skulle han förtjena sig en hacka, och det kunde han väl behöfva. Han hade ju hustru och sju barn der hemma, och lönen den var knapp. Men han måste i så fall skynda, ty annars kunde uppsyningsmannen få tag deri, och då vore det slut med den förhoppningen. Hans vana öga såg genast, att sidenet aldrig varit ur stycket.

Han smög därför på tå ned till Sevelinskan, ur hvars mun fortfarande qvälde massor af ord, slog sina båda armar om hennes lif och drog henne tillbaka ur väggöppningen samt vidare upp på däck. Gumman tvärtystnade i häpenheten öfver denna oanade omfamning.

“Madam brukar alldeles nytt siden i underkjorteln och gammalt i klädningen,” sade roddaren, som härvid satte foten på ändan af det lossnade sidenet och började snurra henne rundt omkring, hvarvid våd efter våd lossnade och föll till däck.

Jan Eriksson skrattade, så att han höll på att kikna. Sjelfva Amanda, som nu äfven kommit på däck, kunde ej hålla tillbaka ett leende öfver det komiska i anblicken. Tulluppsyningsmannen tittade äfven upp, för att erfara hvad som kunde föranleda all denna munterhet, och märktade ej återhålla sitt löje.

Sevelinskan var röd som en kokt kräfta af harm och af den våldsamma kringsvängningen.

“Madam har bennekemasken utanpå magen,” skrattade skepparen.

“Han har smuglat sig ut, den sidenmaskerade krabaten,” inföll roddkarlen och svängde gumman rundt ännu ett par hvarf.

Då Sevelinskan fick se sjelfva Amanda skratta, slet hon sig häftigt lös från roddkarlen och rusade fram till dottern, i det att sista vådorna af sidenet föllo på däck.

“Jag stryper dig!” hväste hon och lyfte handen för att slå till, då Oscar, som obemärkt kommit fram till jakten med dennas båt och tyst lagt till, svingade sig upp på däck, skyndade fram och i tid hejdade slaget. Flickan hade böjt hufvudet och afvaktade hvad som skulle följa. Hennes lifliga inbillning spelade och hon tyckte sig vara en martyr. Det var någonting motsvarande de skakande händelserna i romaner, som hon läst.

“Slå ej kött af ditt eget kött!” ropade Oscar, som vid åsynen af den hotade älskade blef alldeles utom sig. “Jag förbjuder det!”

Sevelinskan, hvars vrede nu uppnådde ett sådant öfvermått, att hon knappast kunde få fram ett ord, hviskade endast:

“Hvem... förbjuder mig... det?”

“Jag.”

“Med hvad... rätt?”

“Med hennes trolofvades rätt,” svarade Oscar och tog Amandas hand; den tryckte hans till tecken af bifall.

Nu framträdde tulluppsyningsmannen, som af roddkarlen fått närmare besked om, huru det förhöll sig med sidenstycket.

“Eftersom detta artar sig till en scen, i hvilken K. M:t och kronan ej har rätt att blanda sig, får jag enligt min tjenstepligt förklara madam Sevelin, att det hos er funna sidenstycket är förbrutet gods, för hvilket ni får stå till ansvar. Emedan tyget är förbrutet, hemfaller det till kronan, hvarför jag gifvit befallning om dess medtagande.”

“Tyget är inte mitt, det är skepparens,” inföll hvasst Sevelinskan.

Jan Eriksson kom lugnt fram och anmärkte:

“Jag tager för gifvet, att hr uppsyningsmannen ej bryr sig om dylika osanningar. Jag...”

“Det der är en sak, som ej angår mig. Tyget är funnet hos madam Sevelin, som sökt dölja det i sina kläder och därför äfven får ansvara. Det torde dock vara skäl i att ni, Jan Eriksson, lemnar inför rätten vissa upplysningar, hvarför ni och edra söner få parera som vitnen i vederbörlig ordning. Särskildt skulle det intressera mig att få veta, hvarför de hemliga gömslena i skeppsrummet och den hemliga luckan dit från köket blifvit anbragta. Möjligen skulle ni äfven kunna upplysa oss om, huru madam Sevelin kunde ha reda derpå och huru ni likväl kan vara främmande för sidenstycket, som är alldeles nytt... Men kanske madam Sevelin fäst det på sig, för att ej förkyla sig. Det är kallt på sjön, och den, som är korpulent, är mycket lätt utsatt för förkylning... Jan Eriksson skulle må hända äfven kunna upplysa om, hvarför båtarne, som lågo här längs sidan, plötsligt försvunno och hvarför, då vi kommo upp på däck, den hemliga luckan från plikten till lastrummet var öppen och gömhålen der nere tomma.”

“Det skulle vara mig mycket kärt att lemna dessa upplysningar, men inte vet jag, huru det skulle gå till,” genmälte Jan Eriksson lugnt.

“Nånå, rätten får väl taga reda derpå.”

“Gerna för mig. Rätt skall vara rätt. Men att tilltro mig, gifta karlen med stora barn på marken och kanske snart svärfar till, att jag skulle hålla madam Sevelin med sidenkjortlar — hr uppsyningsman, det är en ful beskyllning emot mig, och vore jag madam Sevelin, som är mån om sin heder, så skulle herrn allt få basta för sådana omoraliskheter... Men se der kommer ju tullbåten! Det är madam Sevelins gamle vän Jack, som står i den och

vrickar. Min själ, börjar jag inte tro, att här drifvits åtskilligt maskopi.“

Tulluppsyningsmannen ropade an Jack, som kom och lade till med båten så trygt, som om det gälde den aldra vanligaste sak i världen.

“Hur har du kunnat understå dig att taga kronans båt?” röt uppsyningsmannen till den gamle sjömannen.

“Hvem duar du, säg du?” svarade Jack halft vresigt, spottade ut ena tuggbussen och kastade fånglinan upp till en af roddkarlarne. “Jag heter Jack.“

Något förlägen öfver tillrättavisningen, återtog uppsyningsmannen:

“Nåja, hur kunde Jack taga en annans båt?”

“Hur kunde uppsyningsmannen gå ombord på en annans däck?” svarade Jack lugnt och stultade så godt han kunde uppför den lilla fallrepstrappan.

“Det är min rättighet som lagens ombud.“

“Det är också en lag! Men om han vill veta det, så höllo Oscar och jag vad om, hvem som skulle kunna ro fortast. Se, han litade på sina unga armar, men jag trodde på gammal svenskmanna seghet... Ni skulle sett skilnaden i rodden, hr uppsyningsman, det skulle intresserat er. Det var ungdom och ålderdom, som täflade med hvarandra. Ungdomen vann till sistone. Det är så världens gång. Vi tro oss aldrig bli så gamla, att det inte fins litet must kvar...“

“Intet prat, Jack,“ inföll uppsyningsmannen, “kanske han kan säga, om detta sidenstycket var vinnarens pris. Så säger den andre.“

“Hvad herr uppsyningsmannen är slug! Man skulle lätt kunna låta lura sig, om man ej följde sanningens kompass.“

Och Jack ville just fortsätta, då uppsyningsmannen afbröt honom och underrättade honom, att han skulle som vitne inställa sig inför rätten.

Dermed stego kronans trenne män ned i tullbåten med sidenstycket och stötte ifrån.

Madam Sevelin stod inför Jan Eriksson och sin dotter, vid dennes sida stod Oscar och ett litet stycke derifrån, lutad mot relingen, Jack, som belevadt svängde med blankhatten åt de bortfarande.

De fem personerna på däck förblefvo en stund tysta inför hvarandra. Det var, som om de tvekade att gifva luft åt sina inre känslor och sålunda frambringa yttranden, hvilka kunde bli af en afgörande betydelse för framtiden.

Jan Eriksson ansåg sig slutligen böra bryta tystnaden, hvilken föreföll de båda unga olidlig.

“Madam Sevelin,” sade han; “det är ledsamma saker, som skett i dag.”

“Bevars, han tycker det nu,” inföll Sevelinskan, “men sedan han haft mig till ett spektakel, så får jag säga honom, Jan Eriksson, att min fot aldrig mer kommer på hans däck.”

“Tackar förbindligast.”

“Ja, fortsätt han och häna! Men vårt mellanvarande skall väl rätten lösa, kan jag tro, och inte skall jag lägga fingrarne emellan, för att låta världen få reda på alla hans knep mot kronan, så att han vet det. Han skall allt få stå med skammen.”

“Min mor!” vågade Amanda inkasta.

Men Sevelinskan blott såg en stund på dottern och vände henne derpå häftigt ryggen.

Amanda sträckte fram handen för att bedjande gripa tag i modern. Denna stötte handen tillbaka.

Nu fann Jack det vara på tiden att blanda sig i saken. Han tog Sevelinskans hand, utan att hon gjorde något motstånd, och lade i den Amandas.

“Se, så der!” sade han med ett tonfall i rösten, som angaf hjerta och kraft på samma gång. “Salig Sevelin ser ned på oss allihop. Han tålde ej i tiden kif och oenighet; och han gör det väl mindre nu.”

“Nåja!” sade Sevelinskan med betydligt uppmjukad röst, ty när gamle Jack någon gång talade om salig Sevelin, då blef enkan alltid vek om hjertat. “Men nu ge vi oss i väg. Ju förr vi äro härifrån, dess bättre. Det kan annars svalla öfver igen.”

Oscar och Amanda vaxlade en blick.

“Men, min mor, kanske du ändock, innan vi gå, vill gifva oss din välsignelse,” vågade Amanda hviska, återgifvande en nyligen uppsnappad romanfras.

“Du gifva dig med Jan Erikssons Oscar?” skrek Sevelinskan åter förgrymmad. “Efter detta här — aldr...”

Hon hann ej sluta meningen, ty Jack hviskade i hennes öra:

“Hvad brukade Sevelin i tiden säga? Det Gud för-enat, skola människorna aldrig åtskilja.”

Sevelinskan blef åter spak, muttrade något om: “vi få se, framdeles,” och drog Amanda med sig ned i båten. Men de båda unga vaxlade härvid ännu en blick, som var bindemedlet för lifvet.

De hade båda kastat sitt ödes tärning.

Skeppar Jan stoppade en ny snugga i förtreten, Oscar ämnade läsa dagens predikan, då Amanda försvunnit, och Karl, som hoppat ned i snipan för att ta den tillbaka, ropade till fadern, att han kanske först något sent komme hem, ty han finge ha sig en liten pasjas på qvällen efter allt gurglet, som gjort honom så torr i halsen, att han ej kände igen sig sjelf. Och härmed tog han åran och vrickade båten mot land, aftecknande sig mot sommarqvällens himmel, der han stod på aktertoften, som en kraftig, smärt ungdomlig gestalt, på hvilken Amandas ögon hvilade med ett visst välbehag, under det Sevelinskan mumlade för sig sjelf, att tösen hennes måtte vara alldeles bind galen som kunde föredraga den halffänige läsaren framför denne raske unge man, som mötte verlden med så frimodig blick.

Något mer än ett år har förflutit sedan de ofvan skildrade händelserna å Jan Erikssons jakt. Oscar och Amanda äro gifta: de ha redan en liten son, bådas förtjusning. De bo ute på ön i samma stuga som Jan Erikssons sjelfva, der de ha ett vackert rum på vinden för egen del och i öfrigt bruka storstugan gemensamt med de gamle.

Vintern hade förflutit ovanligt treffligt, och Amandas skämt, leenden och skratt hade spridt en viss värme omkring sig. Sjelfva mor Eriksson smittades ibland af Amandas glädthet. Det sorgbundna läsaressällskapet hade icke heller visat sig. Oscar hade visserligen varit fåordig som vanligt, men hans blick, när den hvilade på Amanda, talade mer än ord. Vid jultiden hade der dock kommit en slöja öfver denna blick, hvilken mera ifrigt än någonsin sökte den älskade qvinnan.

Aldrig skrattade Amanda så hjertligt med någon som med Karl. De lekte och rasade, som om de voro barn; och mer än en gång ville Oscar mellan dem se en förtroelighet, som återverkade som ett styng i honom. En dag hade Karl spänt stålsko på fot och på isen skjutit Amanda på en släde framför sig. De hade ilat snabt framåt på isbanan, och de hade skrattat och skämtat som vanligt. Karl var synbarligen betagen i sin svägerska, och obetänksam hade han vid en krök lutat sig ned och kysst henne.

I detsamma hade han varsnat en framilande skugga, han hade våldsamt skjutits undan och en annan hade intagit hans plats. Hetblodig och häftig hade han rusat tillbaka och efter släden, som han snart upphann. Det var Oscar, som förde den. De båda bröderna sågo bleka och stumma på hvarandra, hvarpå Karl jagade derifrån med ett undertryckt skri af raseri och smärta.

Amanda hade tyst åsett detta, men sade efter en stund till sin make:

“Hvarför betar du dig på det sättet? Jag tycker ej om det.”

Oscar svarade med detta djup i rösten, som Amanda så väl kände och hvilket vitnade om, att bestämdhet och allvar beherskade honom:

“Jag vill ej, att du mera skämtar så der med Karl.”

“Men, kära Oscar...”

“Nog! jag vill det inte.”

Amanda skulle just till att visa sitt lilla egensinne, då hon uppfångade en blick från Oscar. Den var så skum, så mörk, att hon teg.

Efter den betan undvek Amanda Karl; denne deremot sökte ännu ifrigare än förut att närma sig henne. En dag hade Oscar gifvit sig ut på fiske, fastän det var kallt och blåsigt. Karl hade gjort någon förevändning för att slippa följa med och stannat hemma. Jan Eriksson var hos någon granne och hans hustru hängde med vanlig fanatisk ifver öfver en ny henne tillsänd “traktat”.

Amanda satt uppe på vindsrummet. Hon sydde först en stund på någon ny prydnad åt sig, men hon tröttnade snart dervid, sömmen sjönk med händerna ned i hennes knä, hennes ögon fingo ett frånvarande uttryck och hon började åter drömma. I början af hennes äktenskap voro dessa fantasispel, dessa inbillningskraftens lifliga lekar nästan för-

visade: hon lefde i sin kärlek och i det rörliga, praktiska lifvet omkring henne, men de hade småningom återkommit, och i detta ögonblick tumlade de på det vildaste om med hennes hjerna.

Hon märkte ej, att dörren sakta sköts upp och att Karls ståliga gestalt med det vackra, friska anletet, de mörka, flammande ögonen oförmärkt stod i rummet. Hon varnade ej, huru han såg på henne med ett alltjemt stigande uttryck af lidelse och begär, ja, nästan öfvergöt henne med passionens trollska eld, tills han plötsligt, ej längre sig sjelf mäktig, rusade fram till henne, kastade sig för hennes fötter, lade sitt svartlockiga hufvud i hennes knä och framstammade med vild häftighet de eldigaste betydanden om sin kärlek, sin passion. Hon öfverraskades först häraf så, att hon ej kunde finna ord, utan blott sökte att draga sig undan för den stormande unge mannen. Men då hon slutligen tydligt förnam, hvad han i sin kärleksyrsel sade, ville hon först springa upp och skynda derifrån; men hon kände sitt öra så förunderligt smekas af den oehjadt framslungade bekännelsen, att den rastlösa inbillningen åter kom i arbete. Hon skapade sig plötsligt en roman, hvars hjeltinna hon var. Hon skulle från förderfvets brant rädda den olycklige unge mannen och svågern. Älska honom kunde hon ju ej, men hon ville som en syster vårda honom och lisa hans sjuka sinne.

Ledd af denna ingifvelse, denna tanke, lät hon sin hand halka smekande öfver hans hufvud och började att intala honom tröst. Han skulle ej vara så häftig, han skulle kanske ej kunna döda sin kärlek, men han borde åtminstone undertrycka den, visa den tillbaka i en aflägsen vrå af sitt inre. Om han verkligen älskade henne, skulle han visa det genom att försaka, så att de ej blefvo båda olyckliga.

Han grep hennes händer, kysste dem ifrigt och gaf ånyo fritt lopp åt den orkan, som rasade inom honom. Än ifrigare blef nu hennes tröstande tal, hennes lugnande försök. Men förgäfves! Han kunde ej lugnas, han slog armarne om henne och ville draga henne till sig. Det sjöd för hans öron, och ögonen blodsprängdes. Amanda sökte först att sakta göra sig lös; men då hans omfamning blef ännu vildare, då hon kände hans heta andedrägt flåsa öfver sitt anlete, då hon såg begären flamma i hans blick,

blef hon rädd och sökte att slita sig ifrån honom. Han höll henne ännu hårdare fast, men nu mätte hon djupet af den afgrund, vid hvilken de båda befunno sig och med ett lätt skri af fasa ryckte hon sig undan och skyndade bort i rummet. Glömsk af allt, rusig af lidelse och förblindad, var han med ett språng åter vid hennes sida och skulle just på nytt gripa tag om henne, då dörren slogs upp och Oscar dödsblek kom in i rummet. Amanda sprang med ett skri fram till honom och sökte der skydd. Han stötte henne dock ifrån sig och gick fram till Karl, som stod qvar med vildt häfvande bröst.

Då Karl blef varse Oscar, öfvertäcktes hans ansigte liksom med gulblekt vax, och en lätt blodstrimma fuktade underläppens kant, under det en blick, flammande af den å sido satte rivalens hat, slungades på Oscar. Det var nu tredje gången de båda bröderna för denna qvinnas skull stodo hatfulla framför hvarandra; men vida stormigare var deras inre nu, än förra gången. Det var en för Amanda förfärande stund. Slutligen trängde sig liksom i ett våldsam utbrott ett ljud ur Oscars strupe.

“Gå!” rosslade det fram derur, i det Oscars hand föll tung på broderns axel.

I ett nu blänkte sjömansknifven i Karls hand: det vilda vikingablodet brusade öfver, och skärgårdsbon var nära att bli brodermördare. Med ett genomträngande, ett isande skri skyndade Amanda fram och kastade sig öfver svågerns arm, hvarvid knifsudden lätt rispade henne i den hvita halsen, så att blod kom fram. Åsynen af detta kom hastigt stormen att lägga sig hos bröderna. Karl stod liksom handfallen och släpte knifven, som med ett klingande ljud föll i golfvet. Oscar stödde Amanda och förde henne varligt och sakta fram till en stol, under det hans läppar girigt insöpo det framsipprande blodet och hon matt leende smekte hans ena kind.

För Karl var denna syn outhärdlig. Man behöfde ej nu befalla honom att gå. Han rusade som en vansinnig ut ur rummet och ned till sin mor, med hvilken han hade en stunds samtal, som slutade med en tårblandad välsignelse från hennes läppar öfver hans förehafvande, hvarpå han kastade på sig sina varmaste sjömanskläder och gick. En stund derefter rodde han och Jerker öfver fjorden, som

ej låg, emedan strömmen här var stark. Han var borta, och hade sedan dess icke syntts till mera på ön.

Våren kom och Jan Eriksson kölhalade sjelf sin skuta samt riggade upp henne, så att "Tre Bröder" snart flöt så lätt som en ung pilt på lösta böljor. Denna vår fick skepparen ingen af sina söner med sig. Karl var på långtur och Oscar kunde ej lemna hemmet, der Amanda så väl behöfde hans närvaro och hjälp för den väntade viktiga stunden. Jan Eriksson gaf sig därför i väg med ett par hyrda karlar ombord: och det kunde vara lika så godt det, menade han, eftersom man hade gjort lurendrejeriet till en synd och tvungit honom att ta bort gömställena i skutan.

Det var på försommaren, som Jan Eriksson blef farfar, och den lille piltan var nu ett par månader gammal. Amanda sjelf var frisk och följde ibland Oscar ut på småfisket, hvilket för henne hade nyhetens stora oemotståndliga behag, medan mor Eriksson under dessa timmar pysslade om barnet och började åter taga emot besök af "syst-rar i Kristo".

Men det är förunderligt att se vågornas lek på hafvet. De ligga den ena stunden så lugna och stilla, speglande i sig himmelens fäste och uppfångande ljusets strålar, hvilka tränga djupare och djupare ned, liksom ville de nå sjelfva afgrundens botten. Den andra stunden vältra de skyhöga sitt skum och kasta det i mångskiftande droppar omkring. Det är som om makterna der nere vill vräka upp djupets innehåll och slunga det hånskrattande mot höjden, hvars strålar de sönderbryta redan på böljornas spetsar. Så vexlar det och ständigt rör sig. Det är en lek, hvars lif är rörelsen, hvars väsen är vexlingen. Vågornas lek är jordens pulsslåg. Men den är äfven bilden af menniskolifvet. Detta vexlar såsom leken. Aldrig stillastående.

Det hade händt ett par gånger, att Amanda vid hemkomsten från en liten tur ut med sin man funnit sin svärmor sitta och med en eller annan bekant sjunga någon andlig sång, och då hon skyndat upp på vindsrummet, hade hennes barn legat der och skrikit. Första gången detta hände, kände den unga modern liksom en tagg såra sig och komma hjertat att blöda. Andra gången hade hon ej kunnat återhålla den harm, hvaraf hon gripits, utan hade

sagt till svärmodern några hårda ord, hvilka synbarligen retat denna.

Så hade början till ett spändt förhållande inträdt mellan de båda kvinnorna, och endast mor Erikssons mera milda och fogliga lynne hade gjort, att förhållandet icke var ännu sämre.

Men äfven mor Eriksson ansåg sig hafva skäl till förebråelser mot Amanda, som visserligen i början egnat sig åt sina husliga göromål, men genom sitt ombytliga lynne snart tröttnade vid dem och lät svärmodern sköta huset som förut. Hon började deremot återfå sin forna håg för att kläda sig grann, hvilket var en formlig styggelse i den allvarsamma svärmoderns ögon, som dömde så strängt öfver all fiärd, all verldslighet.

Det var en herlig sommarqväll. Solen var stadd i nedgång och göt sitt purpurflöde öfver hafvet, som låg der så stilla och lugnt. Amanda hade för första gången efter sin sjukdom klädt sig med prydnader och gifvit sig ut på vandring bland klipporna på ön, lemnande barnet hemma hos svärmodern. Hon hade här ett älsklingsställe. Det var en liten vik, som hafvet bildade, liksom i en urgräfning i en klippa. Man kunde här komma alldeles ned till vattenbrynet på en af naturen bildad trappa i en klippremna.

Amanda stälde äfven denna gång sina steg dit och tog plats på ett säte, som naturen jemväl urholkat i klippan. Vattnet svalpade härinne i viken under vågornas lek, och solstrålarne dansade in genom öppningen öfver vattenbrynet, bestänkande med purpur och guld de perlor, som hennes små hvita fötter uppkastade ur vattnet.

Amanda såg sig belåtet i denna menskans första spegel, hvilken troget återgaf hennes vackra anlete. Hon bröt några blad och blommor, och hon band af dem en krans, med hvilken hon prydde sina lockar, dem hon friggaf, så att de i rikt svall föllo ned öfver axlarna, tills de sköljdes af vattnet. Sin röda schal, en gåfva af Jan Eriksson, då denne hemkom från en resa till Köpenhamn, draperade hon behagsjukt omkring sig.

Hon hade i en illustrerad bok sett den figur, hon nu ville återgifva. Det var ett minne från hennes flicktid, då hon kunde få hängifva sig åt läsning af roliga böcker och ej nödgas att blott stafva igenom bibeln och gudliga

skrifter, det enda bibliotek, förutom sjölagen och några föräldrade sjökartor, som fans här ute.

Hennes lifliga inbillning flög tillbaka till de stunder, hon tillbragt på teatern i sin födelsestad, de herligaste i hennes lefnad, och hon började att ur en och annan pjes deklamera hela stycken, hvilka så inpräglat sig i hennes lätt mottagliga själ, att hon kunde dem utantill.

Hon hade fortsatt en stund på detta sätt, beherskad af sin lifliga inbillning, då hon helt tvärt stannade och lyssnade. Fulla och rika toner nådde hennes öron. Hon hade aldrig förr, ej ens der hemma, hört sådana. Det var en karlstämman, som utkastade denna kaskad af de renaste brösttoner.

De kommo närmare. Hon satt andlös och lyssnade. Det var, som om en förtrollning hade gripit henne. Hon satt fastlåst vid klippan, en bildskön gestalt som aftecknade sig tjusande mot den mörka bakgrunden.

Ett hvitt segel syntes ofvan den utskjutande klippspetsen. Sången och sångaren voro alldeles intill. Förens till en segelbåt syntes i öppningen, och snart sköt segelslupen in i viken. Skoten lossades, storseglet gigades, och förseglen hängde lösa och slogo lätt för vinddraget.

I båten fans blott en person, en medelålders man med ett ännu ungdomligt yttre. Han var lätt klädd i en fantastisk sjömansdrägt. Det solbrända ansigtet, omgifvet af rika lockar, var manligt och öppet, och hvilande på en kraftigt bygd hals, som var bar, i det en bländande hvit skjortkrage låg utbredd öfver en kokett knuten halsduk, hvars snibbar fladdrade för vindens lätta fläktar.

Han sjöng nu ej längre, utan gnolade, medan han beslog seglen. Då detta var gjordt, tog han fånglinan och skulle just till att hoppa i land, då han plötsligt stannade vid den oväntade åsynen af Amanda.

Äfven han greps liksom af förtrollning vid denna syn. Det ovanliga i att se en sådan fager varelse, så fantastiskt klädd, här på denna nakna klippa, var äfven egnadt att på honom göra ett sällsamt intryck. Var det en synvilla, ett gäckeri af de hafsandar, han så ofta på skämt frammanat? Fans det verkligen hafsjungfrur, som togo gestalt för att fångsla för deras behag mottaglige män?

Slutligen tog han mod till sig.

“Skön jungfru vid hafvets bryn, vare sig att ni är en drömbild af min lekande fantasi, eller en verklighet, förlåter ni mig,” sade han, “att jag tränger in här i eder fridsälla boning? Jag har aldrig förr vid mina besök här skådat er. Täckes ni ursäkta den djerfve sångaren, som på detta ställe brukar få sina goda napp och härifrån hem föra rikligt byte af rödbrun glänsande bergtorsk?”

Förtrollningen, som hittills bundit Amanda, brast, och hon fann situationen lustig. Med fågnad hvilade hennes blickar på den hurtige karlen, hvars öppna blick mötte hennes. Leende svarade hon:

“Främling, hvem ni än är, förlåter jag er, att ni bryter friden i min bostad. Ja, jag tillåter er att fånga min torsk och uppmanar er att kasta hit fånglinan, om ni inte vill ha båten illa medfaren mot stenarne.”

Sångaren skrattade godt åt svaret och gaf linan åt Amanda, som fastgjorde den så godt hon kunde.

Han tog upp sina fiskdon och bjöd henne ned, att i båten biträda honom i fångsten. Hon tog emot bjudningen, och en timme flög snart undan med skämtsamt tal, under riklig fångst.

Då syntes i vattenspegeln på andra sidan om båten ett ansigte. De squalpande vågorna lekte med det samma, så att det snart fick ett uttryck af vederstyggligt grin och försvann.

Amanda drogs nu oftare än någonsin ned till sin älskingsplats, alltid något fantastiskt klädd. Om man iakttagit det, skulle man äfven kunnat se, huru samtidigt ett hvitt segel ofta syntes snabt närma sig ön, göra ett par slag vid klippudden och derefter skjuta in i viken samt försvinna. Der var sångaren ombord.

Det var sällsamt att se eller rättare att höra, huru de båda sedan kunde tillbringa hela timmar med hvarandra. Stundom sjöng han, och hon lyssnade med stilla hänförelse till tonerna, hvilka dallrade klara och rena öfver vågen och blandade sig med den hemlighetsfulla klang, som ibland uppstod genom vågornas lek mot kiselstenarne på stranden. Stundom återigen deklamerade hon eller rättare läste upp nå-

gon saga, någon berättelse... han rättade henne ofta i den falska patos, men fann sig likväl innerligt tilltalad af den på ett sådant ställe som detta ovanliga företeelsen af en ung qvinna, som så öfvervåldigades af sin fantasi, sin hänförelse.

Så suto de ibland och samtalade om skön konst. Hon var naturligtvis en oftast stum åhörarinna. Han öppnade på förlåten till det skönas verld, som syntes henne så tju-sande, att hon önskade dröja dervid länge, för hvarje gång längre.

Obemärkt af dem visade sig gång efter gång en skugga på den ena klippbranten, kastad af någon lyssnande varelse der uppe.

Emellertid började Amanda åter lefva sig in i ett sådant fantasilif, som då hon var flicka. De husliga bestyr, som tillhöra en ung hustrus och moders pligter, blefvo för henne på samma gång allt tyngre. Lifvet i fiskarstugan föreföll henne snart nästan motbjudande — och hon fann endast nöje i de inbillningens verldar, som sångaren upplät för henne.

Härigenom infunno sig naturligtvis flera och flera tillfällen till missämja mellan svärmodern och Amanda. Den förra förebrådde ofta sin sonhustru hennes underlåtenhet i att sköta om sitt barn; och denna å sin sida genmålte, med hvarje gång bittrare, att hon ej gift sig med Oscar, för att dagarne i ända höra förebräelser af en svärmor, som sjelf så föga brydde sig om sitt hus, att hon rätt ofta försummade äfven det angelägnaste för att sjunga en psalm efter kaffekoppen, drucken med någon from väninna.

Amanda såväl som den äldre mor Eriksson klagade båda häröfver för Oscar, som allt oftare måste uppträda medlande mellan de båda qvinnorna. Tillgifven sin mor, kunde Oscar ej utan inre smärta göra henne några förebräelser; men då Amanda började gråta och tog barnet på sina armar samt tyst satte sig under snyftningar i en vrå, då drogs han oemotståndligt till den sköna makan och kunde säga ganska stränga ord till sin mor, tills denna gick sin väg och Amanda log bakom tårarne, mera förfö-risk än någonsin.

Mor Eriksson, som sålunda såg sitt inflytande öfver sonen allt mera försvinna, greps af en stegrad ovilja mot svärdottern, hvilken ovilja nästan öfvergick till en ännu

bittrare känsla, då hon stundom såg Amanda med sitt fångslande koketteri till och med om söndagarne draga Oscar ifrån de andaktsöfningar, på hvilka mor Eriksson sjelf satte ett så högt värde.

Så stod der i den aflägsna fiskarstugan på ön en af dessa strider, hvilka, huru obetydlig skådeplatsen än är, likväl kunna vara så grymma och uppväcka så starka lidelser.

En qväll begaf sig Oscar ut på fiske till samman med gamle Jerker och pojken Olle. Jerker satt vid rodret efter gammal sed, under det Olle skötte förseglen. Oscar hade tagit sig en lur, men snart vaknat upp igen och satt sig framme i fören, under det han gjorde sitt nät i ordning. Natten var något dunkel, men stjernorna lyste ändock tillräckligt starkt för att vänligt kunna visa seglaren rätta vägen. En lätt bris rädde, för hvilken båten gick med snabb fart undan.

Olle satt länge och skrufvade på mössan, liksom om han ville säga något, utan att veta huru han skulle komma fram dermed. Oscar märkte det icke, utan satt tyst och sysslade med nätet.

Slutligen kastade Olle en blick bort till den gamle vid rodret, ett lätt grin flög öfver hans ansigte, hvarefter han slog foekskotet kring ännu ett slag och sakta närmade sig Oskar.

“Jansson,” sade han, “det ges saker, som man knapast skulle tro, om man ej sett dem sjelf — saker som Gud Fader låter ske, för att öppna våra ögon för vårt eget elände och väcka vår hog och traktan efter ett annat lif.”

Olle hade härvid antagit en from uppsyn, ehuru dock en blick af forskande skärpa fästes i hast på Oscar.

“Hvad menar du?” sade denne.

“Länge har jag kämpat emot, »Oscar Jansson,» började Olle; “saken angår mig ju inte, men jag kan ej längre se synden och veta, att den skall drabba tung en af mina välgörare, om jag icke angifver den.”

Oscar lät nätet falla och såg upp på Olle. Denne hade knäpt ihop sina händer och tagit en den menlösast min.

“Angifver? Hvad?”

“Oscar Jansson,” sade Olle, “ni handlar ej rätt, då ni nu för tiden så ofta talar hårda ord till er gudfruktiga mor.”

“Jag?”

“Ja, för er hustrus skull.”

“Jaså, du menar det . . . ja, det är sant, de båda fruntimren klaga på hvarandra.”

“Oscar Jansson, ni ser inte allt ni,” hviskade Olle och kastade en skelande blick bort på den gamle.

Oscar sade ingenting, utan rynkade strängt ögonbrynen och såg på Olle, som ej kände sig rätt väl till mods, men plötsligt fick blicken hakad fast vid båtkanten.

“Ni vet inte,” hviskade Olle, utan att våga möta Oscars öga, “att er hustru . . .”

Han tystnade tvärt. Oscar hade gripit hårdt kring hans handlofve.

“Hvad säger du, pojke?” mumlade han med ett uttryck i rösten, som kom Olle att darra. “Min hustru? . . . Tala, pojke, eller . . .”

Här voro inga undanflykter möjliga. Olle fördömde inom sig sin pratlystnad, men kunde nu ej vika tillbaka.

“Oscar Jansson, det är kanske grymt af mig, men mitt samvete befaller. Er hustru . . .”

“Min hustru?”

“Hon brukar nästan hvarje dag gå ned till klipphamnen, ni vet.”

“Ja, jag vet, det är hennes älsklingsplats. Jag har sjelf visat henne den.”

“Men ni vet inte, att en segelbåt från Marstrand ofta kommer dit med.”

“En segelbåt från Marstrand?”

“Ja, gråe Petters. Då jag var der med fisk häromdagen, fick jag veta af gråe Petters Anders, att far hans hyrt ut “Perlan” till en sjungare från Stockholm och att denne ofta beger sig ensam ut på segling, då han brukar först sent komma hem igen.”

“Och segelbåten?”

“Är “Perlan” . . . jag såg det genast på spriten.”

“Och “Perlan” brukar löpa in i klipphamnen . . . ofta?”

“Ja.”

Olle kände Oscars fingrar gripa ännu hårdare om handlofven.

“Du vet mera, Olle, tala!”

“Inte tänkte jag på något ondt, inte. Men då jag en gång såg “Perlan“ lägga till i klipphamnen, skyndade jag dit, i tanke att jag möjligen kunde förtjena mig en hacka. Min fattiga mor behöfver sig en styfver emellanåt, der hon sitter i ryggåsstugan.“

“Ja, vidare!“

“Men jag hann ej dit ner, utan såg den der sjungaren och er hustru sitta och prata och skratta på platsen med hvarandra. Jag kunde ej alldeles höra hvad de sade. Det var i alla fall syndigt att lyssna, hvarför jag smög mig bort. Der hemma hos ert satt er fromma mor och vaggade den lille. Hon sjöng en psalm för honom.“

“Nå... vidare?“

“Jag har redan flere gånger sett det samma, och jag har hört dem föra ett syndigt tal... om kärlek, om lifvets skönhet...“

Oscar röt till ett “ah!“ liksom om detta länge sökt att pressa sig upp ur bröstet. Han kände sig nära att qväfvas. Han tog af mössan, för att nattvinden måtte svalkande spela kring hans svethöljda panna. Han satt länge och stirrade i vattnet. Olle sökte att frigöra sin handlofve, men förgäfves. Oscar höll den hårdt fast.

Slutligen kom Oscar till besinning af det närvarande.

“Du ljuger!“ röt han till pojken.

Gamle Jerker vid rodret såg förvånad upp. Det började ljusna litet i öster, och nattens skuggor höjde sig lätt, så att han kunde skymta, hvad som föregick i fören.

“Aha! den lille onde spelar ett af sina elaka streck!“ mumlade han och vände tobaksbussen i munnen.

“Du ljuger!“ ropade Oscar ännu en gång.

“Vid Fader Allsmäktig, jag talar sanning!“ snyftade pojken.

Oscar släpte sitt tag och reste sig. Han blickade ut öfver relingen på båten. Jerker såg, huru han knäpte ihop händerna och allt mera sänkte hufvudet, ja, böjde kroppen ut öfver djupet.

“Den lille onde har varit elakare, än jag trodde!“ mumlade gamle Jerker och skyndade att göra fast skotet samt snyga på tå fram till Oscar.

Denne böjde sig allt mera öfver djupet.

“Gud förläte mig!“ utbrast han; “men jag förmår ej längre bära ditt kors!“

Jerker grep tag i hans kavaj.

“Akta er för hvad ni gör eller ville göra, Oscar Jansson,” sade gamle Jerker allvarligt. “Man får ej häda Gud. Ni skall ej lyssna till hvad den lille onde säger.”

Oscar satte sig ned på en tågbundt och såg dystert framför sig.

“Jag vet ej, hvad den lille onde hviskat er för elakheter i örat,” fortfor Jerker; “men lögnen är den ondes tungomål, säger ordspråket.”

Olle, som närmat sig de båda andra, inföll nu:

“Gamle Jerker skall inte tala illa om mig. Jag har bara velat säga sanningen, och ni skall snart sjelf kunna erfara, om jag ljugit eller ej, Oscar Jansson.”

Jerker grep tag i en tågstamp. Då Olles skelande öga märkte det, försvann han snabbt i fören.

“Hvad skall jag tro?” sade Oscar och tryckte den gamle pröfvade fiskarens hand.

“Jag vet ej, hvarom fråga är,” svarade denne; “men kan forstå att det gäller hjerteqval och hustrusak. Pröfva först, innan Oscar dömer både henne och sig sjelf. Hon är en god qvinna, det har jag sett, och mina gamla ögon ha vant sig att skåda äfven i mörker. Men det är skilnad mellan den dystra skärgården och lifvet i den stora staden. Det är inte alla blommor, som kunna trifvas i salt hafsluft.”

Dermed gick Jerker tillbaka till rodret, öfverlemnande Oscar åt tankar, hvilka genom den gamles ord blifvit något ljusare.

I skärgården hade under samma dagar uppstått stor rörelse bland en del af befolkningen. Dit hade nemligen kommit en kringresande ny predikant och kolportör, företrädd af ett stort rykte. Han hade redan låtit höra sig ett par gånger, och folk skoekades från alla håll och kanter, för att insupa något af det lifsens ord han sade sig meddela.

Han kom äfven till ön, der en större platå erbjöd en förträfflig plats på sommardag för ett betydande antal åhörare. Redan tidigt en lördag började sådana anlända i mängd uti sina båtar, för att få deltaga i den väntade andliga festen. Och det rådde på grund häraf ett

ofantligt vimmel på den lilla ön, der mor Eriksson och Amanda fingo på bästa sätt tillgodose vänner och bekanta med den oundvikliga kaffetären.

Predikanten hade tillbragt natten hos Erikssons, der han aftonen förut hållit ett enskilt föredrag, som alldeles fanatiserat åhörarne. Dessa hade varit mor Eriksson, Olle, några bekanta som kommit med predikanten, och Oscar, som dock visat sig mycket tankspridd och gått in och ut, liksom drifven af inre oro. Olle hade suttit vid ett af fönstren och haft blicken riktad än utåt sjön, än på Oscar. En gång hade Olle sakta lemnat sin plats och gått bort och hviskat några ord till Oscar, som ej kunnat återhålla ett utrop, utan gripit sin mössa och skyndat ut.

Detta väckte uppmärksamhet, och predikanten sjelf rynkade ögonbrynen öfver ett sådant afbrott, talade något om huru synden tilltapper örat och hjertat för Guds ord, samt började med en väldig straffpredikan öfver det förtappade människoläget, hvilken kom de församlade att smälta i tårar.

Predikanten var en af dessa vinkelpredikanter, som draga land och rike kring med Guds ord på läppar och i traktater. Hans anförande var bibelsprängdt och starkt fördömande, det kunde ibland höja sig upp till en vild vältalighet, då han skildrade syndarens eller synderskans qual i helvetet. Han var en medelålders man och syntes hafva genomgått åtskilliga öden äfven inom andra lager af samhället, än det der han nu verkade.

Der ute hade Oscar skyndat med snabba steg bort mot Amandas klipphamn, men mött henne på ungefär halfva vägen. Han såg alldeles vild och förstörd ut, då han stannade framför henne och såg henne forskande i ansigtet.

“Hur är det fatt med dig, Oscar?” sade hon och tog vänligt hans arm, sjelf fager som dagen och strålande af glädje.

“Du frågar det, synderska?” lydde hans svar.

“Synderska?” upprepade hon och såg förundrad upp på honom.

“Ja, synderska!” ifogade han.

“Jag förstår, Oscar,” inföll hon och skrattade, ehuru något tvunget, “det är den nye predikanten, som gjort dig litet konstig i hufvudet.”

Oscar grep henne i armen.

“Tig, qvinna, och häda ej den gudsmannen!”

“Åh, gudbevars,” genmålte Amanda, som nu blef ond och gjorde en knyck på nacken, hvilken var alldeles förtjusande. “Han tål väl, att man talar om honom. Släpp mig!”

Oscar släppte henne.

“Amanda,” sade han och visade på ett segel, som syntes snabbt försvinna på hafvet, länsande undan för en god förlig vind. “Amanda, vet du hvems segel detta är?”

Amanda rodnade lätt och såg något förlägen ned i marken.

“Nå, du svarar ej?”

Amanda teg.

“Svara mig, qvinna, eller...” röt Oscar, i hvars anlete lästes ett uttryck ef den vildaste lidelse.

Det hotande i Oscars röst gjorde Amanda förtretad, hvarför hon trotsigt svarade:

“Jag svarar, om jag vill... men nu vill jag inte, och därför svarar jag inte heller.”

Och härmed tog hon några steg för att aflägsna sig.

Oscar höll henne tillbaka, sägande med bedjande ton:

“Amanda, säg mig, om du vet, hvems segel detta är?”

“Jag vet det, men säger det ej,” svarade hon vresigt och skyndade in i stugan, der predikanten nu slutat sitt föredrag.

Han stod just och talade med mor Eriksson, då den vackra ungmorskan inträdde, fagrare än någonsin. Det undgick ej hans blick, att Amanda var upprörd, och då hennes man en stund derefter äfven kom in, märkte han på dennes utseende, att något ovänligt försiggått mellan dem.

Han samtalade senare på aftonen med Olle, för hvars upplysningar han tackade med ett papper — på hvilket lästes “Tretiotvå Skillingar Banko”.

Natten förlopp, och fram på förmiddagen voro väl två-till trehundra personer samlade på plåtåen för att afhöra den märklige predikanten.

Ännu tidigare hade dock Amanda från fönstret till sitt vindsrum observerat det kända hvita seglet och skyndat ned mot klipphamnen. Olle hade äfven blifvit det varse, men hade ingenting sagt: ty gamle Jerker, som ut-

spejlat att något tokigt var på färde, följde honom uppmärksamt och på nära håll.

Oscar hade gått liksom drömmande omkring och med denna stela blick, som vitnar om att ens själ rufvar öfver blott en tanke, betraktat dem, hvilka tilltalat honom, utan att svara dem, eller ock endast yttrat några osammanhängande ord.

Inne i stugan var mor Eriksson ensam med predikanten, som vid en god frukost beredde sig till dagens predikan.

“Och ni säger således, mor Eriksson,” sade han, “att hon är fången i det onda, att hon drager er son med sig från barnskapet i Gud till världens förderf och att hon skall komma att uppfostra deras barn i synd?”

“Ja,” genmälte mor Eriksson, “om hon inte i tid blir väckt, fruktar jag, att hon drager synd och fördömelse öfver vårt hus.”

“Jag vet allt,” sade predikanten; “och jag skall nog mjuka upp det stenhårda hjertat samt väcka det till gudsfuktan och ånger, lita på mig!”

Mor Eriksson lutade sig öfver hans hand, som just förde ett stycke väl stekt makrill till munnen, ooh kysste den.

“Gud välsigne er, om ni kan verka i detta hus så, som ni säger!” snyftade den fromma fiskarhustrun.

Folkmassan utanför blef emellertid otålig, ty det var en varm dag, och sommarsolen brände het. Det ena ansigtet efter det andra kom och tittade in genom rutan, för att se om predikanten snart var färdig. Denne märkte det, tog stånkan med hem-ölet och tömde den, bad en lång bön med händerna hopknäpta öfver magen, hvars gud fått sitt offer, tryckte broderskyssen på fiskarhustruns panna och begaf sig med värdiga, ej alltför brådskande steg ut, der han styrde kosan mot platån, på hvilken han beträdde en upphöjning. Här knäböjde han och bad med blottadt hufvud sakta för sig sjelf. Han reste sig derefter, och hans blick lade med en viss belåtenhet omkring bland de många besökande. Han varnade härvid Oscar, som satt nästan själlös bredvid sin mor. Men Amanda saknades. Ett lätt leende halkade omärkligt öfver hans läppar, då han såg Olle sitta liksom tillfälligtvis uppkrupen på en klint, ifrån

hvilken han kunde på samma gång höra predikan och ha utsigt öfver ön.

Predikanten började. Hans föredrag var först lugnt och sansadt, hållande sig mest till jordens krets; men det öfvergick snart eller rättare nedsteg till de trakter, der dylika predikanter helst vistas, till helvetet, hvilket han skildrade med en fantasi, ja, en poesi som slog mäktigt an på åhörarnes lätt hänfödda sinnen.

Härunder såg han Amanda nalkas. Det skulle varit en behaglig, försonande anblick för hvarje annan; men ej så för honom. Hon kom der skönare än någonsin med sitt barn, inhöljdt i snöhvitt tyg, kring hvilket var slingad en guirland af blommor. Det låg och slumrade vid hennes barm, under det hennes egen blick då och då föll kärleksvarm ned på det samma.

“Ja,” utbrast predikanten, då Amanda tagit plats ett stycke från sin svärmor, “ja, det finnes fagra skepnader, hvilka i tiden dölja den inre ruttonheten; sköna ytor som äro hvitmenade grifter med de dödas ben uti. De äro njutningarnes, köttets tillhörighet och känna först, då det är för sent, att köttet skall dö. Det var en gång en sådan varelse, en ung qvinna som dog. Sedan hon dött, fann hon sig endast vara en skugga af sig sjelf. Ögat, som såg, tänderna, som skallrade, funnos ej till, lika litet som någon af hennes kropps öfriga delar. Hon var en skugga, afklädd ej blott till det hvita skinnet, utan till hjerteroten. Under det presten skoffade mulen öfver henne och höll en salvelsefull predikan om hennes vandring på jorden och hennes nu vunna salighet, var hon sjelf midt i helvetets qual. Ve! ve! tusendefallt ve! Hon for fram. Var det jord, eller hvad var det, som hon trampade på? Det var liksom en svamp under hennes fötter. En underlig stenläggning? Det var kanske de goda föresatser, med hvilka helvetets förgård säges vara stenlagd . . .

“Hon for fram, ej kroppsligen, men andligen medtagen, tills hon fann ett ensligt ställe, der hon kunde samla sig. Men ack! hvad mera hade hon väl att samla och rådgöra med? Hon var ju förlorad och kunde aldrig mera återfinna sig sjelf. I tiden hade hon ju icke heller någonsin brytt sig om att rådgöra med sig sjelf. Hon hade gått dit begären fört henne, och med öppna ögon hade hon trampat pligten under fötterna, för att lyda begären. De

hade brunnit i tiden utan att sveda. Nu svedde de utan att brinna. Det var en låga, som aldrig kunde släckas, men en låga utan eld. Helvetet är på det sättet en återspiegling af lifvet i tiden. Denna qvinna var i tiden gift, hon hade en from svärmor, en gudfruktig man: vår Herre lade ett barn vid hennes bröst, och hon skulle med en droppe af Jesu blod i hjertat varit lycklig; men nu hade hon ej den ångrande Magdalenas syndiga, fast genom ångern förlätna begär i själen, och hennes åtrå fördrade annat.“

Olle hade under senare delen af föredraget sakta klättrat ned på platån och hviskade nu till en gammal sladderkärning på fiskläget, att predikanten ovilkorligen måste med sitt tal mena Oscar Janssons fåfänga hustru. Derpå klättrade han lika sakta åter upp till sin plats. Den gamla såg först med en viss förbluffelse på Amanda, men vände sig snart till en granne, som hon hviskade något i örat, hvarpå detta något sedan gick vidare, så att snart allas ögon riktades på Amanda, som med någon förlägenhet märkte det och äfven rodnande sänkte hufvudet, liksom för att undandraga sig den allmänna uppmärksamheten.

Predikanten gick vidare i sin skildring. Han sade, att den obotfärdiga Magdalena var i lifvet djefvulen själf. Ty menniskan är det, som hennes lefnad gör henne till, och hennes lefnad, hennes vandel beror af sinnelaget, hjertelaget, af hennes själ. Är denna ond, då är menniskan ond. Men det onda, det är djefvulen, som är både i delarne och i det hela. Och så kan han välja sig en fager qvinnas kropp till hemvist, för att genom den tränga in bland de goda, de gudfruktiga, till och med de väckta, och sålunda bringa förgelse åstad.

Predikanten råkade i en viss extas och märkte icke att Olle i hemlighet gaf honom tecken. Han fortfor i sin flammande predikan, som synbarligen mer och mer upphetsade åhörarne, hvilkas inbillningskraft med den vällust, den njutning af gräsligheter, som är för råa naturer så egendomlig, lifligt spelade kring tankebilder om detta ondas kroppsliga tillvaro på jorden och särskildt omgaf Amanda, "främlingen" såsom hon kallades, med en krets af styggelse, hvilken började ingifva dem samma känsla af obestämd fruktan, som i närheten af en pestsmittad.

Predikanten sade, att det är de väckta människornas pligt, att ej blott hålla den sålunda framträdande mörkrets ande ifrån sig (de voro väckta, det ville säga, att de skulle vara på sin vakt), utan äfven förjaga denne Onde, först genom försök att omvända henne, hos hvilken han har boning, och sedan, om det ej hjälper, förjaga henne ifrån sig, för att gå ensam i människovimlet som i en öken, ja, att i värsta fall till och med krossa henne, döda henne; ty verldslig lag gäller visserligen för folket; men den verldsliga lagen är af syndiga människor stiftad och kan ej uppfylla vilkoret i allt. Man måste därför stundom sätta sig öfver honom, ty det heter ju, att man skall mera lyda Gud än människor.

Predikanten var i yrsel, åhörarne likaså. Den förres blick såg endast Amanda, vid hvilken den var stelt fästad. Ingen, förutom Olle, lade märke till den man, som under de sista meningarne af predikantens tal kommit fram bakom det utskjutande hörnet af en klippa och der förblifvit stående, under det han lyssnade till de vilda, extatiskt framslungade orden.

Han log först, men blef efter hand allvarsam. Han såg med undran bort på predikanten och äfven på åhörarne.

“Ah,” mumlade han för sig sjelf, “det här skulle vara ett ypperligt motiv till en ny tafla af Tidemand. Hvilka vilda, ohyggliga satser den mannen uttalar. Så fanatiserad församlingen ser ut! Men han tycks syfta på någon. Detta kan sluta illa.”

Främlingen tog upp en eigarr ur fickan, drog eld och tände den.

Allt vildare blefvo predikantens utfall mot syndare och synderskor. Slutligen blef denna så kallade predikan ytterst närgången, och han rent af utpekade Amanda såsom den lustans träl, han åsyftade.

“Ja,” utropade han, “hon finnes här ibland er, skökan från Babylon! Hon är i eder närmaste krets, ifrån hvilken hon söker slita en af våra hittills trognaste bröder. Hon vill rycka sonen från modern, på samma gång hon vill gifva sig sjelf åt andra, utan att bry sig om att hon vid sitt bröst när en varelse, som borde binda henne vid himmelen, i stället för vid afgrunden. Hon är här ibland eder, den pestmittade, och om I ej bortskären bölden, skall den angripa eder alla och göra eder andligen döda i synden.”

Främlingen vid klipphörnet blossade ifrigt på sin cigarr, under det harmens rodnad steg upp på hans kinder.

“Vid Gud!” sade han till sig sjelf. “Den der bringar någon olycka åstad!”

Alla åhörarne hade sina blickar riktade på Amanda, som med den lilla i sitt sköte satt nedtyngd under denna gemensamma synstråle, utan att ännu kunna fatta, det anklagelsen gälde henne.

Oscar, hennes man, satt slö och hörde på. Ingen rörelse märktes i hans anletsdrag.

“Ja, hon är bland eder!” skrek predikanten. “Hon är här på detta ställe! Hon är eder helt nära! Flyn henne! Hon är der! Der är hon!”

Predikanten visade härvid på Amanda. Ett dystert sorl ljöd från församlingen.

“Jag kunde tro det,” sade främlingen för sig sjelf. “Låt se, hvem det kan vara.”

Han böjde sig fram och följde med blicken riktningen af predikantens finger.

Amanda, som ej såg upp, hade ännu icke någon aning om, att det gälde henne.

“Ah!” utbrast främlingen. “Hon, min lilla prinsessa, den oskuldsfullaste varelse i verlden!”

En medelålders qvinna, ur hvars ögon fanatismens eld flammade, hade rest sig upp och närmade sig Amanda.

“Det får ej ske,” tänkte främlingen. “En droppe blod, och hon är dödens. Hvilka gräsligheter!”

Han rusade fram på platån och sprang bort till den plats, der predikanten stod.

“Håll!” utropade han. “Kära vänner, denne man ljuger, han måste vara en lågsinnad varelse, då han kan så der begagna religionen som en täckmantel, för att röra upp edra passioner och genom dem beherska eder. Tagen eder till vara! Han ljuger!”

Olle, som noga uppmärksammat främlingen, hade skyndsamt klättrat ned igen och bort till Oscar, i hvars öra han hviskade:

“Det är *han*!”

Oscar sprang upp, såsom stucken af en orm. Den förra själlösheten försvann, och med en hos honom ovanlig vildhet i ansigtets uttryck såg han på främlingen, under det

hans hand krampaktigt grep om skaffet på den knif, han hade instucken i en läderskida vid sin lifrem.

Flere af de andra åhörarne hade vid främlingens uppträdande äfven rest sig och betraktade, somliga med undran, andra med vrede, denne som vågade kasta beskyllningen för lögn i ansigtet på en sådan man, som var både väckt och uppfylld af den heliga anda.

Vid ljudet af främlingens röst hade Amanda öfverraskad sett upp och vid åsynen af sångaren rodnade hon djupt. Denna tillfällighet hade snabt uppfattats af Oscar, hvars bröst var nära att slitas sönder af svartsjuka och lidelse.

“Mina vänner!” fortfor främlingen. “Denne man har talat för eder om synden och afgrunden, låten mig säga eder något om själens renhet och himmelen. Sen I ej, huru klar denna himmel spänner sin pell öfver oss, huru ifrån dess fäste solen låter sitt guldflöde strömma ned öfver oss alla, öfver denna jord som vi trampa, ur hvars sköte spira de blommor, med hvilka vi pryda oss, de frukter med hvilka vi nära oss? Allt detta vitnar om Hans godhet, som skapat, uppehåller och beskärmar oss. Då Han är god, huru kunna då vi vara onda? När Han ej dömt, huru kunnen I då döma? Dömen icke, så varden I icke dömde!”

Främlingens frimodiga uppträdande gjorde synbarligen intryck på denna hop, hos hvilken fanatismen började mildras. Full och mäktig klang den okändes stämma, och hans föredrag blef verkligen värtaligt. Hade den andra predikanten väckt lidelser och vrede, kom deremot denne stormens böljor att lägga sig. Det var en annan hänförelse, än fanatismens, han sökte att åstadkomma.

“Ack,” sade han, “denne man här har talat för eder om den obotfärdiga synderskan och han har skildrat, huru djefvulen sitter i den fagra kroppen och söker att genom den förgifta eder och göra eder andligen döde. Jag vill visa er en annan bild. Denna qvinna, ung och skön och ren, har hittills ej lärt sig lifvets allvar. Hon har ej känt verden annorledes än genom sin inbillning, och inbillningens sagor de träffa, såsom I veten, i mycket ej in på verkligheten. Hon har älskat och blifvit älskad. Som en hederlig mans ärbara hustru kom hon bland eder. Ensam som en dufva har hon på denna klippö kuttrat sin kärlek. Man har ej förstått henne. Varm i sin kärlek, har hon

uppfylt makans kall. Hon har blifvit mor och eger som sådan rätt att fordra skydd af eder. Kommen ihog att de, som icke skydda modern med barnet i sitt sköt', de äro så fångna i vansinne, att de en annan gång skola drifvas ännu längre. Och mannen här, som kallar sig väckt och troende, han djerfves utpeka såsom en brottslig synderska denna moder! I sanning, I måsten skydda henne, framför alla, I qvinnor som sjelfva äro mödrar. Tagen eder till vara! För att få herska, kan han en annan gång slunga sina ohyggliga beskyllningar öfver andra utaf eder, och I skolen då förgäfvos söka det skydd, I nu kanske vägren en af de edra.“

Åhörarne sågo på hvarandra. Det låg dock i detta tal något, som förtjente uppmärksamhet.

Olle hade smugit bort till predikanten, som stod aldeles gulblek i ansigtet af raseri öfver detta afbrott, villrådig om hvad han skulle företaga sig. Olle stälde sig på tåspetsarne, så att han kunde hviska:

“Han tar henne naturligtvis i försvar. Han är försöraren!“

En blixtn af vild skadeglädje flög öfver predikantens anlete.

Obekymrad om hvad följder hans uppträdande kunde hafva, lydde han endast sin egen drift och sitt begär efter att hämnas på den, som ville slita ifrån honom hans hjord, af hvars ull han till en del hade kläder, föda och annat mera. Han sprang upp på klippan, så att han stod högre än främlingen, och då denne gjorde en paus, gaf han till ett skratt, som genast ryckte den häpna församlingens uppmärksamhet ifrån den okände tillbaka på honom.

“Hören I ej, att det fagra talet är lögnens, är afgrundens eget förledande tungomål? Han tar henne, den obotfärdiga synderskan, i försvar... och I krossen dem icke! Ären I blinde, sen I icke, att det är *han*, som håller henne i synden? I båda, varen I förbannade!“ utropade han med en torr stämma, hvars klanglösa ord ljödo skärande genom luften, och sträckte ut handen.

Ett nytt sorl ljöd genom församlingen. Oscar gjorde nästan ett språng fram och blottade knifven, men stannade ännu med flämtande andedrägt, synbarligen endast efter den yttersta kraftansträngning.

Amanda, som såg både predikantens rörelse med handen och Oscars språng, gaf till ett skri och var nära att falla i vanmakt. Hon tvang dock sin svaghet och sprang jemväl upp, med barnet alltjemt på armen. Hon förstod nu allt och blodet, som pressat sig från alla kroppens delar till hjertat, hade lemnat kinderna likbleka. Med bäfvan såg hon sig omkring, liksom ville hon söka skydd. Men öfverallt mötte hennes blick endast hårdhet och ovänlighet. Hon skyndade fram till Oscar. Han var ju hennes naturlige beskyddare emot denne fanatiske predikant. Då hon stod vid sidan af sin man och lade sin hand på hans axel, vände han sig så häftigt om emot henne och stötte henne tillbaka så våldsamt, att hon var nära att falla. Förtviffad ilade hon bort till sin mans mor. Äfven denna vände sig ifrån henne.

“Uppskär nu dina gerningars lön, olyckliga!” sade modern.

Allt detta hade försiggått snabbare, än vi kunnat beskrifva det. Främlingen hade med häpnad hört predikantens senaste anklagelse. Den hade han minst anat och stod nu förvirrad inför denna sorlande hop, hvilken började draga en allt trängre och mera hotande ring omkring honom.

Här voro ögonblicken dyra, och främlingen stod alltjemt brydd, nästan förlägen.

Predikanten började åter utösa sina förbannelser öfver de båda, som han beskyllade för brottslighet. Främlingen som hela tiden tyckt, att den andres röst ljud bekant, kastade tillfälligtvis en blick upp på denne, hvars ansigte han hitills ej närmare betraktat. Han tycktes söka i sitt minne, då det ändtligen ljusnade till i hans öga, vitnande om att han funnit hvad han sökte. Oaktadt allt det ohyggliga i det drama, hvori han råkat bli en af hufvudpersonerna, kunde han icke återhålla ett leende.

Rusad af sina allt öfverväldigande lidelser och eggad af predikantens förbannelser och upphetsningar, gjorde Oscar ännu ett språng framåt och stod vid främlingens sida. Denne vände sig emot honom och såg förvånad in i detta af passionen så förvridna anlete. Af elden i de blodsprängda ögonen fann främlingen, att här en verklig fara hotade och blixtnadt drog han ur fickan upp en pistol, med hvilken han brukade skjuta till måls och den han äfven an-

vände mot sälhundar under sina seglingar. Han kastade sig med ett språng tillbaka så att han fick ryggen betäckt af den branta klipphällen. Han lyfte pistolen och sade lugnt:

“Jag säljer dyrt mitt lif, mina vänner, men jag kan ej förstå, huru I kunnen så förvillas af en smädande — skräddare!”

Den allt närmare ryckande mängden stannade vid detta ord. Skräddare? hvad kunde han mena dermed?

Den fördömande predikanten der uppe tystnade plöstilligt, då han hörde detta ord, och man såg äfven förvånad upp på honom.

Olle smög sig åter fram till Oscar och hviskade till denne:

“Passa på, så skall jag få honom att vända sig... då kan ni märka honom!”

Olle kilade bort till motsatta sidan af platån, tog der upp en liten sten och slungade den oförmärkt, men skickligt mot främlingens venstra kind, som han träffade. Främlingen vände sig om af smärtan.

Oscar sprang fram. Hans knifsblad blänkte i solskenet.

Den fanatiska hopen hade ej varsnat gamle fiskare-drängen Jerker, som kom med sin korg på ryggen gående öfver bergsknaltarne och stannade nästan rakt öfver Oscar, i det samma denne höjde sin knif. Ögonblickligt kastade han bort korgen och hoppade ned på Oscar, som vid denna oväntade tyngd föll omkull och derigenom hejdades i sitt mordförsök.

“Är du galen, pojke?” sade den gamle fiskaren.

Vid åsynen af Jerker ville Olle smyga bort; men den gamle, som blifvit varse äfven honom, ropade till sångaren:

“Håll fast pojkskälmen der borta! Den lille onde har allt sin del i det här.”

Sångaren, som var mycket förvirrad af tumultet och slaget i ansigtet, lydde dock instinktmässigt tillsägelsen och lyckades att få tag i Olle. Man skockade sig omkring honom, liksom för att frigöra gossen; men Jerker, som vridit knifven ur Oscars hand och lemnat denne, skyndade

fram, ryckte upp en repstump ur fickan på sin kavaj och band lugnt Olles händer fast på ryggen.

“När gamle Odin ville göra Loke oskadlig för menniskorna, band han honom vid klippan. Godt folk, lita på gamle Jerker, han känner krutet,” sade fiskaren, och hoppen stannade och rörde sig icke.

Medan detta tilldrog sig, hade Amanda stått stel och orörlig som en stod med barnet på armen. Endast den ytterligaste själsspänning höll henne uppe, under det hon med frånvarande blick följde hvad som tilldrog sig omkring henne. Då hon såg Oscar höja knifven mot sångaren, bleknade hon endast än mera, men rörde sig icke. Då Jerker kom och genom sin snabba handling afvärjde brottet, började hennes onaturligt spända muskler och nerver synbart att slappas, ty hennes knän skälfdes och böjdes slutligen så, att hon segnade ned till marken och föll med barnet i sina armar. Hon blef vanmäktig, och en barmhertig ung qvinna hade nog mod att gå till henne, den förbannade, och stödjade henne, under det att mer än en af de andra medsystrarne hänlog åt den olyckliga.

Då den gamle fiskardrängen lagt Olle bunden af sides och med en uttrycksfull blick tillsagt denne, att han skulle hålla sig i skinnets och vara vackert stilla, steg han upp på predikostenen och tog af sig sydvesten. Solstrålarne lekte i den gamles hvita lockar: det var guld och silfver, i förening. Han knäpte ihop sina händer och bad högt en bön, i hvilken han tackade Gud för att Han låtit honom vara ett redskap till afvärjande af den olycka, som kunnat ske.

De närvarande följde uppmärksamt den gamle, och äfven deras händer hoppknäptes. Han talade om, huru stormarne i naturen och elementens uppror på hafvet ofta kastat både honom och alla de andra här samlade kring såsom svaga, viljelösa rö. De hade varit nära att bli dödens offer, och de hade likväl alla kallt och lugnt sett döden vinka, därför att de voro vana vid Hans närhet och därför att fiskare och sjömän, huru vilda än deras seder ibland kunna vara, likväl ej sällan bruka hålla samtal med Gud, inför hvilken de då stå allena, ransakade intill njurarne och redo att undergå Hans evighetsdomar. Dessa stormar hade dock åter lagt sig, böljornas svall hade dött bort, fiskmåsarnas flykt öfver vattnet blifvit åter lekande, fisken

synts i vågbrynet, fiskarens båt glidit lugnt öfver böljan och solen åter gjutit sig varm öfver naturen. Då kände fiskaren sig lätt om hjertat. För hvarje gång hägrade naturen herligare än någonsin för honom, och han tackade Gud, hvars starkhets hand han sett lyftad öfver sig.

Så skulle det vara nu. Det var hafvets barn han såg omkring sig. Deras sinnen, oroliga som hafvets, hade upprörts af någon storm, hvars orsak han väl fattade, ty han hade länge anat dess ankomst. Men nu var det åter lugnt. Stormen hade lagt sig, och Guds ande sväfvade öfver själarnes stilla djup. Frid och försoning skulle råda, och de skulle nu alla söka att bota refvorna efter stormen genom att ransaka sig sjelfva och räcka hvarandra handen i endragt och fromma.

Den gamle skaren slutade med att varmt föredraget Fader Vår. Alla de närvarande blottade sina hufvuden, och en fläkt af fridfullhet tycktes genomila hela församlingen.

Sångaren kände sig varm om hjertat. Det var ett verkligt drama, som han genomgick och hvilket utöfvade på honom vida större verkan, än något på scenen. Han kände sig så andaktsfullt stämd som aldrig någonsin förut, och han erfor ett oemotståndligt behof af att gifva luft åt de känslor, som rörde sig inom honom.

Då den gamle fiskaren slutat sin bön, strömmade några fulla toner af utsäglich klarhet och skönhet ut öfver församlingen; de valde fram med gripande makt som en helig koral och hänförde åhörarne, som stumma och med återhållen andedrägt lyssnade till den herliga sången. Amanda, som vaknade upp ur sin domning, knäpte ihop sina händer och höjde sina hänförda blickar mot himlen, skönare än någonsin. Det milda svärmeri, som nu visade sig i hennes anletsdrag, gaf åt de samma ett behag, som måste vinna och fångsla. Detta ansigte kunde omöjligen vara spegeln af en fläckad själ. Gamle Jerker tog också Oscar i armen och visade för honom den sköna makan.

“Hon är en Guds engel, Oscar. Akta dig, att du ej förstör de rikedomar af lycka och sällhet, hon kan skänka ditt hus!” sade han.

Och Oscar fäste sina blickar på makan, först med ett uttryck af hårdhet, men detta mildrades dock snart, och Jerker syntes strålande glad, då han såg, huru snart en

klar vätska visade sig i Oscars öga och började sippra fram derur som en tår.

Jerker skyndade bort till Amanda, tog hennes hand och förde henne med sig bort till Oscar. Han lade de båda makarnes händer tillsammans. De hade återfunnit hvarandra.

Och sången strömmade fulltonig och stark ur sångarens bröst, och der var frid på jorden och människorna en god vilje.

Sedan sångaren tystnat och det allt öfverväldigande intrycket af sången lagt sig, började den ene efter den andre af de närvarande att draga sig undan. Det var som om de blygdes för sig sjelfva öfver den ytterlighet, till hvilken de låtit sig förledas. Äfven predikanten drog sig åt sidan och tänkte aflägsna sig, då främlingen gick bort till honom och slog honom på axeln, sägande:

“God dag, Syqvist! Jaså, ni har slagit er på att blifva predikant. Det lönar sig kanske bättre, än att vara garderobskräddare vid teatern...“

“Herre, jag har väckts och genom mig talar...“

Predikanten-kolportören hann ej utsäga meningen, utan afbröts af sångaren med ett befallande:

“Tig! Häda ej!... Men ett råder jag er till: tag er till vara för att vidare utslunga sådana beskyllningar som den i dag!“

Sångaren hade yttrat dessa ord så högt, att en och hvar kunde höra honom. Predikanten aflägsnade sig, sägande till några få af de trognaste, att det står skrifvet, att man skall fly synden. Derför flydde han.

Sångaren talade till de olika qvarstående grupperna och visade dem, huru denne kolportör var tillräckligt begåfvad att kunna fanatisera en mindre eftertänksam åhörarskara och derigenom lätt kalla fram gräsliga olyckor, hvilket ju här varit så nära att bli fallet.

Mor Eriksson hörde honom och ryste till. Hon tycktes nu först varsna det djupa svalg, i hvilket han och hon varit nära att störta hennes egne. Hon sökte suckande sin sondotters hand och fann den. Det var försonadt.

Sångaren vände sig slutligen till Amanda, hvars del i dessa olycksaliga förhållanden han framhöll.

“Ni låter er allt för lätt ledas af er inbillning,“ sade han, “af en svindlande fantasi som skall sluta med att göra

er olycklig, i det att den vänder ert sinne bort från verkligheten omkring eder och finner denna tom och innehållslös, för att i stället rikta det på förhållanden, som blott er inbillning skapar och hvilka sakna allt fotfäste i lifvet här. Ni drömmar så gerna om skatter och fröjder, tro mig, ungmor, den bästa skatten på jorden är ett förnöjsamt sinne. Ni är maka och mor. Välan, gör er man lycklig, ert barn godt, och ni skall skapa ett hem, der kärleken skall ha sin bostad och der ni sjelf också skall vara en skatt för alla de kära omkring er . . . Men nu farväl! Jag kommer, om Gud vill, tillbaka nästa sommar, och låt mig då se att här råder frid och fröjd!“

En stund derefter styrde det hvita seglet från ön och hän mot Marstrand.

Ett år efter dessa händelser syntes en mängd segelbåtar styra kurs mot ön, alla fyllda med högtidsklädda skaror och prydda med grönt.

Utänför landstigningsbryggan låg Jan Erikssons jakt "Tre Bröder" förtöjd och smyckad med flaggor som till ett bröllop. Gamle Jack och gamle Jerker hade ett fasligt bestyr med att sira ut skutan riktigt fint och derimellan svänga med de splittriga nya blanklädershattarna och hurra åt de ankommande gästerna, allt som en ny båt passerade.

"Du säger således, att hon är rar?" sporde Jack.

"Säkert," svarade Jerker, "sångaren från Stockholm, den hedersknyffeln som gaf mig 10 rullar superfina tuggtobak, då han kom i går — vill du smaka på granlåten? — han öppnade ögonen på både henne och oss andra. Och sedan dess har här bara varit ett paradiset. Hon är en husmor af första ordningen, och var hon vacker förut, så är hon skön nu, skönare än den fagreste och mest finriggade Medelhafsskonert i hela världen. Åh, Herre Gud, den som i sina unga dagar ändå fått smaka på sådan tobak!"

Dessa ord sade tillräckligt, hvad som skett här på ön under det förflutna året. I dag skulle gifvas ett gille till sångarens, välgörarens, ära, som rapporterat sin ankomst. Jan Eriksson hade från Lybeck fört alla möjliga läckerheter med sig. Hela trakten var bjuden. "Det skulle bli ett

läseri, som talade latin," menade skeppar Jan; "men ej skulle man läsa fördömelse i helvetets djup, utan syskonskap och glädje i hvarandras fysionomejor. Så stod det på märkrullan."

Och hela festen gick galant. Jack skötte saluterna med de små jaktkanonerna alldeles förträffligt. Sångaren sjöng herligt. Oscar och Amanda voro kärare än någonsin i hvarandra. Gamle Jan Eriksson tog sig en sväng med Sevelinskan, som denna sommar vistades på ön, sedan gumman mor hennes dog i våras. Jerker såg till att intet fattades i stånkorna och glasen, och mor Ericsson d. ä. talade med en bekant nämдемansmor hemlighetsfullt om en viss ny händelse. "Gud är med oss i barn och blomma!" tillade hon mildt; hvartill nämдемansmor vist anmärkte: "ja, säg det!"

Under qvällens lopp föreslog sångaren en varm skål för alla goda handlingar i lifvet, hvilka äro bättre än äfven de mest gyllene drömbilder, och för deras källa: det goda samvetet, som är Guds stämma i oss — och, infattadt i kärleken, af allt *den bästa skatten*.

En osannfärdig hustru.

Willer är gammal ungtkarl och har sina egenheter. Han var en gång nära att gifta sig, men så blef det icke af. Bruden fick förhinder. Willers rival hette på latin Mors och vardt lyckligare än han. Derfor kom det något i olag hos Willer, som hårdnade till utvärtes och blef ett original.

Han talade sällan, aldrig om hvarken andra eller sig sjelf: den som pratar om sig sjelf, säger alltid dumheter. Men var han karg på ord, var han dock rik på tankar, och den som är rik på tankar, han är äfven stundom en handlingens man. Han tänkte först och handlade sedan: han blef därför en välmående man, och som karlen förutom penningar äfven hade hjerta, vardt han ock en välgörande man.

Den, som tänker mycket och tänker rätt, vill alltid sina medmänniskors bästa.

Willer var på sitt sätt en stark fotgångare, detta äfver efter regel, ty människan skall fullborda sin *vandring* här på jorden. Att sitta stilla i en fåtölj och låta sig snurras rundt af jorden, var upp och nedvändt i hans tycke. Men han brukade vandra med långsamma steg. Den, hvars tanke snabt genomilar ofantliga rymder, är ofta en sengångare på marken.

Han gick också sakta en vinterqväll på en af gatorna i Göteborgs förstad, Majorna. Vid denna gata låg en krog, som alltid var besökt. Det fins ingen värd, som är så begifven på sällskap, som krögaren. Han är i allmänhet också en fördomsfri man. Han ser ej på kläderna. Han bugar sig till och med för trasorna, blott det fins slantar uti dem. Han är merändels en rik man. Hvad andra försmå under hans tak, sitt välstånd, det håller han till godo med. Han är i en del en sträng kristen: han skänker alltid, det vill

säga, han skänker alltid i åt den törstande, obekymrad om att han härvid gör den nakne naknare. Han är en glad man och vill helst se munterhet hos sig: det lättar, ty han vet nog med sig, den hederspaschan, att alla hans kalas äro begrafningsöl för gästerna. Han är en ordningsfull man, ty han öppnar och stänger sin dörr på slaget. Han känner både sin pligt och sin plikt.

Då Willer kom närmare nämnda krog, såg han en qvinna utanför. Hon reste sig på tåspetsarne för att kunna se in i krogen, från hvars fönster gasskenet strömmade ut i rika vågor. Denna anblick utfödade på Willer sin vanliga verkan: han blef tankfull.

“Hvarför står den der qvinnan på det sättet? Hvarför håller hon sig inte hemma?” mumlade han för sig sjelf. “Fast nog kan jag svara sjelf på det spörsmålet: Hon är gift, hon är fattig. Mannen är inne på krogen. Han kastar veckolönen på krögarens disk, och hon har ingenting der hemma. Hm! samma, samma visa! här tycks den dock gå i mera skriande tonart.”

Willer stannade. Qvinnan hade ej blifvit honom varse. Ljusflödet, som föll öfver hennes ansigte, lät honom skönja bleka och aftärda drag. De voro ännu vackra, fastän sorgerna färat och urholkat dem. Sorgerna utföra snabt sitt dagsverke: en herlig lefnadsvår i dag göra de i morgon till höst. Det är med dem, som med Mefisto hos Faust: när de andas på rosorna, så vissna de.

Willer gick fram till qvinnan, som var mycket torftigt klädd och ringa skyddad mot den bistra kölden. Han lade sin hand lätt på hennes axel, hvarvid hon hastigt vände sig och såg på honom med en förvånad min.

“Ni ser efter er man,” sade Willer; “han sitter der inne, den olycklige, och förstör hvad ni och edra barn skulle ha att lefva på under helgen?”

Ett nästan obeskrifligt uttryck af lidande visade sig för ett ögonblick i hennes anlete. Det var som om den främmandes ord alldeles återgifvit tankarne i hennes inre. Men detta uttryck försvann dock snart åter för ett annat af beslutsamhet.

“Hvad tänker ni väl på, min herre?” sade hon. “*Min* man skulle sitta derinne? Nej då!”

Och hon log. Hon kunde till och med le! Det ligger hjeltomod i att kunna le inför olyckan. Det är mar-

tyrens heroism i makans leende, då hon vill under detta dölja ett karaktärsfel hos mannen, hvilket likväl störtat både honom och henne i elände. Willer hade mer än en gång sett dylika leenden. Han tydde väl det konstlade uti dem, men de voro dock för honom reflexer från himlen, intrycksformer för en kärlek, som sträcker sig längre än till brädfyrkanten å grafranden.

“Jaså,” sade Willer efter en stunds tystnad, “er man sitter således inte der inne?”

“Nej...”

Hon tycktes nästan bli ond på den närgångne spörjaren och gaf honom från de bruna ögonen, hvilka tårarne ännu icke släckt, en blick som både tydligt och oartigt bjöd honom att gå.

Men Willer stod qvar. Han var intresserad. Äfven han såg in i krogrummet, i hvilket nästan alla borden voro omgifna af pokulerande. Det var en lifvig trafik der inne, och värden log så belåtet åt den ifver, hvarmed hans gäster i florshufva, det vill säga med töcknad själ, beredde sig till den stundande sabbaten.

Willer hörde, huru den fattiga qvinnans tänder skallrade af köld. Han såg äfven, huru då och då en tår bröt sig fram ur hennes öga, för att hastigt stelna på den kalla kinden, men utan att han kunde förnimma någon suck, någon snyftning. Hon qväfde dem med sin vilja.

Efter en stund kom en karl nedraglande för trappan och var nära att falla omkull på gatan. Qvinnan gaf till ett utrop och skyndade fram till honom samt stödde honom med sin arm.

“Morjens, gumman, är du här? Hvem fan har skickat ut dig? ... Hopp la ... fördömdt, att det skall vara så halkigt!” sluddrade karlen.

“Ja, det är jag, kom bara, Syen, och låt oss gå hem, så att ingen får se dig,” manade hon på honom och sökte att vänligt få honom i väg.

Men han stannade.

“Får se mig?” upprepade han. “Är jag inte en svensk medborgare kanske? Låt K. M:t och kronan komma och säga ett ord bara ... jag skall ge dem på flinten!”

Han skulle med en åtbörd illustrera orden, men förlorade balansen och skulle hafva fallit, om icke äfven Willer kommit och stödt honom.

Willer såg vid gasskenet forskande på qvinnan. Hennes blick mötte hans. Hon slog ned sin, och en lätt rodnad drog öfver de bleka, utmerglade kinderna. Hon hade ljugit — men Willer, som djupt hatade lögnen, var för-tjust. Han skulle velat kyssa henne af tacksamhet för hennes osanning, så gift hon var.

“Det är då för rasande, att inte polisen låter strö sand på gatorna, när det är så halkigt,” sade Willer till arbetaren och tog dennes arm samt förde honom framåt.

“Ja, det borde Löfmarcken *) ha i sig,” mumlade karlen och lät till en början villigt leda sig; men plötsligt stannade han åter och ryckte sig lös, sägande: “Men hvem är ni i alla fall? Hvad har ni med mig att göra? Låt ni mig vara!... Kom, gumman!”

Han tog sin hustrus hand och raglade med henne mot hemmet. Detta låg nära intill. Då karlen gått in i stugan, kom hans hustru strax derefter ut och tackade Willer, som följt efter dem, samt bad honom om ursäkt för mannen. Det hade varit så varmt inne på värdshuset, och då han kom ut i kölden, blef han yr i hufvudet. Sådant der händer ju så lätt.

“Jag vet det... men hade han några penningar till er?” hviskade Willer.

Hon tvekade ett ögonblick, men svarade, ehuru åter rodnande:

“Kan ni väl tro, att han skulle kunna glömma oss?”

Willer skulle velat omfamna den stackars lögnerskan.

“Nej, förlåt!” sade han. “Det var dumt sagt af mig... Men I ären väl fattiga?” sporde han.

“Det är ingen skam att erkänna det,” sade hon. “Ja, vi äro mycket fattiga!”

Willer tyckte, att stjernglansen uppifrån åter skimrade i en juvel, som darrade i ögonfransen.

“Se här,” sade Willer och stack en sedel i hennes hand, “till edra små. I ha'n ju barn?”

“Ja, tre,” genmälte hon, men höll tvekande sedeln i handen.

“Bara för edra små,” sade Willer, “tänk på dem!”

Någon hördes inifrån trefva på stugudörren. Den fattiga qvinnan hviskade ett: “Gud välsigne er!” stoppade sedeln på sig och skyndade in till sitt.

*) Flerårig polismästare i Göteborg.

Willer stod qvar en stund derefter. Det var kallt, så att det small i knutarne; men Willer var varm, han: och det var hjertevärmen, som spred sig genom hans ådror.

Allt förblef tyst derinne i tjellet.

“Godt!” mumlade Willer, “han är i grunden en god karl! Annars brukar sådant par slåss vid det här laget.”

Han gick fram till fönstret och såg in genom en remna på den trasiga schal, som man hängt för det samma. Han såg, huru hustrun pysslade om den druckne mannen, som efter några försök till motstånd slutligen förmåddes att lägga sig på den mer än torftiga bädden, hvarest han nästan genast somnade. I ett f. d. baktråg låg den lilla minsta, och de båda andra barnen sutto vid en gasoljelampa och lekte med små pappersgubbar, hvilka modern klåpt åt dem. Hon genomsökte sin mans västficka och fann endast några slantar. Hon förde handen till hjertat, Eksom ville hon hålla tillbaka en snyftning; men plötsligt skingrades hennes förtviflan, i det hon tog fram sedeln, som hon fått af Willer. Hon betraktade den närmare. Den var stor och glädjen strålade ur hennes ansigte. Med en blick af utsäglig ömhet på de små och äfven af vänlighet på den slumrande maken, svepte hon sin slitna schal omkring sig, tog en korg och beredde sig att gå ut.

Willer skyndade hastigt om hörnet och försvann. Han begaf sig på supé till en bekant. Aldrig hade han varit så uppsluppen. Han pratade och skrattade, och qvickheter riktigt haglade ifrån honom. Men hvad mera var, han gjorde formligen sin kur för damerna, hvilka han alldeles tjusade, och vid supén föreslog han värdfolkets skål, slutande med ett rimmadt impromptu, som var både hjertligt och qvickt. Ingen kunde förstå, hvad som gick åt den gamle ungarlen.

“Han tänker bestämdt gifta sig!” sade frun i huset till sin man, då gästerna voro gångna.

“Ah, du pratar! Willer gifta sig!”

“Ja, värre har man sett förut.”

“Nej, dertill är han för klok . . . förlåt, kära gumma, jag mente för dum!”

Någon tid derefter var Willer åter bjuden bort på supé. Men der flödade inga viner; der föreslogos inga skålar. Der var lika treffigt för det. Supén stod hos arbetarefolket i Majorna och bestod i litet kallskuret, smör och bröd, mjölk och svagdricka. Mannen log, hustrun log, barnen skrattade och rasade. Willer var uppe i sjunde himlen.

Och när qvällsvarden var slut, tog arbetaren hustrun om lifvet, svängde henne rundt några slag, lyfte ett par af de små på sina armar, satte den äldste med benen kring sin hals och gick i denna utrustning fram till Willer. Han skulle säga något, men det fastnade visst i strupen. Det är ej allom beskärdt att vara en Cicero; hustrun deremot föll på knä för den gamle ungarlen och kysste hans händer.

“Tusen tack,” sade hon snyftande under glädjetårarne, “nu äro vi bergade, bergade i sällhet och lycka, och er vare tacken därför!”

“Ja, kors,” inföll mannen, som nu fick mål i mun, “när jag fick höra af er, huru gumman min ljugit, slog Gud mig, som han slog aposteln på vägen till Damascus! Heder och tack!”

Willer menade att det var ingenting för hans del och sökte hvissla bort förlägenheten, i det han hjertligt tryckte den osannfärdiga hustruns hand.

Olika lynnen, olika öden.

Solberga by hade för ett antal år sedan en sockenskräddare, som hette Qvist. Hans faders namn var egentligen Pehrsson, men denne hade varit nummerkarl och af regementets chef döpts till Qvist. Sonen behöll namnet, därför att det fans så många Pehrssöner i byn.

Skräddaren var en välbergad man och hade sitt eget hus med litet jord till. Han hade varit med i den gamla goda tiden, då han så godt som ensam utöfvade skrädderiyrket i byn.

Hans gård låg i ena ändan af denna och var särskilt bekant inom de på hvarandra följande yngre släktleden för ett stort och lummigt päronträd, hvilket kastade en svalkande skugga öfver landsvägen och om sommaren hindrade solstrålarne från att tränga in i verkstadsrummet på gafveln. I päronträdet var det under soliga dagar en liflig musik. Om sommaren sjöngo starar och bofinkar i dess grenar. Men sparfvarne, de höllo i hela året om.

Det var helt naturligt, att Qvists båda söner, hvilka måste redan tidigt krypa upp på skräddarebordet vid gafvelfönstret tätt in till päronträdet, skulle få sina musikaliska anlag utvecklade. Också var det under några år ett sjungande både innan- och utanför fönstret, som var känt i hela trakten. Qvist sjelf kunde alla möjliga visor. Han hade lärt dem af sin far, som återigen fört dem med sig såsom byte från mötena. Pojkarne lärde af Qvist — men så fick den äldste, Anders, målbrottet och förlorade alldeles sin röst. Den yngste, Janne, deremot gick godt igenom det. Hans röst blef från en skrikig diskant en fyllig och välklingande tenor.

Svensken älskar sången. Denna hör hemma i hans dalgångar och på hans berg. Den klingar så frisk under hans blåa himmel bland gran och björk, och melodiskt ljuda strömkarlens toner i den tysta qväll. Det var därför

icke underligt, att Qvist ofta måste med sina söner ut på vandring och flytta sin verkstad från gård till gård. De voro så gerna sedda och hörda öfverallt, och fruntimren i synnerhet hade mycket att förmäla om Janne Qvists makalösa stämma.

Janne var derjemte en vacker gosse. Han var öfver tre alnar lång och hade ännu icke i yrket förlorat sin friska hy. Och så hade han det vackraste hår en jänta ville se. Det låg i riktiga lockar, skrufvridna af naturen, och var brunt som nämndemans Karins liffiga ögon.

Anders deremot hade redan offrat sin ungdom i synålens idrotter. Hans bröst var något insjunket och hyn gulblek. För öfrigt var han en lång och reslig karl, han med, fastän han gick något framåtlutad, till farfars förtviflan som menade, att den är icke någon karl, som ej kan hålla sig så rak i ryggen som ett femtal. Det tjente just någonting till, menade gubben, att han sträckt upp sig på väl de fyratio mötena, för att sonsonen skulle gå bugtig i ryggen som en kanin. "Tacka vill jag Janne," bifogade gubben, "det är af min extraktion." Också var Janne gubbens gunstling, liksom han för öfrigt var allas i byn.

Och Janne han sjöng både bittida och sent, och han svängde sin nål, både lifligt och raskt, men icke var det just finstickning. Han träcklade mest och pressade — ty han var ingen öfverdängare i yrket som Anders, hvilken blott sydde och teg. Hans styng gingo också i jemn takt, men ej såsom Jannes i nyckfull galopp.

Men icke var det heller Jannes fel. Eftersom han var den yngste af skräddar-Qvistarne, tillhörde det honom att sköta de underordnade göromålen. Han skulle hålla pressjernet varmt, fylla i fars snusdosa, ha reda på lapparne, af hvilka han sydde mössor till drängarne i byn, och passa på kunderna, både de manliga och qvinliga, i synnerhet de qvinliga. Han blef sålunda icke någon skicklig skräddare, men en hjertegod människa var han. Far svor mer än en gång på honom, ty han var en slarf, som alltid skulle gå afviget genom världen, alldeles som en vänd tröja; men han smålog äfven belåtet för sig sjelf och mumlade: Dålig skräddare, Janne, han rifver sönder, mer än han lagar." Fäder och mödrar tycka alltid om, att deras söner har tur hos flickornas hjertan.

En vacker dag var Janne tjugu år. Det var i april månad, och vintern hade detta år redan flyktat sin väg.

Det började bli ett underligt lif i naturens verkstad. Det ena hjulet efter det andra kom i gång. Gräset stack så grönt upp i jordbrynet, lifsmusten svälde i trädens kanaller, foglarne drogo i kapp sina materialier till boen, och spipporna knoppades i skogen, medan snödropparne logo med öppna kalkar mot solljuset i trädgårdarne.

Det var så besynnerligt med Janne. Hans sång tystnade plötsligt och han började göra allt på tok, såsom då han begynte sy den tunne fjärdingsmannen Nils Larssons ena byx fast vid hans stora och hulliga hustrus ärmhål på det nya skörtlifstycket. Qvisten var mer än en gång topp rasande, och Anders mumlade mellan tänderna något om slarf. Men Janne kunde nu engång icke hjälpa det. "Jag tror, du har varit ute för skogsfrun," sa' far.

Janne svarade aldrig ett ord, men gick allt oftare ensam kring i byns utkanter och ned till den lilla insjön, der han kunde sitta och kasta "smörgåsar" utåt den i solskenet glittrande ytan, utan att märka huru tiden ilade framåt. Efter hvarje dylikt tidsslöseri vankades det tillbrättavisningar och föreställningar från Qvisten, som menade att den, som vill ha någonting på sig och någonting i sig här i verlden, också får hafva någonting för sig. "Ja, anmars kommer man af sig," småskrattade farfar.

Janne teg och sade aldrig ett ord, men såg med tankfull blick, huru vinden lekte med de darrande bladen i päronträdet.

En söndag hade Janne varit ute och slagit dank på vägarne, obekymrad om hvarthän stegen förde honom. Han hade ej heller något yttre mål. Han sökte till och med efter ett inre. Fram på dagen mötte han vid skogskanten ett stycke utanför byn en vandrande gesäll, som kom dammig och svettig, och tycktes med ifver styra kosan till dungen vid vägen, för att der hvila ut litet, innan han höll sitt intåg i den stora kyrkbyn.

"Abends, sa fransmannen!" ropade den muntre turen till Janne. "Hur står det till på söndagsqvisten?"

Janne stannade litet harmsen. Gossarne i byn hade af afund öfver hans företräde hos jäntorna på söndagsgilena gifvet honom namnet Söndagsqvisten.

"God dag igen, herr gesäll!" svarade han.

"Mjukis! Mjukis! Den väl sitter han sitte, om han kan!" fortfor gesällen och kastade ränseln af sig i gröngräset under en lummig björk, der han äfven sjelf slog sig ned.

Främlingen inbjöd Janne att taga plats vid sin sida. De kunde väl hafva mer än en sak att språka om. Han ville gerna lägga ut ett ord här och ett ord der, men man blir så torr i halsen, när man pratar för sig sjelf, menade främlingen, ty det är en hårdtuggad spis att få äta upp sina egna ord.

Janne lydde. Gesällen tog fram en "lomflaska," hælde i sig sjelf en god klunk och bjöd derpå Janne.

"Nå, hvad är du för fisk uti våg eller fogel på qvist?" sporde vandringssmannen och slog korken åter i flaskan.

"Åh, qvista du lagom!" sade Janne, som trodde att främlingen ville drifva med honom.

"Hä, kyckling!... Hvad mig beträffar, så är jag hattmakaregesäll, jag har arbetat på väl sina sju och sjutti verkstäder både i Sverige och Norge och Danmark och Tyskland... och så blef jag min egen någonstädes mellan Ystad och Haparanda, men se, det är ej alla kulor som träffa, och när jag väl krittat ner mig på felben, så lade de af hattarne i hela trakten och togo till mössorna i stället... nå, det hör till min tur, sa han som tappade galoscherna... Jag tog en af de finaste knallhattarna på lagret, stängde igen butiken, svor inför rätten på att jag ingenting egde... den eden har jag hållit allt sedan, det skall hin blifva menedare och icke jag... skuddade stoffet af mina halfsuler och vände den otacksamma orten ryggen. Det var sant, på den orten fans äfven en vacker flicka. Hon sken som solen i Karlstad vid midsommarstiden och för med mig på några marknader. Vi lade våra hufvuden och hjertan ihop, och kommo öfverens om kullen — hattkullen, förstås. Men qvinnorna ha långa kläder och kort sinne. Lina gaf hattarne knäfveln, liksom hela verlden för resten, och flyttade till en möss-skräddare. Det är en mager stek, som ingenting dryper af, och Lina tyckte om de feta bitarne. Det sved allt i skinnet på mig, och spegeln i min tobaksdosa visade mig korppluggarne mer än en gång så röda som en hatt, hvilken passerat linien. Men påken här var min vän! Jag slog af topparne på några ungtallar och vandrade... det lider medan det skriker, och det lider väl med mig ock. Silfret rymmer ur kassan och regnar ned öfver hufvudknoppen. Men går, gör det, och jag går med, ty gråa hår äro dödens blomster."

Vandringsmannen tog sig ytterligare en lång styrkedryck, betraktade tyst en hackspett, som fuskade i sitt timmermansyrke, och tyktes efter hand försjunka i allvar samma tankar. Janne såg förvånad på honom. Till slut bröt han likväl tystnaden och sade:

“Herr gesäll, det måtte ändock vara roligt att vandra som ni omkring och ej vara bunden vid en enda plats hela lifvet igenom?”

“Ja, visst är det skönt, men godt mjöl har också sina sädor . . . fast nog har vandringen nittionio obehag mot en sorg. Den friskar upp blodet, och sliter det på skosulorna, så tar man apostlahästarna barbacka. Den ena dagen mår man som perla i gull, den andra som mullvad i mull. Det är som med månan, den tar af och till. Och stora städer får man skåda; mycket godt och mycket ondt, mycket vackert och mycket fult, och vackra flickor får man spå . . . de flickorna! . . . Du skulle sett Lina bara! Men den varan växer icke på träd. Är du utlärd ännu? Ty skräddare är du, det ser jag på högra armen. Alla skräddare borde vara vensterhända. Har du lärt ut, så gif dig i väg så godt först som sist. En skräddare skall hafva stil i hvad han gör, och han föder sig nog, medan hattmakarne . . . Men nu kan det vara nog. Adjö med dig, munsjör. Vi träffas kanske ännu någon gång här i lifvet, och hvarom inte så kan det göra detsamma. Vill du minnas mig för resten, så är Kalle Bylund mitt namn. Ursäkta, att jag glömt mitt kort hemma . . . och något hem har jag icke . . . Göteborg ligger ju ej långt härifrån, några mil bara. Skall vara stil i den staden. Jag väntar mig kondition der . . . är trött på vandringen . . . ombytt arbete gör mödan lätt. Tittar du ut, så titta in till mig. Är jag ej här, så är jag der, men någonstädes är jag. Morjens, treffiga gosse!”

Bylund hade under detta ordflöde stigit upp och spänt på sig renseln. Han hängde stöflarne om halsen, svängde några slag med knölpåken och begaf sig nu i väg. Janne satt kvar och följde med blicken vandraren, tills denne försvann i en krökning af vägen.

Han satt länge försjunken i besynnerliga tankar. Mötet med Bylund hade gifvit en bestämd form åt hans drömmar. Han skulle vida ut i världen. Det var det, som han grubblat på, fastän han icke sjelf förstått det.

Då det led fram mot qvällen, gick han hemåt, fast besluten i sitt sinne att härom meddela sig med sin far. Han gjorde det äfven. Qvisten blef ond. Han hade ej råd, menade han, att förlora sina söners medverkan. Janne skulle beskedligt stanna hemma. Anders sade stillsam som vanligt, att han gerna skulle arbeta för två, om Janne kom bort. Han behöfde det så väl: det är ej alla, som kunna finna sig vid att betrakta världen från ett skräddarbord allena. Qvisten brummade och svor öfver all verdens galenskaper, bland hvilka den ej var den minsta, att pojkarne ville spela herrar i förtid.

“Halt!” ropade slutligen med stentorsstämma farfar, som hittills sutit tyst och hört på. “Vill pojken i väg, så må det i Guds namn ske! Det säger jag!”

Och så blef det. Qvisten mumlade något mellan tännderna, men sade ingenting högt. Han hade lärt sig disciplin. Och så vardt det beramadt, att Janne skulle få företaga sin gesällvandring. Det blef nu mycket taladt och öfverlagdt om tillredelserna. Sockenskomakaren efterskickades på sjelfva söndagsqvällen, bjöds på en “uddevalla” och lofvade att på blinken göra vandringstöffarne i ordning. Han hade sjelf en gammal rensel, som förr i världen följt honom på hans vandringar. Den skulle han fiffa upp och låta Janne få, det var ej så noga, vänner emellan. Och Qvisten bjöd skomakaren på ännu en “klar”, sådan var den tidens sed, och skomakaren lofvade, att han skulle gifva Janne en hel del goda råd.

Janne var så glad som en speleman. Han skulle ju nu också bort, för att sjelf taga ut ackorderna på livvets strängaspel. Skulle det bli harmoni eller disharmoni?

Det var nu ett arbetande hos Qvistens i ett par veckor. Allt skulle göras i ordning för vandringen; men allt som dag skred efter dag, blef Janne allvarsammare, ehuru blickarne glänste så frimodiga. Stararne och bofinkarne sjöngo ensamma i päronträdet. De förbigående tyckte, att det saknades något i konserten, och de ropade väl hundra gånger sitt: “men då!” och “jag må säga!” när de der inne fingo höra den stora nyheten, hvilken snart var känd öfver hela socknen.

Janne satt och grubblade, då arbetet var slut och man krupit ned från bordet. Det var så underliga tankar, som hvälfde sig inom honom. Han skulle få se så mycket

stort, hvilket hans inbillning utmålade för honom i de mest lysande färger. Han skulle ju äfven sjelf kunna blifva något stort. Besynnerligare saker hade man sett. Och historien om den snillrike skräddaren, som lurade jätten och blef gift med en konungadotter och sjelf blef konung öfver ofantliga riken, der solen hvarken gick upp eller ned — den historien kunde väl icke vara alldeles uppspunnen heller.

Janne var tjugo år. Det var således icke underligt, att mer än en tanke hos honom formade fagra qvinnogestalter och anleten, hvilka i drömmen kringsvärmade honom. Han skulle kanske gifta sig, om icke med en konungadotter, åtminstone med någon mäktig rik fröken, med hvilken han skulle fara i spann hem till byn och blända alla gamla bekanta. Hvarför skulle det för honom vara omöjligare, än för mången annan?

Den märkvärdiga dagen inträffade, då vandringen skulle tillträdas. Det var tidigt på morgonen, och foglarne ruggade sina fjädrar i päronträdet, der snart den ena stämman efter den andra upphofs att jubla den nya dagen till mötes.

Janne hade naturligtvis ej kunnat få en blund i sina ögon hela natten. Hvem kan väl sofva, då man är tjugo år och dagen efter skall ut i den stora kampen, der mången vinner, men äfven förlorar sig sjelf?

Der nere i stugan voro Qvisten och farfar, Anders, Janne och Qvistens svägerska, som skötte huset sedan hans egen hustru dog. strax efter det Janne föddes.

Janne hade satt i sig en styf frukost och hade redan renseln på. Han såg bra ut, der han stod, upprörd men frimodig, med den knöliga påken i hand, snuggan i munnen och hatten med vaxduksöfverdraget på hufvudet samt den rosiga silkesnäsduken — en gåfva af klockarens hustru, som var Jannes gudmor — stickande upp ur bröstfickan utanpå den buteljgröna rocken, hvilken förut slutit sig kring herregårds-skogvaktarens grofva lemmar, men nu blifvit omvänd och tagit Janne om lifvet. Byxorna voro instuckna i de högskaftade stöflarne, hvilka voro så mångsulade, att skomakaren ville heligt försäkra, att Janne kunde med dem vandra ända till Jerusalem, utan att man skulle se en qvitten på dem.

Anders satt på ena bänken och såg oafvänt ned på golfvet, bland hvars granisfestoner solstrålarne lekte så muntert. Det var honom, som om man ville slita något från hans bröst. Han var varmt fästad vid sin bror och kände djupt skilsmessan. Farfar satt i sin länstol vid jernugnen med Adam och Eva i upphöjda figurer på och skar sönder några tobaksblad åt sig. Qvistens svägerka gret den andra näsduken våt, och Qvisten sjelf höll Janne i hand.

Adjö med dig, Janne," sade han. "Tag väl vara på dig sjelf och dina penningar. Det är icke mycket, men de kunna vara goda att ha i pröfningsstunden. Gud väl-signe dig! Kom ihog, att om Han der uppe än är osynligare än ett nålsöga, så skådar hans blick dock verlden rundt och ser lika tydligt in i hjertats doldaste vrår, som på de höga bergens hjessor..."

Qvisten hade visst fått något i ögat, som han torkade bort med ena skjortärmen, under det han äfven sväljde ned något och hårdt tryckte sonens hand.

"Ser du, Janne, här har du haft det så stilla och lugnt... och det kunde du fått behålla till läggdags för sista hvilan. Men alla sinnen äro ej lika tillskurna här i verlden. Det ena är snäfft, det andra är vidt. Du har ett vidt sinne, du... det har icke nog af ställningen här... Ja ja, det kan vara så godt det. Herrens vägar äro out-ransakliga... gå du nu åtminstone på den, der du alltid har ett godt samvete till vandringskamrat. Trefigare sällskap kan man aldrig få: med det har man aldrig tråkigt, eller hur, far? du måtte veta det bäst som gått ett så långt stycke, tills knäna böjts och håren hvitnat."

Gubben slog ihop fällknifven och stoppade tobaksbitarne i västfickan.

"Nej nej, men," genmälte han. "Och den som icke har den reskamraten, han kommer förr eller senare i diket. Så står det på ordena. Men nu kan det vara nog med talet," tillade den gamle och reste sig upp. "Tyst i lederna! Höger räta dig! Helt om! Framåt marsch! Här kan du ju alltid tälta. Det kan väl hända, att farfar då vänder näsan i vädret, såsom han alltid hållit henne allt se'n han exercerade som rekryt. Ingen lifvets packning har ännu knäckt den här ryggen. Den fick sig en svår stöt, första gången när salig mor din dog och andra gången då kärin-

gen min kolade af, men han kom sig igen. . . Seså, farväl med dig och låt se, att du aldrig behöfver tråda som hare inför det mönsterbordet, der man tar värfning för evigheten. . . Så stod det på lappen! Gud bevare konungen och fäderneslandet och dig med!“

Den gamle kunde ej få fram ett ord mera, utan gick in i verkstaden, satte sig der på en stol och försjönk i betraktelser. Aren hade förstenat tårekörtlarne, men hans hjerta gret, och den är bitter nog den gråten.

Janne gick. Anders följde honom ett stycke. Den röda silkesnäsduken viftade ett sista farväl. Äfven bröderna skildes snart åt. Ett handtag till, och Janne vandrade ensam vidare. Anders stod länge qvar på vägen och såg efter honom. Slutligen vände han sig med en suck om och begaf sig hemåt, mumlande för sig sjelf:

“Janne har alltid varit lycklig han. Honom hålla alla menniskor af. Mig bryr ingen sig om. Men med ihärdighet och arbete bryter man ned berg. Jag vill vinna mitt mål, jag med, om det än icke ligger så långt bort i fjerran, som det hvilket nu vinkar Janne. . . Ja, jag skall!“

Anders var en af dessa tysta och fåordiga naturer, som gå sin bana fram i lifvet så stillsamma, att man knappast märker dem. De bullra icke, de väsnas ej; men de gå likväl framåt. Och det händer icke sällan, att de hinna fortare fram till sitt mål, än de andra.

Då Anders kom hem, gick han upp i vindskupan, som förr varit brödernas gemensamma sofrum, men nu var hans egen besittning. Han lade haken på innanför dörren, tog fram en nyckel och öppnade sin blåmålade kista med mångfärgade tulipaner, svarta liljor och gredelina rosor på, bildande en stor blomsterqvast på locket, å hvilket äfven voro i de djerfvaste slängar af byns målare tecknade bokstäfverna *A. Q.* med ett brinnande hjerta, kantadt med perlemorknappar, emellan sig. Han öppnade derpå sidolocket och tog fram en gammal skinnplånbok, hvars innehåll han omsorgsfullt mönstrade. Här fans en ganska försvarlig summa. Anders log vid anblicken deraf.

“Man skall hålla af mig med,“ sade han för sig sjelf. “Arbetsamhet och sparsamhet lägga grunden till mången varaktig lycka: det är min erfarenhet,“ bifogade han och lade plånboken omsorgsfullt tillbaka.

Han tog derpå och drog upp ett par silfverur, stora species af släktet "rofvor", samt hängde dem sedan på deras vederbörliga nubb i kistan ena vägg. Sedan detta allt var väl bestäldt och kistan åter låst, slog han nytt vatten i muggen med björklöfsruskan för flugorna och mumlade:

"Stackars bror Janne, jag kan undra hvar han nu är. Men Gud har så velat. Det är somliga, som först efter svår kamp med bränningarne få sin skuta i hamn. Måtte Herren bevara honom från skeppsbrott!"

Det sved i bröstet på Anders, men han var af dem, som ej lägga svedan länge vid sig, utan med kristligt sinne lag beherska både den och hjertvärken. Han gick därför ned igen i verkstaden, hoppade upp på bordet, slog benen i kors som en turkisk pascha och sydde hela dagen... Han var ensam, ty far och farfar hade i bedröfvelsen gått ned till enkan Grönblad, som höll kaffe och öl för ridande, åkande och gående, hvilka hon äfven ibland "bjöd" på ett glas af något mindre oskyldig art.

Janne hörde ännu för sina öron, der han gick vägen framåt, den vandrande gesällens ord att han skulle till Göteborg, därför att der var stil i den staden. Äfven han skulle nu dit och sedan kanske långt, långt bort. Här förmälte sig hans tankar med horisontens töcken.

Solen rann högre upp på fästet. Foglarna sjöngo i kapp med hvarandra. Blommorna täffade i fågring och doft, och insekterna surrade som aldrig förr. Janne kände sig så underlig till mods. Han såg ej längre till hemmet, men hans inre var fylldt med förväntningar och aningar, som han ej sjelf mäktade reda — och hvart han blickade hän, bredde sig en vidöppen famn ut emot honom. Naturen log som en trånande brud. Han behöfde endast vilja för att plocka dess skatter.

Han hade ej mött någon mer än gamla Post-Lisa, som brukade gå ärenden mellan några byar och närmaste stad. Han skulle helst velat möta någon annan, ty han hade hört sägas, att om en resandes första möte är en käring eller en hare, som springer tvärs öfver vägen, så gör han klokast i att vända om. Men Janne var icke skrockfull,

utan läste upp Fader Vår tre gånger, sista gången baklänges, och dermed var den saken klar igen, ty det brukade hjälpa, hade hans moster sagt; klar var ock himlen, på hvars vida ban' ingen molntapp, ingen skyslarfva syntes.

Hvarför skulle han då låta sinnet mulna? Han slog eld, tände sin pipa, hvars ljusblå rökvirflar höjde sig upp i luften, förtunnades och försvunno, stannade en stund och lyssnade till den i luftvågorna badande lärkans sång samt började sjelf att med sin fylliga tenor sjunga, så att bergstalperna gäfvö genljud och sången blandade sina melodiska toner in i naturens redan förut så fullstämmiga morgonchor.

Vandringen var lång. Janne gick i dagarne tre och en del af nätterna med, innan han kom fram till Göteborg, hvars båda torn — ty der funnos då ej flera — vinkade mot honom på långt håll.

Staden var då ej så stor som nu; men den var likväl i Jannes ögon något alldeles ofantligt, hvarom han hittills ej haft en aning. Och när han så kom in i staden, blef han alldeles hufvudyr. Det var ett körande och ett springande som på en vanlig marknad i hans hemtrakt. Alla hade brådtom, och Janne trodde i första häpenheten, att någon olycka var å färde, hvarför han ock började att springa, tills någon ordningens väktare kom och hejdade honom. Han visades slutligen till Lilla Berget, der han skulle få "herberge" i ett hus med ett litet kyffe inåt gården, der några personer förut blifvit inqvarterade, ehuru de för tillfället voro ute i staden.

En rankig träsoffa stod lutad mot ena väggen, ett par betsade trästolar, ett måladt bord och ett lerfat för tvättning utgjorde hela inredningen i detta "gästrum". Trött och dammig kastade Janne sig på soffan, sedan han först med en blick ut genom fönstret öfvertygat sig om, att på den ruskiga gården växte allt annat än päronträd och hördes allt annat än fogelsång, och han sof snart med ränseln till hufvudgård de rättfärdiges sömn.

Janne vaknade ej, förrän några stojande och skrålande personer kommo in. Det var gesäller de med. Janne sprang upp vid ljudet af dessa röster, hvilkas egare oreddigt tecknade sig för hans blick vid det matta och flämtande skenet från en liten dank, som den ene höll i handen.

“Hvad är det för en bofink?” sade en som fick syn på Janne. “Tackar som bjuder!” tillade han och intog helt obesväradt Jannes plats på soffan.

“Ja, hvad är det för en?” instämde de båda andra och synade nu vid danskenet Janne, som stod så rak som ett femtal och icke blinkade, fastän det hela föreföll honom bra besynnerligt.

“Jag heter Janne Qvist och är skraddare till professionen,” genmälte han.

“Såå? Du ser ju ut som en stensprängare i stället för bordstudsare,” menade en annan. “Du är väl inte gesäll ännu?”

“Jo, jag har utlärt.”

“Jaså, ja, då får herrn ursäkta, att jag sa du; men se det skall gå rätt till med titlarne, sa han som aldrig hade några. Han kunde väl få, menade han.”

“Jaså, herrn är skraddare,” sade den andre. “Jag är skomakare, jag, född i Enköping, utlärd i Enköping; men det rör herrn för resten inte.”

“Jag har ej bedt herrn att få veta det heller,” inföll Janne som efter hand hemtade mod.

“Åh, herre!”

“Morskar skraddaren sig?” gäspade kamraten på soffan. “Sätt en blå lapp på ögat på honom, så tiger han väl. Men tyst hela högen för resten. En kan ju inte höra, om en sofver eller ej för gurglet.”

“Tyst sjelf, Bylund!” ropade skomakaren, “annars skall jag stocka om dig och göra dig flat som en skosula.”

“Bylund?” inföll Janne. “Hattmakaregesäll?”

“Riktigt!” sade han på soffan och reste sig till hälften. “Den rösten känner jag igen. Hvem är herrn?”

“Janne Qvist, vet jag!”

“Jaså, det var qvistigt det, har inte den äran...”

“Kors, mins inte herr Bylund Solberga by den der söndagen? Herrn talte ändå om sin lefnadshistoria.”

“Det är en sorglig historia det, min gosse.”

“Jag tyckte herrn var så lustig och...”

“Morjens! nu mins jag... skraddare, så var det ja... Mjukis, min gosse! Tack för sist i Solberga, du! Treffigt att råkas!”

Och Bylund steg upp och ropade på "komfonium". Snart klingade man och drack, gjorde bekanskap, klandrade alla verkstädter i riket, svor öfver de dåliga tiderna, då en hederlig gesäll, som trampat ut läran, måste arbeta redan på tisdagen... måndagen kom då aldrig i fråga. Det blef allt sämre och sämre. Det var en dårskap att stanna i Sverige. I Amerika der lågo stora guldstycken på landsvägarne liksom gråstenarne här... man kunde på en halftimme plocka fickorna fulla. Der dugde det att vara gesäll.

Janne tyckte väl, att det var underligt, att någon ville vara gesäll, der det gick så lätt att bli rik. Der borde tvärtom alla vara herrar och mästare.

"Det har du rätt i," skrek Bylund, "men ser du, det är på det viset der borta, att man är mästare, men låter kalla sig gesäll... för honnörens skull."

Janne förstod ännu icke rätt, men lyssnade begärligt till de sagolika berättelserna om Amerikas under.

Slutligen föreslog någon, att man skulle spela en liten oskyldig kasino om förtäring. Janne kände ej till spelet, men man förklarade honom, att det var så lätt att ett barn kunde förstå det. Korten kommo fram, ett par nya gäster kommo till; flaskan fylldes på och glasen i. Man klingade, drack och spelade. Lidelserna drefvo snart sitt spel. Janne började bli yr i hufvudet; det kom en viss oreda i hans tankar. Han beherskade snart icke längre sig sjelf. Han bjöd upprepade gånger öfver lag, man höjde insatsen, han gick med, han förlorade, men märkte det icke. Slutligen hördes tonerna från en violin och en harpa inifrån sjelfva skänkrummet.

"Slut med spelet!" skrek skomakaren. "Nu ska vi ta oss en sväng, så att klackjernen slå sex-ess i taket."

Sagdt! Man rusade ut. Janne följde med. Der inne i krog salen var full bal. En af nymferna fick tag i Janne, det bar af i en yrande polska, som beröfvade honom sista glimten af hans förnuft.

Hej, hvad den dansen gick! Krögarfrun, en gammal vederstygglig varelse, nickade med plirande ögon åt de dansande, under det att krögarfar sjelf stod bak disken och ömsom bjöd på snus, ömsom expedierade sina varor. Bränvin och öl rann öfver disken, och i ett hörn bjöd

Janne på vin. Ljusen flämtade i stakarne, och fiolen blef allt mera ostämd i den qvafva hettan. Förnuftet domnade, yrseln grep sinnena, och snart var "balen" förbytt till ett formligt slagsmål.

Då Janne vaknade till besinning följande morgon, helsade han den nyfödda dagen i häktet. Matt trängde dagen in genom det med galler försedda och med spindelväf öfverdragna fönstret. Janne kunde ej reda för sig, hvad som händt honom. Han kände en olidlig värk i sitt hufvud. Hans kläder voro söndriga och nedsmutsade, hans händer blodiga och ansigtet svullet, det kände han tydligt. Hela kroppen värkte.

Efter en stund började det likväl klarna för honom, ehuru allt ännu var obestämdt och sväfvande. Händelserna från gårdagens afton drogo förbi hans inre blick, men denna var slö och matt som hans öga. Det dröjde likväl icke länge, innan han insåg, att han nu befann sig i häkte bland en hop andra olycklige, hvilka dock ännu som bäst sofvo.

Han kände sig gripen af förtviflan! I fängelse? Hvilken förfärande tanke! Han i fängelse? Den hyggelige Janne Qvist, Solbergas gunstling! Tänk, hvad skulle de säga der hemma, när de fingo veta detta? Far skulle svära, farfar skulle rifva sitt gamla gråa hufvud, och Anders... Janne kunde se honom framför sig när som helst. Han tyckte att han såg på honom med sin vanliga milda, men allvarliga blick. Det blef Janne så varmt om hjertat. Han mäktade icke hålla de upproriska känslorna tillbaka. Han tyckte sig vara en sådan låg och förfallen varelse, att han ej var värd att längre trampa Guds jord. Han började gråta. Strida runno tårarne... Och så hans arma hufvud värkte! Nej, han skulle aldrig mera hängifva sig åt dylika bedrägliga förlustelser! bittert ångrade han sig.

Och så kom han ihog, att den nyinträdda dagen var en söndag! Han skulle kanske hela dagen få sitta här mellan fyra väggar som en brottsling, kanske ännu längre.

Snart ljödo kyrkklockornas toner genom gallret in till honom. De ringde de fria människorna till sammans för ottesången, för bön och lof. Deras språk var för Janne så heligt. Han knäpte ihop sina händer och bad. Hans tankar flögo åter till hemmet. Huru hade de det der just nu? Hvar befann sig Anders vid denna tiden? *Han* var

kanske omgifven af solsken, fogelsång och blomdoft, under det ingen, aldrig så liten solstråle tycktes minnas honom sjelf och fogelsången var utbytt mot snarkningar och rosslingar, blomdoftet mot fångelssets nästan qväfvande ångor.

Då han slöt sina ögon, kunde han i tanken se hela den fridfulla taflan af sin födelseby på söndagsmorgonen. Han såg alla sina vänner och bekanta, hvilka ifrigt trängdes omkring honom. De snöhvita skjortärmarne glänste i solskenet, och de helgdagsklädda jäntorna kastade förstulna blickar bort till honom. Han såg farfar gå så styf och rak i den gamla uniformen med silfverpengen, stolt öfver son och sonsöner — en hedervärd ättelägg, i hvilken den gamle knekten skulle lefva, äfven sedan han död vore.

Han öppnade ögonen. De fylles på nytt af tårar. Taflan var borta, de mjuka färgerna utplånade. Fångelssets dystra väggar voro det enda, som mötte hans ögon. Förtviflad och med söndersargadt samvete yred han sina händer. Om han ändå låtit bli att berusa sig — då hade detta ej händt. Han lade sitt värkande hufvud ned på kudden, som tårarne vätte, under det att från den närbelägna kyrkan en högtidlig psalmsångs toner ljödo in till honom från en menighet, som prisade Herran för nyfödd söndagsmorgon.

Janne hade rätt. Anders satt nu på söndagsmorgonen omgifven af solljus, blomdoft och fogelsång. Han satt på skräddarbordet och smektes af qvittret från päronträdet, hvilket trängde in till honom i förening med vällukterna från jasminhäcken och rosorna i trädgårdstjappan. Anders lade sista handen vid sin nya söndagsrock, en bonjour af ganska fint kläde i hvilken han isyde knapparne. Han skulle till kyrkan fram på förmiddagen och ville vara fin, såsom en skräddare höfves, den der har tillbehöret sjelf.

Han tyckte sig vara så ensam, allt sedan Janne gick. Men under dessa dagarne hade kanske just för denna ensamhets skulle någonting klarnat inom honom, som han aldrig förut rätt tänkt på. Han hade städse undanskymts af den vackrare och yngre Janne, som var flickornas gosse i byn, och han hade sjelf aldrig hyst en tanke på att äfven han kunde göra något intryck. Detta trodde han vara

Janne ensam förbehållet. Men nu, sedan Janne gått från hemmet, kände han sig litet sjelfständigare. Han stod ej längre blott i skuggan. Der fans i byn någon, i hvars närhet Anders kände sig så konstig till humöret. Det var väl ej så alldeles utan, att icke denne *någon* hade sin del i att Anders köpt sig så fint kläde till en ny rock och att han nu sytt den färdig.

Moster kom in med kaffet, rykande och varmt, och hade lagt upp ett par bullar, som hon dagen förut köpt hos den nye bagaren vid kyrkan. Sedan Janne, som annars var äfven mosterns gunstling, kommit hemifrån, hade hennes omvårdnad synnerligen vändt sig till Anders, hvilket denne äfven lagt märke till.

“Jestandes,” sade hon, “sitter du inte ännu och snor? Jag tror du varit uppe i dag, innan solen rann upp... Kors i allan dar, hvad den rocken blir sprättig! Jo jo, den skall lysa på kyrkovallen, vill jag mena. Akta dig bara, att du inte förhexar jäntorna, Anders! De ha så godt korn på arbetsbien, de. Men *du* är väl så säker, du låter inte slagta dig, för att bli af med honingen, frukten af din möda. Besitta, jag tror du får färg på kindknotorna... det var länge sedan jag såg annat än vaxet der!... Tag du andra bullen med, den lägger sig som bomull kring hjertat, sa lyktnanten och bestälde dubbel stoppning för bröstet. Det är qvickt, säger farfar, ty bomull är ett otyg mot kulor... Nå, jag tror det gick i herrn, hvasa? Kanske du inbillar dig, att inte moster har ögon, fast hon är gammal och grå. Der fins allt på kyrkovallen den, som inte skall sakna Janne, när du kommer. Var inte kaffet godt? Anfakta, jag tror du har röda ståndkragar!”

Gumman som ej låtit Anders få fram ett ord, småmyste, ristade på hufvudet och gick, mumlande för sig sjelf:

“Det kan hända, att jag i morgon sätter ett kors i takbjelken.”

Anders satt en stund med armarne hvilande på knäet. Hans blick irrade drömmande öfver trädgårdstappan, landsvägen och ängen på andra sidan om denna samt uppgick i den dunkla, blåa randen vid synkretsens gräns, bildad af en liten skogbevuxen kedja af höjder.

“Hvad mente moster?” sade han slutligen. “Röda ståndkragar! Jag kände verkligen, att jag blef röd om ör-

snibbarne. Hm! Kan undra om hennes "den" kommer på kyrkovallen?"

Vid denna fråga fick Anders brådtom. Snabt ilade handen med nålen upp och ned. Solstrålarne hoppade lekande omkring knapphålskanterna. Bin och brokiga humlor surrade kring fönstret. Stararne sjöngo sina små vistumpar, den lätta vinden förde ett snöfall af skära äple- och hvita päronblommor omkring och öfverströdde med dem gångarne. Flugorna kilade upp och ned för fönsterrutorna eller rusade sig af det i quasia doppade brödet och domnade. Krusbärsbuskarne grönskade yppigt, och maskrosor och smörblommor utbjödo sina kalkar till hungrande insektgäster. Farfar kom stultande ut i trädgården och band upp några blommor eller satte stöttor under trädgrenarne, och far satt i skjortärmarne på gungbrädet och rökade sin pipa.

Det blef efter hand kyrkdags. Man gjorde sig i ordning till den kära promenaden. Farfar bar sin gamla uniformsmössa samt en blå rock med medaljen, och höll i handen en lång spanskrörskäpp med silfverknapp. Far var klädd som folket är mest, och Anders glänste så fin i sin nya rock och den väl putsade hatten. Han såg verkligen icke så illa ut, der han gick på vägen mellan de båda andra, fastän han tog de vanliga skraddaretagen med armen och hade ryggen något bugtad.

Då de nalkades kyrkan och kommo fram till kyrkvallen, såg Anders nerifrån vägen, att der uppe bland den högtidsklädda flickgruppen fans *någon*, hvars röda hufvudduk återspeglade sig på hans egna kinder.

Han kastade blott en skygg blick dit upp, lyfte på hatten och tog med de båda gamle plats på en gammal graf, öfver hvilken låg en med inhuggna figurer försedd slät sten. Anders betraktade med förnumstig min lindblommorna, som lågo i böljor kring grafven, ditförda på sina vingar af luftdragen.

Omsider kom ringaren och tog ett par karlar med sig samt gick bort till den rödmålade klockstapeln, hvilken stod för sig sjelf på vallen. Snart ljud klockornas fullringning genom nejden. Karlarne lyfta vid första kläppslaget på sina hufvudbonader och fruntimren nego. Man begaf sig in i kyrkan. Utanför vapenhuset kom Anders nära jäntan med den röda dukan. Han helsade, tog hennes

hand, frågade hur det stod till, fick en nigning, ett "tackar bra" och ett "hur mår Qvisten sjelf?" till svar.

"Tackar... Är det adjunkten, som predikar i dag?" sporde Anders.

"Ja, ringaren sa det hemma i morse," svarade den vackra jäntan.

"Tycker Karin om hans predikningar?"

"Han lägger sina ord som om det vore tryckt."

"Riktigt... adjö, så länge!... Karin, kan man få ett luktande på lavendeln?" tillade Anders och fattade djerft flickans hand som höll blomsterqvasten, hvars välukt han begärligt inandades.

Det vore synd att säga, att ej Anders der inne i kyrkan hörde ordentligt på predikan. Men han kunde ej hjälpa, att han, då han skulle se efter psalmnumren på taflan, kom att titta bort till fruntimmersstolarne. I Solberga sutto karlarne och fruntimren hvar för sig i kyrkan. De voro der icke sammanblandade. Det hände då ibland, att hans blick kom att möta Karins. Slumpen har sina nycker.

Då messan var slut och man troppat ur kyrkan samt åter samlats på vällen, för att helsa adjunkten då han begaf sig af, kommo de unge öfverens om att samlas i Hultet, en vacker skogsdunge nära byn, der det fans snurrungor uppspikade mellan träden och en stor öppen plan, hvarest dansen gick lifligt på söndagseftermiddagarne under somnaren.

Anders kom dit, och Karin äfven med far och mor. Dessa voro ett välmående bondpar, och flickan var deras enda barn. Hon hade många friare, men ingen fick veta besked. Hon tyktes föredraga Janne Qvist, hvarför också Anders alltid höll sig på afstånd. Men en jungfrus vägar till en gosses hjerta gå i många bugter. Huru det nu bugtade sig, så kom Karins bild in i Anders hjerta och der satt den, som om han vore insydd med rosenrödt silke.

Fiolerna spelte upp, och snart svängde paren kring i gröngräset. Somliga sjöngo i takt med musiken. De dansade med hela sin varelse. Det var ej allenast deras ben, som rörde sig. Anders var med i hyrjveln och dansade med Karin, så att svetten rann från pannorna på dem båda.

Här gungades, der sprangs enkleken, här rullades hjul, der hystades slant, här gingo par om par kring under de lummiga trädens kronor, der spelades kronvägg mot en gammal hundraårig ek. Vid grinden stod en ölvagn, kring hvilken man samlades för att få förfriskningar. Och när dagen var slut, bjöd Anders Karin och hennes föräldrar på öl och karameller samt pepparkakor. Karin drack ej öl, men mumsade på pepparkakorna och läste kikande af skratt deviserna på karamellerna. Anders räckte henne en, som han utvalt.

“Göm den och tänk på Qvistens Anders!” sade han, mäktat allvarlig i blick och hug.

Der stod:

Den tös, som jag vill ha, skall vara skön och heta Karin,
Men med sitt fagra skinn hon dock ej vara får ingmarig.

Karin blef blossande röd och stack karamellen ned i kjortelsäcken. Hon gapskrattade, fast det lät litet konstladt, sökte bland sina egna karameller och gaf slutligen Anders en.

“Gåfvor och gengåfvor!” sade hon och vände sig till sin mor, tilläggande: “Det är så varmt här i solen. Kom, mor, så gå vi bort under träden.”

De gingo, och Anders stod kvar och läste på devisen:

Så många vackra ord ju karlarne de rita,
Men kan man väl på deras löften sig förlita?

“Ja, det kan man!” mumlade Anders för sig sjelf.

Och det dansades, till solen var nedgången och trasten flöjtade i buskarne och månens silfverglitter darrade mellan träden.

Man troppade åter af hem under sång och skratt. Anders höll Karin i handen. De sjöngo med ibland, men de tego också ibland. Det var då, deras hjertan talade högst. De stannade utanför grinden till Karins föräldrars gård.

“Det fins karlar, på hvilkas löften man kan lita,” sade Anders i djup ton.

“Det fins jäntor, som icke äro ingmariga,” sade Karin och log.

Det leendet följde Anders på hemvägen. Det var ett stjernskott för hans själs öga. Han behöfde blott önska

något, och det skulle ske. Hade han vetat af, att Janne satt i fängelset, skulle han önskat honom fri — nu önskade han sig sjelf bojer för hela lifvet.

“Så står det på ordena!” skulle farfar sagt, ifall han hade haft kunskap derom.

Det växer ej liljekonvaljer mellan gatstenarne hvarken i de stora eller små städerna. Men i husen vid både de breda och de smala gatorna blommar mången enkel och naturlig varelse, blyg men fångslande som en liljekonvalje. Man känner det så ljuft i dess närhet, man smekes deraf — men ve den som bryter den!

Någonstädes i Göteborgsförstaden Masthugget låg då, och kanske det ligger der ännu, ett litet rödstruket hus med hvitmålade fönsterfoder och luckor. Huset var ej högt. De små tioåringarne i trakten kastade lätt snöbollar om vintern och riktiga bollar om sommaren öfver dess ås.

Det huset hade en egen historia. Alla gamla hus ha sin historia. Det är med dem som med gamla böcker: den, som kan läsa i dem, kan deraf inhemta mycket. För många år sedan beboddes det af blott en enda mensklig varelse: en gubbe som var ökad i trakten och med hvilken mödrar och ammor skrämde de små till tystnad.

Han gick sällan ut, men då man såg honom på gatorna, bar han alltid en brun kamelottskappa med f. d. svart sametskrage samt hade på hufvudet en blå mössa med stor bred skärm, hvilken skyddade hans svaga ögon mot solen.

Man visste ej riktigt, hvad gubben tog sig till; men ett rykte spred sig och vann tilltro, att han procentade — det var ett lagbrott på den tiden, nu är det en tillämpning af lagen om räntans frihet — och utsugade behöfvande, som vände sig till honom. Härmed må vara huru som helst; men säkert är, att gubben troddes vara rik, mycket rik. Det fans på den tiden ej mycket silfver och guld i Masthuggsbergen. Det var till och med litet vågadt att föra sådant med sig dit.

Men en dag hörde man djup förvåning uttalas öfver, att gubben ej synts till på någon tid. Många hade klappat på hans dörr. Denna hade lika litet öppnats nu, som hans hjerta förr för den behöfvande. Man slog på de till-

skrufvade luckorna. Intet ljud. Folk började snart samlas utanför, och mer än en betraktade med en viss skygghet huset. Polis kom till, man bröt sig in och läste nu en blodfläckad sida i husets historia.

I ett temligen stort rum låg den gamle utsträckt på golfvet i stelnadt blod. Hans hufvud bar flera djupa sår, och hans händer voro sargade, likasom hans ansigte illa tilltygadt. En gammal grönmålad pulpet var uppbruten, likaså en omålad träkista.

Det var tydligt, att några brottslingar på ett eller annat sätt kommit in i huset, för att plundra den för rik ansedde gubben, och att de dödat honom, då han satt sig till motvärn. Misstankarne vände sig snart mot en bokbindaregesäll, som stundom besökt den gamle, men det fans inga vitnen, och den anklagade gick fri, ehuru alla sedan skydde honom. Han hade förut då jag kände honom, varit en driftig och sträfsam arbetare, men den allmänna misstro, som nu tryckte på honom, — kanske äfven ett dåligt samvete, — gjorde honom snart till en stackare. Han förföll, stal, öfverbevisades och kom på fästning, efterlemnande sin familj, en hustru och tvenne söner, i armod. Den ene af sönerne försvann snart; den andre blef skräddare, en flitig man, och gifte sig med en vacker flicka från Kungelf, hvilken förstod konsten att baka pepparkakor. Hon bakade sådana åt madamer, som sedan sålde dem vid sina små bord bredvid karameller, äplen, päron och lemondrops.

Han sydde och hon bakade, och snart hade de fått ihop till ett litet eget hus, ty det var nu engång deras högsta åstundan, såsom svenske arbetarens i allmänhet, att komma under eget tak.

Det af den mördade gubben förr bebodda huset fans att köpa till billigt pris, ja, man ville nästan skänka bort det, för att det icke skulle stå och förfalla. Några stackare hade visserligen bott der, men då de väl sågo sig i tillfälle att betala en någorlunda hyra, så flyttade de. Hvem vill vara utsatt för spökerier och dertill ordentligt betala hyra? Ty att det spökade i huset, det var då gifvet. Något tvifvel derom kunde ej finnas. Ibland om nätterna, vid tofslaget, hördes det liksom bultningar i väggen, och de, som bodde der, sågo ofta en stor svart katt springa öfver gården. Det var ingen vanlig katt, ty

då hade ju spökeriet ingenting betydt, utan denne hade glödande kol i stället för ögon och bar liksom en svans af eld.

En trumslagare, som varit med i finska kriget och der lärt sig mer än mången kunde tro af trolldomsväsendet, i hvilket finnarne skola vara särdeles hemmastadda, sade att katten var från sjelfva helvetet, ty alla djur, som komma derifrån, ha blott djurets yttre skepelse, men innanför äro de en brinnande eld. Dessa djur äro i lifstiden dåliga människors andar, som äro fångna i den onde och hvilka han sålunda skickar ut på jorden, sig sjelfvom till till straff. Trumslagaren ville ej svära, men, så gammal han var, slå sina femtio trumhvirflar på, att katten icke var någon annan, än den gamle procentaren som för sina synders skull gick igen, för att speja efter huruvida icke tjuvarne och mördarne glömt qvar något af mammon. Eftersom ingen af de andra personerna i trakten varit hvarken hos trollkarlarne i Finland eller i helvetet, så kunde man ej heller säga, om trumslagaren hade rätt eller orätt. Och eftersom det ej ges någon rök utan eld, så måste katten vara något ondt.

Och huset skyddes fortfarande som pesten.

Skräddaren och hans hustru tänkte mycket på att köpa sig huset. De hade intet ondt gjort, och de hade därför ej heller något att frukta. Mannen hyste dock till en början en viss motvilja, på grund af de misstankar för mordet som hvilade på hans far. Men han var inom sig lifligt öfvertygad om, att hans far ej var mördaren, och att han endast sjunkit ned till brottsling, därför att han genom misstankarna grymt utstötts ur sina bekantas krets och fränstulits deras aktning. Han gick till en prestman och rådgjorde med honom, hvarpå han beslöt att icke längre motsätta sig sin hustrus önskan, utan köpa huset.

Han fick det för ett rampris och flyttade snart till allas förvåning dit in med sin gumma, hennes pepparkaksdeg och deras gemensamma lilla flicka. Huset reparerades och ommålades, nya tapeter kommo på, golven omlades, kakelugnarne omsattes, spiseln i köket hvitlimmades och vinden rengjordes — och snart stod det der så prydligt, ljusst och glädt, och solen sken in genom fönsterrutorna och kastade sina guldplantsar på lillans ljuslockiga hufvud, der hon låg och lekte på golfvet, å samma fläck der mordet skett.

Till att börja med tvekade en och annan madam att gå dit och taga sina pepparkakor. Men kunderna voro ej dermed belåtna, och affärerna gå framför allt.

Man sade visserligen till Svensson — så hette skräddaren —, att det var en hädelse af honom att bo i detta hus, det skulle aldrig kunna sluta väl; men Svensson vände då alltid den tilltalande ryggen och såg sjelf helt obekymrad ut.

Tiden rullar på hjul. Man glömde snart procentaren, mordet, bultningarne och sjelfve den djefvulske katten. Intet ondt kunde sägas om Svenssons. De voro hederliga menniskor, sträfsamma och hjertliga. De hade ej obetydligt med penningar ute, såsom man säger, och deras dotter var en vacker strålande ungmö — en hjertegodt doftande blomma, med oskuld i hug och i blick, med skärhet i själ och på panna.

Madam Svensson bakade ännu vid tiden för vår berättelse "Kungelfs pepparkakor", dottern sydde västar åt en af storskräddarne i staden, fadern hade fullt upp att göra, men synen hade blifvit litet svag på senare tiden, hvarför han tänkte att taga sig en medhjelpare, och steglitsen sjöng i sin bur i fönstret hela förmiddagen.

Vår bekante f. d. hattmakaremästare Bylund var en gammal vän till Svensson; de skulle till och med vara litet slägt på mödernet, ty Svenssons mor var från Stockholms-trakten, der äfven Bylundska familjens stamträd slagit ut sina flesta skott.

Bylund var visserligen lättsinnig, men hade dock ett godt hjerta, och då Janne Qvist blef insatt, arbetade han genast på att åter få honom fri. Han talade vid polis-mästaren mellan fyra blåa ögon, såsom han uttryckte sig, och förestälde denne, att Janne var en stackars bondgosse, som ingenting lärt af städernas finare seder. Lagmannen borde därför låta det stanna vid skrämselfn.

Janne behandlades också med mildhet, fick erlägga sin plikt och frigafs, mottagen under himmelens tak af Bylund, som strålade af belåtenhet, och bjöd sin unge vän på en middagsrisp. Janne tvekade först, ty början kan få ett ledsamt slut, det hade han nog fått sanna; men Bylund var enträgen, och Janne gaf vika.

Snart sutto de båda vid hvar sin tallrik på ett näringsställe.

“Nå, kära Qvist,” sade Bylund, “hvad skola vi nu finna på åt dig? Det är väl på tiden, att du kryper upp på skräddarbordet igen. Ser du, det är inte bra att göra hela lifvet till en frimåndag, man blir då en sådan eländig sudd, och det är du ännu för god till. En annan sak med mig, jag gör både felb- och blyhattar, det hör till yrket. Men det är skilnad på hattar, förstår du: felbhattarne gör man för andra, blyhattarne får man bära sjelf. Köp dig aldrig af den senare sorten, min gosse. *De* passa aldrig någon menniska rätt, och så trycka de här öfver pannan, så att tanken blir så platt och hopklämd som en pannkaka... Du har inte haft någon Lina, du, att bli af med. Ser du, de flicksnärtorna de äro som lyktgubbarna på kyrkogården. Man lockas af ljusglansen. Man kilar efter dem. De dansa undan som dagsländorna öfver vågen. Slutligen smyger man sakta fram. De hålla sig stilla, man sträcker ut händerna för att gripa tag i dem, ännu ett språng framåt, för att få dem i sin famn, och så — vips! — ligger man der hufvudstupa i den nygrädda grafven, i sin framtids och sin lyckas graf. Man får mer och mer mull på sig, man griper rycktals efter att arbeta sig upp igen, men krafterna räcka icke till och så får man beskedligt finna sig, tills man slutligen är lefvande begrafven och till sist får sitta som en eländig, varnande på sin “egen kulle“.

Bylund, som härunder blifvit allvarsam, försjönk för en stund inom sig sjelf. Janne hade ej riktigt förstått hans ord, men han kände sig liksom fattad af medlidande med den gamle gesällen. Denne hade någonting söndrigt inom sig, det märkte han. Det muntra talet är ej alltid det glada sinnet.

Slutligen ruskade Bylund upp sig, tömde sitt glas i ett drag och utbrast med ett skratt, som dock lät konstladt och därför klanglöst:

“Kulle, sa’ jag! Så var det, ja! Kulle som kulle. Hattkulle och grafkulle det kan vara detsamma, man har dem båda på sig öfverhufvud taget... Men nu till dig, Qvist, ursäkt att jag råkat in på saker, som inte höra hit mer än flugor i kålen. Du vill väl ha arbete, kan jag tro, arbete befordrar helsa och välstånd?”

“Javisst,” svarade Janne.

“Men om jag inte misstar mig, sa tjuften om silfverskedarne, så är du bara bondskräddare, och det duger inte rätt i en stad, förstår du.“

“Åh, jag har sytt åt både kronofogden och presten der hemma,“ anmärkte Janne.

“Jag tviflar inte derpå. Men ser du, att sy åt prester, är inte detsamma som att sy åt snobbar. Presterna äro icke af denna världen, eller böra åtminstone inte vara det, medan det just är snobbarnes kännemärke, att de äro verldsliga. Kaftanen är verkligen himmelsvidt skild från salongsfracken.“

Janne blef något nedslagen. Han hade redan sjelf sett på stadssnitten, att det var långt härifrån till Solberga. Det låg sanning i Bylunds ord.

“Men huru skall jag då bete mig?“ sade Janne efter en stund.

“Var lugn, du. Först och främst är det gifvet, att du icke kan komma till en storskräddare nu genast. Den, som vill äta körsbär med de stora, innan han fått tänder dertill, ser du, han kan så lätt få kärnorna i synen. Hos en medelskräddare är du ej heller lämplig nu. Summan är således den, att du måste söka dig till en liten skräddare. Den, som kryper, kommer också fram. Kryp du på rätta vägen, kära Qvisten, så hittar du nog målet.“

“Bylund har rätt han,“ sade Janne, “jag får gå ut och söka efter någon småskräddare.“

“Alldeles så, min gosse. Jag känner just en dylik. Det är en liten lycklig familj, alldeles sådan som jag skulle skaffat mig, om inte onda makter fått fatt med Lina. Men der lyckan bor, är det synd att köra ut henne. Lyckan och olyckan äro nära grannar, det kan så lätt hända, att de få byta om rum. Ser du, jag vill inte gerna släppa in någon varg bland lammen. Man får vara på sin vakt, för ty om ulfven än kan “fader vår“, så ropar han likväl på lamm.“

“Jag förstår inte hvad Bylund menar,“ sade Janne.

“Jo, Quist, jag menar, att om jag skaffar dig plats hos min vän skräddaren, så får du lofva mig och dig sjelf att icke komma mitt förtroende på skam. Lögn och latin gå världen rundt, säger ordspråket, man vet inte hvar man har lögnen, den spinnes så ofta på sanningens ten; men du ser mig så ärlig och hederlig ut, att jag hos dig

vill tro på sanningen, utan att frukta lögnen. Der har du min hand, slå till och lofva mig, att om du än kommer att se djupt ned i ett par vackra flickögon, du likväl inte vill dra fram vatten ur deras brunnar . . . sådana bruka ge vatten, då glädjen är all och sorgen är gäst.

“Det lofvar jag,” försäkrade Janne och tryckte Bylunds hand.

“Nå, kom då, låtom oss smida, medan jernet är varmt, det skulle annars kunna hända, att jag blefve stålsatt, och det vore synd om dig.”

De lemnade traktörsstället och begåfvo sig ut i Masthugget, der Bylund förde sin vän till skräddare Svenssons hus. De stego in och välkomnades hjertligt af Svensson sjelf och hans hustru. Dottern var ute med sömnad. Bylund framställde genast sitt och Jannes ärende. Han hade hört af Svensson, att denne behöfde en medhjelpare. Det hamnade sig så, att han träffat sin unge vän här, Janne Qvist från Solberga by, hvilken just ville ha sig plats.

Svensson kastade en blick på sin gumma, som tyckte om Jannes vackra och öppna ansigte och därför nu nickade åt sin man. Denne förklarade sig derpå villig att mottaga Janne. Några förfrågningar i yrket gjordes, hvarefter man kom öfverens om, att Janne skulle, såsom det på den tiden hette, gå i förbund med Svensson och lära riktigt ut hos denne, för att kunna bli riktig gesäll. Han skulle under tiden ha allting fritt och en liten veckopenning, som räckte till för de kläder, han kunde behöfva.

Svenssons dotter kom snart hem, strålande och fager som en nyutslagen blomma i vårsol. Gången och den friska luften hade lockat fram rosor på hennes kinder. Oskulden och samvetsfriden lekte som genier i läpparnes veck: den leken kallas af människorna för leende. Leendet är det godas stämpel, der det är ärligt. Vår Herre har sjelf graverat sigillet. Han trycker det i det varma hjertats mjuka vax, hvarifrån det återstrålar på läppar och i blick.

Janne steg blygt upp och helsade något tafatt. Helena, så hette flickan, rodnade vid åsynen af den unge främmande karlen. Men då Bylund berättat, huru det förhöll sig med denne, gick hon fram till honom och räckte honom hjertligt handen. Janne fattade blott fingerspetsarne.

Madam Svensson bjöd på kaffe, med färska bullar och de förträffligaste pepparkaksstjerner. Bylunds annars rödfnasiga ansigte strålade nu riktigt, och hans tunga gick snabb som ett par lärkvingar.

Dagen derefter började Janne sitt arbete. Han var snart inne i det, och den allmänna flit, som rådde inom den lilla familjen, inverkade fördelaktigt på honom.

Dag gick och dag kom. Janne, hvars välljudande stämman snart blef känd inom familjen, sjöng i kapp med steglitsen i det lilla arbetsrummet, der far skar till och Helena då och då stannade i sin väststickning, för att dels lyssna på Janne, dels stundom låta sin blick dröjande hvila på hans friska och vackra anlete.

Om söndagarne bar det ut i fria luften. Man tog då ofta mat med sig och begaf sig öfver till Hisingen, der man roade sig med några andra bekanta i gröngräset. Ungdomen sprang sista paret ut eller dansade, om någon birfilare fans att tillgå, medan de gamle sutto och pratade om sina minnen, afbrutna af de näsvisa flugorna. Men dessa tillhöra nu en gång sommaren. Hvad vore väl sommaren utan flugor? Lika matt och klen som en fluga utan sommar.

Ibland sjöng Janne: "Flickan som gångar i rosendelund", "I tornets djup, fördold för verdens öga" — eller någon annan visa. Hans röst klingade så fyllig och behaglig i det fria, bland berg och i dal. Flickorna lyssnade tysta som andar, tills Bylund, som nästan alltid var med på dessa utflykter, kom fram med någon qvickhet, då de alla började fnissa och skratta. Den Bylund, han var då så treflig!

Flickorna bundo eklöfskransar åt de unge karlarne, som i stället klättrade bland bergen efter blommor åt de förra, man sökte efter önske-fyrväppling: flickorna skrämdes af en orm, hvilken deras riddare förgäfves forskade efter.

"Den ormen närden I vid er egen barm, töser!" skratade Bylund, och flickorna rodnade, under det att några blickar förstulet möttes, åtföljda af en lätt rodnad.

Men sommaren tog slut och hösten med. Man traskade igenom vintern, och det vardt åter vår. Det hade under tiden händt åtskilligt. Mellan Janne och Helena hade ett visst förtroligt förhållande inträdt, hvilket föräldrarna ännu icke märkt, men som deremot ej undgått Bylunds skarpa öga.

Denne hade också en gång tagit Janne med sig ut, i afsigt att ytterligare varna honom för att icke sprida sorg inom en familj, der endast glädje och trefnad hittills rådt.

“Jag vet inte, hvad Bylund menar!” sade Janne något förlägen och förargad på samma gång.

“Jaså, tror du inte, att Bylund har ögon att se med? Men det kan vara detsamma så länge. Jag ser nog på dig, att du förstår mig mycket bra. I tukt och ära må kärlek ges. Men du är ju ännu inte ens gesäll, och för att kunna gifta sig är det inte nog med att bli gift. Man tråcklar inte ihop det, som skall vara fastlödt för hela lifvet, förstår han det, munsior? Det är ingen konst att dansa, när lyckan är spelman. Men hon kan fly sin kos . . . dansen får sluta, och det kan bli sorg af i stället, nöd och elände, om man inte kan försörja sig, förstår han det, hvasa?”

Janne skildes vid Bylund. Det var första gången han tyckte, att denne föreföll honom besvärlig med sitt förmynderskap. Men inom sig kunde han ej neka till, att han hade rätt. Han föresatte sig därför att arbeta rakst, så att han kunde bli gesäll fram på sommaren.

Sommaren kom också med den dag, då skraddaregesällerna höllo sin kvartalssammankomst uppe på Herberget, för att godkänna och i sitt samqväm intaga den eller de lärlingar, som nu voro värdiga att bli gesäller och riktiga herrar. De hade hittills endast varit halfherrar. Janne hade sitt utlärlingsbref på fickan och stod så fin och ståtlig der hemma, färdig att begifva sig af för att genomgå den betydelsefulla stund, då han skulle hedras med rang, heder och värdighet af gesäll.

Han såg bra ut, och det fans bestämdt inte “frackare” skraddare till i hela stan än Janne. Så tyckte åtminstone madam Svensson och Helena, som hjertligt tryckte hans hand till lyckönskan.

Han gick och kom fram till Herberget, der han måste vänta en stund i ett yttre rum, medan skräets mera högt

uppsatte voro upptagna i rummet innanför med lådan. Omsider kom åldgesällen ut med sin staf och bad Janne stiga in.

Der satt vid ändan af ett bord i högsätet en gammal skräddaremästare, som var ålderman, och vid sidan af honom några andra mästare såsom bisittare, hvarförutan de öfriga stolarne upptogos af hedervärda gesäller.

På bordet stod ett större, rikt utsiradt skrin, den s. k. "lådan", i hvilken penningar och dokument förvarades, samt en stor silfverbägare, hvilken nämnts "Välkomsten".

Janne tillsporades om sitt namn och fick derpå lemna sina betyg till åldgesällen, som å sin sida öfverantvardade dem till åldermannen. Betygen upplästes med högtidlig min, hvarefter åldermannen sporde:

"Viljen I, bisittare och gesäller af det hedervärda skräddare-embetet, godkänna, i vårt skrå och i edert gesällförbund emottaga Janne Qvist, utlärd hos den till denna låda hörande skräddaremästaren Svensson i Haga?"

Hvartill alla svarade:

"Ja, vi vilja det!"

Janne fördes nu af åldgesällen fram till åldermannen, som räckte honom handen, helsade honom välkommen och bjöd honom tömma "Välkomsten".

Bägaren, som så nämndes, var temligen stor, af silfver och försedd med ett lock, å hvilket embetets emblemer voro anbragta. Kring bägarens rand hängde eklöf af silfver lösa på utstående hakar. Om något af bladen föll af, måste den drickande plikta 3 skilling för hvarje blad.

Janne tog bägaren och förde den till munnen. Nästan alla bladen föllo af. Man skrattade af hjertans grund. Janne ville förlägen sätta bägaren ifrån sig, men uppmanades af åldermannen att dricka.

"Låt dem ligga så länge! Det blir nog bra med dem!" sade han och småskrattade, hvarefter äfven bisittarne instämde.

Janne drack. Man tog upp de tappade bladen, hvarefter han fick till den som svarade för lådan, eller skattmästaren, afemna de penningar, som erfordrades för äran att komma bland gesällerna. Det gick med plikten upp till något öfver 15 Rdr.

Derpå upplöstes lådan, som man kallade det, och nu inkom punsch och toddy. Man tände sina pipor, rökade, klingade och drack. Janne fick sig en hel del nya bröder.

Han bjöds och måste sjelf bjuda. Man salade ihop till en liten qvällsrisk. Det var ett riktigt kalas i Herberget, och det led fram mot morgonen, då Janne kom hem.

På förmiddagen vaknade den nye gesällen, då ett par af hans vänner från natten förut kommo och hemtade honom. Man skulle ut och hafva sig en pinne, för att qväfva osen från kalaset.

Janne gick ej ens ned till Svenssons, utan följde med dem, liksom i en känsla af blygsel. Man besökte närmaste näringsställe, och surrandet började genast, tills på eftermiddagen Bylund af en händelse kom och lyckades få Janne derifrån samt hem.

Hos Svensson var ingen hemma mer än Helena. Far och mor voro borta på barndop hos en bekant. Helena var äfven bjuden med. Hon hade bjudits riktigt med kort och dessutom fått i förtroende veta, att hon skulle stå fadder mot en ung högare, som hade mycket goda ögon till henne. Men hon hade klagat öfver örsprång och tandvärk, och ej kunnat förmås att hörsamma inbjudningen.

Sanna förhållandet var, att hon kände sig orolig. Janne hade kommit så sent hem och gått ut igen med de halfrusige karlarna. Hon hade sett honom sjelf, och han föreföll henne så besynnerlig.

Han hade visserligen aldrig sagt till henne något, som antydde, att han för henne hyste en varmare känsla. Hon hade naturligtvis å sin sida ej heller yppat något i den vägen. Men det var dock emellan dem något, som gjorde att hon tyckte sig hafva en viss rättighet öfver honom. Då en qvinna fattat böjelse för en man och känt inom sig, att hon ej är honom likgiltig, anser hon sig redan på visst sätt som hans herskarinna. Hon anger det icke med ett enda ord, men mannen känner likväl inflytandet deraf. Ofta är det ett välde till godo.

Janne ville just gå upp på sitt vindsrum, ty han hade ingen lust för arbete i dag, om han ens kunde arbeta, då stugudörren öppnades och Helena liksom händelsevis kom ut i förstugan.

“Se, är herr Qvist hemma?” sade hon.

“Sä-äkert, mamsell Helena,” svarade Janne och stödde sig mot väggen.

“Vill inte herr Qvist stiga in?” fortfor hon och räckte honom handen, som han med slö blick mottog.

“Jo-o bevars!”

De gingo in, men värmen här steg Janne åt hufvudet, så att han vacklade. Helena gaf till ett skri af förskräckelse och fick tag i honom samt förde honom bort till soffan.

“Var det i ett sådant tillstånd jag skulle få återse den nye gesällen?” sade hon och häftade på den druckne en blick, som talade mer än ord.

Janne kände den genomtränga hela sin varelse, och dimmorna skingrades för en stund från hans töckniga hjerna.

Helena teg, ingen snyftning, ingen suck trängde sig fram ur hennes bröst, det hvilade öfver detta så täcka och behagliga anlete ett drag af den djupaste smärta. Hennes ögon molnhöljdes, och plötsligt började den ena klara perlan efter den andra tyst qvälla fram och bana sig väg utför kinderna.

Janne såg dem. De föllo som smält bly på hans samvete. Han skulle velat gifva aldrig det, om de ej framlockats; men plötsligt blef han förargad. Det inträder så ofta nyckfulla vindkast hos druckne. Hvarför grät hon? Föllo tårarne öfver honom? Bevars, var han att gråta öfver? I vredesmod yttrade han några hårda ord till Helena. Hon såg förvånad upp på honom. Tårarne afstannade plötsligt. Hon blef blek som ett lik, och smärtan trädde bestämdare än förut fram.

Hon reste sig och gick utan ett ord ut i köket. Det var en prøfvostund för henne. Hon var ensam med Gud och flydde i bönen till Honom. Hon kände sig så öfvergifven, så djupt olycklig. Det fins vissa band, genom hvilka menniskorna äro fästa vid hvarandra och lifvet; när ett af dem håller på att slitas sönder, är det som om det ville taga hela ens inre väsende med. När blomstjelen brytes, vissnar blomman.

Trotsig reste sig nu äfven Janne. Han behöfde ej stå på tå, han. Hvad hade hon att blanda sig i hans angelägenheter? Var han inte fri herre och gesäll, kanske? Var han väl att gråta åt?

Han vacklade öfver golfvet och gick upp i sin vindskupa. Han kastade sig på sängen. Men trotsset föll snart. Han kunde ej få de tårarne ur sina tankar. De sutto der fast, huru mycket han än sökte att förjaga dem. Slutligen

insomnade han, men ännu i drömmens virrvarr följde honom tårarna, och han vaknade mer än en gång plötsligt upp och stirrade omkring sig, men för att åter sjunka i tung dvala.

Der nere satt Helena. När Janne gått, hade hon åter kommit in i verkstadsrummet. Hon förmådde ingenting taga sig för, hon kunde endast försjunka i sig själf. Att stiga ned i sig själf är icke alltid det lättaste. Det fins så mycket, som håller en kvar på ytan. Men sorgen brukar snart rödja upp vägen ned till djupet. Hon drar en med makt dit ned. Det är mången, som genom sorgen funnit sig själf.

Men genom töcknet spred sig snart en stråle. Det var en ljusstrimma af hopp. Hon nästan log åt densamma, i det hennes panna åter höjdes. Det var ett förtjusande leende detta, och den som i denna stund sett henne, skulle funnit henne oemotståndligt tilldragande.

Hvad var det för ett hopp? Hvad var det för ett leende?

Hon skulle vända Janne ifrån den oriktiga väg han beträdt. Hon skulle kämpa mot den onda makt, som ville draga honom till sig. Man skulle få se, att hennes kärlek skulle varda denna öfvermäktig. Ty *han* älskade äfven henne. Men huru kunde hon veta det? Ah, hon visste det icke alls, men hon kände det. Och härvid sänkte hon åter hufvudet, i det hennes kinder höljdes i den djupaste rodnad. Hon kände, att äfven hon älskade honom. Fast nej, det hade hon känt förut, men nu *visste* hon det. Sorgen hade banat vägen till sjelfmedvetandet.

I sin kärlek är qvinnan uppoffrande och sjelfvisk. Hon skulle offra sig, för att bättra honom och vinna honom. Ty då återvann hon äfven sig själf.

I Solberga hade tiden gått som den gör mest. En dag hade Anders talat vid sin far och sagt honom, att han hade Karin kär och ville gifta sig med henne. Qvisten hade visst ingenting deremot. Hela världen skulle få gifta sig för honom, och Anders med. Anders bad honom då att begifva sig till Karins föräldrar och i vanlig form fria för sonen. Qvisten gick in derpå, men sade likväl:

“Du är väl säker om tösen? Jag har ingen lust att vända tillbaka med oförrättadt ärende.”

“Om jag är säker!” svarade Anders med ett oefterhärmligt leende, som fadern fann vara svar nog.

Följande söndag på eftermiddagen begåfvo sig Qvisten och Anders till Karins föräldrars gård, båda putsade och högtidliga. De blefvo under vägen flera gånger ombedda att stiga in i granngårdarne, men Qvisten ristade på hufvudet och såg så viktig ut, att man ej vågade envisas.

De båda i så ödesdigert ärende stadde männen kommo omsider fram till grinden till Karins hem. Här stannade de, och Anders löste nu upp ett af de tvenne knytten han burit. Det innehöll två par blanksvärtade galoscher, af hvilka Qvistarne tog på sig hvardera sitt par. För att de ej skulle dammas ned på vägen, hade Anders haft dem i knytet.

Äfven det andra knytet löste Anders nu upp. Det innehöll en psalmbok och en sidenschalett. Derjemte tog han fram ur en västfickan en tjock silfverring, som han åter stoppade ned. Psalmboken och duken försvunno i rockfickan.

Qvisten tog upp sin stora messingssnusdosa med spegel på locket och såg sig deri, för att tillse huruvida den med upphöjda blommor utsydda halskragen stod riktigt styf. Han myste belåtet, så att han helt säkert fann allt ganska godt. Äfven Anders speglade sig och ordnade rosetten på sin halsduk.

“Kom, min son!” sade Qvisten med en stor åtbörd och öppnade grinden.

Bandhunden gläfsade emot dem, men skälde ej som annars. Detta märkliga tecken kom Qvisten att hemlighetsfullt nicka åt Anders, som nu såg ännu fryntligare ut än förut. Karins far kom ut på farstuvisten och tog emot de båda vännerna, med hvilka han kraftigt skakade hand.

“Det var då ett för rart besök,” sade han och klappade vänskapligt Qvisten på axeln samt nickade åt Anders. “Nu skall mor bli glad. Hon sa just för en stund sedan, att skatorna hållit ett fasligt lefverne och bådat främmande, medan jag och Karin voro i kyrkan. Se så, stigen på, god’ vänner!”

Man lydde inbjudningen och steg in i den nu fint och propert uppfejade storstugan, der mor satt i sin län-

stol med bibeln framför sig. Karin syntes ej till. Men Anders' spejande öga hade, innan de gingo in, likväl sett henne stå dold bakom gardinen i ett rum intill.

De båda skräddarne bugade sig och togo morskan i hand samt frågade båda, huru det stod till, ochingo till svar:

“Åhjo, tack som frågar! Än ni sjelfve?”

Sedan man tagit plats, inträdde en längre tystnad, hvarunder Qvisten och Anders oafåtligt stirrade ned på golvet, medan morskan satt och lekte med förklädesbandet, under det far såg ut genom fönstret på den klara himlen.

Slutligen bröt Qvist tystnaden och sade med en ton så genomträngd af högtidligt allvar, att man kunnat tro det gälla ett konungadömes vara eller icke vara:

“Vi ha haft godt väder några dagar. Har ni fått in höet, fader Lars?”

“För det mesta; vi ha blott några stackar qvar.”

“Ja, det är ett Guds välsignadt väder!” instämde morskan och slog en lycka på förklädesbandet.

Man försjönk åter i tystnad, tills omsider Qvisten harklade sig, steg upp, gick fram till bonden och hans gumma samt för sin Anders anhöll om Karins hand.

Föräldrarne syntes i grunden ganska belättna, men det gick icke an att svara ja alldeles på fläcken, i synnerhet som friaren ju blott var en skrädare, fast burgen, under det Karin var hemmanssegaredotter. Man gjorde några slingerbultar, tills gumman slutligen sade:

“Har du ingenting emot det, Lars, så i Guds namn, om flickan vill.”

“Ja, om Karin vill,” ifogade fadern.

Qvisten bugade sig i all höfviskhet, och modern anmärkte, att hon trodde Karin vara inne i handkammaren.

Anders förstod vinken och syntes snart aflägsna sig ur storstugan samt gå in i handkammaren. De gamle talade om, huru man skulle ställa det för de unga.

Och dessa? Jo, Anders han tog upp den tjocka silfverringen och sporde Karin, om han fick träda den på hennes finger, hvartill hon svarade, att hon knappast trodde den passa.

“Det går ju an att försöka,” sade Anders och trädde ringen på rätta fingret. “Men nu kan jag inte få af den igen,” tillade han skrattande.

“Då får den väl sitta der,” sade hon skälmskt.

“Så länge Karin lefver?” sporde han.

Hon svarade ej, utan vände rodnande bort hufvudet.

Anders tog nu fram psalmboken och sidenschaletten och frågade henne, om han finge förära henne dessa som fästegåfva. Karin svarade icke, utan neg, tog emot presenten och dolde sitt hufvud vid Anders' bröst. Han lyfte upp det igen, såg in i hennes ögon och kysste henne.

“Bra marscheradt!” ljöd en röst från det öppna fönstret.

Det var Anders' farfar, gamle knekten, som kommit linkande efter och händelsevis tittat in genom handkammarfönstret.

“Tag om tempot!” tillade han. “Det gick så bra.”

Anders lydte och tog om tempot. Mot gamle farfar vågade ju ingen vara ohörsam.

Det var en märke-dag i Solberga. Ett ovanligt bröllop skulle firas. Det skulle stå i dagarne sju. Anders Qvist och Karin skulle sammanvigas för hela lifvet. I Karins föräldrars gård hade det bakats och stekts en vecka bortåt. Karin var ju enda barnet, och bröllopet skulle därför bli riktigt storståtligt. I hvar och hvarannan gård i byn hade det äfven bakats och kokats och stekts, ty mer än halfva byn var bjuden på högtidligheten, och hvarje morska ville ha med sig förning, som hette duga.

Alla gossarne i byn hade varit ute och plundrat skogsbruden på grönt, för att göra det riktigt fint i bröllopsgården, der man ute på sjelfva gården uppfört en stor löfsal, hvarest mat och dryckjom skulle serveras, under det man äfven klädt logen, der dansen skulle trådas både nätter och dagar.

Redan tidigt på morgonen samlades man åkande eller ridande i bröllopsgården, för att följa brudparet till kyrkan. Alla välkomnades med mat och färsköl, men ingen fick ännu se Karin, ty det kunde bringa olycka, och Anders var ej kommen.

Snart anlände han dock, åkande med sin far, farfar och ett par andra närmare bekanta, under det några unga karlar, ståtliga bondsöner, redo kring vagnen som brudsvenner, alla med sina blomsterqvastar i knapphålet. Anders var så fin och prydlig, som en brudgum höfves. Hatten glänste som siden, och skjortkragen var så hvit som nyfallen snö; snibbarne af den brokiga halsduken voro omsorgsfullt utbredda och händerna omgäfvos af tätt åtsittande gula handskar med röda stickningar på, hvilka konstnärligt utförts af handskmakaren i stan. Den blomsterqvast, han bar i knapphålet, var ofantligt stor med en prunkande röd pion i midten, och i hatten satt äfven en liten blomkett instucken innanför bandet.

Man steg ur åkdon och af hästar, och helsade på de förut komna, under det Anders fördes in i löfsalen, för att han icke skulle uppfånga en skymt af bruden, förr än bröllopståget skulle börja.

Snart hördes klarinettens toner. Åtskillige unge män kommo i sporrstreck ridande in på gården, der det nu blef ett förmligt stöj. De voro brudriddarne. Bröllopsmusikanterna spelade så ljufvligt, och den ena fruntimmersfloeken efter den andra kom ut ur boningshuset. Åkdonen kördes fram, och man tog plats deri, tills slutligen bruden, omgifven af sin mor och sina tärnor, trädde ut, så strålande och glänsande, att brudriddarne i förtjusning kastade om hästarna och gjorde volter med dessa vid dylikt ovana kampar, så att de löddrade af svett.

Bruden bar den stora sockenkronan af silfver och guld. Den var rikligt utsirad och flätad i det finaste filigransarbete. Hjertan, kulor och ringar dinglade emot hvarandra, hängande i sina lösa kedjor. Från nedersta ringen till den samma nedhängde en massa kulörta sidenband i alla färger, hvilka fladrade för vinden. Kring halsen bar hon en vid krage med en mängd utsyningar och sammanhållen framtill af en stor förgylld silfverknapp.

I ena handen bar bruden en vacker blomsterqvast och i den andra psalmboken, som hon fått till fästegåfva, inlindad i näsduken.

Bruden steg med sin mor och ett par tärnor upp i en vagn. De öfriga tärnorna togo plats i nästa åkdon. Brudriddarne placerade sig i vederbörlig ordning kring dessa båda vagnar, bröllopsmusikanterna redo fram och

togo plats framför brudvagnen, i det de spelte upp en ståtlig bröllopsmarsch med väldiga drillar, som gåfvo klingande genljud.

Tåget skulle sätta sig gång, då ett par äldre bönder redo fram och ropade hojtande, att man skulle vänta. Man hade ännu icke tagit färdknäppen, och den måste man väl ha. Kring halsen på deras hästar hängde ett par kantiner, ur hvilka de bjödo de närvarande. Bruden bjöds äfven, men då kom en brudriddare imellan, tog upp en liten lommefflaska med sött vin uti och bjöd henne derur.

”Lycka på färden!” sade han.

Bruden rodnade och läpjade på vinet.

Härunder fördes brudgummen ut, noga öfvervakad af sina brudgumskarlar, på det han icke måtte vexla någon blick med bruden; ty sådana ögonkast voro ej lyckokast.

Snart var tåget ordnad och det bar af till kyrkan under musik och ras, medan spenderkarlarne bjödo välfägnad ur kantinerna åt alla, som de mötte.

Kyrkan hade qvällen förut grönklädts af flickorna i byn och stod der nu så vacker och inbjudande i solskenet, omgifven af en brokig menniskomassa, hvilken samlats för att se bruden och ”stassen”. Det låg någonting så sommarvarmt, så angenämt öfver kyrkan, ett hemlighetsfullt doft spred sig kring henne. Grafkullarne voro högtidsklädda i blommor och grönt, leende erinringar om döden der nere. Svalorna flögo i snabba cirklar kring tornet, qvittrande mot ungarne i boen, vingade budskap om lifvet der uppe. Vid ena ändan af kyrkogården var en graf uppkastad, några bruna, halfmultnade ben lågo i mullhögen, till hvilken ett älskande par dragit sig tillbaka, för att vid den öppna dörren till grafvens kammare i hviskningar utbyta den svällande lustens, kärlekens lifsvarma språk.

Utanför kyrkogården ordnade sig brudparet, dess föräldrar och bröllopgästerna i ett tåg, som högtidligt och allvarligt marscherade genom kyrkan upp mot koret, medan orgeln spelte. Prostfar sjelf förrättade vigseln och

»Sedan, när akten var slut, framträdde lyckönskande både fader och moder och farfar och slägt med hjertligt handslag.

Efter dem prostfar kom, och rörd på strålande panna

kysste han rodnande brud. Det är lofligt för sjelfvaste prostfar.»

Brudens far trädde derpå fram och bad med högan röst alla de närvarande att besöka bröllopgården och tillåta honom der förfriska dem med litet af hvarje.

Under orgelns brusande toner begaf sig nu tåget ur kyrkan med brudparet i spetsen; Anders frimodigt seende sig omkring och stolt som en kung; Karin blygt skådande ned på marken framför sig. De höllo båda hvarandra i hand.

Under skratt och munterhet bar det nu af tillbaka till bröllopgården, der borden dignade under bördan af matvaror, och dit prostfar med sin familj äfven snart anlände. Man hade dukat under löfsalen och på gården, och den glänsande skinkan blänkte så fet och flottig i solskenet. De hungliga gästerna samlades kring borden. Vid bordet i löfsalen togo bruden och brudgummen plats, den förra med prostfar, den senare med prostinnan bredvid sig; här sutto äfven brudens föräldrar samt brudgummens far och farfar. Man gjorde tappert anfall mot skinka, soppa, fisk, stek och pudding, och den tre marker tunga silfverkannen gick flitigt laget kring, prydd med en Carolin på locket och innehållande skummande Marsöl.

Midt under det måltiden pågick och sofvelvarorna försvunno den ena efter den andra, stannade en vandrande gesäll ntanför grinden till bröllopgården och betraktade den scen, som tedde sig för honom, med blickar hvilka tydligt förrådde önskan att få vara med om laget.

“Det var mig en huggare, den karlen der borta,“ mumlade han för sig sjelf, “han sväljde ned ett helt halfskålpund skinka . . . men så drick då inte ut allt ölet, utan unna Kalle Bylund också en droppe! Hör du, jänta der borta, du som springer med svetten i pannan, haf förbarmande med en gammal gesäll. Du bönhör mig ej. Jag olycklige! Att se mat framför sig och ej få ett Gudslån, jo, det är skönt. Hör du, tjocka nämndeman kom ihog att ord inte fylla magen!”

Slutligen fick en af brudsvennerna se gesällen, som ej var någon annan än Bylund, hattmakaren, Janne Qvists vän, gick bort till honom, öppnade grinden och bad honom stiga in. Ingen fick gå förbi bröllopgården utan traktering.

“Tackar som bjuder!” svarade Bylund. “Skam den, som spottar i kålen, när hederligt folk ber en hålla till godo!”

I brådskande hast drog han på sig stöflarne, hvilka han efter gammal vana bar hängande kring halsen, och följde svennen till bords, der han, sedan en af pigorna tagit ränseln i sin vård, slog sig ned och började med strykande matlust hålla till godo.

Att börja med lät han maten tysta munnen. Men denna kom snart åter i gång, och han sporde, hvem som var pappa för bjudningen. Man upplyste honom derom och tillade, att sockenskräddarens son, Anders Qvist, gifte sig med dottern i huset, den fagra Karin.

“Anders Qvist? Bror till Janne Qvist, som nu är i Göteborg?”

“Riktigt ja.”

“Då är jag på sätt och vis en gammal bekant. Jag har till och med bref till hans far. Skall helsa från Janne, han har det bra han med. Han gifter sig i dessa dagar han också med en vacker flicka, en täckelig ros med oskuldsfullt sinne. Han får litet schaber med henne, skall jag säga. Och så går han i kompis med svärfar sin. Jag skaffade honom just plats der, jag. Om han håller sig i skinnet, kan han må som perla i guld, det lofvar jag.”

Allt flere och flere samlades kring Bylund, för att få höra nyheter från Janne Qvist, och jäntorna upphörde ej med att göra nya frågor.

“Tusan i den skräddaren,” sade Bylund; “han tycks ha vaxat tråden på rätta sättet han. Jag menar, att i ären förliebta, så der litet pinis i den gode Janne. Men lika mycket ha ni för'et. Har han gett er några löften, så tar han nu igen dem. Skräddare ljuga, skall jag säga — ibland.”

Så skämtade Bylund, tills slutligen brudgummens far, som fått veta gesällens ankomst och att han medförde bref, infann sig och mottog detta, hvilket mycket riktigt förtäljde, att Janne skulle också stå brudgum en af dagarne samt gifta sig med Helena Svensson.

“Är pojken galen?” utbrast Qvisten. “Han gifta sig, som är nått och jemt myndig.”

“Jö, dit åt lutar det, pappa lilla,” sade Bylund och smackade med tungan efter en lång klunk öl. “Tidigt bröllop, långvarig kärlek! Inte sant, jänta?” tillade han och slog sin arm kring en flickas lif, hvilken likväl icke

tyckte om denna närgångenhet, utan gaf hattmakaren en "klapp" på örat, hvilken kom honom att släppa sitt tag.

"Morjens! välkommen i det gröna, sa Hin, satte mor sin i nässlorna. Flickorna i Solberga ha talg i tummarne, känns det. Nå, lilla vännen, jag räknar inte så noga: väns gnabb varar inte länge."

Dagen led emellertid på. Man reste sig upp från borden. Spelmännen i logen spelade upp en hej dunderande polska. Man skulle ha motion på maten! sade Bylund, som dock föredrog att gå ned i hagen, eller trädgården och att der sträcka ut sig i gröngräset. Det skall vara bondmagar, menade han, för att kunna polska kring efter sådan välfägnad.

Dansen gick lifligt och solen sjönk bak bergen, och skuggorna växte. Bröst slog mot bröst, och händer kramade händer. Och så skulle efter gammal sed kransen dansas af bruden. Nu blef der lif och støj, och minst väsnades ej brudtärnorna, som skulle försvara bruden. De slog kring henne en ring, men med mor i spetsen ryckte de gifta qvinnorna allt närmare; till slutligen brudgummen, som å sin sida svettig och varm och med flammande ögon slitit sig lös ur mannaringen, kom, bröt den skrattande, rasande hopen och ringen, lyfte bruden på seniga armar och skyndade undan. Nu skingrades gästerna.

Några bland dem voro dock kvar i hagen. De bodde längre borta och ville ej fara hem. Till dessa hade Bylund sällat sig. Då och då klunkande ur ölstånkan pratade de om hvarjehanda. Stjernornas tåg gled sakta fram på fästet. Den ene gästen efter den andre slumrade in, och Bylund drog snart timmerstockar i kapp med dem. Hela naturen låg försänkt i djup slummer; man hörde endast nattskärans skri samt det då och då prasslande ljudet från en mullvadshög, som sköts upp ur mullen.

Ett par timmar ännu, och det randades i östern. Det ljusnade. Dagen bräckte ny och trädde allt mer och mer fram på himlen. En och annan rodnande strimma syntes, morgonrodnadens lätta förtropp. Rodnaden bredde sig mer och mer öfver fästets östra fält samt kastade sitt skimmer öfver trädtopparne, hvilka i denna belysning voro snarlika blomsterbuketter. Ännu en stund, och en gyllene pil utslungades, första telegrammet om närheten af dagens drottning. Det var en eldkyss som väckte hela naturen till lif.

Foglarne ruggade på sina fjädrar, och den ene sångaren efter den andre uppstämde sitt halleluja. Här qvad bofinken, der sångtrasten; här hämplingen, der löfsångaren, och under tonerna ifrån denna orkester, hvilken snart biträdades äfven af insekternas hela skara, slog den ena daggstänkta blomman efter den andra upp sitt öga mot den nyfödda dagen och utandades i rusande doft de ämnen, med hvilka deras kronor fylts under nattens lopp. En tunn blå rök höjde sig från ena skorstenen på bröllopsgården. Röken beströddes med rödt och guld, tills han slutligen, starkt förtunnad, spreds i rymden af den vaknande morgonbrisen, som nu förde hela växtverldens vällukter omkring i yster lek.

Snart trädde solen i hela sitt majestät fram vid synkretsens rand — och det var åter en ny dag. Bylund vaknade, gnuggade sig i ögonen och såg sig något förvirrad omkring. En stund förgick, innan han rätt visste, hvar han var. Han tyckte sig hardt nära förflyttad till ett paradys. Från marken höjde sig en lätt dimma, ett i blått stötande flor, vattrad med solens skimmer, under det kringsvärmande insekter bildade ett rörligt och vexlande inslag i den tunna, genomskinliga väfven.

Aldrig förr hade Bylund känt sig så underligt stämd, Han rusade upp. Det var alldeles som om en klar källa sprang upp inom honom, och i hvilken hans inre jag för första gången skådade sin egen bild. Det blef nästan fuktigt i hans ögon. Källans våg måste skaffa sig ett utlopp. Han torkade med rockärmen bort vätskan; hon beslöjade föremålen. Det var för öfrigt länge sedan, hans ögon varit så der våta. Hans ansigte nästan strålade, det inres stämning gaf sitt hänförda uttryck åt detsamma. Ofrivilligt öppnade han sina armar, liksom ville han taga hela världen i famn. Armarne sjönko åter ned, händerna drogo liksom magnetiskt till hvarandra. De knäptes ihop, Bylunds läppar rörde sig icke, intet ljud trängde fram mellan dem; men i den blick, som han riktade upp mot himlen, detta omätliga, dit vi ovilkorligt dragas i ensamhetens stunder, låg der något, som sade att han bad.

Det var länge sedan äfven det. Bylund hade varit en god tok, som dansat verden fram, lätttrålig såsom lättsinnet sjelf. Dag hade kommit och dag hade farit, utan att han närmare tänkt öfver hvad som timat. Blott en gång hade han känt sig verkligen djupt berörd. Det var,

då hans älskarinna öfvergaf honom; men han tröstade sig deröfver med ett: lass basen! Nu var det annorlunda. Stunden skulle vara för honom oförgätlig. Intrycket från naturen förädlade honom.

“Min kära Bylund,” sade han slutligen för sig sjelf, “du har allt varit ett kräk i dina dar. Jag riktigt skäms för dig. Men det är detsamma, om allt folk vore klokt, såldes det inga narrbjällror. Hör du, om du skulle bli en bra karl igen? Han der uppe, som räknar ej blott hattkullarne, utan äfven alla hårstrån på våra hufvuden här i verlden, Han kan väl ändå inte ha låtit all denna herlighet blifva till och gifvit dig förmågan att njuta af den, för att du, din stackare, inte skulle tänka på Honom mera, än du gör. Jag har glömt dig der uppe, tillgif mig det! Men jag har heller aldrig afsigtligen gjort någon mask förnär, det vet jag, ty ond gerning bär vitne i barmen, och i det fallet är allt här inne lugnt som en filbunke. Du förlåter mig väl då? . . . Kalle Bylund är en god tok, han är värst mot sig sjelf, säger folket. Det är inte alltid den, som ser sig sjelf till godo, som har det bäst inom bords. Sköna kläder skyla ofta stora sorger. . . Det är mig, som om någonting okänt här inne plötsligen blefve medvetet om sig sjelf. Att vara på bröllop, se lyckliga människor omkring sig, befinna sig så här i en lustgård på tu man hand med dig, Herre, och likväl inte vilja bli bättre, än man är, då man är en stackare, det kan åtminstone inte jag stå ut med, det är säkert. Nu skall det bli annat af!”

Bylund rätade på sig och såg nästan med stolthet framför sig. Han var en bild af den till sig sjelf vaknade människokraften.

Från dessa tankar drogs han dock snart af sina äfvenledes vaknande medgäster. Det blef rörelse i bröllopgården. Brudens far kom ut i de hvita skjortärmarne, rökande sin pipa, hvars blågråa rökwhirflar höjde sig i luften, der de bildade riktiga ringar. Gubben myste deröfver. Sådant betyder penningar. Hans måg skulle komma att öka de gamles egendom, som nu skulle blifva hans på deras undantag när.

Det dröjde icke länge, innan äfven en del fruntimmer, som stannat qvar öfver natten, kommo ut och satte sig hviskande och skrattande på gungbrädet. Äfven den

unga hustru, som nu bar gift qvinnas hufvudbonad, trädde öfver tröskeln. Väninnorna trängdes omkring henne. Med kinder och hals höljda i rodnad gick hon bort till far, som kysste henne på pannan och klappade henne under hakan.

“Gud signe dig, min dotter! Hvar har du din man?” sporde far.

“Här är han!” svarade en röst, och Anders stod der så glad och nöjd och stolt samt slog sin arm kring hustruns lif och kysste henne oaktadt hennes låtsade motstånd.

“Morjens!” sade Bylund, som närmat sig gruppen. “Lycka till på första dagen i det nya skicket! Se så, krångla inte hon ungmorskan inte, det är bara för syns skull, ge honom en igen, så att det käns, då blir han väl belåten. Man skall annars plocka lagom med blommor, om växten skall fröa sig, säger ordspråket. Förstår han det, mästär läckergom?”

Man skred efter en stund till davringen, ett slags förfrukost på landet, som ätes, medan stadsboerna ännu som bäst hvila på sina goda öron. Skott och musik, skratt, dans och stoj vexlade sedan om hela dagen lång, och Bylund var glädjen sjelf. Han hade aldrig förr känt sig så belåten. Han måste vara glad. Man är det alltid, då man känner harmoni inom sig. Bylund slog i dansen benen i vädret så högt och viggt som trots någon af de unga drängarne. Han visade en makalös färdighet, pratade om befängda historier för de äldre qvinnorna, kysste de unga, der så bar till, dansade kring med och spådde flickorna samt gjorde kortkonster för gubbarne.

Han var förbålt lustig, och när han på tredje dagen skuddade stoftet af sina fötter och åter begaf sig på vandring, försäkrade han att Solberga var den treffligaste fläcken på jorden, att just der skulle Bylunds grafkulle hafva sin rätta plats en gång i tiden, då han sjelf vandrat ur den, liksom en gammal brunstekt kaninhårshatt. Men den glade kurren sagnades också af alla i byn, ej minst af den gode Anders och hans unga vif.

Ett år har ytterligare gått till ända. Janne hade inte varit i mer än ett solhvarf gift med Helena, då den-
nas mor sjuknade och dog. Janne var mycket hemma och
arbetade flitigt. Det tycktes som att han var Helena varmt
tillgifven. Hon var också en älsklig hustru, ljuf och from,
och man kände i hennes närvaro hela denna utströmning
från en täckelig personlighet, ett rent väsende, som är
egendomlig för den goda qvinnan.

Det hände dock någon gång, att Janne, hvars goda
sångröst blifvit känd bland hans bekanta, kom ut bland
desse och då glömde sig samt drack mer än han borde.
Han hade alltid haft en viss respekt för sin svärmor, och
då hon dog, började Janne allt oftare dragas ut i hvirfveln.
Sången är en Guds gåfva, men kan såsom allt annat missbrukas
och blir då ett ondt. Janne glömde för sången och vän-
nernas lag snart alltför mycket sin hustru och sitt hem.
Hans svärfar fick sitta alltmera ensam på skräddarbordet,
fastän hans syn försvagades med hvarje dag. Den ene
kunden efter den andre klagade öfver, att han ej blef rik-
tigt behandlad och lemnade Svenssons inom en krets hit-
tills så väl kända skradderifirma.

Det var en fredag. Svensson hade måst i sparban-
ken, för första gången på väl sina tio år, uttaga en sum-
ma penningar, för att bestrida utgifterna för hushållet
och litet smått. Han satt sorgbunden och nedslagen, utan
att lyssna till steglitsen, som sökte muntra honom med
sina glädtiga drillar. Nålen hade fallit ur hans hand, och
det var med fuktigt öga, han ibland såg bort till den plats,
der hans salig hustru brukat sitta. Han suckade djupt
och kände sig så underlig till mods. Helena var ute i
köket, för att göra i ordning litet the till qvällsvarden,
och skuggorna föllo allt djupare.

Hvart skulle det väl taga vägen, då äfven han sjelf
gick hädan? Och dermed skulle det ej dröja länge.

“Stackars Helena!” sade han med en djup suck, då i
detsamma dottern kom in.

Hennes kinder hade ej längre den friskhet och ögonen
icke heller den glans som förut. Läpparne, förut leendets
hemvist, mottogo nu sällan denna gäst.

“Hur är det, far? Du suckar?”

Hon stälde brickan på bordet och gick fram till honom.

“Ja, Helena, jag är ej glad,” genmälte fadern. “Din man . . .”

“Far, han kommer nog snart. För honom behöfver du ej vara ledsen.”

“Inte det? Jo, jag ser en bekymmerfull framtid för dig. Din man är en svirare och blir allt värre. Att han skulle komma in i detta hus!”

Helena sträckte sig upp mot fadern, smekte hans kinder och sade med en lätt förebråelse:

“Min far . . . han är *min man!*”

“Ja, tyvärr!”

“Och jag älskar min man.”

“Det tror jag nog.”

“Det skall allt bli bra.”

“*Din* dröm . . . jag känner den.”

“Är det blott en dröm, skingra den då icke. Men en aning, som är min sällhet, säger mig, att han genom mig skall bli renad och värdig.”

“Kanske. Då vi inte mera ha någonting qvar, staccars min Helena!”

“Nå, är det väl så fasligt att vara fattig? Hade inte du sjelf och min mor sträfvat er fram från intet. Och det blef ju välsignelse ändå?”

“Ja, det är sant. Men vi började från början. Vi hade aldrig egt något och voro fattiga.”

“Och I funnen lyckan. Men, far, är det inte lika ljuft att återvinna henne, som att finna henne?”

Svensson måste le, oaktadt sitt beklämda sinne. Hans dotters innerliga förtröstan var en solglimt. Menniskan ser så gerna mot solen.

Så sutto de länge och samtalade. Skymningen spred sig först genom rummet. Nattens mörker föll slutligen på, men månen steg upp på himlen, och hans darrande hvita strålar trängde in till dem. Vid detta hemlighetsfulla ljusskimmer tyckte sig Svensson ibland se sin affidna hustru sväfva öfver golfvet i sin fotsida hvita svepdrägt. Det var hans inbillning, som trädde utom honom och tog en yttre gestalt, den af hvars minne hela hans själ var full.

I sådana stunder som denna är Han der uppe alltid tillstädes. Han var nu äfven hos fadern och dottern. Genom andaktsöfning samtalar menniskan med sin Gud, och i den lilla stugan, der lifvets skuggor trängde på efter många

år af idel solljus och lycka, ljödo nu i natten de andaktsfulla tonerna af en psalm.

Men de hade ej väl förklingat, innan skrål hördes utanför. Det kom närmare. Helena lyssnade med återhållen andedrägt.

“Han är der!” sade hon efter ett ögonblick och skyndade att tända ljus.

Hennes kind var blekare än förut, och hennes hand fördes till hjertat, liksom om hon kände det plågsamt derinne . . . kanske så mycket plågsammare som ett annat hjerta äfven klappade derunder. Anletet var dock blidt och och lugnt som vanligt. Med klar och öppen blick mötte hon faderns, hvilken tycktes säga:

“Der ha vi honom igen; du hör sjelf i hvilket tillstånd.”

Slutligen voro de skrålande sällarne utanför huset. Farstu-nyckeln sattes i låset. Helena och Svensson hörde flera personer inträda, och bland dessas ljud äfven Jannes stämma:

“Seså, stig på bara! Lek inte främmande. Här bor jag, sa fången, pekade på slottet.”

En hand famlade efter låsvredet. Dörren öppnades, och Janne klef in följd af fyra andra karlar, ett par af dem med buteljer i hand.

“God qväll här inne!” hickade Janne. “Jag för med mig sällskap, som du ser, hustru min. Men se, är inte pappa sjelf uppe ännu? Kör i kylan, vänta, skall du få dig ett glas, gubbe lilla.”

Janne tog upp ett glas ur fickan och slog i detsamma punsch ur en butelj samt bjöd Svensson, som likväl vägrade att dricka.

“Som du vill, pappa lilla!” sade Janne och tömde sjelf glaset, hvarefter han satte detta bort med buteljen och gick, ehuru med osäkra steg, fram till Helena, kring hvars lif han slog sin arm.

“Här är hustru min. Bonjour, madame! Vackert tyg, skall jag säga, och godt är det med, fastän litet skört, förstås. Gif mig en puss, gumman! Vi ha haft så muntert i qväll. Holmberg var alldeles tokig. Känner du Holmberg? Der står han . . . Seså, hit med rosenplommonet!”

För första gången vände sig Helena ifrån honom och vägrade sin man kyssen. Hon kunde förlåta honom, att

han berusade sig, det var en svaghet; men hennes kvinnliga känsla uppreste sig emot att han ville göra andra till vitnen häraf i sjelfva hemmet.

“Som du behagar!” sade Janne och gjorde en vågsam vändning på klacken. “Sätt i ordning ett bord. Vi skola ta oss en liten sala hypika. Vill du vara med, svärfar? Låna mig annars en tia . . . mina sista styfrar ha sprungit.”

Svenssons händer knötos. Janne hade gått ut tidigt på dagen och fått med sig närmare 50 rdr, hvilka han skulle betala hos klädeshandlaren i staden.

“Så-å? Nej, jag tackar, jag spelar inte. Och min måg vet nog, att jag ej har någonting att låna ut.”

“Vi skola väl röra på murklorna. Var lugn du, svärfar!”

Jannes kamrater stodo tveksamma kvar vid dörren. De sågo tydligt, att de ej voro välkomna och funno sig besvärade af Jannes uppförande. En blick på hans hustru sade till och med desse män, att detta hem var på visst sätt ett heligt rum.

“Nå, kom fram, pojkar!” ropade han till dem. “Ge gubben fan, vill han inte vara med på ett hörn, får han låta bli. Se, här äro bord och stolar. Fram med kortlapparne! Skål!”

Man drack och spelet började. Svensson och Helena aflägsnade sig. Deras plats var ej i denna orgie.

Drickandet rusade de spelande ännu mera. De kommo i gräl. Det ena ordet gaf det andra, och det dröjde ej länge, innan man gaf hvarandra handgripliga tillrättavisningar. Skrik, stoj och slagsmål. Svensson och Helena skyndade in, för att skilja dem åt, men det stod ej till. Möblerna flögo omkring, stolar och bord krossades. Dessa möbler, som de gamla begagnat under hela sitt äktenskap och hvilka varit dem så kära, sönderbrötos nu i ett ögonblick af rus och galenskap. Helena slog sina armar kring Jannes lif för att draga honom ur den blodiga leken. Men han spjernade emot.

“Gif mig mina pengar!” ropade en af Jannes vänner till denne. “Annars skall jag ge dig, så att du aldrig glömmet det.”

Han lyfte härvid på ett tjockt pressningsbräde, hvilket han hotade med att begagna som tillhygge. Helena gaf till ett skri och stälde sig framför Janne. Den andre

märkte ej detta i hettan, utan lät det tunga brädet falla. Det råkade Helena, som sjönk utan ett ljud till golvet.

Slagsmålet upphörde nu. Deltagarne deri stirrade på hvarandra.

Svensson kastade sig ned på knä bredvid sin dotter, lade hennes hufvud i sitt knä och sökte förgäfvets att åter väcka henne till sans.

“Ni ha mördat henne för mig, edra uslingar!”

Han lyfte henne upp på sina armar och lade henne på soffan, hvarefter han vände sig till sin mågs stallbröder, ropande:

“Gån! Gån härifrån! Annars, vid Gud, jag vet ej hvad jag gör. Gån! Bort härifrån! Bort!”

Och de gingo. Ingen yttrade ett ord till motstånd. Svensson riglade igen gatudörren efter dem och kom derpå tillbaka in i rummet, hvarest Janne satt på en stol och stirrade själlös på den ännu afsvimmade Helena.

Fadern skyndade att bada hennes hufvud med ättika. Hon vaknade upp efter en stund, men för att bli medveten om de förfärliga marter, som sletos om henne. Hon utstötte genomträngande skri af smärta. Hennes kropp vred sig i våldsamma krampryckningar, och häftiga voro de plågor, som hemsökte henne.

Fadern bleknade. Han anade hvad det var, och med förfäran afmålåd i sina anletsdrag sökte han göra det tydligt för Janne. En stråle af vett trängde genom rusets dimma hos denne, och han lydde, då svärfadern befalte honom att skynda efter hjälp. Men ruset höll ännu hans kropp fången. Han gick ett par steg, men vacklade och föll ned på en annan stol, der han åter försjönk i lik-som lethargisk dvala. Hans hustru uppgaf hjertslitande rop af qual. Han hörde dem, men han förmådde ej blifva herre öfver den blytungta makt, som höll honom fången. Faderns förtviflan låter sig lättare tänkas, än sägas. Sjelf började han ropa på hjälp och sprang ut på gatan, för att få tag i någon menniska. Det lyckades honom slutligen att få fatt i en tvättmadam, och hon skyndade efter läkare samt den andra hjälp, som kunde här behövas.

Innan läkaren kom, hade Svensson lyckats få Janne in i ett annat rum, der han somnade på en soffa. Läkaren skakade på hufvudet vid åsynen af Helena och befalte, att hon genast skulle nedbäddas. Plågorna fortforo i flere

timmar, tills de slutligen blefvo så stora, att kroppen ej längre kunde motstå dem, då hon föll i ett tillstånd af dvala, ur hvilken man oftast vaknar först i en annan värld.

Läkaren måste nu lemna henne. På faderns spörsmål kunde han endast gifva det svaret:

“Barnet kan må hända räddas; om modern finnes intet hopp. Gud ensam kan här göra underverk.”

Läkaren vände sig bort. Han kunde ej se hela måttet af den sorg, som nu stod att läsa i den olycklige faderns anlete. Att beskrifva uttrycket deraf, är icke möjligt för menskelig penna eller pensel. Det tycktes nästan, som att ögonens kristallvätska sinade bort, så torra blefvo de. Hans tunna hår klubbade sig i kallsvett fast vid tinningarne. Han gick åter bort till dotterns säng, tryckte en kyss på hennes panna och aflägsnade sig, lemnande henne i tillkallade kvinnors vård. I verkstadsrummet sjönk han ned i en länstol. Det var den, som hans salig hustru alltid brukade sitta uti under sin lifstid. Framför honom stod i sitt hvitmålade fodral den stora väggklockan från Dalarne. Med själlös blick följde han visaren. Sorgen hade öfvervåldigat honom, såsom plågorna hans dotter, såsom ruset hans måg. Den hade träffat honom så plötsligt och på samma gång så förfärligt, att han ej längre hade medvetande om den. Det är vid sådana kriser, som man står på gränsen till vansinne.

Härunder låg Janne å sin sida försjunken i medvetlös dvala, ty det var ej sömn han njöt. Slutligen vaknade han fram på dagen. Men hvilket uppvaknande! Han hade ej bestämd hågkomst af hvad som skett. Men han kände sig gripen af dystra aningar. Han skyndade att göra sig i ordning och kom ut i köket, der ett par främmande äldre kvinnor befunno sig.

“Har han nu vaknat omsider?” sade den ena till honom. “Det skulle varit bäst för honom, om han aldrig gjort det. Var så god och stig in, så får han sjelf se, hur väl han stält till åt sig. Fy så’na karlar!”

Janne teg och gick in i verkstadsrummet. Här var en tredje främmande kvinna med ett spädt barn vid sitt bröst, och svärfadern satt ännu själlös i länstolen.

Janne ryggade tillbaka ett par steg. Det var förfärligt!

“Min hustru!” var allt hvad hans röst kunde få fram.

Den främmande kvinnan sade ej ett ord, utan visade

på sängkammardörren. Janne skyndade dit bort. Han öppnade dörren. Der inne låg Helena medvetlös, nästan död. Blott en och annan matt suck, som trängde fram mellan de hvitnade läpparne, förrådde att allt ännu icke var slut.

Nu stod allt klart för den olycklige. Han hade nattens alla tilldragelser för sin tankes öga, och krossad, tillintetgjord föll han på knä ned vid sin döende makas sida. Han tog hennes hand och öfverhöljde den med kyssar. Smärtan gaf sig luft, och ångerns tårar strömmade rikliga öfver den lilla, för tidigt vissnade handen.

Helena slog efter en stund upp ögonen. Hennes blick mötte Jannes och hon log. Det var ett himmelskt leende. Äfven Janne såg, att det innebar någonting mer än jordiskt. Hon gaf honom ett tecken, att hon ville tala. Han lade sitt öra till hennes mun och tyckte sig uppfatta orden:

“Vårt barn! . . . Min far!”

Han skyndade ut efter dem båda. Han lät fadern sätta sig på stolen vid hennes hufvudkudde, och han lade barnet vid hennes barm, lifvets begynnelse vid dess sköflade sommarmorgon.

Sjelf stälde han sig vid bädden. Hennes blickar vandrade från den ene till den andre af dessa tre hennes kära.

“Var öm om vårt barn!” hviskade hon till Janne. “*Dig* förlåter jag. Du skall aldrig mera göra dig skyldig till sådant som i natt.”

“Aldrig!” upprepade Janne och tryckte hennes hand.

“Jag tar ditt löfte med mig till Gud!” fortfor hon, “Han uppehålle dig!”

“Han uppehålle mig!”

“Ser du, far!” återtog hon efter en stund, vänd till den gamle. “Gud gifver segern. Den väg, Han väljer, är alltid i det goda.”

Dessa sista ord hade hon endast med den största svårighet kunnat få fram. Lyckligtvis för henne, var hennes blick redan tillräckligt dunkel, för att hon icke kunde skönja den slöa medvetlöshet, hvarmed fadern emottagit hennes ord.

Hennes läppar sökte barnets. Janne, som skalf af rörelse och sorg, förde dem mot deras sökta mål.

“Gud med dig . . . och mig . . . och oss alla!” hviskade hon nästan ohörbart.

En lätt darrning genomlopp hennes kropp. Denna sträcktes ut. En rossling, en lätt suck, och hennes ande hade flyktat till det hemlighetsfulla landet hinsidan.

Helena hade föresatt sig att, emedan hon älskade Janne, offra sig för att vinna honom. Då hon vann honom, återvann hon äfven sig sjelf.

Då hon skulle föras till grafven, hade stora människoskaror samlats utanför sorgehuset för att se på ståten, ty begrafningen var stor och "värdig". Mycket tal hördes bland hoparne. Allmänt kom man öfverens om, att det kunde man väl veta, att det skulle gå tokigt med Svenssons till sist, eftersom de kunnat så trotsa allt och flytta in i det fördömda huset, der moraliskt elände och brott gjort grunden förbannad, der det spökat och der alla onda natt-andar nog skulle hädanefter värre än någonsin drifva sitt spel.

Några år efter dessa sorgliga tilldragelser hyste Solberga by inom sig blott en skräddare Qvist. Denne var Janne, som flyttat till sitt barndomshem, sedan hans sinnesrubbad svärfar omsider följt efter sin hustru och sitt barn dit bort, dit endast vår aning når, innan döden bundit kroppen och lösgjort andens vingar.

Anders hade nedlagt skräddare-embetet, öfvertagit sina svärföräldrars hemman och blifvit nämndeman, till hvilken ansvarsfulla befattning han genom sin omutliga redbarhet och sitt ostörbara lugn var kript och skuren. Han hade goda förhoppningar om, att Qvistska namnet skulle efter honom få fortleva i flerdubblad upplaga.

Både farfar och pappa Qvist voro döde. Då den förre trädte inför det stora mönsterbordet, der medaljen, han burit i tiden, skulle gagnat honom föga, om den dolt en syndens fläck, der den dinglade på bröstet, och då han jordats, hade skräddaren Qvist d. ä. under sista färdegillet förkyllt sig. Han hade sedan gått och krånglat, tills slutligen nålen för alltid föll ur hans hand och han sjelf från skrädarbordet flyttades ned i den trånga hviloskrubben, för hvilken hans sista drägt kriptes, tillskars och syddes af andra händer.

Janne hade öfvertagit huset och affären efter fadern. Bylund, som fått ett litet arf — "från höjden", såsom han

sjelf uttryckte sig — bodde inne hos Janne Qvist. Han var både uppfostrare af och lekkamrat med Jannes gosse, hvilken liknade Helena Svensson som ett bär, så att Bylund också tyckte att fadern ville äta upp pojken.

Det var något makalöst att höra och se Bylund, då han skulle låta pilten få de första, ej begreppen, utan aningarne om de bokstäfver, "hvilka gjort så mycket ondt och vållat så mycket godt i verlden". Fastän Janne sällan kunde le — "det är ej lätt att le, då sorgen sitter i hjertrotten och tårarne i halsgropen", såsom Bylund uttryckte sig — gjorde han det dock stundom under dessa oefterhärmliga lektioner med pilten, hvilka "Vår Herre skickat honom på halsen, för att han icke skulle dö af slag såsom mor hans". Men huru tokigt det gick till, huru afvita den gamle hederlige gesällen bar sig åt, så kröpo dock bokstäfverna i gossen, och denne lärde sig sedan äfven att stafva och lägga ihop. Och då han en dag ritade i sandlådan med träpinnen ordet "Bylund" så tydligt och väl, att gesällen endast gissningsvis kunde sjelf tyda runorna med deras nyckfulla arabesker, då gret Bylund och satte af för sin lärjunge en tia i banko som arf och eget.

Janne sjelf arbetade både bittida och sent, och foglarne i päronträdet utanför verkstadsfönstret sjöngo och lockade hvarandra. Men han sjöng ej mera, om icke i kyrkan. Han var ödmjuk och undergifven, och han firade sina högtidsstunder, då han med Bylund och sin son fick tala om den genom hans eget förvällande för tidigt bortryckta ljufva makan. De stunderna voro hans glädje, ty då kände han henne vara tillstädes i kretsen.

Bylund kunde då fatta hans hand, trycka den och med en smekning på sonens hufvud tröstande tälja det gamla svenska ordspråket:

Then | som wil pläcka roser | måste lijda törnet.

Grymma missräkningar.

Gumman Svanberg, enka efter komministern i byn, fejade och putsade i stugan, så att dammet stod som en sky kring henne och svetten som perlor i pannan. Allt skulle vara på det bästa ordnadt till sonens hemkomst från universitetet. Han väntades redan tidigt på morgonen, och den lyckliga modern ordnade nu kaffebordet med en snövit drällsduk och de äkta kopparne med förgyllda ränder och inskriften "Zu Andenken", hvilka hon och hennes man på andra lysningsdagen fingo i present af husmamsellen på herregården. Der fans ej en rispa i dem; men så hade de också endast användts vid högtidliga tillfällen, och hvilket tillfälle kunde för en mor vara högtidligare, än detta då hon skulle i sina armar få trycka sin först- och sistfödde, som ärfvt den klara tonen från far, hvars make i att messa från altaret ej funnits?

I ett glas framför den ena koppen stodo påskliljor, hyacinter och perlblommor, blandade med en och annan hvitsippa och primula veris. Dessa vårens älsklingar utvisade den plats, som var afsedd åt den väntade hedersgästen i hans eget hem. För hans räkning hade äfven framskjutits den stora länstolen med läderklädseln och de förgyllda knapparne, en gammal klenod som gått i arf inom salig fars familj från någon försvunnen släktled.

Enkan lade friskt granris i festoner kring stenskifvan under den på vridna kolonner hvilande jernugnen, som eldades om vintrarne från köksspiseln, men nu var fylld med doftande björklöf och hade Adam och Eva ätande af kunskapens träd i ingalunda konstskön relief gjutna på sina trenne svarta väggar, hvilka voro glanspolerade, dagen till ära. Förstugan sandades och pryddes äfven den med granris, och lindelöf ströddes ute på gångstigen ända ned

till grinden vid häradsvägen. Det var alldeles som om kungen skulle komma.

Blommor och vassle hade hängts öfver buren, i hvilken staren satt, som Anton sjelf en gång, då han var hemma, fångat och sedan lärt tala, så att han till och med deklinerade *mensa* på flytande latin och skrek "Klas", så att det hördes in i skogshultet. Staren hade döpts till Klas. Han tyckte nu riktigt hafva vetskap om, att någonting viktigt förestod, ty han kunde ej hålla sig stilla en minut, utan hoppade ifrigt upp och ned på sina pinnar.

Öfver väfstolen hade bredds ett lakan, såsom brukligt var på sön- och helgedagar. Nu var man visserligen midt i veckan, men för modershjertat var det ändå "alldeles som om det vore söndag", och på den dagen skall intet arbete förrättas. Hon kallade ej det ifriga fejjandet för arbete.

Porträttet af farfar, hvilket hängde på väggen och visade en gammal vördnadsvärd prostfar i krage och kalott, var frigjordt från sin öfverklädsel af en gammal gardin. Ramen skulle stråla i all sin glans.

Spinnrocken var skjuten undan i en vrå, och lintotten dold af en bit tapet, på hvilken två turturdufvor kysstes i blått.

Nästan uppgifven af trötthet sjönk slutligen gumman Svanberg ned på den betsade träsoffan och såg sig omkring. Småningom spred sig ett leende öfver hennes drag. Hon fann allt vara ganska godt och fint, så att hon tyckte hon gerna kunde taga emot hvem som helst, vore det också sjelfve landshöfdingen eller biskopen.

Muntert sjungande kom nu bror- och fosterdottern Emma in från köket, der hon slagit upp mjölken och omsorgsfullare ordnat sin dräkt, än vanligt var. Gumman Svanberg hade icke det ringaste att anmärka emot att flickan tagit sjelfva kalashabiten på, den samma som hon ej begagnat sedan en systers bröllop, då den var på för första gången. Det var ju alldeles som det skulle vara. Ja, till och med bernstenshjertat med guldlyckan fick hänga oklandradt på, och den lilla röda halsduken, som tog sig så väl ut mot den hvita kragen öfverst på den ärbart och högt upp i halsen gående hemmaväfda klädningen i skotskt mönster. Ett sårade dock gummans blick. Det var, att flickan bar en liten silfverring med valknut, den hon en gång fått af Anton efter en marknad i staden. Bernstens-

hjärtat, det kunde så vara, ty det hade hon fått af sin mor, men att vilja spöka med ring på fingret, det passade ej.

Emma rodnade ända upp till hårfästet och sneglade på ringen.

“Ah, låt mig få behålla den på, kära moster!” bad hon.

“Mitt barn, du vet ju, att jag ej tycker om sådant der.”

“Men, moster lilla, om jag ber mycket vackert?”

“Nåja, jag har inte förmåga att säga nej i dag... det var ju sonen min som gaf dig den?”

Emma svarade ett knappast hörbart ja och vände sig bort, för att dölja att det prunkar rosor äfven på finhylda kinder. Högt häfde sig hennes barm, och hon skulle i detta ögonblick så oändligt gerna velat gråta.

“Allting är väl i ordning der uppe, moster?” sporde

Emma.

“Ja visst, mitt barn.”

Det var också en sak! Rummet der uppe, Antons sängkammare, hade stått i ordning i väl åtta dagar, eller sedan dagen efter det brefvet med underrättelsen om hans hemkomst ingått. Modern hade nu på morgonen endast satt nya blommor i glasen, vattnat krukorna och dammat af. Det var som ett dockskåp, menade gumman; och klavesängen hade prostens egen son stämt.

“Potatisen är också snart kokt, min flicka, och nu går jag ut och steker fläsket. Han skall riktigt få sin läckerhet, stackars gosse. Han är väl mager nu som en nötskrika, kan jag tänka mig, ty de fara alldeles inte för väl der nere i Lund. Salig man min brukade ibland tala om, huru han, när han var student, och det var han länge för sångens skull, trakterades med buljong, som inte var annat än vatten, hvori man rört talg, för att sätta kulör på det, sa far... och när studenterna anmärkte det, svor frun, som höll maten, att soppan var kokt på det fetaste på oxen, och det kunde hon ju på sätt och vis försäkra.”

“Usch, hvad menniskor kunna vara elaka, moster!” menade Emma och kom att med fingret och valknutsringen lätt snudda till de friska och blodröda läpparne öfver hvilka liksom sväfvade ett tyst löfte, att om “någonting visst” skulle ske, såsom hon för visst trodde, så skulle en viss Anton visst icke få talgbuljong.

“Hvad han skall bli förtjust öfver ombytet, moster,” sade hon och kastade genom det öppna fönstret väl för hun-

drade gången i dag en blick ut på vägen. "Hårt stekt fläsk och potatis, gula som smörblommor och mjöliga... jo, det skall smaka herr studenten."

"Skulle tro det... men se nu efter, Emma, om det fattas något, medan jag går ut i köket," sade fru Svanberg och lemnade rummet.

Gumman Svanberg var enka efter en gammal affiden komminister, och hon hade det temligen knapt nu på gamla dagar. Emma var hennes brorsdotter, och de båda fruntimren redde sjelfva sitt lilla hushåll, glada och nöjda till sinnes.

Svanbergs hade för öfrigt alltid haft det så der knapt, äfven medan komministern lefde. "Samla vi ingenting i ladorna här nere, så ha vi i stället i dem der uppe," brukade han alltid säga, och så tyckte hans kära hälft med. Derför gick ingen verkligt behöfvande ohulpen ifrån dem. "Vi ha stort hushåll, kära Svanberg," sade gumman, men log och riktigt strålade, då hon såg, huru matbiten smakade en eller annan hungrande, och det låg ingen klagan i dessa ord.

Visst hade komministern i många år sökt eget pastorat och fått kallelse och profvat på väl tjugo olika ställen, men lyckan hade ej varit honom bevågen, och han hade måst stanna qvar vid sin komministratur, kanske mycket därför att han var så verkligt fattig, att han ej kunde påtaga sig några "öfverbyggnader" eller andra bördor. Svanberg tyckte visserligen ibland, att det kunde vara hårdt att se yngre kamrater i "tjensten" gå förbi sig, men någon klagan kom aldrig öfver hans läppar. "Ske Guds vilja!" var hans valspråk, och hans hustru utfann med vanlig qvinlig fyndighet tusentals skäl, hvilka talade för, att "när allt kom omkring, var det bäst som det var. Hon ville för sin del, om hon finge välja, mycket hellre stanna qvar der, hon nu en gång visste huru hon hade det, än flytta bort bland vildt främmande menniskor." Och så kom det hedervärda paret snart underfund med, att det i det hela var att tacka Gud för, att komministern åter förbigåtts.

I sin son Anton hade de båda sin ålderdoms glädje och sitt framtida hopp. "Ille faciet", brukade komministern säga, och hans hustru log alltid och varnade sin gubbe för att skämma bort gossen, liksom om hon i det hänseendet icke gjorde sjelf allt hvad hon kunde!

Lyckligtvis lefde gossen här i en för god krets att kunna bli bortskämd. Ren var luften, som hans själ inandades, hjertlig var den stämning han såg omkring sig, och ren och oförderfvad växte han upp.

Fadern var hans ende lärare, och efter som komministern var en man med kunskaper och ingalunda underlät att i en hel del af vetenskapens stycken följa med sin tid, erhöll sonen ett godt kunskapsmått.

Så rådde under flera år trefnad och förnöjsamhet i det torftiga komminister-bostället. Visserligen var man der fattig, men det oundgängligaste saknades icke, och därför var man belåten, och dag kom och dag gick, utan att någon annan förändring märktes, än att de gamles hår blef mera nedsnöadt och att Anton sköt upp som en ung och kraftig ek, i det hans bröst vidgades och hans kroppsliga styrka ökades med hans andes växande kunskaper.

Men ingen jordisk fröjd varar beständigt, och sorgen skulle snart stiga äfven öfver denna tröskel. Hon är en gäst, som aldrig kan tillbakavisas, fastän hon ständigt kommer objuden och dertill alltid är med misshag sedd.

Komministern skulle predika en söndag. Han mådde ej riktigt väl, redan då han for till kyrkan. I denna var dragigt och kallt. När han kom hem efter väl förrättad gudstjänst, förmådde han ej sätta sig till bords, fastän hans hustru hade i ordning det delikataste pepparrotskött med buljong, en verklig läckerhet i komministerbostället. Komministern hade feber och måste gå till sängs. Gumman Svanberg kokade ett par koppar fläderthé åt honom och tvang honom att dricka ur dem, för att komma i svettning. Men på natten blef det sämre. Det rosslade i hans bröst, och han kunde med möda få fram hvad han ville säga, hes och förstörd som han var. Fru Svanberg kunde likväl ännu icke föreställa sig, att det var så farligt som det var, utan kokade dricka med talg i, hvilken mixtur skall vara af den bästa verkan för bröstet. Komministern skakade på hufvudet, men drack ändå.

Ty värr halv det ej. Fram mot morgonen var komministern ej längre redig. Han kände icke igen någon, och han låg och yrade. Bud skickades genast, till staden efter doktorn, men när han kom, skakade äfven han på hufvudet.

“Fatta mod, min fru,” sade han till den sörjande makan, “här är menschlig hjälp gagnlös. Er make har snart ändat.”

Hon föll ej i några paroxysmer, några utbrott af otröstlig smärta och lidelse. Hon endast tryckte något hårdt doktors hand, ögonen, som nyss varit genomdränkta af tårar, blefvo plötsligt torra och heta, och det var med darrande stämman hon genmälte:

“Tack för upplysningen, herr doktor! Jag hade ej trott slutet vara så nära. Men Herren gaf och Herren tog, välsignadt vare Herrans namn!”

Med fasta steg gick hon till den döendes bädd, satte sig på sängkanten och tog hans hand i sin. Äfven Anton var tillstädes, och djup och innerlig var den sorg, som stod utpräglad i hans ansigte.

För en stund klarnade åter den döendes blick. Han sökte sin trogna ledsagerska genom lifvet. Hon lutade sig intill honom; han hviskade knappast hörbart ett: “Gud välsigne dig! Tack!” i hennes öra, såg med ett halft förklaradt leende i hennes ansigte och vinkade åt Anton att komma närmare.

Han tog de båda kärans händer i sina och lade dem till samman. Åter sväfvade ett leende öfver hans läppar, från hvilka i brustna ljud äfven framstammades ett sakta “Fader Vår!”... ännu ett leende, en lätt höjning af bröstet, en suck, och komministern Svanberg hade slutat.

Enkan måste snart lemna bostället. Det var med tunga steg, hon gick öfver tröskeln, för att som en främling med sin son utrymma denna lugna bostad, der hon i så många år njutit ro och frid och hemlycka. Här hade hon som rodnande brud tryckts till en älskad och aktad mans bröst; här hade hon verkat som maka och mor; här hade hon täljt största delen af sitt lifs saga, och nu skulle hon lemna detta sitt fridhem.

Det var med beklämning hon gjorde det; men i religionen hade hon sin tröstekälla, och Jesus hade ju sjelf sagt på sitt kors: “O, Fader, ske icke min vilja, utan din!”

Det var nu en gång så Försynens beslut, och hon egde därför ej rätt att klaga.

Det trefliga kommisistersbostället utbyttes mot en liten koja, som hon fick hyra af kyrkovärden för ett ganska måttligt pris. Ja, kyrkovärden till och med föranstaltade så, att församlingen betalade hyran, i betraktande dels af enkans fattigdom, dels deraf att hennes affidne man i så många år varit en aktad och älskad religionslärare inom församlingen.

Kojan var liten och utgjordes blott af ett egentligt rum och köket, men på vinden hade kyrkovärden låtit afplanka å ena gafveln ett litet rum för Anton. Väggarne deri hade enkan öfverklädt med en del af en gammal årgång af Aftonbladet, så att det såg rätt snyggt ut i det lilla rummet.

Men var kojans trång, var hon likväl hemtreflig, och der det är godt hjertrum, der är äfven godt svängrum. Som Anton snart skulle resa till akademien, och det skulle vara både för besvärligt och ledsamt för enkefru Svanberg att lemnas alldeles ensam i den aflägsna kojans, bad hon sin svägerska, som hade Guds välsignelse af barn och blomma, att lemna henne äldsta flickan till hjälp och sällskap. Och så kom Emma i huset, eller rättare sagdt kojans.

Hon var en ung och fager jungfru med friska kinder, klara, blå ögon och en rik, guldglänsande hårflod, som vanligen knöts samman i en tjock fläta. Leende och sång på läpparne, Gud i hog och sinne, och händerna i arbete. Hon var arla uppe. Hon såg om sommarmorgnarna blomorna vakna och öppna sina kalkar, den ena efter den andra, för att dricka ljus, hon såg foglarna rugga sina fjädrar och deltog med dem i naturens morgonhymn; hon såg insekterna skynda till sitt dagsverke, under det solen göt sitt guld allt rikare öfver naturen. Så brukade hon skynda till ladugården eller stallskjulet och föra ut "Stjerrnan", mosters gamla mjölkko, samt vid den snöhvita stäfvan uppstämman någon melodi, hvars toner ljödo fylligare och renare, än någonsin, i den af vällukter genomdruckna morgonluften.

Så hade gumman Svanberg dubbel vår omkring sig. Hon kunde ej heller se sig mätt på de båda unga, af hvilka Emma var opröfvad af sorgen och lärkeglad, under det Anton efter faderns död blifvit mera allvarlig. En

af lifvets skuggor hade ju från grafkullen redan fallit öfver hans dittills jemförelsevis ljusa och bekymmerslösa väg.

Han hade äfven kort efter faderns död hört några personer i byn säga till hvarandra, att de ej kunde nog förundra sig öfver, att han, som var en så lång räkel och fullt arbetsför, ville ligga hemma och tynga på den fattiga modern. Om de varit som han, menade de, skulle de hellre tagit yxan och gifvit sig ut med på skogsfällning eller annat arbete, än att äta moderns magra svettblandade kaka.

Det var den andra skuggan, som fallit öfver honom. Han kände visserligen med sig, att de gjorde honom orätt, men deras tal hade dock djupt smärtat och sårat honom. Icke kunde han hjälpa, att Gud ryckt ifrån honom hans lärare, innan denne ännu hunnit sluta sista repetitionskursen med honom.

Han arbetade emellertid på egen hand och af alla krafter, för att blifva färdig till examen, och fram mot våren ansåg han sig så säker, att han trygt kunde resa till Lund.

Under hela vintern hade gumman Svanberg och Emma arbetat af hjertans grund, för att få ihop litet mynt till hjälp åt Anton. "Han kunde väl inte heller komma alldeles bar hemifrån," tyckte modern. Det sattes upp väf, så vinter det var, och Emma var i väfstolen redan långt innan hanen gol. Mor spann och kardade vid ljus; men då det blef dager, tillgrep hon brodernålen och sydde de vackraste silkes- och regarnsblommor, man ville se, på stora svarta ylleschalar, med hvilka bondhustrurna i trakten till rikt antal försågo henne.

Fru Svanberg hade nemligen bragt det derhän, att det blifvit ett mod för de förmögnare bondqvinnorna att bära dylika utsyddaschalar. Det var en ganska god inkomstkälla, och vinsten deraf inbragte alltid något i den summa, hvarmed Anton skulle beskäras för den vigtiga akademifärden.

Då skymningen föll på om vinteraftnarne och det ännu var för tidigt att tända ljus, sutto de båda fruntimren och stickade strumpor, varma, goda strumpor åt Anton, efter blotta handlaget, och då fördes det ett både lifligt och egenomligt samspråk mellan dem om, huru Anton skulle få det i universitetsstaden och huru roligt det skulle bli, när han kom hem igen, lärd som trots någon — en dialog i hvil-

ken det hvarken fattades luftslott eller hjerta. Med synnerligt välbehag dröjde de i sin lifliga qvinliga inbillning vid den dag, då de skulle få höra Anton predika för första gången i församlingens kyrka. Bådas ögon tårades vid denna framtidstanke, som merändels hade till verkan en längre stunds tystnad, hvarunder hvartdera utaf de båda fruntimren på sitt sätt hängaf sig åt drömmar, det äldre i dem inblandande månet varmt minne från det förflutna, det yngre blott beherskadt af detta sväfvande, obestämda, aningsfulla, som framtiden alltid företer för den med verlden hittills obekante.

Så kunde de sitta och drömma mången gång hela halftimmen, tills antingen gumman Svanberg tappade stickstrumpan och dermed återkom till medvetande af det närvarande och dess bestyr, eller en klar och fyllig, manlig, men ungdomlig stämma hördes i trappan, dörren öppnades och Anton inträdde i stugan.

Om skymning ej då rådt derinne, skulle det icke gerna kunnat undgå Anton, att de båda qvinnorna blefvo hvar på sitt vis upprörda af hans ankomst. Modern fick tårar i ögonen, de voro blandade med både glädje och smärta, glädje öfver det närvarande, smärta öfver saken af det förflutna, om hvilket det närvarande i så mycket erinrade; ty ynglingen var så lik sin far, det var hans stämma, då han ännu var ung och brukade messa från altaret, så att det väckte klangfulla ekon i tempelhalvvet, det var hans sätt, hans tag, ja, allt. Emma gret icke, hon, men hon rodnade desto mera, och fastän det var mörkt der inne, kände hon sig dock förlägen för sig sjelf. Hon visste ej, hvad det var, eller huru det kom sig, men hon erfor känslor af på samma gång sällhet och oro.

Och nu blef det ljus i stugan. Spinnrocken surrade, väfstolen slamrade, och de båda fruntimren voro ibland nära att alldeles kikna af skratt åt Antons historier eller Ullspegelstreck, såsom då han hotade med att sätta eld på mors blånor och han endast kunde afhållas derifrån genom ett strängt — det var visst strängt! — maktspråk af modern; eller då han smög på tå bakom Emma, plötsligt satte händerna för hennes ögon och frågade: "Hvem är jag?" Naturligtvis gissade Emma på alla andra möjliga personer i socknen, utom just på Anton — huru kunde väl hon ana, att det var han! Till sist brukade han draga hen-

nes hufvud bakut och kyssa henne på pannan. Emma skulle nu bli ond, det var själfklart, och högt rodnade hennes kinder. "Hvilken annan skulle väl kunna bära sig åt så som du?" sade hon med en knyck, som skulle föreställa misslynt, och började, af vrede och harm naturligtvis, att slamra i väfstolen, så att man knapt kunde få öronljud.

"Jag tror, du blef ond, Emma?" brukade Anton skratande säga.

"Åh bevars!" ljöd det under ett ännu våldsammare accompagnement från väfstolen.

"Då går jag till min gamla galanta," kunde Anton nu säga; "hon blir inte ond, hon."

"Åh, var inte för säker, min gunstig herre," varnade modern.

Men det half ej. Anton, den ostyryge pojken, skyndade bort till henne, tog henne om halsen, drog henne till sig, utan att bekymra sig om hennes motstånd eller att spinträden sprang af eller att den snärjde sig, och öfverhöljde hennes skrynkliga kinder med kyssar, tills han plötsligt åter skyndade sin väg och lemnade de båda fruntimren ensamma.

De blickade då gemenligen båda mot dörren, liksom ville de uppfånga ännu en sista glimt af en försvinnande ljusbild, och skredo derpå båda med en suck åter till sitt arbete, gumman naturligtvis alltid med ett beklagande af, att "den ostyryge pojken, som aldrig är en till annat än besvär" — hon menade "kärt besvär", det kunde man se på det glada leendet — "aldeles oredat hennes garn."

Och så blef det åter tyst en stund, hvarunder de egnade sig åt arbetet, endast afbrutet af en och annan titt ut i köket, för att röra om gröten i grytan.

Så kom dag och så gick dag, tills våren var inne och Anton skulle tillträda sin första färd från hemmet, örnungens första flykt ur boet. Kyrkovärden, som riktigt var mån om den goda komministerenkan, hade bland de förmögnare hemmanssegarne i socknen föranstaltat en insamling för unga Svanbergs resa. "Det var synd, kan tänka, att den hedersfrun skulle ensam draga lasset."

Det var en måndagsmorgon i början af maj, som den viktiga resan skulle tillträdas. Anton hade velat gifva sig af så sent som möjligt, för att icke behöfva onödigtvis

ligga vid akademien en tid, som blott skulle tära på den magra kassan, i synnerhet som han fått tillbud om en kon-
dition på landet under ferierna genom en gammal vän till
hans far, hvilken nu liksom tretio år förut "öfverlåg" vid
universitetet, der han handledde studenter i latinsk stil-
och kriaskrifning.

Det var, som sagdt, en måndagsmorgon i början af
maj månad. Kyrkovärden höll redan utanför enkans stuga
med sin vagn med spjelkorg och ett par digra hösäckar
bakpå, under hvilka Antons kista fått plats och ofvan på
hvilka man fastsurrat hans sängkläder. Matkistan hade
stälts framtill, och ett och annat knyte hade kastats i
sjelfva sätet med pannkakor och annat, som mor gjort i
ordning för sin son att uppfriska sig med på resan. I ett
knyte fans det till och med ett par flaskor med hallon-
saft. "Saft och vatten är så bra att släcka törsten med,
då man måste sitta en hel dag och sluka dam," hade
mor förklarad och dermed alldeles nedtystat Antons prote-
ster, ty han tyckte för sin del, att fruntimren försågo
honom med alldeles för mycket, och "det var alls inte karl-
aktigt att komma så der påbördad". Denna hans utsago
afsåg dock mest den myckenhet kläder, hans mor ville truga
honom till att taga på sig för resan, som alltid är besvär-
lig och farlig, i synnerhet vid denna årstiden, "som är så
falsk, att man aldrig kan vara för säker".

Kyrkovärden, som erbjudit sig att kostnadsfritt skjutsa
Anton hela vägen till lärdomsstaden, "eftersom han ändå
skulle den vägen fram" — något som dock torde vara twif-
vel underkastadt — kyrkovärden satt inne i stugan och
tog till bästa vid det rikligt försedda frukostbordet, medan
han väntade. Anton kunde för sin del ej äta, ty fastän
han inför sin mor och Emma låtsade sig vara mycket man-
haftig och alldeles ofantligt lugn, oaktadt man stökade
så mycket för och omkring honom, var det likväl ej så
alldeles helt med honom. Han hade aldrig förr varit
ifrån hemmet. Han hade ännu aldrig känt, hvad det ville
säga att lemna dem, han hade kärast på jorden, och
gå ensam, ensam ut i den fåfångans marknad, man kallar
den vida, vida världen. Med den smärta, som skilsmessans
tankar derför måste ingifva, blandade sig äfven den unge
mannens förhoppningar om framtiden, hans drömmar, stun-
dom något titaniska, om det lif, i hvilket han nu skulle

inträda och der han skulle verka, men jemväl dessa orosningar, hvilka alltid åtfölja de första stegen på en bana, som man hittills ej beträddt, som man ännu icke känner till.

Oaktadt allt spjernande emot måste han dock till sist taga ännu en half kopp, "ty det värmer så godt och ligger som bomull kring hjertat, då man skall fara en sådan lång väg", menade modern och skrattade lätt, men vände sig i detsamma om och torkade bort något, som ville bryta fram öfver tårkällans brunnskar.

Snart sutto både han och kyrkovärden, pustande och varma efter kaffe och omfamningar, i vagnen. Modern, som stigit upp på ena hjulet, tryckte alledes förgråten ännu en gång sonens hufvud till sitt bröst och kysste honom, hviskande: "Haf Gud för ögonen, och dig skall väl gå!" Då hon åter stigit ned, nickade Anton åt gumman och Emma, som på väl en half timme ej kunnat få fram ett enda ord, och det bar af. På ömse sidor viftades med näsdukarne, så länge man kunde se hvarandra.

Gumman Svanberg och Emma voro nu ensamma. De gingo tillbaka in i stugan. Denna hade aldrig förr synt dem så ödslig, så tom och otreflig. Det var dem, som om hustomten sjelf hade rymt sin kos.

Emma var snart sig ej längre mäktig, utan aflägsnade sig under förebärande af, att hon skulle gå och rödja upp samt städa i Antons rum. Men hon hade ej väl kommit in i den lilla kammaren, förr än hon sjönk ned på en stol och föll i häftig gråtparoxysm. Det lättade, och hon kunde efter stund åter skrida till arbetet. Men det gick ej så lätt som förr. Det låg en viss olust deri, och det var blott händerna, som mekaniskt förättade sysslorna, under det tankarne voro annorstädes.

Skilsmessan från Anton hade djupt gripit hennes sinne: den var första slagskuggan öfver hennes lif. Men det var likväl icke sjelfva skilsmessan, som framtvang den ena tåreströmmen efter den andra, eller den beklämning, den tryckning hon kände i hjertat.

Han hade visserligen till afsked vänligt tryckt hennes händer; han hade till och med kysst henne på pannan. Han hade sagt: "Glöm ej Anton, Emma!" Men allt

detta hade dock ej gjorts, ej sagts så som hon skulle önskat. Kärlekens rottrådar slå sina hakar fortare fast hos ungdomen, än hos den unge mannen . . . fastän Anton var snart tjugo år och Emma nyss fyllda sjuttionio blott, var han likväl ännu icke kärleken mäktig, under det hon deremot, sig sjelf omedvetet, redan läpjt på bågaren med det ljufliga vin och den bittra malört.

Ännu länge kändes tomheten i enkan Svanbergs koja, en tomhet som endast skingrades då bref kom från Anton, men då märkte också de båda fruntimren tydligt, att de ej voro ensamma der inne, de kände då att hans ande var hos dem, och det var därför riktiga festdagar, då breffen kommo. Emma fick sig alltid några rader, hon med. Men dessa voro merändels skämtsamma och lekande. Den stackars flickan ville helst haft dem något annorlunda, men hon var dock glad öfver att han mindes henne, fastän han säkerligen der borta träffat många andra flickor, som voro både rika och vackrare. Det var den andra slag-skuggan: känslan af att hon var fattig och låg, kanske för fattig och låg för honom, som både ville och borde komma fram här i världen.

I det tredje brefvet, som kom, talade Anton redan om, att han tagit sin studentexamen — det skedde på den tiden vid universitetet — och fått goda betyg. Han hade inskrifvit sig i teologiska fakulteten och nu fullt beslutat sig för att välja samma lefnadskall som det, i hvilket hans far verkat.

Anton hade synbarligen skrivit under det glädjande intrycket af den väl slutade examen, ty hans bref andades de rikaste ungdomliga förhoppningar, ja, var ej främmande för rent svärmeri.

Kyrkovärden kom händelsevis samma dag och helsade på i kojan, och han fick naturligtvis genast del af den vunna triumfen. Eftersom den gamle hedersmannen riktigt tyckte sig "hafva en slarfva med i byken", glädde det honom innerligt att höra, att det gick hans gamle väns son väl i händer, och då enkan gret af glädje öfver att höra ett sådant uppriktigt deltagande från en så godt som alldeles oskyld, var det ej utan att det vattnades äfven i hans ögonvrår.

Och då Emma en gång gått ut i köket, begagnade kyrkovärden tillfället att draga fram sin stora saffians-

plånbok och derur taga en alldeles splitter ny sedel, som han bad enkan lägga in i lappen, då hon härnäst skref, och skicka med till sin son från en okänd, såsom belöning för hans flit. "Arbetaren är sin lön värd", ansåg kyrkovärden, som sjelf varit en fattig torparens son och endast genom sitt eget arbete samt salig komministerns medverkan "i en vigtig stund" kommit på grön qvist och blifvit en af de mest betydande hemmansegarne i socknen.

Enkan ville först ej taga emot gåfvan. Kyrkovärden hade gjort så mycket för henne och hennes son, att hon aldrig kunde vedergälla det, än mindre tillåta honom att öka hennes tacksamhetsskuld. Men då kyrkovärden erinrade om den vigtiga stunden, då komministern genom öfvertalningar och förböner hos en hård far till hans älskade beredde hans hela lefnadslycka, för hvilken han alltid skulle anse sig häfta i skuld hos komministerns enka och barn, kunde hon ej längre vägra, utan mottog på Antons vägnar sedeln.

Tiden förrann. Ända till fyra år hade förflutit, sedan Anton lemnade hemmet. Han hade under hela denna tid icke återsett det. För att kunna draga sig fram, hade han till en början måst under ferierna konditionera som informator och äfven ett par gånger biträdt som hjälp-predikant samt lönats med offer.

Det hade varit en mycket lång tid i de båda fruntimrens ögon; kanske dock ej så mycket i Antons.

Emma var en strålande ungmö i sin fullaste fågring. Hennes sinne var dock ännu barnets, och hon sjelf var samma lekande väsen som då Anton reste. Den fridfulla krets, i hvilken hon vistades, den stormfria luft hon inandades, det lugn och den ro, som rådde omkring henne, hade gjort, att tiden gått utan att lemna något spår efter sig hos henne, om icke det att han yttermera slösat på henne med fågrings skatter och mognads frukter.

Och gumman Svanberg var äfven sig lik, kanske blott ännu litet mera och litet hvitare snö i hennes lockar, litet mera krumning af hennes gestalt. Antingen man lider eller är nöjd till sinnes, böja åren ryggen.

Men Anton? Var han den samme? Det spørsmålet stälde de båda fruntimren till sig flere gånger om dagen, i synnerhet nu på sista tiden, då hans bref blifvit sällsyntare, och äfven till innehållet på ett märkligt sätt förändrats.

Först hade hans bref varit rika på förhoppningar och svärmeri. Med tiden stäcktes dock vingarne på förhoppningarne, och deras flykt blef mera horisontel, mera möjlig. Men svärmeriet bibehöll sig ännu länge, ehuru det vexlade karakter. Man märkte ibland, att hans ande liksom fann det trångt i den klädnad, hvori man ville snöra honom efter vedertagen, officiel metod och sed? En van iakttagare af människorna och tingen skulle då af hans bref tyckt sig i honom se liksom en fogel, hvilken man stängt inne i bur, men som blir otålig, då han nås af sol-ljus och frisk luft samt får se det vida blå, den rymd i hvilken han skulle vilja svinga upp glad och fri — om ej burens galler hindrade honom. Han skulle vilja jubla Herrans lof der uppe, långt, långt uppe, så långt vingarne kunde bära honom — men man tvang honom att qvittra i den trånga kammaren.

Det syntes tydligt, att i sådana stunder som de, i hvilka *dessa* bref skrefvos, Anton ej var nöjd, icke tillfredsställd; men så kom det andra stunder, då Gudskärleken öppnade buren för fogeln och denne svingade ut samt fick på egen hand pröfva sina vingar, för att dock åter hastigt, ofta alltför hastigt, vända tillbaka till sin fängepligt och sjunga på pinne i bur.

Sanningen var, att Anton med sin lifliga och då ännu ungdomsfriska själ först hängifvit sig åt sitt valda värf att söka blifva religionslärare. Han skulle verka i sin krets med kärlek och kraft. Med nästan osläcklig törst kastade han sig öfver de böcker, som skulle leda honom in på de första stegen af hans bana . . . hvad herlighet och ljus skulle ej i dem möta honom!

Men fann han hvad han sökte? Han åtrådde hjerta och lif, han mötte systemer och åter systemer. Han hoppades finna den slagruta, med hvilken han skulle upptäcka den fläck, der strålarne från Guds öga skulle kunna ledas in i ett hittills mörkt sinne, och han fann en torr, i en mängd underafdelningar uppställd teologisk anatomi, enligt hvilken han skulle bibringa mogne åhörare och barn de formler, i hvilka det högsta insnörts.

Kortligen, han mötte ej, hvad hans svärmande ande ville möta; och han stod därför flere gånger i begrepp att lemna den utstakade banan. Men han visste, att ett sådant beslut skulle djupt träffa hans mor, som ej drömde

sig någon större lycka här på jorden, än att få se honom iklädd kappa och krage liksom hans salig far i verlden, och att få höra honom utlägga Guds ord för tacksamme åhörare. Han hade därför ej mod att följa sin ögonblickliga ingifvelse. Så blef det något brutet inom honom. Han saknade det inre fästet, och då sången klingade fulltonig i studentgillet eller på Majfesten eller vid andra tillfällen, drogs han med dit. I tonernas harmoni fann han ersättning för söndringen inom sig.

Hans bref buro spåren häraf. Det religiösa svärmeriet andades ej längre uti dem. Det kom deremot annat i stället. Gumman Svanberg förstod ej omkastningen, och då Emma ibland läste upp tokroliga infall, skämtsamma utgjutelser, hvilka till och med voro litet vågade, kunde gummans blick mulna och en lätt rodnad draga öfver Emmas kinder; men så kommo några hjertegoda rader, och så myste åter gumman och slutade regelbundet med anmärkningen:

“Han är då alldeles tokig, den pojken. Men står der ingenting om examen, Emma?”

“Nej, faster, inte ett ord.”

“Besynnerligt... men jag förstår, han vill öfverraska oss, när han kommer, med både kappa och krage!”

Både hon och Emma ville gerna tro så, och de trodde det därför äfven. Ah, hvad de längtade! hvad de längtade!

Men hvad var det? Det riktigt klack till i gumman Svanbergs bröst, hon satte händerna för hjertat liksom för att hejda dess slag och sänkte hufvudet. Och Emmas anlete liksom öfverhöljdes med ett dok af purpur.

Hvad var det? Sång, sköna, herliga toner ljödo från långt håll och nådde fram till dem i afbrutna satser eller i återklingande ekon.

“Det är han!” utbrast slutligen gumman Svanberg, som skulle känt igen den ena stämman, hade der ock varit tusen sådana.

Emma var redan ur stugan och utanför grinden, samt lopp med flygande flätor och böljande schalett öfver de bara runda axlarne utåt vägen mot det ställe hvarifrån sången kom.

Anton hade med trenne andra universitets-kamrater hunnit fram till det ställe, der den häradsväg, som Anton skulle fara för att komma till sin mors stuga, skilde sig från stora landsvägen, på hvilken de båda andra skulle färdas vidare.

Ej långt från vägen, inne i en skogsdunge låg ett klipp-block, hvilket i fordomtima gjort tjenst som offersten för de gamle, men nu var nästan alldeles bortglömdt. För de gamle hade platsen varit en helig offerlund; nu var den ett af barnen i trakten omtyckt ställe för deras lekar och tummel. Och sjelfva offerstenen, på hvilken i tiden så mången blomstrande ungmö måst utgjuta sitt blod för mildrande af de stränge gudars vrede, tjänade nu till en håll, utför hvilken ungdomen åkte "kana" på småstenar och trä-bitar under stojande jubel och ras... de omedvetne ateisterna!

Anton ville visa vännerna platsen, hvarför man beslöt att låta hästarne hvila en stund, medan man ännu en gång utbytte tankar med hvarandra innan man åtskildes. Naturen talade så mäktigt. Försommarens sol lyste i sin rikaste prakt, utan att dock kunna tränga med sitt strålrregn fram till offerplatsen. De nyutslagna björkarnes friska grönska utandades en riklig doft och höll tillbaka solstrålarne, hvilka, då man blickade bort mellan träden, der genom sina återbrytningar i daggdroppar, spindelväf och larvslem bildade en genomskinlig väfnad af purpur och guld. Denna gaf åt lunden ett sällsamt uttryck, hvilket kom de fyra akademiske borgarne att anse skogen nästan förtrollad.

Det högtidliga i sjelfva afskedsstunden, den mörka offerstenen som låg der höljd i skuggan, kall och dyster som ett blotminne, det magiska skimret i den omgifvande naturen — allt samverkade till att försätta de unge männen i denna underbara stämning, der fantasien sammanfogar verklighet och dikt och låter på det förflutnas minnen som botten framspringa hoppets friska rosor, medan det närvarande gifver sin förtrollningsfärg åt duken.

Anton höll en stund händerna för ögonen, liksom bländad af hvad han sett, och med verklig hänförelse, stärkt af framstormande ungdomsminnen, inandades han den friska morgonbrisen samt öppnade sin famn, liksom ville han deri sluta allt detta som omgaf honom.

Han sprang från björk till björk, för att återfinna de bokstäfver han inristat i deras bark. Han tycktes nästan vilja helsa hvarje blomma, hvarje grässtrå som gamla bekanta. Och då han derpå plötsligt vände sig om mot offerhällen, kände han sig af sin inbillningsmakt lika plötsligt försatt tillbaka i den fjerran tid, då hela naturen för tanken utgjordes af en mängd konkreta gestalter och gudarne umgingos, ömsom straffande, ömsom lönande, ömsom skalkande, ömsom gisslande, bland människobarnen.

Fastän det redan var långt lidit på morgonen, tyckte han sig ännu i gräsets dagg se spåren af de ringar som bildats, då vid månens strålar elfvorna trådde dansen deri. Det var honom, som om han bredvid sig kände Fylgjan i hennes qvinnohamn. Och der borta under asken, der sutto Nornorna — han såg dem så tydligt i sin stämning — och vattnade det heliga trädets rötter — han var nära att kasta sig på knä, för att höra hvad de sade, ty "de stiftade lag, bestämde hvad som bestämdt skulle ske, de valde lifvet och förkunnade ödet för tidens barn." Så sjöng ju Völuspa!

I öfvermåttet af sin hänförelse tryckte Anton den ene efter den andre af vännerna i sin famn. Och så klang det ur hans bröst, och klara, rena och fylliga qvälde tonerna fram derur. Kamraterna stämde i, och herlig ljud nu sången, fosterländsk och varm.

Det var den sången, gumman Svanberg och Emma hörde. Det var de tonerna, som kommo den senare att skynda hän mot platsen, der sångarne voro, under det gumman så sakta linkade efter, förgätande fläsket, som kanske vidbrändes på stekjernet, och potatisen, som väl kokade sönder. Modershjertat dref på.

Då Emma blef varse de fyra sångarne, stannade hon högt rodnande, tveksam om hon skulle våga närma sig dem. Hon dolde sig bakom ett träd och betraktade gruppen. Men var då ej Anton med deri? Nej, hon kunde ej känna igen honom. Besynnerligt, hon hörde likväl så tydligt hans stämma. Hvem hade väl maken till den?

Hon smög fram för att se bättre. En af studenterna fick syn på henne, och då sången i detsamma upphörde, ropade han:

"Anton! Är då trakten verkligen förhexad... är det inte Nanna, som der kommer till sin Balders hage?"

En af de andre unge männen, såg sig liksom sömn-drucken omkring. Äfven han fick nu syn på Emma, och med ett gladt rop skyndade han ned till henne, öppnande sina armar för att sluta henne i dem. Hon drog sig dock blygt undan, nästan rädd, ty ej var denne korpulente herre hennes Anton?

Men gumman Svanberg hann nu också fram; och här var modershjertat, det visste nog, hvem sonen var. Mor och son lågo snart i hvarandras armar. De greto båda af djup rörelse, ty Anton var en lättrörd själ. Slutligen drog sig den gamla litet tillbaka, för att mönstra den älskade sonen. Äfven hon varnade nu förändringen med denne. Den smärte, välbygde unge mannen, sådan han var då han for hemifrån, hade blifvit en fet och fryntlig herre. De förut något magra och genom läsningen bleka kinderna voro nu tjocka och starkt röda; några slappa veck visade sig till och med vid hakan. Men ögat var i denna stund detsamma som förr, lifligt och gladt... ah, det var i alla fall hennes Anton! Och åter öppnades moderns armar, och åter slöts sonen i dem, men Emma ville gråta: hon kände det så kallt, hon stod inför en främling.

“Seså, mutter,“ utbrast slutligen sonen, “nu får det väl vara nog med smekningarne. Kamrater! Här ser ni gamla mor min. Hedersgumma är hon!”

De trenne studenterna helsade artigt och komplimenterade den gamla, som blef alldeles förbryllad och neg och stammade, under det Emma rodnade som en pion, då en af junkrarne tog “den lilla oskulden från landet“ under hakan, och rusade hem till fasters stuga med tårarne strömmande utför kinderna.

Antons kamrater bjödos att deltaga i den färdiga frukosten. Den var tarflig, menade gumman Svanberg, men all mat är skön mat, när Vår Herre ger aptiten, hade hennes salig man i lifstiden sagt, och aptiten hade väl inte stannat qvar i Lund, tillade hon.

Man gaf sig i väg, sedan en af studenterna försigtigtvis upptagit ur en låda i vagnen ett par buteljer, och snart satt man kring frukostbordet. Aldrig hade väggarne i gumman Svanbergs stuga varit vitnen till en sådan festfrukost. Här åts och dracks, och när måltiden var slut, dracks det igen, och sången klingade, muntra, lustiga dryc-

kesvisor i en frivol ton, som slutligen sårade de båda fruntimren så, att de aflägsnade sig.

Der ute i köket satte de sig, tysta och oroliga. De vexlade ej ett ord, men deras blickar mötte hvarandra och förtäljde hela historier om huru det såg ut i deras inre.

Omsider led det så frampå dagen, att skjutskarlen förklarade sig ej vilja vänta längre. Man måste skiljas, och de trenne vännerna foro vidare, under det Anton stod blossande röd och varm och viftade med näsduken efter dem, skanderande en improviserad hexameter.

Hvad det såg ut der inne i den på morgonen så fina och fejade stugan! Spott på golfvet, fläckar af vin och punsch på den nyss så snöhvita drällsduken... och sådan tjock cigarr- och tobaksrök! Gumman Svanberg skakade på hufvudet, och Emma gick och ordnade och sväljde tårarne.

Då Anton slutligen kom tillbaka in, tog han modern om lifvet, tackade henne "för en förb. trefflig frukost" och ursäktade sig med att han var litet lurig efter åkningen under natten och festandet, hvarpå han gick upp på sin kammare från fordom, men gaf sig ej tid att se, huru den moderliga omtanken i förening med kärlekens hängifvenhet på tusen sätt gifvit sig uttryck i anordningarne härinne, utan kastade sig på sängen och insomnade snart.

Sedan der var ordnad och vädradt i rummet, gingo gumman Svanberg och Emma till sina hvardagliga sysslor. De hade ej mod att säga hvarandra något, och den förra hade ej heller mod att öppna sonens koffert för att se, huru det stod till med hans linne och garderob. Hennes skarpsynta öga hade redan varsnat så många fläckar på hans rock, att hon grufvade sig för prestrocken i kofferten; ty att den fans der, derpå tviflade hon ej en minut. Han hade fått en liten summa från henne, de sista dagarne han var i Lund, och hon hade låtit honom förstå, att de voro till hans första prestrock. Hon skulle ovillkorligen ha del i den, och därför skickade hon penningarne.

Men huru hade hennes vackre, ståtliga son kunnat så förändras? Det spørsmålet gjorde hon sig nästan hela dagen lång; och det lade sig ett par nya skrynklor öfver pannan, och der föll liksom litet mera silfverglitt i lockarne.

Då Anton om qvällen kom ned, var han olustig och tung. Han sökte visserligen ofta hän till moderns bröst, liksom ville han ha skydd — mot hvem? kanske mot sig

sjelf? — men han var karg om ord, och modern dömde riktigt, att rätta stunden till ett öppet samtal med honom ej var ännu inne. Hon framkastade blott på måfå spörsmålet:

“Nå, du tog väl en vacker examen, min gosse?”

“Examen? Åh, mamma lilla, det blef ingenting af,” svarade Anton, tydligen något förläget.

Det kändes liksom en djup sveda i gumman Svanbergs bröst.

“Ingenting af?” upprepade hon.

“Nej, mamma?”

“Du har då inte tagit examen?” frågade hon ängsligt, nästan rädd för att höra sin egen fråga.

“Nej, jag hvarken har tagit eller kommer att ta den, mamma lilla,” svarade han och kysste hennes torra ögon.

“Inte?” sade hon med en slocknad ton, hvilken angaf att det äfven inom henne slocknade något.

Emma orkade ej stanna inne längre. Hon måste ut, och qvällens lätta skuggor föllo i dungen utanför öfver hennes smärta gestalt och hennes tunga sorg.

“Blif nu ej ledsen, mamma!” bad Anton. “Men ser du, det är så, att jag inte duger till prest. Jag har ej den ringaste håg därför... och det skall ju vara den inre driften, som skall göra presten... Men låtom oss tala vidare härom sedan. Nu får jag ut att hemta litet frisk luft. Kamraterna voro så ifriga med punschen... I morgon, mamma lilla! Var lugn du, det skall nog bli *bien*!”

Qvällen gick. Vid bordet voro de trenne fåordiga, och efter bordet gick man till sängs.

Gumman Svanberg och Emma fingo ej en blund i ögonen. Huru annorlunda hade icke denna dagen varit, än de tänkt sig den! Grymma missräkning!

Några dagar förgingo, hvarunder Anton mest var borta hos bekanta familjer i trakten, under det att de båda fruntimren der hemma sysslade med koffertens tarfliga innehåll. Hvad linnet såg ut! Strumporna sedan! Här blef nu arbete. Anton kom ofta så sent hem, att modern redan lagt sig, men Emma kunde ej få någon ro, innan hon visste honom vara väl uppe på sin kammare. En qväll hade han på intet sätt varit sådan han bort vara. Emma ville

framför allt hindra modern från att se, hvad hon då såg. Hon hade bekymmer nog, den gamla.

En dag stannade Anton hemma. Han var så liflig och glad till lynnet, och skämtade så att till och med de förrymda leendena några gånger visade sig kring Emmas läppar.

Nu tog gumman Svanberg mod till sig och sade, då de slutat middagsmåltiden och ännu sutto qvar vid bordet:

“Hör nu, Anton, när tar du examen?”

“Seså, mamma lilla, äro vi nu på det kapitlet igen? Jag sade dig ju, att jag aldrig blir prest,” svarade Anton.

“Det är då alldeles säkert?”

“Äfven om faster ber?” tillade Emma spörjande.

Anton tog hvardera af dem båda i hand och sade:

“Här sitter jag riktigt fast mellan mina båda qvinliga skyddsandar. Jag väntade mig din fråga, min mor . . . och jag har just stannat hemma i dag, för att få tala öppen- hjertigt med dig, och äfven med dig, Emma, min lilla fagra dufva som sitter och hackar på mitt hjerta . . . Sen I, vid universitetet kom jag för mycket med, och så försvann dimmen i röken och jag ur teologiska fakulteten. Den dugde ej för mig, och jag icke för den. Tro därför icke, mor lilla, att jag är någon hedning. Ack nej, jag ärar för mycket Gud, för att vilja med mitt verldsliga sinne vara hans tjenare på jorden, bäraren af hans ord. Men då jag ju måste blifva något, för att kunna föda mig och befria er båda från bördan af mig, så tänkte jag ta kammerullan. Jag läste så ifrigt några veckor . . . men så grönskade det på Lundagård, och så börjades serenaderna i sommarnätterna, och så kom boken bort för mig . . . Men veten I hvad . . . jag har nu bestämt mig för något annat, för ett yrke i hvilket man kan hösta lika många millioner som du kan skörda potatis i din täppa . . . Jag ämnar gå in vid teatern!”

“Vid teatern?” utropade de båda fruntimren samstämmigt, och enkan Svanberg under hemlig förkorselse och bäfvan, ty hon egde föga begrepp om teatern, men hon hade dock erfarit, att det var en syndefull anstalt, som människan borde fly.

Anton utvecklade nu med stor värme sina planer och förhoppningar. Han hade visshet om att få ett godt engagement på grund af sin vackra och starka röst. Han skulle yttermera utveckla denna, och så skulle han resa

till främmande land, der sångare och sångerskor uppvägas med guld.

“Ah, min mor och du, Emma,” utbrast han, “tänken eder den afton, då I sitten bland åhörarne och lyssnen till min sång. Alla lyssna. Det är så tyst, så dödsstill i salongen. Min sista ton förklingar, ännu ett ögonblicks tystnad föranledd af makten i min sång; men så bryter bifallsstormen lös, applåder och lefverop, lagerkransar och buketter, jublet vill aldrig taga slut. Jag beherskar dessa tusendetal människor, som i denna stund ej ha tanke, icke känsla för någon annan än konstnären... ack, min mor, hvad du skall känna dig stolt! ty du skall veta, att den frade sångarens blickar endast söka dig, dig och lilla Emma här.”

Modern ruskade på hufvudet.

“Från predikstolen skulle du ock herskat öfver församlingen, men genom Guds ord, ej genom syndiga människors funder!” invände hon och gick ut. Det var henne så tungt för bröstet.

Emma deremot hade med ungdomens lättrörliga inbillning lyssnat till Anton. Hon hade visserligen aldrig mer än en gång varit på teater, och det var vid en marknad i Vexjö, men hon hade ännu en oförgätlig hågkomst deraf, och hon nästan rusades af Antons skildring.

Då modern gått, satt han ännu kvar och diktade sin framtid för Emma, som begärligt hörde på honom. Och när han så sade, att då han samlat guld, mycket guld, skulle han lägga det för Emmas fötter och bedja henne att som hans maka dela det med honom, kunde hon ej lösrycka sin hand, som han fattat; hon kunde ej slingra sig undan, då hans arm slogs kring hennes lif; och då han hviskade till henne om kärlek och sällhets rus, sjönk hennes hufvud motståndslöst ned och hennes läppar öppnades sakta under en brinnande kyss, liksom blomknoppen för morgonsolens stråle. Hon var hans. Kyss brann på kyss, hon kände blott lyckan och fröjden af ruset... då plötsligt dörren öppnades och gumman Svanberg stod i rummet, strängt, allvarligt blickande på de båda unga, som nu drogos från drömmarnes till verklighetens rike.

“Detta hade jag ej väntat mig,” sade den gamla, i det Emma reste sig och vände sig bort för att dölja sina kinders förrådiska färg.

“Åh, mamma lilla,” sade Anton, “nog har du väl sett, att Emma håller din Anton kär . . . och jag kan just undra, huru den karl ser ut, som icke måste fjettras af en så ren och intagande ungö.”

“Jag går in derpå,” svarade gumman Svanberg; “men för att fästa vid sig en ung qvinna, skall en man vara man, och huru mycket det än svider här i mitt hjerta att nödgas erkänna det, måste jag dock säga att min son ej är en man.”

“Min mor!” rusade Anton upp.

“Jag sade det, min Anton, och det var ej lätt sagdt,” inföll modern. “Men sanningen står högst. Och sant är, att du ännu icke eger de fasta åsigtter för lifvet, på hvilka såsom grund ett soligt och godt familjehem kan byggas. Emma har vuxit fast vid mitt hjerta. Jag kan ej blindt låta henne kedjas vid ett lif, som skall bära många, många vexlingar, det anar jag. Och en mors aningar om sitt barn hafva vissa bindtrådar vid Guds allvetenhet. Älskar Emma dig varmt och uppriktigt, skall hon nag varda dig trogen, hon skall vänta på dig. Men först och främst måste du tillkämpa dig henne. Sådan är min vilja, brukade din far alltid säga, då det någon gång gälde på fulla allvaret. Och så säger jag med, viss om att han i denna stund är här hos oss och talar i mig.”

Härvid vinkade gumman Svanberg åt Emma, som alldeles förgråten lemnade rummet, under det modern och sonen ännu en stund talade allvarliga ord med hvarandra. Flere gånger ville Anton brusa upp, men hejdades af moderns allvarliga och bestämda ton. Hon visste hvad hon ville den gumman. Och resultatet af samtaleet vardt det, att gumman Svanberg satte en nystärkt mössa på sitt snöhvita hufvud, lät Emma hemta den svarta bombasinsklädnungen och, sedan toaletten väl var gjord, vandrade i väg till kyrkovärdens, efter det Anton å sin sida gått ut och Emma fått tillsägelse att vakta sitt skinn och sin ära.

Då gumman på qvällen kom tillbaka från kyrkovärdens, kallade hon de båda unga till sig och sade till Anton, så att Emma hörde det, för att hon måtte fatta, att kärlek är ett, men äktenskap både kärlek och någonting annat, högre och allvarligare, mera kräfvande, mera offrande:

“Jag är fattig och kunde behöfva ditt stöd, min son, men du kan ej gifva mig något sådant och ännu mindre

någon annan. Jag har måst låna af din fars och min gode vän, för att gifva dig de sista styfrarne från mig till hjelp på din nya färd i lifvet. Gud vet, huru jag skall kunna betala igen dem, men Emma och jag skola arbeta för att vinna dem åter: vi arbeta, ju då för det vi ha kärast på jorden, för dig. Emma skall arbeta, ty det gäller er framtid, jag skall arbeta, för att taga mitt goda samvete med mig till din far, då jag kanske snart söker upp honom... Tänk på oss, och är der någon fasthet i din karakter, skall du nog hitta rätta vägar... är der blott löshet, så... Men vi hoppas det förra."

Härmed lemnade modern åt sonen en liten penningbunt. Anton vägrade först att mottaga den. Men då gumman Svanberg sade, att han efter hvad som skett icke längre kunde stanna hemma, om ej Emma skulle bort, att han här hemma hvarken höstade guld eller potatis, och att det alltid kostar att resa, så tog han slutligen penningarne, i det han kysste moderns gamla, skrynkliga händer, som vättes af hans tårar.

Men gumman Svanberg gret icke.

En mor skall vara stålsatt, när det gäller att visa kraft. Hon var det.

Följande morgon kom kyrkovärden med sina hästar och vagn för att hemta herr Anton och skjutsa honom till närmaste gästgifvaregård på vägen till Karlshamn, der han skulle gå ombord på ett fartyg för att resa till hufvudstaden, der den lysande konstnårsbanan vinkade honom.

Det vexlades ej många ord vid afskedsstunden, men Anton sade dock till Emma, att hon skulle vara lugn. Han skulle ej svika i hvarken arbete eller tro. — — —

Men han svek.

Konstnårsbanan gick väl till en början i solljus, men så ville han ej längre finna sig i det arbete, de försakelser, de studier, som kräfdes, för att af honom skulle bli en sann konstnär, och så sjönko efter hand de först så svindlande förhoppningarne. Efter några år var Stockholmspubliken mätt på den redan i ungdomen på retur stadda sångaren, som måste för brödets skull gå in vid landsorts-teatern.

Under sina färder kom han till Göteborg, der jag gjorde hans bekantskap och en qväll mellan skål och vägg hörde hans lefnadshistoria. Gumman Svanberg var då död

för längesedan. Hon hade ej mäktat afbetala skulden till kyrkovärden; han hade heller aldrig sjelf kunnat göra det. "Penningarne äro så odryga för artisten," sade han till sitt försvar. Men Emma hade gjort det, och af tacksamhet härför hade han — återgifvit henne friheten.

Ännu några år derefter, och Emma hade i åtnjutande af sin frihet bundit sitt öde vid en häradsskrifvares, hvilken var enkling och äldre karl, men utan barn. Hon älskade honom ej, men hon aktade honom högt och lärde sig att med hvarje dag mer och mer skatta hans arbetsamhet, hans rika, om än ej för den först kommande öppna hjerta och hans omutligt redbara karakter. Hon skänkte honom en son och en dotter, och dermed var fröjden stor och lyckan fast i det varma och goda hemmet.

Kom så en dag en ruskig man, med gråsprängdt och tofvigt skägg och halfslocknad blick vandrande den vägen. Han gick in i häradsskrifvarebostället för att få en läskedryck och en bit mat, om han bjöds. Emma kände igen honom. Det var Anton, som i grund svikit både sina löften och sig sjelf genom sin karaktärlöshet. Nu var han utstött från samhället och skulle nog dött en qvällstund i ett dike vid landsvägen, om ej Emma bedt sin man taga upp den fallne.

Han sitter nu och skrifer i rent linne på rent papper. Hans drägt är hel, men hans inre väsen är söndrigt, sargadt af — grymma missräkningar.

Innehåll.

Min egen person	3.
Ett teaterminne	7.
Klarinettblåsaren	17.
En skuggteckning	39.
Gubben Bergqvist	47.
En moder	63.
Den bästa skatten	78.
En osannfärdig hustru	145.
Olika lynnen, olika öden	151.
Grymma missräkningar	203.

PRYTTERKÄRNE

PRYTTERKÄRNE
PRYTTERKÄRNE

PRYTTERKÄRNE

PRYTTERKÄRNE
PRYTTERKÄRNE

PRYTTERKÄRNE

PRYTTERKÄRNE
PRYTTERKÄRNE

PRYTTERKÄRNE

PRYTTERKÄRNE
PRYTTERKÄRNE

Ny skönlitteratur.

SKATTSÖKARNE.

Ett blad ur Gripsholms häfder
af GEORG NORDENSVAN.

Häft. i illustr. omslag. 2 kr.

Af samme förf. har förut utkommit:

Guido. *Ur Bobs efterlemnade papper.* I illustr. omslag. 1: 50.

Framtidsmän. *En bild ur lifvet.* 2: 50.

I kasern. *Sven Svenssons minnen från krigarlifvet.* 1: 25.

En stormsvala blott!

Humoresker, satirer, in- och utkast af HALFDAN MÖRK.

Första samlingen. Häft. i illustr. omslag. 1 kr.

Förf., hvars *typer, mosaiker* och *epigram* utmärka sig genom gauska stor qvickhet och skärpa, såväl i form som innehåll, har i tidningar och tidskrifter redan gjort sig ett namn som god följetonist.

Jon i Slätthult.

Skildring af Halländska gränsbolifvet

af AUGUST BONDESON.

I illustr. omslag. 75 öre.

Humoristiska skildringar af de halländska böndernas lif, seder och bruk. Förf. har förut gjort sig fördelaktigt bekant dels genom utgifvandet af en samling halländska sagor och dels genom föredrag på bygdemål, hållna i flera af Sveriges större städer.

Uppåt och Framåt.

Berättelse från mellersta Sveriges bergsbygd af JOHAN MARK.

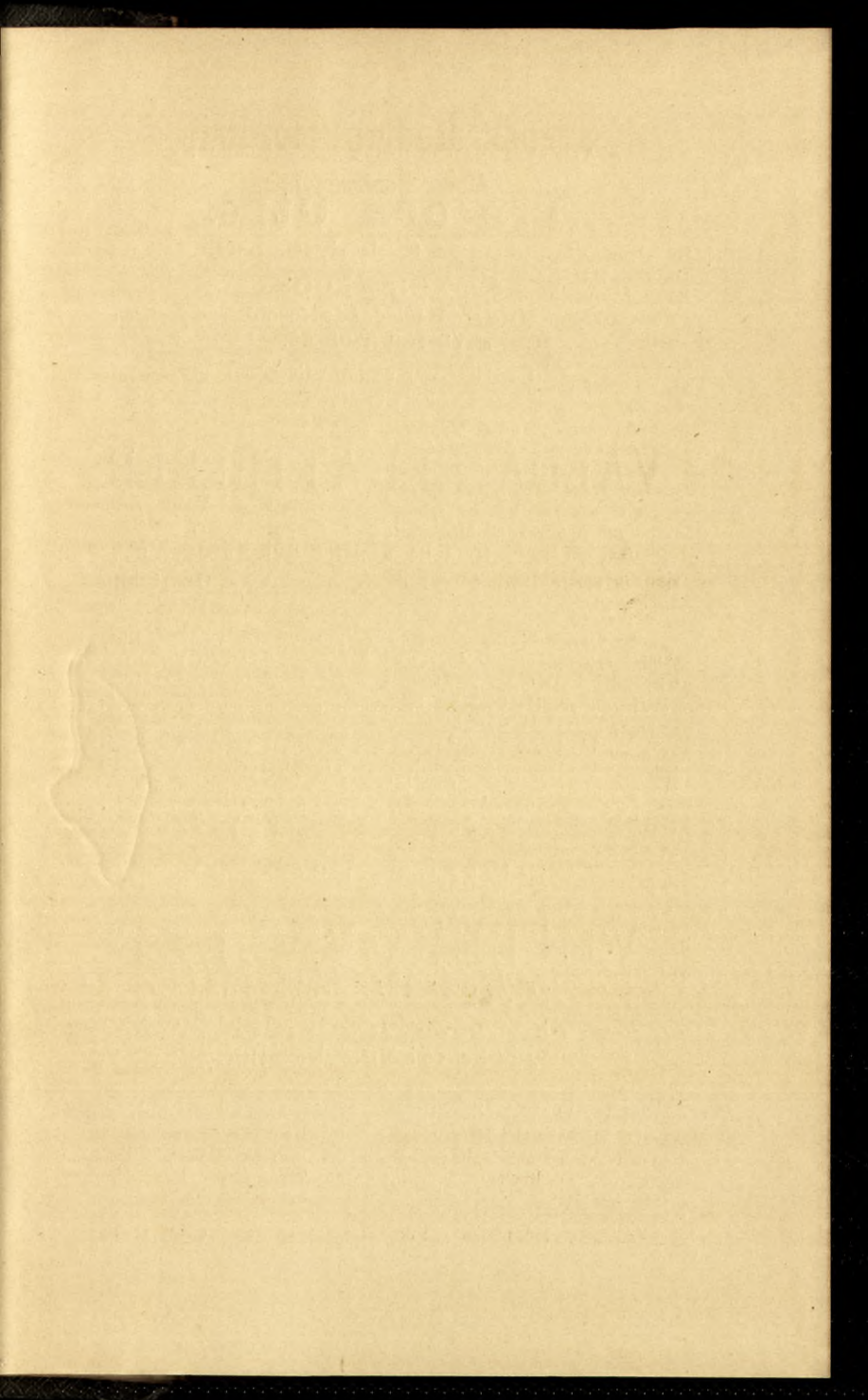
Pris 3 kr.

En väl gjord teckning af de religiösa rörelserna, som för närvarande oroa Sveriges folk. Förf. bekämpar läseriet, det tanklösa fromleriet och ofördragsamheten mot anorlunda tänkande, på ett om gauska stora författaregåfvor vittnande sätt.

Svensk Romanlitteratur.

på Albert Bonniers förlag.

- ALMQVIST, C. J. L., **Törnrosens bok.** Ny upplaga, utgifven af Prof. A. TH. LYSANDER. 4 delar. 12 kr.; inb. i 4 band, 16 kr.
— **Det går an.** Ny uppl. 75 öre.
- BLANCHE, AUG., **Romaner: Sonen af Söder och Nord.** 2 delar. 5 kr. — **Banditen.** 2 kr. — **Första älskarinnan.** 2 kr. — **Flickan i Stadsgården.** 2 kr. — **Vålnaden.** 3 kr. (Bundna expl. 1 kr. mer pr band.) — **Berättelser: Bilder ur Verkligheten.** 5 del. 12 kr.; inb. 14 kr. — **Taflor och Berättelser.** 3 del. 7: 25.; inb. 8: 25. — **Minnesbilder.** 2: 50.; inb. 3: 50.
- CLAUDE GERARD, **Romaner: Psykologiska gåtor.** 3: 75. — **Jernringen.** 4: 50. — **Inom natt och år.** 4: 50. — **Berättelser: Moderna Typer.** 2: 50. **Hvardagslif.** — **Gröna blad.** 3 kr.
- CRUSENSTOLPE, J. M., **Morianen eller Holstein-Gottorpska huset i Sverige.** Ut kommer fullständigt i 20 häften å 50 öre.
- GUBBEN NOACH, **Skogvaktarens berättelser.** Bilder från Norrlands skogslif. I. 1: 50. II. (1880.) 1: 25.
- GULLBERG, GUSTAF, **Romaner i västfickformat.** Parodistiska ströftåg efter berömda mönster. 75 öre.
- HEDBERG, FR., **Svart på hvitt.** Noveller och skizzer. 3:ne delar å 3 kr.; inb. 4 kr.
- LEA, **Samlade berättelser.** I. **Ur Tant Ullas anteckningar.** 2:ne delar med illustr. af C. G. HELLQVIST. 4 kr.; inb. 5: 50.
— II. **Ur minnet och fantasien.** 2:ne delar. Med illustr. af CARL LARSSON. 4 kr. inb. 5: 50.
- MELLIN, G. H., **Svenska Historiska Noveller,** fullständigt samlade och ordnade af författaren. 3 delar. 7: 50; inb. 10: 50.
- MELLIN, G. H., **Skandinaviska Nordens folklied.** I. **Lappmarlärken.** Sveriges nomader. 1: 25. II. **Je Jemtland.** Kolfinnarne i fjellskogogen. 1: 25. — III. **Dalarnes.** Den gagamle i Östannor. 1: 50. — IV. **Vestestergötland.** Vid Billingen. 2 kr. kr.
- NORDENSVAN, GEORG, **Framtidsminnen.** En bild ur lifvet. 2: 50. — **III Karsern.** Sven Svensons minnen fr från krigarlivet. 1: 25. **Guido,** ur Br Bobs papper. 1: 50. — **Skattsökararne.** Ett blad ur Gripsholms häfder. 2. 2 kr.
- SCHWARTZ, M. S., **Valda Romaner.** I. **Mannen af börd och qvinnaman af folket.** 2: 25. II. **Arbetet adadlar mannen.** 2: 50.
- STRINDBERG, AUG., **Från Fjerdridingen och Svartbäcken.** Stududier från Akademien. 1: 25.
- TOPELIUS, ZACHARIAS, **Fältskärns berättelser.** 5 delar 13 kr.; inb. 16 kr. — I. **Gustaf Adolf och Tretrettioåriga kriget.** 2 kr. — II. **Från två tiden af drottning Kristina, Karl X och Karl XI.** 2: 50. — III. **Från Karl XII:s tid.** 2 kr. — IV. **Under frihetstiden.** 3: 50. — V. **Under Gustaf III:s första regeringssår.** 3 kr.
- **Vinterqvällar.** Noveller, s, sägner och skildringar. I cykkeln. 2:ne del. 8 kr.; inb. i eleg. ba band. 11 kr.
- TROLLE, H. AF, **Romaner: Sjö-ö-officeren.** Hist.-rom. skildringar ur fr. Adolf Fredriks och Gustaf III:s tid. 2 delar. 4 kr. — **Jakob Duwall ell eller färden på handelsfartyg.** Sjöromoman. 2 del. 4: 50. — **Från land och ha haf.** Minnen, Bilder och Scener. 2: 2: 50. — **Östersjöns konung.** Hist. s. sjöroman fr. Carl XII:s tid. 2 de/delar. 3: 50. — **På en mils omkrets.** Skizkizzer och noveller. 2: 50. — **Från Fr Flottans hufvudstation.** Berättelser, m, minnen och bilder. 1: 50.

På ALBERT BONNIERS förlag har utkommit:

Tro och Otro.

En teckning

af AXEL KROOK.

Med ett inledande förord

af VIKTOR RYDBERG.

(I form af svar på förf:s tillegnan.)

Pris: 2: 50.

VALDA BERÄTTELSE

af L E A.

Andra serien. Ur minnet och fantasien.

Med 25 illustr. i texten samt illustrerad omslag af Carl Larsson.

Innehåll:

1. Stjernbröderna. — 2. Fula Karin. — 3. Familjen Klint i skugga och solsken. — 4. Tvänne enkor. — 5. Blåa tuppen. — 6. Klok eller fantast. — 7. Aldrig för sent. — 8. Vid vaggan och vid grafven. — 9. En Diogenes i beckbyxor. — 10. En dubbel öfver-raskning. — 11. I Högsjö qvarn. — 12. Sara Pil. — 13. Miss Pull-Pull. — 14. Nornaus spådom. — 15. Tvänne timmar hos fotogra-fens. — 16. Genom nyckelhålet. — 17. Midsommarbruden. — 18. Öfvervannen. — 19. Genom tuben. — 20. Vid uppördsmötet. — 21. En egendomlig vigsel. — 22. Mera än guld. — 23. En flors-klädning och en husaruniform. — 24. Rättaren på Aspa. — 25. «Vännerna» och vännen.

2:ne delar à 2 kr.; inb. i ett clothb. 5: 50.

VINTERQVÄLLAR

af ZACHARIAS TOPELIUS.

Noveller, sägner och skildringar.

Första cykeln. Noveller.

Innehåll:

Konungens handske. Novell från 1788 års krig i Finland.
Gröna kammarn i Linnais gård. Novell från 1830 talet.
Vincent Vågbrytaren. Karaktersskildring från finska studentlifvet.
Pastorsvalet i Aulango. Novell från vår tid.
Tant Mirabeau. Novell från vår tid.
Det gyllene spöket. Novell.

2:ne delar i 8 häften à 1 kr.; inb. i 2:ne eleg. clothb. 11 kr.